නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස

අඞ්ගුත්තරනිකායො

පඤ්චකනිපාතපාළි

1. පඨමපණ්ණාසකං

1. සෙඛබලවග්ගො

1. සංඛිත්තසුත්තං

1. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘භික්ඛවො’’ති. ‘‘භදන්තෙ’’ති තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච –

‘‘පඤ්චිමානි, භික්ඛවෙ, සෙඛබලානි [සෙක්ඛබලානි (ක.)]. කතමානි පඤ්ච? සද්ධාබලං, හිරීබලං [හිරිබලං (සී. පී.)], ඔත්තප්පබලං, වීරියබලං [විරියබලං (සී. ස්‍යා. කං. පී.)], පඤ්ඤාබලං – ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච සෙඛබලානි.

‘‘තස්මාතිහ , භික්ඛවෙ, එවං සික්ඛිතබ්බං – ‘සද්ධාබලෙන සමන්නාගතා භවිස්සාම සෙඛබලෙන, හිරීබලෙන සමන්නාගතා භවිස්සාම සෙඛබලෙන, ඔත්තප්පබලෙන සමන්නාගතා භවිස්සාම සෙඛබලෙන, වීරියබලෙන සමන්නාගතා භවිස්සාම සෙඛබලෙන, පඤ්ඤාබලෙන සමන්නාගතා භවිස්සාම සෙඛබලෙනා’ති. එවඤ්හි වො, භික්ඛවෙ, සික්ඛිතබ්බ’’න්ති. ඉදමවොච භගවා. අත්තමනා තෙ භික්ඛූ භගවතො භාසිතං අභිනන්දුන්ති. පඨමං.

2. විත්ථතසුත්තං

2. ‘‘පඤ්චිමානි , භික්ඛවෙ, සෙඛබලානි. කතමානි පඤ්ච? සද්ධාබලං, හිරීබලං, ඔත්තප්පබලං, වීරියබලං, පඤ්ඤාබලං. කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, සද්ධාබලං? ඉධ, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො සද්ධො හොති, සද්දහති තථාගතස්ස බොධිං – ‘ඉතිපි සො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො විජ්ජාචරණසම්පන්නො සුගතො ලොකවිදූ අනුත්තරො පුරිසදම්මසාරථි සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා’ති. ඉදං වුච්චති, භික්ඛවෙ, සද්ධාබලං.

‘‘කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, හිරීබලං? ඉධ, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො හිරිමා හොති, හිරීයති කායදුච්චරිතෙන වචීදුච්චරිතෙන මනොදුච්චරිතෙන, හිරීයති පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං සමාපත්තියා. ඉදං වුච්චති, භික්ඛවෙ, හිරීබලං.

‘‘කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, ඔත්තප්පබලං? ඉධ, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො ඔත්තප්පී හොති, ඔත්තප්පති කායදුච්චරිතෙන වචීදුච්චරිතෙන මනොදුච්චරිතෙන, ඔත්තප්පති පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං සමාපත්තියා. ඉදං වුච්චති, භික්ඛවෙ, ඔත්තප්පබලං.

‘‘කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, වීරියබලං? ඉධ, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො ආරද්ධවීරියො විහරති අකුසලානං ධම්මානං පහානාය, කුසලානං ධම්මානං උපසම්පදාය, ථාමවා දළ්හපරක්කමො අනික්ඛිත්තධුරො කුසලෙසු ධම්මෙසු. ඉදං වුච්චති, භික්ඛවෙ, වීරියබලං.

‘‘කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, පඤ්ඤාබලං? ඉධ, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො පඤ්ඤවා හොති උදයත්ථගාමිනියා පඤ්ඤාය සමන්නාගතො අරියාය නිබ්බෙධිකාය සම්මා දුක්ඛක්ඛයගාමිනියා. ඉදං වුච්චති, භික්ඛවෙ, පඤ්ඤාබලං. ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච සෙඛබලානි.

‘‘තස්මාතිහ, භික්ඛවෙ, එවං සික්ඛිතබ්බං – ‘සද්ධාබලෙන සමන්නාගතා භවිස්සාම සෙඛබලෙන, හිරීබලෙන... ඔත්තප්පබලෙන ... වීරියබලෙන... පඤ්ඤාබලෙන සමන්නාගතා භවිස්සාම සෙඛබලෙනා’ති. එවඤ්හි ඛො, භික්ඛවෙ, සික්ඛිතබ්බ’’න්ති. දුතියං.

3. දුක්ඛසුත්තං

3. ‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු දිට්ඨෙව ධම්මෙ දුක්ඛං විහරති සවිඝාතං සඋපායාසං සපරිළාහං, කායස්ස ච භෙදා පරං මරණා දුග්ගති පාටිකඞ්ඛා. කතමෙහි පඤ්චහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අස්සද්ධො

හොති, අහිරිකො හොති, අනොත්තප්පී හොති, කුසීතො හොති, දුප්පඤ්ඤො හොති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු දිට්ඨෙව ධම්මෙ දුක්ඛං විහරති සවිඝාතං සඋපායාසං සපරිළාහං, කායස්ස ච භෙදා පරං මරණා දුග්ගති පාටිකඞ්ඛා.

‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු දිට්ඨෙව ධම්මෙ සුඛං විහරති අවිඝාතං අනුපායාසං අපරිළාහං, කායස්ස ච භෙදා පරං මරණා සුගති පාටිකඞ්ඛා. කතමෙහි පඤ්චහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සද්ධො හොති, හිරීමා හොති, ඔත්තප්පී හොති, ආරද්ධවීරියො හොති, පඤ්ඤවා හොති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු දිට්ඨෙව ධම්මෙ සුඛං විහරති අවිඝාතං අනුපායාසං අපරිළාහං, කායස්ස ච භෙදා පරං මරණා සුගති පාටිකඞ්ඛා’’ති. තතියං.

4. යථාභතසුත්තං

4. ‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං නිරයෙ. කතමෙහි පඤ්චහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අස්සද්ධො හොති, අහිරිකො හොති, අනොත්තප්පී හොති , කුසීතො හොති , දුප්පඤ්ඤො හොති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං නිරයෙ.

‘‘පඤ්චහි , භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං සග්ගෙ. කතමෙහි පඤ්චහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සද්ධො හොති, හිරීමා හොති, ඔත්තප්පී හොති, ආරද්ධවීරියො හොති, පඤ්ඤවා හොති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං සග්ගෙ’’ති. චතුත්ථං.

5. සික්ඛාසුත්තං

5. ‘‘යො හි කොචි, භික්ඛවෙ, භික්ඛු වා භික්ඛුනී වා සික්ඛං පච්චක්ඛාය හීනායාවත්තති, තස්ස දිට්ඨෙව [දිට්ඨෙ චෙව (සී.)] ධම්මෙ පඤ්ච සහධම්මිකා වාදානුපාතා [වාදානුවාදා (අ. නි. 8.12; අ. නි. 3.58)] ගාරය්හා ඨානා ආගච්ඡන්ති. කතමෙ පඤ්ච? සද්ධාපි නාම තෙ නාහොසි කුසලෙසු ධම්මෙසු, හිරීපි නාම තෙ නාහොසි කුසලෙසු ධම්මෙසු, ඔත්තප්පම්පි නාම තෙ නාහොසි කුසලෙසු ධම්මෙසු, වීරියම්පි නාම තෙ නාහොසි කුසලෙසු ධම්මෙසු, පඤ්ඤාපි නාම තෙ නාහොසි කුසලෙසු ධම්මෙසු. යො හි කොචි, භික්ඛවෙ, භික්ඛු වා භික්ඛුනී වා සික්ඛං පච්චක්ඛාය හීනායාවත්තති, තස්ස දිට්ඨෙව ධම්මෙ ඉමෙ පඤ්ච සහධම්මිකා වාදානුපාතා ගාරය්හා ඨානා ආගච්ඡන්ති.

‘‘යො හි කොචි, භික්ඛවෙ, භික්ඛු වා භික්ඛුනී වා සහාපි දුක්ඛෙන සහාපි දොමනස්සෙන අස්සුමුඛො [අස්සුමුඛොපි (සයා.)] රුදමානො පරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං චරති, තස්ස දිට්ඨෙව ධම්මෙ පඤ්ච සහධම්මිකා පාසංසා ඨානා [පාසංසං ඨානං (සයා.)] ආගච්ඡන්ති. කතමෙ පඤ්ච? සද්ධාපි නාම තෙ අහොසි කුසලෙසු ධම්මෙසු, හිරීපි නාම තෙ අහොසි කුසලෙසු ධම්මෙසු, ඔත්තප්පම්පි නාම තෙ අහොසි කුසලෙසු ධම්මෙසු, වීරියම්පි නාම තෙ අහොසි කුසලෙසු ධම්මෙසු, පඤ්ඤාපි නාම තෙ අහොසි කුසලෙසු ධම්මෙසු. යො හි කොචි, භික්ඛවෙ, භික්ඛු වා භික්ඛුනී වා සහාපි දුක්ඛෙන සහාපි දොමනස්සෙන අස්සුමුඛො රුදමානො පරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං චරති, තස්ස දිට්ඨෙව ධම්මෙ ඉමෙ පඤ්ච සහධම්මිකා පාසංසා ඨානා ආගච්ඡන්තී’’ති. පඤ්චමං.

6. සමාපත්තිසුත්තං

6. ‘‘න තාව, භික්ඛවෙ, අකුසලස්ස සමාපත්ති හොති යාව සද්ධා පච්චුපට්ඨිතා හොති කුසලෙසු ධම්මෙසු. යතො ච ඛො, භික්ඛවෙ, සද්ධා අන්තරහිතා හොති, අසද්ධියං පරියුට්ඨාය තිට්ඨති; අථ අකුසලස්ස සමාපත්ති හොති.

‘‘න තාව, භික්ඛවෙ, අකුසලස්ස සමාපත්ති හොති යාව හිරී පච්චුපට්ඨිතා හොති කුසලෙසු ධම්මෙසු. යතො ච ඛො, භික්ඛවෙ, හිරී අන්තරහිතා හොති, අහිරිකං පරියුට්ඨාය තිට්ඨති; අථ අකුසලස්ස සමාපත්ති හොති.

‘‘න තාව, භික්ඛවෙ, අකුසලස්ස සමාපත්ති හොති යාව ඔත්තප්පං පච්චුපට්ඨිතං හොති කුසලෙසු ධම්මෙසු. යතො ච ඛො, භික්ඛවෙ, ඔත්තප්පං අන්තරහිතං හොති, අනොත්තප්පං පරියුට්ඨාය තිට්ඨති; අථ අකුසලස්ස සමාපත්ති හොති.

‘‘න තාව, භික්ඛවෙ, අකුසලස්ස සමාපත්ති හොති යාව වීරියං පච්චුපට්ඨිතං හොති කුසලෙසු ධම්මෙසු. යතො ච ඛො, භික්ඛවෙ, වීරියං අන්තරහිතං හොති, කොසජ්ජං පරියුට්ඨාය තිට්ඨති; අථ අකුසලස්ස සමාපත්ති හොති.

‘‘න තාව, භික්ඛවෙ, අකුසලස්ස සමාපත්ති හොති යාව පඤ්ඤා පච්චුපට්ඨිතා හොති කුසලෙසු ධම්මෙසු. යතො ච ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ඤා අන්තරහිතා හොති, දුප්පඤ්ඤා [දුප්පඤ්ඤං (ක.)] පරියුට්ඨාය තිට්ඨති; අථ අකුසලස්ස සමාපත්ති හොතී’’ති. ඡට්ඨං.

7. කාමසුත්තං

7. ‘‘යෙභුය්‍යෙන, භික්ඛවෙ, සත්තා කාමෙසු ලළිතා [පලාළිතා (සී.)]. අසිතබ්‍යාභඞ්ගිං [අසිතබ්‍යාභඞ්ගි වෙපි (?)], භික්ඛවෙ, කුලපුත්තො ඔහාය අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො හොති, ‘සද්ධාපබ්බජිතො කුලපුත්තො’ති අලං වචනාය. තං කිස්ස හෙතු? ලබ්භා [ලබ්භා හි (ස්‍යා.)], භික්ඛවෙ, යොබ්බනෙන කාමා තෙ ච ඛො යාදිසා වා තාදිසා වා. යෙ ච, භික්ඛවෙ, හීනා කාමා යෙ ච මජ්ඣිමා කාමා යෙ ච පණීතා කාමා , සබ්බෙ කාමා ‘කාමා’ත්වෙව සඞ්ඛං ගච්ඡන්ති. සෙය්‍යථාපි , භික්ඛවෙ, දහරො කුමාරො මන්දො උත්තානසෙය්‍යකො ධාතියා පමාදමන්වාය කට්ඨං වා කඨලං [කඨලං (ක.)] වා මුඛෙ ආහරෙය්‍ය. තමෙනං ධාති සීඝං සීඝං [සීඝසීඝං (සී.)] මනසි කරෙය්‍ය; සීඝං සීඝං මනසි කරිත්වා සීඝං සීඝං ආහරෙය්‍ය. නො චෙ සක්කුණෙය්‍ය සීඝං සීඝං ආහරිතුං, වාමෙන හත්ථෙන සීසං පරිග්ගහෙත්වා දක්ඛිණෙන හත්ථෙන වඞ්කඞ්ගුලිං කරිත්වා සලොහිතම්පි ආහරෙය්‍ය. තං කිස්ස හෙතු? ‘අත්ථෙසා, භික්ඛවෙ, කුමාරස්ස විහෙසා; නෙසා නත්ථී’ති වදාමි. කරණීයඤ්ච ඛො එතං [එවං (ක.)], භික්ඛවෙ, ධාතියා අත්ථකාමාය හිතෙසිනියා අනුකම්පිකාය, අනුකම්පං උපාදාය. යතො ච ඛො, භික්ඛවෙ, සො කුමාරො වුද්ධො හොති අලංපඤ්ඤො, අනපෙක්ඛා දානි [අනපෙක්ඛා පන (සී. ස්‍යා. කං.)], භික්ඛවෙ, ධාති තස්මිං කුමාරෙ හොති – ‘අත්තගුත්තො දානි කුමාරො නාලං පමාදායා’ති.

‘‘එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, යාවකීවඤ්ච භික්ඛුනො සද්ධාය අකතං හොති කුසලෙසු ධම්මෙසු, හිරියා අකතං හොති කුසලෙසු ධම්මෙසු, ඔත්තප්පෙන අකතං හොති කුසලෙසු ධම්මෙසු, වීරියෙන අකතං හොති කුසලෙසු ධම්මෙසු, පඤ්ඤාය අකතං හොති කුසලෙසු ධම්මෙසු, අනුරක්ඛිතබ්බො තාව මෙ සො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු හොති. යතො ච ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො සද්ධාය කතං හොති කුසලෙසු ධම්මෙසු, හිරියා කතං හොති කුසලෙසු ධම්මෙසු, ඔත්තප්පෙන කතං හොති කුසලෙසු ධම්මෙසු, වීරියෙන කතං හොති කුසලෙසු ධම්මෙසු, පඤ්ඤාය කතං හොති කුසලෙසු ධම්මෙසු, අනපෙක්ඛො දානාහං, භික්ඛවෙ [පනාහං (සී. ස්‍යා. කං.)], තස්මිං භික්ඛුස්මිං හොමි – ‘අත්තගුත්තො දානි භික්ඛු නාලං පමාදායා’’’ති. සත්තමං.

8. චවනසුත්තං

8. ‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු චවති, නප්පතිට්ඨාති සද්ධම්මෙ. කතමෙහි පඤ්චහි? අසද්ධො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු චවති, නප්පතිට්ඨාති සද්ධම්මෙ . අහිරිකො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු චවති, නප්පතිට්ඨාති සද්ධම්මෙ. අනොත්තප්පී, භික්ඛවෙ, භික්ඛු චවති, නප්පතිට්ඨාති සද්ධම්මෙ. කුසීතො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු චවති, නප්පතිට්ඨාති සද්ධම්මෙ. දුප්පඤ්ඤො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු චවති, නප්පතිට්ඨාති සද්ධම්මෙ. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු චවති, නප්පතිට්ඨාති සද්ධම්මෙ.

‘‘පඤ්චහි , භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු න චවති, පතිට්ඨාති සද්ධම්මෙ. කතමෙහි පඤ්චහි? සද්ධො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු න චවති , පතිට්ඨාති සද්ධම්මෙ. හිරිමා, භික්ඛවෙ, භික්ඛු න චවති, පතිට්ඨාති සද්ධම්මෙ. ඔත්තප්පී, භික්ඛවෙ, භික්ඛු න චවති, පතිට්ඨාති සද්ධම්මෙ. ආරද්ධවීරියො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු න චවති, පතිට්ඨාති සද්ධම්මෙ. පඤ්ඤවා, භික්ඛවෙ, භික්ඛු න චවති, පතිට්ඨාති සද්ධම්මෙ. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු න චවති, පතිට්ඨාති සද්ධම්මෙ’’ති. අට්ඨමං.

9. පඨමඅගාරවසුත්තං

9. ‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු අගාරවො අප්පතිස්සො චවති, නප්පතිට්ඨාති සද්ධම්මෙ. කතමෙහි පඤ්චහි? අස්සද්ධො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අගාරවො අප්පතිස්සො චවති, නප්පතිට්ඨාති සද්ධම්මෙ. අහිරිකො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අගාරවො අප්පතිස්සො චවති, නප්පතිට්ඨාති සද්ධම්මෙ. අනොත්තප්පී, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අගාරවො අප්පතිස්සො චවති, නප්පතිට්ඨාති සද්ධම්මෙ. කුසීතො , භික්ඛවෙ, භික්ඛු අගාරවො අප්පතිස්සො චවති, නප්පතිට්ඨාති සද්ධම්මෙ. දුප්පඤ්ඤො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අගාරවො අප්පතිස්සො චවති, නප්පතිට්ඨාති සද්ධම්මෙ. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු අගාරවො අප්පතිස්සො චවති, නප්පතිට්ඨාති සද්ධම්මෙ.

‘‘පඤ්චහි , භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු සගාරවො සප්පතිස්සො න චවති, පතිට්ඨාති සද්ධම්මෙ. කතමෙහි පඤ්චහි? සද්ධො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සගාරවො සප්පතිස්සො න චවති, පතිට්ඨාති සද්ධම්මෙ. හිරිමා, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සගාරවො සප්පතිස්සො න චවති, පතිට්ඨාති සද්ධම්මෙ. ඔත්තප්පී, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සගාරවො සප්පතිස්සො න චවති, පතිට්ඨාති සද්ධම්මෙ. ආරද්ධවීරියො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සගාරවො සප්පතිස්සො න චවති, පතිට්ඨාති සද්ධම්මෙ. පඤ්ඤවා, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සගාරවො සප්පතිස්සො න චවති, පතිට්ඨාති සද්ධම්මෙ. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු සගාරවො සප්පතිස්සො න චවති, පතිට්ඨාති සද්ධම්මෙ’’ති. නවමං.

10. දුතියඅගාරවසුත්තං

10. ‘‘පඤ්චහි , භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු අගාරවො අප්පතිස්සො අභබ්බො ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ වුද්ධිං විරූළ්හිං වෙපුල්ලං ආපජ්ජිතුං. කතමෙහි පඤ්චහි? අස්සද්ධො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අගාරවො අප්පතිස්සො අභබ්බො ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ වුද්ධිං විරූළ්හිං වෙපුල්ලං ආපජ්ජිතුං. අහිරිකො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අගාරවො අප්පතිස්සො අභබ්බො ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ වුද්ධිං විරූළ්හිං වෙපුල්ලං ආපජ්ජිතුං. අනොත්තප්පී, භික්ඛවෙ, භික්ඛු

අගාරවො අප්පතිස්සො අභබ්බො ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ වුද්ධිං විරූළ්හිං වෙපුල්ලං ආපජ්ජිතුං. කුසීතො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අගාරවො අප්පතිස්සො අභබ්බො ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ වුද්ධිං විරූළ්හිං වෙපුල්ලං ආපජ්ජිතුං. දුප්පඤ්ඤො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අගාරවො අප්පතිස්සො අභබ්බො ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ වුද්ධිං විරූළ්හිං වෙපුල්ලං ආපජ්ජිතුං. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු අගාරවො අප්පතිස්සො අභබ්බො ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ වුද්ධිං විරූළ්හිං වෙපුල්ලං ආපජ්ජිතුං.

''පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු සගාරවො සප්පතිස්සො භබ්බො ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ වුද්ධිං විරූළ්හිං වෙපුල්ලං ආපජ්ජිතුං. කතමෙහි පඤ්චහි? සද්ධො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සගාරවො සප්පතිස්සො භබ්බො ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ වුද්ධිං විරූළ්හිං වෙපුල්ලං ආපජ්ජිතුං. හිරිමා, භික්ඛවෙ, භික්ඛු…පෙ.… ඔත්තප්පී, භික්ඛවෙ , භික්ඛු…පෙ.… ආරද්ධවීරියො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු…පෙ.… පඤ්ඤවා, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සගාරවො සප්පතිස්සො භබ්බො ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ වුද්ධිං විරූළ්හිං වෙපුල්ලං ආපජ්ජිතුං. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ , පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු සගාරවො සප්පතිස්සො භබ්බො ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ වුද්ධිං විරූළ්හිං වෙපුල්ලං ආපජ්ජිතු''න්ති. දසමං.

සෙඛබලවග්ගො පඨමො.

තස්සුද්දානං –

සංඛිත්තං විත්ථතං දුක්ඛා, භතං සික්ඛාය පඤ්චමං;
සමාපත්ති ච කාමෙසු, චවනා ද්වෙ අගාරවාති.

2. බලවග්ගො

1. අනනුස්සුතසුත්තං

11. ‘‘පුබ්බාහං , භික්ඛවෙ, අනනුස්සුතෙසු ධම්මෙසු අභිඤ්ඤාවොසානපාරමිප්පත්තො පටිජානාමි. පඤ්චිමානි, භික්ඛවෙ, තථාගතස්ස තථාගතබලානි, යෙහි බලෙහි සමන්නාගතො තථාගතො ආසභං ඨානං පටිජානාති, පරිසාසු සීහනාදං නදති, බ්‍රහ්මචක්කං පවත්තෙති. කතමානි පඤ්ච? සද්ධාබලං, හිරිබලං, ඔත්තප්පබලං, වීරියබලං, පඤ්ඤාබලං – ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච තථාගතස්ස තථාගතබලානි යෙහි බලෙහි සමන්නාගතො තථාගතො ආසභං ඨානං පටිජානාති, පරිසාසු සීහනාදං නදති, බ්‍රහ්මචක්කං පවත්තෙතී’’ති. පඨමං.

2. කූටසුත්තං

12. ‘‘පඤ්චිමානි , භික්ඛවෙ, සෙඛබලානි. කතමානි පඤ්ච? සද්ධාබලං, හිරිබලං, ඔත්තප්පබලං, වීරියබලං, පඤ්ඤාබලං – ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච සෙඛබලානි. ඉමෙසං ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චන්නං සෙඛබලානං එතං අග්ගං එතං සඞ්ගාහිකං එතං සඞ්ඝාතනියං, යදිදං පඤ්ඤාබලං.

‘‘සෙය්‍යථාපි , භික්ඛවෙ , කූටාගාරස්ස එතං අග්ගං එතං සඞ්ගාහිකං එතං සඞ්ඝාතනියං, යදිදං කූටං. එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, ඉමෙසං පඤ්චන්නං සෙඛබලානං එතං අග්ගං එතං සඞ්ගාහිකං එතං සඞ්ඝාතනියං, යදිදං පඤ්ඤාබලං.

‘‘තස්මාතිහ, භික්ඛවෙ, එවං සික්ඛිතබ්බං – ‘සද්ධාබලෙන සමන්නාගතා භවිස්සාම සෙඛබලෙන, හිරිබලෙන… ඔත්තප්පබලෙන… වීරියබලෙන… පඤ්ඤාබලෙන සමන්නාගතා භවිස්සාම සෙඛබලෙනා’ති. එවඤ්හි වො, භික්ඛවෙ, සික්ඛිතබ්බ’’න්ති. දුතියං.

3. සංඛිත්තසුත්තං

13. ‘‘පඤ්චිමානි , භික්ඛවෙ, බලානි. කතමානි පඤ්ච? සද්ධාබලං, වීරියබලං, සතිබලං, සමාධිබලං, පඤ්ඤාබලං – ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච බලානී’’ති. තතියං.

4. විත්ථතසුත්තං

14. ‘‘පඤ්චිමානි, භික්ඛවෙ, බලානි. කතමානි පඤ්ච? සද්ධාබලං, වීරියබලං, සතිබලං, සමාධිබලං, පඤ්ඤාබලං.

‘‘කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, සද්ධාබලං? ඉධ, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො සද්ධො හොති, සද්දහති තථාගතස්ස බොධිං – ‘ඉතිපි සො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො විජ්ජාචරණසම්පන්නො සුගතො ලොකවිදූ අනුත්තරො පුරිසදම්මසාරථි සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා’ති . ඉදං වුච්චති, භික්ඛවෙ, සද්ධාබලං.

‘‘කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, වීරියබලං? ඉධ, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො ආරද්ධවීරියො විහරති අකුසලානං ධම්මානං පහානාය, කුසලානං ධම්මානං උපසම්පදාය ථාමවා දළ්හපරක්කමො අනික්ඛිත්තධුරො කුසලෙසු ධම්මෙසු. ඉදං වුච්චති, භික්ඛවෙ, වීරියබලං.

‘‘කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ , සතිබලං? ඉධ, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො සතිමා හොති පරමෙන සතිනෙපක්කෙන සමන්නාගතො, චිරකතම්පි චිරභාසිතම්පි සරිතා අනුස්සරිතා. ඉදං වුච්චති, භික්ඛවෙ, සතිබලං.

‘‘කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, සමාධිබලං? ඉධ, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො විවිච්චෙව කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි සවිතක්කං සවිචාරං විවෙකජං පීතිසුඛං පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති; විතක්කවිචාරානං වූපසමා අජ්ඣත්තං සම්පසාදනං චෙතසො එකොදිභාවං අවිතක්කං අවිචාරං සමාධිජං පීතිසුඛං දුතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති; පීතියා ච විරාගා උපෙක්ඛකො ච විහරති සතො ච සම්පජානො සුඛඤ්ච කායෙන පටිසංවෙදෙති යං තං අරියා ආචික්ඛන්ති – ‘උපෙක්ඛකො සතිමා සුඛවිහාරී’ති තතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති; සුඛස්ස ච පහානා දුක්ඛස්ස ච පහානා පුබ්බෙව සොමනස්සදොමනස්සානං අත්ථඞ්ගමා අදුක්ඛමසුඛං උපෙක්ඛාසතිපාරිසුද්ධිං චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. ඉදං වුච්චති, භික්ඛවෙ, සමාධිබලං.

‘‘කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, පඤ්ඤාබලං? ඉධ, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො පඤ්ඤවා හොති උදයත්ථගාමිනියා පඤ්ඤාය සමන්නාගතො අරියාය නිබ්බෙධිකාය සම්මා දුක්ඛක්ඛයගාමිනියා. ඉදං වුච්චති, භික්ඛවෙ, පඤ්ඤාබලං. ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච බලානී’’ති. චතුත්ථං.

5. දට්ඨබ්බසුත්තං

15. ‘‘පඤ්චිමානි, භික්ඛවෙ, බලානි. කතමානි පඤ්ච? සද්ධාබලං, වීරියබලං, සතිබලං, සමාධිබලං, පඤ්ඤාබලං . කත්ථ ච, භික්ඛවෙ, සද්ධාබලං දට්ඨබ්බං? චතූසු සොතාපත්තියඞ්ගෙසු. එත්ථ සද්ධාබලං දට්ඨබ්බං. කත්ථ ච, භික්ඛවෙ, වීරියබලං දට්ඨබ්බං? චතූසු සම්මප්පධානෙසු. එත්ථ වීරියබලං දට්ඨබ්බං. කත්ථ ච, භික්ඛවෙ, සතිබලං දට්ඨබ්බං? චතූසු සතිපට්ඨානෙසු. එත්ථ සතිබලං දට්ඨබ්බං. කත්ථ ච, භික්ඛවෙ, සමාධිබලං දට්ඨබ්බං? චතූසු ඣානෙසු. එත්ථ සමාධිබලං දට්ඨබ්බං. කත්ථ ච, භික්ඛවෙ, පඤ්ඤාබලං දට්ඨබ්බං? චතූසු අරියසච්චෙසු. එත්ථ පඤ්ඤාබලං දට්ඨබ්බං. ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච බලානී’’ති. පඤ්චමං.

6. පුනකූටසුත්තං

16. ‘‘පඤ්චිමානි, භික්ඛවෙ, බලානි. කතමානි පඤ්ච? සද්ධාබලං, වීරියබලං, සතිබලං, සමාධිබලං, පඤ්ඤාබලං – ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච බලානි. ඉමෙසං ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චන්නං බලානං එතං අග්ගං එතං සඞ්ගාහිකං එතං සඞ්ඝාතනියං, යදිදං පඤ්ඤාබලං. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, කූටාගාරස්ස එතං අග්ගං එතං සඞ්ගාහිකං එතං සඞ්ඝාතනියං, යදිදං කූටං. එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, ඉමෙසං පඤ්චන්නං බලානං එතං අග්ගං එතං සඞ්ගාහිකං එතං සඞ්ඝාතනියං, යදිදං පඤ්ඤාබල’’න්ති. ඡට්ඨං.

7. පඨමහිතසුත්තං

17. ‘‘පඤ්චහි , භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු අත්තහිතාය පටිපන්නො හොති, නො පරහිතාය. කතමෙහි පඤ්චහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අත්තනා සීලසම්පන්නො හොති, නො පරං සීලසම්පදාය සමාදපෙති; අත්තනා සමාධිසම්පන්නො හොති, නො පරං සමාධිසම්පදාය සමාදපෙති; අත්තනා පඤ්ඤාසම්පන්නො හොති, නො පරං පඤ්ඤාසම්පදාය සමාදපෙති; අත්තනා විමුත්තිසම්පන්නො හොති, නො පරං විමුත්තිසම්පදාය සමාදපෙති; අත්තනා විමුත්තිඤාණදස්සනසම්පන්නො හොති, නො පරං විමුත්තිඤාණදස්සනසම්පදාය සමාදපෙති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි අඞ්ගෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු අත්තහිතාය පටිපන්නො හොති, නො පරහිතායා’’ති. සත්තමං.

8. දුතියහිතසුත්තං

18. ‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු පරහිතාය පටිපන්නො හොති, නො අත්තහිතාය. කතමෙහි පඤ්චහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අත්තනා න සීලසම්පන්නො හොති, පරං සීලසම්පදාය සමාදපෙති; අත්තනා න සමාධිසම්පන්නො හොති, පරං සමාධිසම්පදාය සමාදපෙති; අත්තනා න පඤ්ඤාසම්පන්නො හොති, පරං පඤ්ඤාසම්පදාය සමාදපෙති; අත්තනා න විමුත්තිසම්පන්නො හොති, පරං විමුත්තිසම්පදාය සමාදපෙති; අත්තනා න විමුත්තිඤාණදස්සනසම්පන්නො හොති, පරං විමුත්තිඤාණදස්සනසම්පදාය සමාදපෙති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු පරහිතාය පටිපන්නො හොති, නො අත්තහිතායා’’ති. අට්ඨමං.

9. තතියහිතසුත්තං

19. ‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු නෙව අත්තහිතාය පටිපන්නො හොති, නො පරහිතාය. කතමෙහි පඤ්චහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අත්තනා න සීලසම්පන්නො හොති, නො පරං සීලසම්පදාය සමාදපෙති; අත්තනා න සමාධිසම්පන්නො හොති, නො පරං සමාධිසම්පදාය සමාදපෙති; අත්තනා න පඤ්ඤාසම්පන්නො හොති, නො පරං පඤ්ඤාසම්පදාය සමාදපෙති; අත්තනා න විමුත්තිසම්පන්නො හොති, නො පරං විමුත්තිසම්පදාය සමාදපෙති; අත්තනා න විමුත්තිඤාණදස්සනසම්පන්නො හොති, නො පරං විමුත්තිඤාණදස්සනසම්පදාය සමාදපෙති. ඉමෙහි ඛො , භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු නෙව අත්තහිතාය පටිපන්නො හොති, නො පරහිතායා’’ති. නවමං.

10. චතුත්ථහිතසුත්තං

20. ‘‘පඤ්චහි , භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු අත්තහිතාය ච පටිපන්නො හොති පරහිතාය ච. කතමෙහි පඤ්චහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අත්තනා ච සීලසම්පන්නො හොති, පරඤ්ච සීලසම්පදාය සමාදපෙති; අත්තනා ච සමාධිසම්පන්නො හොති, පරඤ්ච සමාධිසම්පදාය සමාදපෙති, අත්තනා ච පඤ්ඤාසම්පන්නො හොති, පරඤ්ච පඤ්ඤාසම්පදාය සමාදපෙති; අත්තනා ච විමුත්තිසම්පන්නො හොති, පරඤ්ච විමුත්තිසම්පදාය සමාදපෙති; අත්තනා ච විමුත්තිඤාණදස්සනසම්පන්නො හොති, පරඤ්ච විමුත්තිඤාණදස්සනසම්පදාය සමාදපෙති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු අත්තහිතාය ච පටිපන්නො හොති පරහිතාය චා’’ති. දසමං.

බලවග්ගො දුතියො.

තස්සුද්දානං –

අනනුස්සුතකූටඤ්ච, සංඛිත්තං විත්ථතෙන ච;
දට්ඨබ්බඤ්ච පුන කූටං, චත්තාරොපි හිතෙන චාති.

3. පඤ්චඞ්ගිකවග්ගො

1. පඨමඅගාරවසුත්තං

21. ‘‘සො වත, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අගාරවො අප්පතිස්සො අසභාගවුත්තිකො ‘සබ්‍රහ්මචාරීසු ආභිසමාචාරිකං ධම්මං පරිපූරෙස්සතී’ති නෙතං ඨානං විජ්ජති. ‘ආභිසමාචාරිකං ධම්මං අපරිපූරෙත්වා සෙඛං [සෙක්ඛං (ක.)] ධම්මං පරිපූරෙස්සතී’ති නෙතං ඨානං විජ්ජති. ‘සෙඛං ධම්මං අපරිපූරෙත්වා සීලානි පරිපූරෙස්සතී’ති නෙතං ඨානං විජ්ජති. ‘සීලානි අපරිපූරෙත්වා සම්මාදිට්ඨිං පරිපූරෙස්සතී’ති නෙතං ඨානං විජ්ජති. ‘සම්මාදිට්ඨිං අපරිපූරෙත්වා සම්මාසමාධිං පරිපූරෙස්සතී’ති නෙතං ඨානං විජ්ජති.

‘‘සො වත, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සගාරවො සප්පතිස්සො සභාගවුත්තිකො ‘සබ්‍රහ්මචාරීසු ආභිසමාචාරිකං ධම්මං පරිපූරෙස්සතී’ති ඨානමෙතං විජ්ජති. ‘ආභිසමාචාරිකං ධම්මං පරිපූරෙත්වා සෙඛං ධම්මං පරිපූරෙස්සතී’ති ඨානමෙතං විජ්ජති. ‘සෙඛං ධම්මං පරිපූරෙත්වා සීලානි පරිපූරෙස්සතී’ති ඨානමෙතං විජ්ජති. ‘සීලානි පරිපූරෙත්වා සම්මාදිට්ඨිං පරිපූරෙස්සතී’ති ඨානමෙතං විජ්ජති. ‘සම්මාදිට්ඨිං පරිපූරෙත්වා සම්මාසමාධිං පරිපූරෙස්සතී’ති ඨානමෙතං විජ්ජතී’’ති. පඨමං.

2. දුතියඅගාරවසුත්තං

22. ‘‘සො වත, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අගාරවො අප්පතිස්සො අසභාගවුත්තිකො ‘සබ්‍රහ්මචාරීසු ආභිසමාචාරිකං ධම්මං පරිපූරෙස්සතී’ති නෙතං ඨානං විජ්ජති. ‘ආභිසමාචාරිකං ධම්මං අපරිපූරෙත්වා සෙඛං ධම්මං පරිපූරෙස්සතී’ති නෙතං ඨානං විජ්ජති. ‘සෙඛං ධම්මං අපරිපූරෙත්වා සීලක්ඛන්ධං පරිපූරෙස්සතී’ති නෙතං ඨානං විජ්ජති. ‘සීලක්ඛන්ධං අපරිපූරෙත්වා සමාධික්ඛන්ධං පරිපූරෙස්සතී’ති නෙතං ඨානං විජ්ජති. ‘සමාධික්ඛන්ධං අපරිපූරෙත්වා පඤ්ඤාක්ඛන්ධං පරිපූරෙස්සතී’ති නෙතං ඨානං විජ්ජති.

‘‘සො වත, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සගාරවො සප්පතිස්සො සභාගවුත්තිකො ‘සබ්‍රහ්මචාරීසු ආභිසමාචාරිකං ධම්මං පරිපූරෙස්සතී’ති ඨානමෙතං විජ්ජති. ‘ආභිසමාචාරිකං ධම්මං පරිපූරෙත්වා සෙඛං ධම්මං පරිපූරෙස්සතී’ති ඨානමෙතං විජ්ජති. සෙඛං ධම්මං පරිපූරෙත්වා සීලක්ඛන්ධං පරිපූරෙස්සතී’ති ඨානමෙතං විජ්ජති. ‘සීලක්ඛන්ධං පරිපූරෙත්වා සමාධික්ඛන්ධං පරිපූරෙස්සතී’ති ඨානමෙතං විජ්ජති. ‘සමාධික්ඛන්ධං පරිපූරෙත්වා පඤ්ඤාක්ඛන්ධං පරිපූරෙස්සතී’ති ඨානමෙතං විජ්ජතී’’ති. දුතියං.

3. උපක්කිලෙසසුත්තං

23. ‘‘පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, ජාතරූපස්ස උපක්කිලෙසා, යෙහි උපක්කිලෙසෙහි උපක්කිලිට්ඨං ජාතරූපං න චෙව මුදු හොති න ච කම්මනියං න ච පභස්සරං පභඞ්ගු ච න ච සම්මා උපෙති කම්මාය. කතමෙ පඤ්ච? අයො, ලොහං, තිපු, සීසං, සජ්ඣං [සජ්ඣු (සී.)] – ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ජාතරූපස්ස උපක්කිලෙසා , යෙහි උපක්කිලෙසෙහි උපක්කිලිට්ඨං ජාතරූපං න චෙව මුදු හොති න ච කම්මනියං න ච පභස්සරං පභඞ්ගු ච න ච සම්මා උපෙති කම්මාය. යතො ච ඛො, භික්ඛවෙ, ජාතරූපං ඉමෙහි පඤ්චහි උපක්කිලෙසෙහි විමුත්තං [විප්පමුත්තං (සී.)] හොති, තං හොති ජාතරූපං මුදු ච කම්මනියඤ්ච පභස්සරඤ්ච න ච පභඞ්ගු සම්මා උපෙති කම්මාය. යස්සා යස්සා ච [යස්ස කස්සචි (සයා. පී.)] පිළන්ධනවිකතියා ආකඞ්ඛති – යදි මුද්දිකාය යදි කුණ්ඩලාය යදි ගීවෙය්‍යකාය [ගීවෙය්‍යකෙන (සයා. කං. ක., අ. නි. 3.102)] යදි සුවණ්ණමාලාය – තඤ්චස්ස අත්ථං අනුභොති.

‘‘එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චිමෙ චිත්තස්ස උපක්කිලෙසා, යෙහි උපක්කිලෙසෙහි උපක්කිලිට්ඨං චිත්තං න චෙව මුදු හොති න ච කම්මනියං න ච පභස්සරං පභඞ්ගු ච න ච සම්මා සමාධියති ආසවානං ඛයාය. කතමෙ පඤ්ච? කාමච්ඡන්දො, බ්‍යාපාදො, ථිනමිද්ධං [ථීනමිද්ධං (සී. සයා. කං. පී.)], උද්ධච්චකුක්කුච්චං, විචිකිච්ඡා – ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච චිත්තස්ස උපක්කිලෙසා යෙහි උපක්කිලෙසෙහි උපක්කිලිට්ඨං චිත්තං න චෙව මුදු හොති න ච කම්මනියං න ච පභස්සරං පභඞ්ගු ච න ච සම්මා සමාධියති ආසවානං ඛයාය. යතො ච ඛො, භික්ඛවෙ, චිත්තං ඉමෙහි පඤ්චහි උපක්කිලෙසෙහි විමුත්තං හොති, තං හොති චිත්තං මුදු ච කම්මනියඤ්ච පභස්සරඤ්ච න ච පභඞ්ගු සම්මා සමාධියති ආසවානං ඛයාය. යස්ස යස්ස ච අභිඤ්ඤාසච්ඡිකරණීයස්ස ධම්මස්ස චිත්තං අභිනින්නාමෙති අභිඤ්ඤාසච්ඡිකිරියාය තත්‍ර තත්‍රෙව සක්ඛිභබ්බතං පාපුණාති සති සති ආයතනෙ.

‘‘සො සචෙ ආකඞ්ඛති – ‘අනෙකවිහිතං ඉද්ධිවිධං පච්චනුභවෙය්‍යං – එකොපි හුත්වා බහුධා අස්සං, බහුධාපි හුත්වා එකො අස්සං; ආවිභාවං, තිරොභාවං; තිරොකුට්ටං තිරොපාකාරං තිරොපබ්බතං අසජ්ජමානො ගච්ඡෙය්‍යං, සෙය්‍යථාපි ආකාසෙ; පථවියාපි උම්මුජ්ජනිමුජ්ජං කරෙය්‍යං, සෙය්‍යථාපි උදකෙ; උදකෙපි අභිජ්ජමානො ගච්ඡෙය්‍යං, සෙය්‍යථාපි පථවියං; ආකාසෙපි පල්ලඞ්කෙන කමෙය්‍යං, සෙය්‍යථාපි පක්ඛී සකුණො; ඉමෙපි චන්දිමසූරියෙ [චන්දිමසුරියෙ (සී. සයා. කං. පී.)] එවංමහිද්ධිකෙ එවංමහානුභාවෙ පාණිනා පරිමසෙය්‍යං [පරාමසෙය්‍යං (ක.)]

පරිමජ්ජෙය්‍යාං යාව බ්‍රහ්මලොකාපි කායෙන වසං වත්තෙය්‍යා'න්ති, තත්‍ර තත්‍රෙව සක්ඛිභබ්බතං පාපුණාති සති සති ආයතනෙ.

''සො සචෙ ආකඞ්ඛති – 'දිබ්බාය සොතධාතුයා විසුද්ධාය අතික්කන්තමානුසිකාය උභො සද්දෙ සුණෙය්‍යාං – දිබ්බෙ ච මානුසෙ ච යෙ දූරෙ සන්තිකෙ චා'ති, තත්‍ර තත්‍රෙව සක්ඛිභබ්බතං පාපුණාති සති සති ආයතනෙ.

''සො සචෙ ආකඞ්ඛති – 'පරසත්තානං පරපුග්ගලානං චෙතසා චෙතො පරිච්ච පජානෙය්‍යාං – සරාගං වා චිත්තං සරාගං චිත්තන්ති පජානෙය්‍යාං, වීතරාගං වා චිත්තං වීතරාගං චිත්තන්ති පජානෙය්‍යාං, සදොසං වා චිත්තං සදොසං චිත්තන්ති පජානෙය්‍යාං, වීතදොසං වා චිත්තං වීතදොසං චිත්තන්ති පජානෙය්‍යාං, සමොහං වා චිත්තං සමොහං චිත්තන්ති පජානෙය්‍යාං, වීතමොහං වා චිත්තං වීතමොහං චිත්තන්ති පජානෙය්‍යාං, සංඛිත්තං වා චිත්තං සංඛිත්තං චිත්තන්ති පජානෙය්‍යාං, වික්ඛිත්තං වා චිත්තං වික්ඛිත්තං චිත්තන්ති පජානෙය්‍යාං, මහග්ගතං වා චිත්තං මහග්ගතං චිත්තන්ති පජානෙය්‍යාං, අමහග්ගතං වා චිත්තං අමහග්ගතං චිත්තන්ති පජානෙය්‍යාං, සඋත්තරං වා චිත්තං සඋත්තරං චිත්තන්ති පජානෙය්‍යාං, අනුත්තරං වා චිත්තං අනුත්තරං චිත්තන්ති පජානෙය්‍යාං, සමාහිතං වා චිත්තං සමාහිතං චිත්තන්ති පජානෙය්‍යාං, අසමාහිතං වා චිත්තං අසමාහිතං චිත්තන්ති පජානෙය්‍යාං, විමුත්තං වා චිත්තං විමුත්තං චිත්තන්ති පජානෙය්‍යාං, අවිමුත්තං වා චිත්තං අවිමුත්තං චිත්තන්ති පජානෙය්‍යා'න්ති, තත්‍ර තත්‍රෙව සක්ඛිභබ්බතං පාපුණාති සති සති ආයතනෙ.

''සො සචෙ ආකඞ්ඛති – 'අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරෙය්‍යාං, සෙය්‍යථීදං [සෙය්‍යථිදං (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] – එකම්පි ජාතිං ද්වෙපි ජාතියො තිස්සොපි ජාතියො චතස්සොපි ජාතියො පඤ්චපි ජාතියො දසපි ජාතියො වීසම්පි ජාතියො තිංසම්පි ජාතියො චත්තාරීසම්පි ජාතියො පඤ්ඤාසම්පි ජාතියො ජාතිසතම්පි ජාතිසහස්සම්පි ජාතිසතසහස්සම්පි අනෙකෙපි සංවට්ටකප්පෙ අනෙකෙපි විවට්ටකප්පෙ අනෙකෙපි සංවට්ටවිවට්ටකප්පෙ – අමුත්‍රාසිං එවංනාමො එවංගොත්තො එවංවණ්ණො එවමාහාරො එවංසුඛදුක්ඛප්පටිසංවෙදී එවමායුපරියන්තො, සො තතො චුතො අමුත්‍ර උදපාදිං; තත්‍රාපාසිං එවංනාමො එවංගොත්තො එවංවණ්ණො එවමාහාරො එවංසුඛදුක්ඛප්පටිසංවෙදී එවමායුපරියන්තො, සො තතො චුතො ඉධූපපන්නොති, ඉති සාකාරං සඋද්දෙසං අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරෙය්‍යා'න්ති, තත්‍ර තත්‍රෙව සක්ඛිභබ්බතං පාපුණාති සති සති ආයතනෙ.

''සො සචෙ ආකඞ්ඛති – 'දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන සත්තෙ පස්සෙය්‍යාං චවමානෙ උපපජ්ජමානෙ හීනෙ පණීතෙ සුවණ්ණෙ දුබ්බණ්ණෙ, සුගතෙ දුග්ගතෙ යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානෙය්‍යාං – ඉමෙ වත භොන්තො සත්තා කායදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා වචීදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා මනොදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා අරියානං උපවාදකා මිච්ඡාදිට්ඨිකා මිච්ඡාදිට්ඨිකම්මසමාදානා, තෙ කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපන්නා; ඉමෙ වා පන භොන්තො සත්තා කායසුචරිතෙන සමන්නාගතා වචීසුචරිතෙන සමන්නාගතා මනොසුචරිතෙන සමන්නාගතා අරියානං අනුපවාදකා සම්මාදිට්ඨිකා සම්මාදිට්ඨිකම්මසමාදානා, තෙ කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපන්නාති, ඉති දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන සත්තෙ පස්සෙය්‍යාං චවමානෙ උපපජ්ජමානෙ හීනෙ පණීතෙ සුවණ්ණෙ දුබ්බණ්ණෙ, සුගතෙ දුග්ගතෙ යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානෙය්‍යා'න්ති, තත්‍ර තත්‍රෙව සක්ඛිභබ්බතං පාපුණාති සති සති ආයතනෙ.

''සො සචෙ ආකඞ්ඛති – 'ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරෙය්‍යා'න්ති, තත්‍ර තත්‍රෙව සක්ඛිභබ්බතං පාපුණාති සති සති ආයතනෙ''ති. තතියං.

4. දුස්සීලසුත්තං

24. [අ. නි. 5.168; 6.50; 7.65] ''දුස්සීලස්ස , භික්ඛවෙ, සීලවිපන්නස්ස හතූපනිසො හොති සම්මාසමාධි; සම්මාසමාධිම්හි අසති සම්මාසමාධිවිපන්නස්ස හතූපනිසං හොති යථාභූතඤාණදස්සනං; යථාභූතඤාණදස්සනෙ අසති යථාභූතඤාණදස්සනවිපන්නස්ස හතූපනිසො හොති නිබ්බිදාවිරාගො; නිබ්බිදාවිරාගෙ අසති නිබ්බිදාවිරාගවිපන්නස්ස හතූපනිසං හොති විමුත්තිඤාණදස්සනං. සෙය්‍යථාපි , භික්ඛවෙ, රුක්ඛො සාඛාපලාසවිපන්නො. තස්ස පපටිකාපි න පාරිපූරිං ගච්ඡති, තචොපි න පාරිපූරිං ගච්ඡති, ඵෙග්ගුපි න පාරිපූරිං ගච්ඡති, සාරොපි න පාරිපූරිං ගච්ඡති; එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, දුස්සීලස්ස සීලවිපන්නස්ස හතූපනිසො හොති සම්මාසමාධි; සම්මාසමාධිම්හි අසති සම්මාසමාධිවිපන්නස්ස හතූපනිසං හොති යථාභූතඤාණදස්සනං; යථාභූතඤාණදස්සනෙ අසති යථාභූතඤාණදස්සනවිපන්නස්ස හතූපනිසො හොති නිබ්බිදාවිරාගො; නිබ්බිදාවිරාගෙ අසති නිබ්බිදාවිරාගවිපන්නස්ස හතූපනිසං හොති විමුත්තිඤාණදස්සනං.

''සීලවතො, භික්ඛවෙ, සීලසම්පන්නස්ස උපනිසසම්පන්නො හොති සම්මාසමාධි; සම්මාසමාධිම්හි සති සම්මාසමාධිසම්පන්නස්ස උපනිසසම්පන්නං හොති යථාභූතඤාණදස්සනං; යථාභූතඤාණදස්සනෙ සති යථාභූතඤාණදස්සනසම්පන්නස්ස උපනිසසම්පන්නො හොති නිබ්බිදාවිරාගො; නිබ්බිදාවිරාගෙ සති නිබ්බිදාවිරාගසම්පන්නස්ස උපනිසසම්පන්නං හොති විමුත්තිඤාණදස්සනං. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, රුක්ඛො සාඛාපලාසසම්පන්නො. තස්ස පපටිකාපි පාරිපූරිං ගච්ඡති, තචොපි පාරිපූරිං ගච්ඡති, ඵෙග්ගුපි පාරිපූරිං ගච්ඡති, සාරොපි පාරිපූරිං ගච්ඡති; එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, සීලවතො සීලසම්පන්නස්ස උපනිසසම්පන්නො හොති සම්මාසමාධි;

සම්මාසමාධිම්හි සති සම්මාසමාධිසම්පන්නස්ස උපනිසසම්පන්නං හොති යථාභූතඤාණදස්සනං; යථාභූතඤාණදස්සනෙ සති යථාභූතඤාණදස්සනසම්පන්නස්ස උපනිසසම්පන්නො හොති නිබ්බිදාවිරාගො; නිබ්බිදාවිරාගෙ සති නිබ්බිදාවිරාගසම්පන්නස්ස උපනිසසම්පන්නං හොති විමුත්තිඤාණදස්සන''න්ති. චතුත්ථං.

5. අනුග්ගහිතසුත්තං

25. ''පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, අඞ්ගෙහි අනුග්ගහිතා සම්මාදිට්ඨි චෙතොවිමුත්තිඵලා ච හොති චෙතොවිමුත්තිඵලානිසංසා ච, පඤ්ඤාවිමුත්තිඵලා ච හොති පඤ්ඤාවිමුත්තිඵලානිසංසා ච.

''කතමෙහි පඤ්චහි? ඉධ , භික්ඛවෙ, සම්මාදිට්ඨි සීලානුග්ගහිතා ච හොති, සුතානුග්ගහිතා ච හොති, සාකච්ඡානුග්ගහිතා ච හොති, සමථානුග්ගහිතා ච හොති, විපස්සනානුග්ගහිතා ච හොති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි අඞ්ගෙහි අනුග්ගහිතා සම්මාදිට්ඨි චෙතොවිමුත්තිඵලා ච හොති චෙතොවිමුත්තිඵලානිසංසා ච, පඤ්ඤාවිමුත්තිඵලා ච හොති පඤ්ඤාවිමුත්තිඵලානිසංසා චා''ති. පඤ්චමං.

6. විමුත්තායතනසුත්තං

26. ''පඤ්චිමානි , භික්ඛවෙ, විමුත්තායතනානි යත්ථ භික්ඛුනො අප්පමත්තස්ස ආතාපිනො පහිතත්තස්ස විහරතො අවිමුත්තං වා චිත්තං විමුච්චති, අපරික්ඛීණා වා ආසවා පරික්ඛයං ගච්ඡන්ති, අනනුප්පත්තං වා අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං අනුපාපුණාති.

''කතමානි පඤ්ච? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො සත්ථා ධම්මං දෙසෙති අඤ්ඤතරො වා ගරුට්ඨානියො සබ්‍රහ්මචාරී. යථා යථා, භික්ඛවෙ, තස්ස භික්ඛුනො සත්ථා ධම්මං දෙසෙති, අඤ්ඤතරො වා ගරුට්ඨානියො සබ්‍රහ්මචාරී, තථා තථා සො තස්මිං ධම්මෙ අත්ථපටිසංවෙදී ච හොති ධම්මපටිසංවෙදී ච. තස්ස අත්ථපටිසංවෙදිනො ධම්මපටිසංවෙදිනො පාමොජ්ජං [පාමුජ්ජං (සී. ස්‍යා. කං.) දී. නි. 3.322] ජායති. පමුදිතස්ස පීති ජායති. පීතිමනස්ස කායො පස්සම්භති. පස්සද්ධකායො සුඛං වෙදෙති [වෙදියති (සී.)]. සුඛිනො චිත්තං සමාධියති. ඉදං, භික්ඛවෙ, පඨමං විමුත්තායතනං යත්ථ භික්ඛුනො අප්පමත්තස්ස ආතාපිනො පහිතත්තස්ස විහරතො අවිමුත්තං වා චිත්තං විමුච්චති, අපරික්ඛීණා වා ආසවා පරික්ඛයං ගච්ඡන්ති, අනනුප්පත්තං වා අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං අනුපාපුණාති.

''පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො න හෙව ඛො සත්ථා ධම්මං දෙසෙති, අඤ්ඤතරො වා ගරුට්ඨානියො සබ්‍රහ්මචාරී, අපි ච ඛො යථාසුතං යථාපරියත්තං ධම්මං විත්ථාරෙන පරෙසං දෙසෙති. යථා යථා, භික්ඛවෙ, භික්ඛු යථාසුතං යථාපරියත්තං ධම්මං විත්ථාරෙන පරෙසං දෙසෙති තථා තථා සො තස්මිං ධම්මෙ අත්ථපටිසංවෙදී ච හොති ධම්මපටිසංවෙදී ච. තස්ස අත්ථපටිසංවෙදිනො ධම්මපටිසංවෙදිනො පාමොජ්ජං ජායති. පමුදිතස්ස පීති ජායති. පීතිමනස්ස කායො පස්සම්භති. පස්සද්ධකායො සුඛං වෙදෙති. සුඛිනො චිත්තං සමාධියති. ඉදං, භික්ඛවෙ, දුතියං විමුත්තායතනං යත්ථ භික්ඛුනො අප්පමත්තස්ස ආතාපිනො පහිතත්තස්ස විහරතො අවිමුත්තං වා චිත්තං විමුච්චති, අපරික්ඛීණා වා ආසවා පරික්ඛයං ගච්ඡන්ති, අනනුප්පත්තං වා අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං අනුපාපුණාති.

''පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො න හෙව ඛො සත්ථා ධම්මං දෙසෙති, අඤ්ඤතරො වා ගරුට්ඨානියො සබ්‍රහ්මචාරී, නාපි යථාසුතං යථාපරියත්තං ධම්මං විත්ථාරෙන පරෙසං දෙසෙති, අපි ච ඛො යථාසුතං යථාපරියත්තං ධම්මං විත්ථාරෙන සජ්ඣායං කරොති. යථා යථා, භික්ඛවෙ , භික්ඛු යථාසුතං යථාපරියත්තං ධම්මං විත්ථාරෙන සජ්ඣායං කරොති තථා තථා සො තස්මිං ධම්මෙ අත්ථපටිසංවෙදී ච හොති ධම්මපටිසංවෙදී ච. තස්ස අත්ථපටිසංවෙදිනො ධම්මපටිසංවෙදිනො පාමොජ්ජං ජායති. පමුදිතස්ස පීති ජායති. පීතිමනස්ස කායො පස්සම්භති. පස්සද්ධකායො සුඛං වෙදෙති. සුඛිනො චිත්තං සමාධියති. ඉදං, භික්ඛවෙ, තතියං විමුත්තායතනං යත්ථ භික්ඛුනො අප්පමත්තස්ස ආතාපිනො…පෙ…. යොගක්ඛෙමං අනුපාපුණාති.

''පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො න හෙව ඛො සත්ථා ධම්මං දෙසෙති, අඤ්ඤතරො වා ගරුට්ඨානියො සබ්‍රහ්මචාරී, නාපි යථාසුතං යථාපරියත්තං ධම්මං විත්ථාරෙන පරෙසං දෙසෙති, නාපි යථාසුතං යථාපරියත්තං ධම්මං විත්ථාරෙන සජ්ඣායං කරොති; අපි ච ඛො යථාසුතං යථාපරියත්තං ධම්මං චෙතසා අනුවිතක්කෙති අනුවිචාරෙති මනසානුපෙක්ඛති. යථා යථා, භික්ඛවෙ, භික්ඛු යථාසුතං යථාපරියත්තං ධම්මං චෙතසා අනුවිතක්කෙති අනුවිචාරෙති මනසානුපෙක්ඛති තථා තථා සො තස්මිං ධම්මෙ අත්ථපටිසංවෙදී ච හොති ධම්මපටිසංවෙදී ච. තස්ස අත්ථපටිසංවෙදිනො ධම්මපටිසංවෙදිනො පාමොජ්ජං ජායති. පමුදිතස්ස පීති ජායති. පීතිමනස්ස කායො පස්සම්භති. පස්සද්ධකායො සුඛං වෙදෙති. සුඛිනො චිත්තං සමාධියති. ඉදං, භික්ඛවෙ, චතුත්ථං විමුත්තායතනං යත්ථ භික්ඛුනො අප්පමත්තස්ස ආතාපිනො පහිතත්තස්ස විහරතො අවිමුත්තං වා චිත්තං විමුච්චති, අපරික්ඛීණා වා ආසවා පරික්ඛයං ගච්ඡන්ති, අනනුප්පත්තං වා අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං අනුපාපුණාති.

''පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො න හෙව ඛො සත්ථා ධම්මං දෙසෙති අඤ්ඤතරො වා ගරුට්ඨානියො සබ්‍රහ්මචාරී, නාපි යථාසුතං යථාපරියත්තං ධම්මං විත්ථාරෙන පරෙසං දෙසෙති , නාපි යථාසුතං යථාපරියත්තං ධම්මං විත්ථාරෙන සජ්ඣායං කරොති, නාපි යථාසුතං යථාපරියත්තං ධම්මං චෙතසා අනුවිතක්කෙති අනුවිචාරෙති

මනසානුපෙක්ඛති; අපි ච ඛ්‌වස්ස අඤ්ඤතරං සමාධිනිමිත්තං සුග්ගහිතං හොති සුමනසිකතං සූපධාරිතං සුප්පටිවිද්ධං පඤ්ඤාය. යථා යථා, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො අඤ්ඤතරං සමාධිනිමිත්තං සුග්ගහිතං හොති සුමනසිකතං සූපධාරිතං සුප්පටිවිද්ධං පඤ්ඤාය තථා තථා සො තස්මිං ධම්මෙ අත්ථපටිසංවෙදී ච හොති ධම්මපටිසංවෙදී ච. තස්ස අත්ථපටිසංවෙදිනො ධම්මපටිසංවෙදිනො පාමොජ්ජං ජායති. පමුදිතස්ස පීති ජායති. පීතිමනස්ස කායො පස්සම්භති. පස්සද්ධකායො සුඛං වෙදෙති. සුඛිනො චිත්තං සමාධියති. ඉදං, භික්ඛවෙ, පඤ්චමං විමුත්තායතනං යත්ථ භික්ඛුනො අප්පමත්තස්ස ආතාපිනො පහිතත්තස්ස විහරතො අවිමුත්තං වා චිත්තං විමුච්චති, අපරික්ඛීණා වා ආසවා පරික්ඛයං ගච්ඡන්ති, අනනුප්පත්තං වා අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං අනුපාපුණාති.

‘‘ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච විමුත්තායතනානි යත්ථ භික්ඛුනො අප්පමත්තස්ස ආතාපිනො පහිතත්තස්ස විහරතො අවිමුත්තං වා චිත්තං විමුච්චති, අපරික්ඛීණා වා ආසවා පරික්ඛයං ගච්ඡන්ති, අනනුප්පත්තං වා අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං අනුපාපුණාතී’’ති. ඡට්ඨං.

7. සමාධිසුත්තං

27. ‘‘සමාධිං, භික්ඛවෙ, භාවෙථ අප්පමාණං නිපකා පතිස්සතා. සමාධිං, භික්ඛවෙ, භාවයතං අප්පමාණං නිපකානං පතිස්සතානං පඤ්ච ඤාණානි පච්චත්තඤ්ඤෙව උප්පජ්ජන්ති. කතමානි පඤ්ච? ‘අයං සමාධි පච්චුප්පන්නසුඛො චෙව ආයතිඤ්ච සුඛවිපාකො’ති පච්චත්තඤ්ඤෙව ඤාණං උප්පජ්ජති, ‘අයං සමාධි අරියො නිරාමිසො’ති පච්චත්තඤ්ඤෙව ඤාණං උප්පජ්ජති, ‘අයං සමාධි අකාපුරිසසෙවිතො’ති [මහාපුරිසසෙවිතොති (ක.)] පච්චත්තඤ්ඤෙව ඤාණං උප්පජ්ජති, ‘අයං සමාධි සන්තො පණීතො පටිප්පස්සද්ධලද්ධො එකොදිභාවාධිගතො, න සඞ්ඛාරනිග්ගය්හවාරිතගතො’ති [න ච සසඞ්ඛාරනිග්ගය්හවාරිතප්පත්තිතොති (සී.), න ච සසඞ්ඛාරනිග්ගය්හවාරිතපත්තොති (ස්‍යා.), න ච සසඞ්ඛාරනිග්ගය්හවාරිවාවටොති (ක.), න සසඞ්ඛාරනිග්ගය්හවාරියාධිගතොති (?) දී. නි. 3.355; අ. නි. 3.102; 9.27] පච්චත්තඤ්ඤෙව ඤාණං උප්පජ්ජති, ‘සතො ඛො පනාහං ඉමං සමාපජ්ජාමි සතො වුට්ඨහාමී’ති [සො ඛො පනාහං ඉමං සමාධිං සතොව සමාපජ්ජාමි, සතො උට්ඨහාමීති (සී. ස්‍යා. කං.)] පච්චත්තඤ්ඤෙව ඤාණං උප්පජ්ජති.

‘‘සමාධිං, භික්ඛවෙ, භාවෙථ අප්පමාණං නිපකා පතිස්සතා. සමාධිං, භික්ඛවෙ, භාවයතං අප්පමාණං නිපකානං පතිස්සතානං ඉමානි පඤ්ච ඤාණානි පච්චත්තඤ්ඤෙව උප්පජ්ජන්තී’’ති. සත්තමං.

8. පඤ්චඞ්ගිකසුත්තං

28. ‘‘අරියස්ස , භික්ඛවෙ, පඤ්චඞ්ගිකස්ස සම්මාසමාධිස්ස භාවනං දෙසෙස්සාමි. තං සුණාථ, සාධුකං මනසි කරොථ; භාසිස්සාමී’’ති. ‘‘එවං, භන්තෙ’’ති ඛො තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච –

‘‘කතමා ච, භික්ඛවෙ, අරියස්ස පඤ්චඞ්ගිකස්ස සම්මාසමාධිස්ස භාවනා? ඉධ, භික්ඛවෙ , භික්ඛු විවිච්චෙව කාමෙහි…පෙ…. පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. සො ඉමමෙව කායං විවෙකජෙන පීතිසුඛෙන අභිසන්දෙති පරිසන්දෙති පරිපූරෙති පරිප්ඵරති; නාස්ස කිඤ්චි සබ්බාවතො කායස්ස විවෙකජෙන පීතිසුඛෙන අප්ඵුටං හොති. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, දක්ඛො න්හාපකො [නහාපකො (සී. පී.)] වා න්හාපකන්තෙවාසී වා කංසථාලෙ න්හානීයචුණ්ණානි [නහානීයචුණ්ණානි (සී. පී.)] ආකිරිත්වා උදකෙන පරිප්ඵොසකං පරිප්ඵොසකං සන්නෙය්‍ය. සායං න්හානීයපිණ්ඩි [සාස්ස නහානීයපිණ්ඩී (සී. ස්‍යා. කං.)] ස්නෙහානුගතා ස්නෙහපරෙතා සන්තරබාහිරා ඵුටා ස්නෙහෙන, න ච පග්ඝරිනී. එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ඉමමෙව කායං විවෙකජෙන පීතිසුඛෙන අභිසන්දෙති පරිසන්දෙති පරිපූරෙති පරිප්ඵරති; නාස්ස කිඤ්චි සබ්බාවතො කායස්ස විවෙකජෙන පීතිසුඛෙන අප්ඵුටං හොති. අරියස්ස, භික්ඛවෙ, පඤ්චඞ්ගිකස්ස සම්මාසමාධිස්ස අයං පඨමා භාවනා.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු විතක්කවිචාරානං වූපසමා…පෙ…. දුතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. සො ඉමමෙව කායං සමාධිජෙන පීතිසුඛෙන අභිසන්දෙති පරිසන්දෙති පරිපූරෙති පරිප්ඵරති; නාස්ස කිඤ්චි සබ්බාවතො කායස්ස සමාධිජෙන පීතිසුඛෙන අප්ඵුටං හොති. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, උදකරහදො ගම්භීරො උබ්භිදොදකො [උබ්භිතොදකො (ස්‍යා. කං. ක.)]. තස්ස නෙවස්ස පුරත්ථිමාය දිසාය උදකස්ස ආයමුඛං, න පච්ඡිමාය දිසාය උදකස්ස ආයමුඛං, න උත්තරාය දිසාය උදකස්ස ආයමුඛං, න දක්ඛිණාය දිසාය උදකස්ස ආයමුඛං, දෙවො ච කාලෙන කාලං සම්මා ධාරං නානුප්පවෙච්ඡෙය්‍ය [දෙවො ච න කාලෙන… අනුපවෙච්ඡෙය්‍ය (දී. නි. 1.227 ආදයො; ම. නි. 2.251 ආදයො)]. අථ ඛො තම්හාව උදකරහදා සීතා වාරිධාරා උබ්භිජ්ජිත්වා තමෙව උදකරහදං සීතෙන වාරිනා අභිසන්දෙය්‍ය පරිසන්දෙය්‍ය පරිපූරෙය්‍ය පරිප්ඵරෙය්‍ය; නාස්ස කිඤ්චි සබ්බාවතො උදකරහදස්ස සීතෙන වාරිනා අප්ඵුටං අස්ස. එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ඉමමෙව කායං සමාධිජෙන පීතිසුඛෙන අභිසන්දෙති පරිසන්දෙති පරිපූරෙති පරිප්ඵරති; නාස්ස කිඤ්චි සබ්බාවතො කායස්ස සමාධිජෙන පීතිසුඛෙන අප්ඵුටං හොති. අරියස්ස, භික්ඛවෙ, පඤ්චඞ්ගිකස්ස සම්මාසමාධිස්ස අයං දුතියා භාවනා.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු පීතියා ච විරාගා…පෙ…. තතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. සො ඉමමෙව කායං නිප්පීතිකෙන සුඛෙන අභිසන්දෙති පරිසන්දෙති පරිපූරෙති පරිප්ඵරති; නාස්ස කිඤ්චි සබ්බාවතො කායස්ස

නිප්පීතිකෙන සුඛෙන අප්ඵුටං හොති. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, උප්පලිනියං වා පදුමිනියං වා පුණ්ඩරීකිනියං වා අප්පෙකච්චානි උප්පලානි වා පදුමානි වා පුණ්ඩරීකානි වා උදකෙ ජාතානි උදකෙ සංවඩ්ඪානි උදකානුග්ගතානි අන්තො නිමුග්ගපොසීනි. තානි යාව චග්ගා යාව ච මූලා සීතෙන වාරිනා අභිසන්නානි පරිසන්නානි පරිපූරානි පරිප්ඵුටානි; නාස්ස කිඤ්චි සබ්බාවතං උප්පලානං වා පදුමානං වා පුණ්ඩරීකානං වා සීතෙන වාරිනා අප්ඵුටං අස්ස. එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ඉමමෙව කායං නිප්පීතිකෙන සුඛෙන අභිසන්දෙති පරිසන්දෙති පරිපූරෙති පරිප්ඵරති; නාස්ස කිඤ්චි සබ්බාවතො කායස්ස නිප්පීතිකෙන සුඛෙන අප්ඵුටං හොති. අරියස්ස, භික්ඛවෙ, පඤ්චඞ්ගිකස්ස සම්මාසමාධිස්ස අයං තතියා භාවනා.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සුඛස්ස ච පහානා ...පෙ.... චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. සො ඉමමෙව කායං පරිසුද්ධෙන චෙතසා පරියොදාතෙන ඵරිත්වා නිසින්නො හොති; නාස්ස කිඤ්චි සබ්බාවතො කායස්ස පරිසුද්ධෙන චෙතසා පරියොදාතෙන අප්ඵුටං හොති. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, පුරිසො ඔදාතෙන වත්ථෙන සසීසං පාරුපිත්වා නිසින්නො අස්ස; නාස්ස කිඤ්චි සබ්බාවතො කායස්ස ඔදාතෙන වත්ථෙන අප්ඵුටං අස්ස. එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ඉමමෙව කායං පරිසුද්ධෙන චෙතසා පරියොදාතෙන ඵරිත්වා නිසින්නො හොති; නාස්ස කිඤ්චි සබ්බාවතො කායස්ස පරිසුද්ධෙන චෙතසා පරියොදාතෙන අප්ඵුටං හොති. අරියස්ස, භික්ඛවෙ, පඤ්චඞ්ගිකස්ස සම්මාසමාධිස්ස අයං චතුත්ථා භාවනා.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො පච්චවෙක්ඛණානිමිත්තං සුග්ගහිතං හොති සුමනසිකතං සූපධාරිතං සුප්පටිවිද්ධං පඤ්ඤාය. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, අඤ්ඤොව අඤ්ඤං [අඤ්ඤො වා අඤ්ඤං වා (සී.), අඤ්ඤො වා අඤ්ඤං (ස්‍යා. කං.), අඤ්ඤො අඤ්ඤං (?)] පච්චවෙක්ඛෙය්‍ය, ඨිතො වා නිසින්නං පච්චවෙක්ඛෙය්‍ය, නිසින්නො වා නිපන්නං පච්චවෙක්ඛෙය්‍ය. එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො පච්චවෙක්ඛණානිමිත්තං සුග්ගහිතං හොති සුමනසිකතං සූපධාරිතං සුප්පටිවිද්ධං පඤ්ඤාය. අරියස්ස, භික්ඛවෙ, පඤ්චඞ්ගිකස්ස සම්මාසමාධිස්ස අයං පඤ්චමා [පඤ්චමී (සී.)] භාවනා. එවං භාවිතෙ ඛො , භික්ඛවෙ, භික්ඛු [එවං භාවිතෙ ඛො භික්ඛවෙ (සී.)] අරියෙ පඤ්චඞ්ගිකෙ සම්මාසමාධිම්හි එවං බහුලීකතෙ යස්ස යස්ස අභිඤ්ඤාසච්ඡිකරණීයස්ස ධම්මස්ස චිත්තං අභිනින්නාමෙති අභිඤ්ඤාසච්ඡිකිරියාය, තත්‍ර තත්‍රෙව සක්ඛිභබ්බතං පාපුණාති සති සති ආයතනෙ.

‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, උදකමණිකො ආධාරෙ ඨපිතො පූරො උදකස්ස සමතිත්තිකො කාකපෙය්‍යො . තමෙනං බලවා පුරිසො යතො යතො ආවජ්ජෙය්‍ය [ආවට්ටෙය්‍ය (ස්‍යා. කං.)], ආගච්ඡෙය්‍ය උදක’’න්ති? ‘‘එවං, භන්තෙ’’ . ‘‘එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු එවං භාවිතෙ අරියෙ පඤ්චඞ්ගිකෙ සම්මාසමාධිම්හි එවං බහුලීකතෙ යස්ස යස්ස අභිඤ්ඤාසච්ඡිකරණීයස්ස ධම්මස්ස චිත්තං අභිනින්නාමෙති අභිඤ්ඤාසච්ඡිකිරියාය, තත්‍ර තත්‍රෙව සක්ඛිභබ්බතං පාපුණාති සති සති ආයතනෙ.

‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, සමෙ භූමිභාගෙ පොක්ඛරණී චතුරංසා ආලිබද්ධා පූරා උදකස්ස සමතිත්තිකා කාකපෙය්‍යා. තමෙනං බලවා පුරිසො යතො යතො ආලිං මුඤ්චෙය්‍ය, ආගච්ඡෙය්‍ය උදක’’න්ති? ‘‘එවං, භන්තෙ’’. ‘‘එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු එවං භාවිතෙ අරියෙ පඤ්චඞ්ගිකෙ සම්මාසමාධිම්හි එවං බහුලීකතෙ යස්ස යස්ස අභිඤ්ඤාසච්ඡිකරණීයස්ස ධම්මස්ස...පෙ.... සති සති ආයතනෙ.

‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, සුභූමියං චතුමහාපථෙ [චාතුම්මහාපථෙ (සී. පී.), චතුම්මහාපථෙ (ස්‍යා. කං.)] ආජඤ්ඤරථො යුත්තො අස්ස ඨිතො ඔධස්තපතොදො . තමෙනං දක්ඛො යොග්ගාචරියො අස්සදම්මසාරථී අභිරුහිත්වා වාමෙන හත්ථෙන රස්මියො ගහෙත්වා දක්ඛිණෙන හත්ථෙන පතොදං ගහෙත්වා යෙනිච්ඡකං යදිච්ඡකං සාරෙය්‍යාපි පච්චාසාරෙය්‍යාපි. එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු එවං භාවිතෙ අරියෙ පඤ්චඞ්ගිකෙ සම්මාසමාධිම්හි එවං බහුලීකතෙ යස්ස යස්ස අභිඤ්ඤාසච්ඡිකරණීයස්ස ධම්මස්ස චිත්තං අභිනින්නාමෙති අභිඤ්ඤාසච්ඡිකිරියාය, තත්‍ර තත්‍රෙව සක්ඛිභබ්බතං පාපුණාති සති සති ආයතනෙ.

‘‘සො සචෙ ආකඞ්ඛති – ‘අනෙකවිහිතං ඉද්ධිවිධං පච්චනුභවෙය්‍යං – එකොපි හුත්වා බහුධා අස්සං...පෙ.... යාව බ්‍රහ්මලොකාපි කායෙන වසං වත්තෙය්‍ය’න්ති, තත්‍ර තත්‍රෙව සක්ඛිභබ්බතං පාපුණාති සති සති ආයතනෙ.

‘‘සො සචෙ ආකඞ්ඛති – ‘දිබ්බාය සොතධාතුයා විසුද්ධාය අතික්කන්තමානුසිකාය උභො සද්දෙ සුණෙය්‍යං – දිබ්බෙ ච මානුසෙ ච යෙ දූරෙ සන්තිකෙ චා’ති, තත්‍ර තත්‍රෙව සක්ඛිභබ්බතං පාපුණාති සති සති ආයතනෙ.

‘‘සො සචෙ අකඞ්ඛති – ‘පරසත්තානං පරපුග්ගලානං චෙතසා චෙතො පරිච්ච පජානෙය්‍යං – සරාගං වා චිත්තං සරාගං චිත්තන්ති පජානෙය්‍යං, වීතරාගං වා චිත්තං වීතරාගං චිත්තන්ති පජානෙය්‍යං, සදොසං වා චිත්තං... වීතදොසං වා චිත්තං... සමොහං වා චිත්තං... වීතමොහං වා චිත්තං... සංඛිත්තං වා චිත්තං... වික්ඛිත්තං වා චිත්තං... මහග්ගතං වා චිත්තං... අමහග්ගතං වා චිත්තං... සඋත්තරං වා චිත්තං... අනුත්තරං වා චිත්තං... සමාහිතං වා චිත්තං... අසමාහිතං වා චිත්තං... විමුත්තං වා චිත්තං... අවිමුත්තං වා චිත්තං අවිමුත්තං චිත්තන්ති පජානෙය්‍ය’න්ති, තත්‍ර තත්‍රෙව සක්ඛිභබ්බතං පාපුණාති සති සති ආයතනෙ.

‘‘සො සචෙ ආකඞ්ඛති – ‘අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරෙය්‍යං, සෙය්‍යථීදං – එකම්පි ජාතිං, ද්වෙපි ජාතියො…පෙ.… ඉති සාකාරං සඋද්දෙසං අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරෙය්‍ය’න්ති, තත්‍ර තත්‍රෙව සක්ඛිභබ්බතං පාපුණාති සති සති ආයතනෙ.

‘‘සො සචෙ ආකඞ්ඛති – ‘දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන…පෙ.… යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානෙය්‍ය’න්ති, තත්‍ර තත්‍රෙව සක්ඛිභබ්බතං පාපුණාති සති සති ආයතනෙ.

‘‘සො සචෙ ආකඞ්ඛති – ‘ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරෙය්‍ය’න්ති, තත්‍ර තත්‍රෙව සක්ඛිභබ්බතං පාපුණාති සති සති ආයතනෙ’’ති. අට්ඨමං.

9. වඞ්කමසුත්තං

29. ‘‘පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, වඞ්කමෙ ආනිසංසා. කතමෙ පඤ්ච? අද්ධානක්ඛමො හොති, පධානක්ඛමො හොති, අප්පාබාධො හොති, අසිතං පීතං ඛායිතං සායිතං සම්මා පරිණාමං ගච්ඡති, වඞ්කමාධිගතො සමාධි චිරට්ඨිතිකො හොති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච වඞ්කමෙ ආනිසංසා’’ති. නවමං.

10. නාගිතසුත්තං

30. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා කොසලෙසු චාරිකං චරමානො මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං යෙන ඉච්ඡානඞ්ගලං නාම කොසලානං බ්‍රාහ්මණගාමො තදවසරි. තත්‍ර සුදං භගවා ඉච්ඡානඞ්ගලෙ විහරති ඉච්ඡානඞ්ගලවනසණ්ඩෙ. අස්සොසුං ඛො ඉච්ඡානඞ්ගලකා [ඉච්ඡානඞ්ගලිකා (සී.) අ. නි. 6.42; අ. නි. 8.86] බ්‍රාහ්මණගහපතිකා – ‘‘සමණො ඛලු භො ගොතමො සක්‍යපුත්තො සක්‍යකුලා පබ්බජිතො ඉච්ඡානඞ්ගලං අනුප්පත්තො; ඉච්ඡානඞ්ගලෙ විහරති ඉච්ඡානඞ්ගලවනසණ්ඩෙ. තං ඛො පන භවන්තං ගොතමං එවං කල්‍යාණො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගතො – ඉතිපි සො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො විජ්ජාචරණසම්පන්නො සුගතො ලොකවිදූ අනුත්තරො පුරිසදම්මසාරථි, සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවාති. සො ඉමං ලොකං සදෙවකං සමාරකං සබ්‍රහ්මකං සස්සමණබ්‍රාහ්මණිං පජං සදෙවමනුස්සං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදෙති. සො ධම්මං දෙසෙති ආදිකල්‍යාණං මජ්ඣෙකල්‍යාණං පරියොසානකල්‍යාණං සාත්ථං සබ්‍යඤ්ජනං, කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං පකාසෙති. සාධු ඛො පන තථාරූපානං අරහතං දස්සනං හොතී’’ති. අථ ඛො ඉච්ඡානඞ්ගලකා බ්‍රාහ්මණගහපතිකා තස්සා රත්තියා අච්චයෙන පහූතං ඛාදනීයං භොජනීයං ආදාය යෙන ඉච්ඡානඞ්ගලවනසණ්ඩො තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා බහිද්වාරකොට්ඨකෙ අට්ඨංසු උච්චාසද්දමහාසද්දා.

තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා නාගිතො භගවතො උපට්ඨාකො හොති. අථ ඛො භගවා ආයස්මන්තං නාගිතං ආමන්තෙසි – ‘‘කෙ පන ඛො, නාගිත, උච්චාසද්දමහාසද්දා, කෙවට්ටා මඤ්ඤෙ මච්ඡවිලොපෙ’’ති? ‘‘එතෙ, භන්තෙ, ඉච්ඡානඞ්ගලකා බ්‍රාහ්මණගහපතිකා පහූතං ඛාදනීයං භොජනීයං ආදාය බහිද්වාරකොට්ඨකෙ ඨිතා භගවන්තඤ්ඤෙව උද්දිස්ස භික්ඛුසඞ්ඝඤ්චා’’ති. ‘‘මාහං, නාගිත, යසෙන සමාගමං, මා ච මයා යසො. යො ඛො, නාගිත, නයිමස්ස නෙක්ඛම්මසුඛස්ස පවිවෙකසුඛස්ස උපසමසුඛස්ස සම්බොධසුඛස්ස නිකාමලාභී අස්ස අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී, යස්සාහං නෙක්ඛම්මසුඛස්ස පවිවෙකසුඛස්ස උපසමසුඛස්ස සම්බොධසුඛස්ස නිකාමලාභී අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී. සො තං [සොහං (ක.), සො (ස්‍යා. කං.)] මීළ්හසුඛං මිද්ධසුඛං ලාභසක්කාරසිලොකසුඛං සාදියෙය්‍යා’’ති.

‘‘අධිවාසෙතු දානි, භන්තෙ, භගවා, අධිවාසෙතු සුගතො; අධිවාසනකාලො දානි, භන්තෙ, භගවතො. යෙන යෙනෙව දානි භගවා ගමිස්සති තංනින්නාව ගමිස්සන්ති බ්‍රාහ්මණගහපතිකා නෙගමා චෙව ජානපදා ච. සෙය්‍යථාපි, භන්තෙ, ථුල්ලඵුසිතකෙ දෙවෙ වස්සන්තෙ යථානින්නං උදකානි පවත්තන්ති; එවමෙවං ඛො, භන්තෙ, යෙන යෙනෙව දානි භගවා ගමිස්සති, තංනින්නාව ගමිස්සන්ති බ්‍රාහ්මණගහපතිකා නෙගමා චෙව ජානපදා ච. තං කිස්ස හෙතු? තථා හි, භන්තෙ, භගවතො සීලපඤ්ඤාණ’’න්ති.

‘‘මාහං , නාගිත, යසෙන සමාගමං, මා ච මයා යසො. යො ඛො, නාගිත, නයිමස්ස නෙක්ඛම්මසුඛස්ස පවිවෙකසුඛස්ස උපසමසුඛස්ස සම්බොධසුඛස්ස නිකාමලාභී අස්ස අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී, යස්සාහං නෙක්ඛම්මසුඛස්ස පවිවෙකසුඛස්ස උපසමසුඛස්ස සම්බොධසුඛස්ස නිකාමලාභී අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී. සො තං මීළ්හසුඛං මිද්ධසුඛං ලාභසක්කාරසිලොකසුඛං සාදියෙය්‍ය. අසිතපීතඛායිතසායිතස්ස ඛො, නාගිත, උච්චාරපස්සාවො – එසො තස්ස නිස්සන්දො. පියානං ඛො, නාගිත, විපරිණාමඤ්ඤථාභාවා උප්පජ්ජන්ති සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා – එසො තස්ස නිස්සන්දො. අසුභනිමිත්තානුයොගං අනුයුත්තස්ස ඛො, නාගිත, සුභනිමිත්තෙ පාටිකුල්‍යතා [පටික්කූලතා (සී.), පටික්කුල්‍යතා (ස්‍යා. කං.)] සණ්ඨාති – එසො තස්ස නිස්සන්දො. ඡසු ඛො, නාගිත, ඵස්සායතනෙසු අනිච්චානුපස්සිනො විහරතො ඵස්සෙ පාටිකුල්‍යතා සණ්ඨාති – එසො තස්ස නිස්සන්දො. පඤ්චසු ඛො, නාගිත, උපාදානක්ඛන්ධෙසු උදයබ්බයානුපස්සිනො විහරතො උපාදානෙ පාටිකුල්‍යතා සණ්ඨාති – එසො තස්ස නිස්සන්දො’’ති. දසමං.

පඤ්චඞ්ගිකවග්ගො තතියො.

තස්සුද්දානං –

ද්වෙ අගාරවුපක්කිලෙසා, දුස්සීලානුග්ගහිතෙන ච;
විමුත්තිසමාධිපඤ්චඞ්ගිකා, චඞ්කමං නාගිතෙන චාති.

4. සුමනවග්ගො

1. සුමනසුත්තං

31. එකං සමයං…පෙ.… අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. අථ ඛො සුමනා රාජකුමාරී පඤ්චහි රථසතෙහි පඤ්චහි රාජකුමාරිසතෙහි පරිවුතා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නා ඛො සුමනා රාජකුමාරී භගවන්තං එතදවොච –

‘‘ඉධස්සු, භන්තෙ, භගවතො ද්වෙ සාවකා සමසද්ධා සමසීලා සමපඤ්ඤා – එකො දායකො, එකො අදායකො. තෙ කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජෙය්‍යුං. දෙවභූතානං පන නෙසං [තෙසං (සී.)], භන්තෙ, සියා විසෙසො, සියා නානාකරණ’’න්ති?

‘‘සියා, සුමනෙ’’ති භගවා අවොච – ‘‘යො සො, සුමනෙ, දායකො සො අමුං අදායකං දෙවභූතො සමානො පඤ්චහි ඨානෙහි අධිගණ්හාති – දිබ්බෙන ආයුනා, දිබ්බෙන වණ්ණෙන, දිබ්බෙන සුඛෙන, දිබ්බෙන යසෙන, දිබ්බෙන ආධිපතෙය්‍යෙන. යො සො, සුමනෙ, දායකො සො අමුං අදායකං දෙවභූතො සමානො ඉමෙහි පඤ්චහි ඨානෙහි අධිගණ්හාති’’.

‘‘සචෙ පන තෙ, භන්තෙ, තතො චුතා ඉත්ථත්තං ආගච්ඡන්ති, මනුස්සභූතානං පන නෙසං, භන්තෙ, සියා විසෙසො, සියා නානාකරණ’’න්ති? ‘‘සියා, සුමනෙ’’ති භගවා අවොච – ‘‘යො සො, සුමනෙ, දායකො සො අමුං අදායකං මනුස්සභූතො සමානො පඤ්චහි ඨානෙහි අධිගණ්හාති – මානුසකෙන ආයුනා, මානුසකෙන වණ්ණෙන, මානුසකෙන සුඛෙන, මානුසකෙන යසෙන, මානුසකෙන ආධිපතෙය්‍යෙන. යො සො, සුමනෙ, දායකො සො අමුං අදායකං මනුස්සභූතො සමානො ඉමෙහි පඤ්චහි ඨානෙහි අධිගණ්හාති’’.

‘‘සචෙ පන තෙ, භන්තෙ, උභො අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජන්ති, පබ්බජිතානං පන නෙසං, භන්තෙ , සියා විසෙසො, සියා නානාකරණ’’න්ති? ‘‘සියා, සුමනෙ’’ති භගවා අවොච – ‘‘යො සො, සුමනෙ, දායකො සො අමුං අදායකං පබ්බජිතො සමානො පඤ්චහි ඨානෙහි අධිගණ්හාති – යාචිතොව බහුලං චීවරං පරිභුඤ්ජති අප්පං අයාචිතො, යාචිතොව බහුලං පිණ්ඩපාතං පරිභුඤ්ජති අප්පං අයාචිතො, යාචිතොව බහුලං සෙනාසනං පරිභුඤ්ජති අප්පං අයාචිතො, යාචිතොව බහුලං ගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරං පරිභුඤ්ජති අප්පං අයාචිතො. යෙහි ඛො පන සබ්‍රහ්මචාරීහි සද්ධිං විහරති ත්‍යාස්ස මනාපෙනෙව බහුලං කායකම්මෙන සමුදාචරන්ති අප්පං අමනාපෙන, මනාපෙනෙව බහුලං වචීකම්මෙන සමුදාචරන්ති අප්පං අමනාපෙන, මනාපෙනෙව බහුලං මනොකම්මෙන සමුදාචරන්ති අප්පං අමනාපෙන, මනාපංයෙව බහුලං උපහාරං උපහරන්ති අප්පං අමනාපං . යො සො, සුමනෙ, දායකො සො අමුං අදායකං පබ්බජිතො සමානො ඉමෙහි පඤ්චහි ඨානෙහි අධිගණ්හාති’’ති.

‘‘සචෙ පන තෙ, භන්තෙ, උභො අරහත්තං පාපුණන්ති, අරහත්තප්පත්තානං පන නෙසං, භන්තෙ, සියා විසෙසො, සියා නානාකරණ’’න්ති? ‘‘එත්ථ ඛො පනෙසාහං, සුමනෙ, න කිඤ්චි නානාකරණං වදාමි, යදිදං විමුත්තියා විමුත්ති’’න්ති [විමුත්තනන්ති (ස්‍යා. කං.)].

‘‘අච්ඡරියං, භන්තෙ, අබ්භුතං, භන්තෙ! යාවඤ්චිදං, භන්තෙ, අලමෙව දානානි දාතුං අලං පුඤ්ඤානි කාතුං; යත්‍ර හි නාම දෙවභූතස්සාපි උපකාරානි පුඤ්ඤානි, මනුස්සභූතස්සාපි උපකාරානි පුඤ්ඤානි, පබ්බජිතස්සාපි උපකාරානි පුඤ්ඤානී’’ති. ‘‘එවමෙතං, සුමනෙ! අලඤ්හි, සුමනෙ, දානානි දාතුං අලං පුඤ්ඤානි කාතුං! දෙවභූතස්සාපි උපකාරානි පුඤ්ඤානි, මනුස්සභූතස්සාපි උපකාරානි පුඤ්ඤානි, පබ්බජිතස්සාපි උපකාරානි පුඤ්ඤානී’’ති .

ඉදමවොච භගවා. ඉදං වත්වාන [ඉදං වත්වා (සී. පී.) එවමුපරිපි] සුගතො අථාපරං එතදවොච සත්ථා –

‘‘යථාපි චන්දො විමලො, ගච්ඡං ආකාසධාතුයා;
සබ්බෙ තාරාගණෙ ලොකෙ, ආභාය අතිරොචති.

‘‘තථෙව සීලසම්පන්නො, සද්ධො පුරිසපුග්ගලො;
සබ්බෙ මච්ඡරිනො ලොකෙ, චාගෙන අතිරොචති.

‘‘යථාපි මෙඝො ථනයං, විජ්ජුමාලී සතක්කකු;
ථලං නින්නඤ්ච පූරෙති, අභිවස්සං වසුන්ධරං.

‘‘එවං දස්සනසම්පන්නො, සම්මාසම්බුද්ධසාවකො;
මච්ඡරිං අධිගණ්හාති, පඤ්චඨානෙහි පණ්ඩිතො.

‘‘ආයුනා යසසා චෙව [ආයුනා ච යසෙන ච (ක.)], වණ්ණෙන ච සුඛෙන ච;
ස වෙ භොගපරිබ්‍යූළ්හො [භොගපරිබ්බූළ්හො (සී.)], පෙච්ච සග්ගෙ පමොදතී’’ති. පඨමං;

2. චුන්දීසුත්තං

32. එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති වෙළුවනෙ කලන්දකනිවාපෙ. අථ ඛො චුන්දී රාජකුමාරී පඤ්චහි රථසතෙහි පඤ්චහි ච කුමාරිසතෙහි පරිවුතා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නා ඛො චුන්දී රාජකුමාරී භගවන්තං එතදවොච –

‘‘අම්හාකං, භන්තෙ, භාතා චුන්දො නාම රාජකුමාරො, සො එවමාහ – ‘යදෙව සො හොති ඉත්ථී වා පුරිසො වා බුද්ධං සරණං ගතො, ධම්මං සරණං ගතො, සඞ්ඝං සරණං ගතො, පාණාතිපාතා පටිවිරතො, අදින්නාදානා පටිවිරතො, කාමෙසුමිච්ඡාචාරා පටිවිරතො, මුසාවාදා පටිවිරතො, සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා පටිවිරතො, සො කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිංයෙව උපපජ්ජති, නො දුග්ගති’න්ති. සාහං, භන්තෙ, භගවන්තං පුච්ඡාමි – ‘කථංරූපෙ ඛො, භන්තෙ, සත්ථරි පසන්නො කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිංයෙව උපපජ්ජති, නො දුග්ගතිං? කථංරූපෙ ධම්මෙ පසන්නො කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිංයෙව උපපජ්ජති, නො දුග්ගතිං? කථංරූපෙ සඞ්ඝෙ පසන්නො කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිංයෙව උපපජ්ජති, නො දුග්ගතිං? කථංරූපෙසු සීලෙසු පරිපූරකාරී කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිංයෙව උපපජ්ජති, නො දුග්ගති’’’න්ති?

‘‘යාවතා, චුන්දි, සත්තා අපදා වා ද්විපදා වා චතුප්පදා වා බහුප්පදා වා [අපාදා වා ද්වීපාදා වාචතුප්පාදා වා බහුප්පාදා වා (සී.) අ. නි. 4.34; ඉතිවු. 90] රූපිනො වා අරූපිනො වා සඤ්ඤිනො වා අසඤ්ඤිනො වා නෙවසඤ්ඤිනාසඤ්ඤිනො වා, තථාගතො තෙසං අග්ගමක්ඛායති අරහං සම්මාසම්බුද්ධො. යෙ ඛො, චුන්දි, බුද්ධෙ පසන්නා, අග්ගෙ තෙ පසන්නා. අග්ගෙ ඛො පන පසන්නානං අග්ගො විපාකො හොති.

‘‘යාවතා, චුන්දි, ධම්මා සඞ්ඛතා, අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො තෙසං අග්ගමක්ඛායති. යෙ, චුන්දි, අරියෙ අට්ඨඞ්ගිකෙ මග්ගෙ පසන්නා, අග්ගෙ තෙ පසන්නා, අග්ගෙ ඛො පන පසන්නානං අග්ගො විපාකො හොති.

‘‘යාවතා , චුන්දි, ධම්මා සඞ්ඛතා වා අසඞ්ඛතා වා, විරාගො තෙසං [තෙසං ධම්මානං (සී. පී. ක.)] අග්ගමක්ඛායති, යදිදං – මදනිම්මදනො පිපාසවිනයො ආලයසමුග්ඝාතො වට්ටුපච්ඡෙදො තණ්හාක්ඛයො විරාගො නිරොධො නිබ්බානං. යෙ ඛො, චුන්දි , විරාගෙ ධම්මෙ පසන්නා, අග්ගෙ තෙ පසන්නා. අග්ගෙ ඛො පන පසන්නානං අග්ගො විපාකො හොති.

‘‘යාවතා, චුන්දි, සඞ්ඝා වා ගණා වා, තථාගතසාවකසඞ්ඝො තෙසං අග්ගමක්ඛායති, යදිදං – චත්තාරි පුරිසයුගානි අට්ඨ පුරිසපුග්ගලා, එස භගවතො සාවකසඞ්ඝො ආහුනෙය්‍යො පාහුනෙය්‍යො දක්ඛිණෙය්‍යො අඤ්ජලිකරණීයො අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්ස. යෙ ඛො, චුන්දි, සඞ්ඝෙ පසන්නා, අග්ගෙ තෙ පසන්නා. අග්ගෙ ඛො පන පසන්නානං අග්ගො විපාකො හොති.

‘‘යාවතා, චුන්දි, සීලානි, අරියකන්තානි සීලානි තෙසං [අරියකන්තානිතෙසං (සී. ස්‍යා. කං.)] අග්ගමක්ඛායති, යදිදං – අඛණ්ඩානි අච්ඡිද්දානි අසබලානි අකම්මාසානි භුජිස්සානි විඤ්ඤුප්පසත්ථානි අපරාමට්ඨානි සමාධිසංවත්තනිකානි. යෙ ඛො, චුන්දි, අරියකන්තෙසු සීලෙසු පරිපූරකාරිනො, අග්ගෙ තෙ පරිපූරකාරිනො. අග්ගෙ ඛො පන පරිපූරකාරීනං අග්ගො විපාකො හොතී’’ති.

‘‘අග්ගතො වෙ පසන්නානං, අග්ගං ධම්මං විජානතං;
අග්ගෙ බුද්ධෙ පසන්නානං, දක්ඛිණෙය්‍යෙ අනුත්තරෙ.

‘‘අග්ගෙ ධම්මෙ පසන්නානං, විරාගූපසමෙ සුඛෙ;
අග්ගෙ සඞ්ඝෙ පසන්නානං, පුඤ්ඤක්ඛෙත්තෙ අනුත්තරෙ.

‘‘අග්ගස්මිං දානං දදතං, අග්ගං පුඤ්ඤං පවඩ්ඪති;
අග්ගං ආයු ච වණ්ණො ච, යසො කිත්ති සුඛං බලං.

‘‘අග්ගස්ස දාතා මෙධාවී, අග්ගධම්මසමාහිතො;
දෙවභූතො මනුස්සො වා, අග්ගප්පත්තො පමොදතී’’ති. දුතියං;

3. උග්ගහසුත්තං

33. එකං සමයං භගවා භද්දියෙ විහරති ජාතියා වනෙ. අථ ඛො උග්ගහො මෙණ්ඩකනත්තා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො උග්ගහො

මෙණ්ඩකනත්තා භගවන්තං එතදවොච –

‘‘අධිවාසෙතු මෙ, භන්තෙ, භගවා ස්වාතනාය අත්තචතුත්‌ථො භත්ත’’න්ති . අධිවාසෙසි භගවා තුණ්හීභාවෙන. අථ ඛො උග්ගහො මෙණ්ඩකනත්තා භගවතො අධිවාසනං විදිත්වා උට්ඨායාසනා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා පක්කාමි.

අථ ඛො භගවා තස්සා රත්තියා අච්චයෙන පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය යෙන උග්ගහස්ස මෙණ්ඩකනත්තුනො නිවෙසනං තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදි. අථ ඛො උග්ගහො මෙණ්ඩකනත්තා භගවන්තං පණීතෙන ඛාදනීයෙන භොජනීයෙන සහත්ථා සන්තප්පෙසි සම්පවාරෙසි. අථ ඛො උග්ගහො මෙණ්ඩකනත්තා භගවන්තං භුත්තාවිං ඔනීතපත්තපාණිං එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො උග්ගහො මෙණ්ඩකනත්තා භගවන්තං එතදවොච – ‘‘ඉමා මෙ, භන්තෙ, කුමාරියො පතිකුලානි ගමිස්සන්ති. ඔවදතු තාසං, භන්තෙ, භගවා; අනුසාසතු තාසං, භන්තෙ, භගවා, යං තාසං අස්ස දීඝරත්තං හිතාය සුඛායා’’ති.

අථ ඛො භගවා තා කුමාරියො එතදවොච – ‘‘තස්මාතිහ, කුමාරියො, එවං සික්ඛිතබ්බං – ‘යස්ස වො [යස්ස ඛො (සී. ස්‍යා. කං.)] මාතාපිතරො භත්තුනො දස්සන්ති අත්ථකාමා හිතෙසිනො අනුකම්පකා අනුකම්පං උපාදාය, තස්ස භවිස්සාම පුබ්බුට්ඨායිනියො පච්ඡානිපාතිනියො කිංකාරපටිස්සාවිනියො මනාපචාරිනියො පියවාදිනියො’ති. එවඤ්හි වො, කුමාරියො, සික්ඛිතබ්බං.

‘‘තස්මාතිහ, කුමාරියො, එවං සික්ඛිතබ්බං – ‘යෙ තෙ භත්තු ගරුනො [ගුරුනො (ක.)] භවිස්සන්ති මාතාති වා පිතාති වා සමණබ්‍රාහ්මණාති වා, තෙ සක්කරිස්සාම ගරුං කරිස්සාම [ගරුකරිස්සාම (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] මානෙස්සාම පූජෙස්සාම අබ්භාගතෙ ච ආසනොදකෙන පටිපූජෙස්සාමා’ති [පූජෙස්සාමාති (සී.)]. එවඤ්හි වො, කුමාරියො, සික්ඛිතබ්බං.

‘‘තස්මාතිහ , කුමාරියො, එවං සික්ඛිතබ්බං – ‘යෙ තෙ භත්තු අබ්භන්තරා කම්මන්තා උණ්ණාති වා කප්පාසාති වා, තත්ථ දක්ඛා භවිස්සාම අනලසා , තත්‍රුපායාය වීමංසාය සමන්නාගතා, අලං කාතුං අලං සංවිධාතු’න්ති. එවඤ්හි වො, කුමාරියො, සික්ඛිතබ්බං.

‘‘තස්මාතිහ, කුමාරියො, එවං සික්ඛිතබ්බං – ‘යො සො භත්තු අබ්භන්තරො [අබ්භන්තරෙ (ක.)] අන්තොජනො දාසාති වා පෙස්සාති වා කම්මකරාති වා, තෙසං කතඤ්ච කතතො ජානිස්සාම අකතඤ්ච අකතතො ජානිස්සාම, ගිලානකානඤ්ච බලාබලං ජානිස්සාම, ඛාදනීයං භොජනීයඤ්චස්ස පච්චංසෙන [පච්චයං තෙන (ක. සී.), පච්චයංසෙන (ස්‍යා. කං.), පච්චයං සෙනාසනං පච්චත්තංසෙන (ක.) අ. නි. 8.46] සංවිභජිස්සාමා’ති [විභජිස්සාමාති (සී. ස්‍යා. කං.)]. එවඤ්හි වො, කුමාරියො, සික්ඛිතබ්බං.

‘‘තස්මාතිහ, කුමාරියො, එවං සික්ඛිතබ්බං – ‘යං භත්තා ආහරිස්සති ධනං වා ධඤ්ඤං වා රජතං වා ජාතරූපං වා, තං ආරක්ඛෙන [තං ආරක්ඛාය (සී.)] ගුත්තියා සම්පාදෙස්සාම, තත්ථ ච භවිස්සාම අධුත්තී අථෙනී අසොණ්ඩී අවිනාසිකායො’ති. එවඤ්හි වො, කුමාරියො, සික්ඛිතබ්බං. ඉමෙහි ඛො, කුමාරියො, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො මාතුගාමො කායස්ස භෙදා පරං මරණා මනාපකායිකානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජතී’’ති.

‘‘යො නං භරති සබ්බදා, නිච්චං ආතාපි උස්සුකො;
සබ්බකාමහරං පොසං, භත්තාරං නාතිමඤ්ඤති.

‘‘න චාපි සොත්ථී භත්තාරං, ඉස්සාචාරෙන [ඉච්ඡාචාරෙන (සී.), ඉස්සාවාදෙන (පී.)] රොසයෙ;
භත්තු ච ගරුනො සබ්බෙ, පටිපූජෙති පණ්ඩිතා.

‘‘උට්ඨාහිකා [උට්ඨායිකා (ස්‍යා. කං. ක.)] අනලසා, සඞ්ගහිතපරිජ්ජනා;
භත්තු මනාපං [මනාපා (සී.)] චරති, සම්භතං අනුරක්ඛති.

‘‘යා එවං වත්තතී නාරී, භත්තුඡන්දවසානුගා;
මනාපා නාම තෙ දෙවා, යත්ථ සා උපපජ්ජතී’’ති. තතියං;

4. සීහසෙනාපතිසුත්තං

34. එකං සමයං භගවා වෙසාලියං විහරති මහාවනෙ කූටාගාරසාලායං. අථ ඛො සීහො සෙනාපති යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො සීහො සෙනාපති භගවන්තං එතදවොච – ‘‘සක්කා නු ඛො, භන්තෙ, භගවා සන්දිට්ඨිකං දානඵලං පඤ්ඤාපෙතු’’න්ති?

‘‘සක්කා, සීහා’’ති භගවා අවොච – ‘‘දායකො, සීහ, දානපති බහුනො ජනස්ස පියො හොති මනාපො. යම්පි, සීහ, දායකො දානපති බහුනො ජනස්ස පියො හොති මනාපො, ඉදම්පි සන්දිට්ඨිකං දානඵලං.

‘‘පුන චපරං, සීහ, දායකං දානපතිං සන්තො සප්පුරිසා භජන්ති. යම්පි, සීහ, දායකං දානපතිං සන්තො සප්පුරිසා භජන්ති, ඉදම්පි සන්දිට්ඨිකං දානඵලං.

‘‘පුන චපරං, සීහ, දායකස්ස දානපතිනො කල්‍යාණො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගච්ඡති. යම්පි, සීහ, දායකස්ස දානපතිනො කල්‍යාණො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගච්ඡති, ඉදම්පි සන්දිට්ඨිකං දානඵලං.

‘‘පුන චපරං, සීහ, දායකො දානපති යං යදෙව පරිසං උපසඞ්කමති – යදි ඛත්තියපරිසං යදි බ්‍රාහ්මණපරිසං යදි ගහපතිපරිසං යදි සමණපරිසං – විසාරදො [විසාරදොව (සී.) අ. නි. 7.57 පස්සිතබ්බං] උපසඞ්කමති අමඞ්කුභූතො. යම්පි, සීහ, දායකො දානපති යං යදෙව පරිසං උපසඞ්කමති – යදි ඛත්තියපරිසං යදි බ්‍රාහ්මණපරිසං යදි ගහපතිපරිසං යදි සමණපරිසං – විසාරදො උපසඞ්කමති අමඞ්කුභූතො, ඉදම්පි සන්දිට්ඨිකං දානඵලං.

‘‘පුන චපරං, සීහ, දායකො දානපති කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජති. යම්පි, සීහ, දායකො දානපති කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජති, ඉදං [ඉදම්පි සීහ (ක.)] සම්පරායිකං දානඵල’’න්ති.

එවං වුත්තෙ සීහො සෙනාපති භගවන්තං එතදවොච – ‘‘යානිමානි, භන්තෙ, භගවතා චත්තාරි සන්දිට්ඨිකානි දානඵලානි අක්ඛාතානි, නාහං එත්ථ භගවතො සද්ධාය ගච්ඡාමි; අහං පෙතානි ජානාමි. අහං, භන්තෙ, දායකො දානපති බහුනො ජනස්ස පියො මනාපො. අහං, භන්තෙ, දායකො දානපති; මං සන්තො සප්පුරිසා භජන්ති. අහං, භන්තෙ, දායකො දානපති; මය්හං කල්‍යාණො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගතො – ‘සීහො සෙනාපති දායකො කාරකො සඞ්ඝුපට්ඨාකො’ති. අහං, භන්තෙ , දායකො දානපති යං යදෙව පරිසං උපසඞ්කමාමි – යදි ඛත්තියපරිසං යදි බ්‍රාහ්මණපරිසං යදි ගහපතිපරිසං යදි සමණපරිසං – විසාරදො උපසඞ්කමාමි අමඞ්කුභූතො. යානිමානි, භන්තෙ, භගවතා චත්තාරි සන්දිට්ඨිකානි දානඵලානි අක්ඛාතානි, නාහං එත්ථ භගවතො සද්ධාය ගච්ඡාමි; අහං පෙතානි ජානාමි. යඤ්ච ඛො මං, භන්තෙ, භගවා එවමාහ – ‘දායකො, සීහ, දානපති කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජතී’ති, එතාහං න ජානාමි; එත්ථ ච පනාහං භගවතො සද්ධාය ගච්ඡාමී’’ති. ‘‘එවමෙතං, සීහ, එවමෙතං, සීහ! දායකො දානපති කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජතී’’ති.

‘‘දදං පියො හොති භජන්ති නං බහූ,
කිත්තිඤ්ච පප්පොති යසො ච වඩ්ඪති [යසස්ස වඩ්ඪති (ස්‍යා. කං.), යසං පවඩ්ඪති (ක.)];
අමඞ්කුභූතො පරිසං විගාහති,
විසාරදො හොති නරො අමච්ඡරී.

‘‘තස්මා හි දානානි දදන්ති පණ්ඩිතා,
විනෙය්‍ය මච්ඡෙරමලං සුඛෙසිනො;
තෙ දීඝරත්තං තිදිවෙ පතිට්ඨිතා,
දෙවානං සහබ්‍යගතා රමන්ති තෙ [සහබ්‍යතං ගතා රමන්ති (සී.), සහබ්‍යතා රමන්ති තෙ (ක.)].

‘‘කතාවකාසා කතකුසලා ඉතො චුතා [තතො චුතා (සී.)],
සයංපභා අනුවිචරන්ති නන්දනං [නන්දනෙ (ස්‍යා. කං.)];
තෙ තත්ථ නන්දන්ති රමන්ති මොදරෙ,
සමප්පිතා කාමගුණෙහි පඤ්චහි;
‘‘කත්වාන වාක්‍යං අසිතස්ස තාදිනො,
රමන්ති සග්ගෙ [රමන්ති සුමනා (ක.), කමන්ති සබ්බෙ (ස්‍යා. කං.)] සුගතස්ස සාවකා’’ති. චතුත්ථං;

5. දානානිසංසසුත්තං

35. ‘‘පඤ්චිමෙ , භික්ඛවෙ, දානෙ ආනිසංසා. කතමෙ පඤ්ච? බහුනො ජනස්ස පියො හොති මනාපො; සන්තො සප්පුරිසා භජන්ති; කල්‍යාණො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගච්ඡති; ගිහිධම්මා අනපගතො [ගිහිධම්මා අනපෙතො (සී. පී.), ගිහිධම්මමනුපගතො (ක.)] හොති; කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච දානෙ ආනිසංසා’’ති.

‘‘දදමානො පියො හොති, සතං ධම්මං අනුක්කමං;
සන්තො නං සදා භජන්ති [සන්තො භජන්ති සප්පුරිසා (සී.)], සඤ්ඤතා බ්‍රහ්මචාරයො.

‘‘තෙ තස්ස ධම්මං දෙසෙන්ති, සබ්බදුක්ඛාපනූදනං;

යං සො ධම්මං ඉධඤ්ඤාය, පරිනිබ්බාති අනාසවො’’ති. පඤ්චමං;

6. කාලදානසුත්තං

36. ‘‘පඤ්චිමානි, භික්ඛවෙ, කාලදානානි. කතමානි පඤ්ච? ආගන්තුකස්ස දානං දෙති; ගමිකස්ස දානං දෙති; ගිලානස්ස දානං දෙති; දුබ්භික්ඛෙ දානං දෙති; යානි තානි නවසස්සානි නවඵලානි තානි පඨමං සීලවන්තෙසු පතිට්ඨාපෙති. ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච කාලදානානී’’ති.

‘‘කාලෙ දදන්ති සප්පඤ්ඤා, වදඤ්ඤූ වීතමච්ඡරා;
කාලෙන දින්නං අරියෙසු, උජුභූතෙසු තාදිසු.

‘‘විප්පසන්නමනා තස්ස, විපුලා හොති දක්ඛිණා;
යෙ තත්ථ අනුමොදන්ති, වෙය්‍යාවච්චං කරොන්ති වා;
න තෙන [න තෙසං (පී. ක.)] දක්ඛිණා ඌනා, තෙපි පුඤ්ඤස්ස භාගිනො.

‘‘තස්මා දදෙ අප්පටිවානචිත්තො, යත්ථ දින්නං මහප්ඵලං;
පුඤ්ඤානි පරලොකස්මිං, පතිට්ඨා හොන්ති පාණින’’න්ති. ඡට්ඨං;

9. භොජනසුත්තං

37. ‘‘භොජනං , භික්ඛවෙ, දදමානො දායකො පටිග්ගාහකානං පඤ්ච ඨානානි දෙති. කතමානි පඤ්ච? ආයුං දෙති, වණ්ණං දෙති, සුඛං දෙති, බලං දෙති, පටිභානං [පටිභාණං (සී.)] දෙති. ආයුං ඛො පන දත්වා ආයුස්ස භාගී හොති දිබ්බස්ස වා මානුසස්ස වා; වණ්ණං දත්වා වණ්ණස්ස භාගී හොති දිබ්බස්ස වා මානුසස්ස වා; සුඛං දත්වා සුඛස්ස භාගී හොති දිබ්බස්ස වා මානුසස්ස වා; බලං දත්වා බලස්ස භාගී හොති දිබ්බස්ස වා මානුසස්ස වා; පටිභානං දත්වා පටිභානස්ස භාගී හොති දිබ්බස්ස වා මානුසස්ස වා. භොජනං, භික්ඛවෙ, දදමානො දායකො පටිග්ගාහකානං ඉමානි පඤ්ච ඨානානි දෙතී’’ති.

‘‘ආයුදො බලදො ධීරො, වණ්ණදො පටිභානදො;
සුඛස්ස දාතා මෙධාවී, සුඛං සො අධිගච්ඡති.

‘‘ආයුං දත්වා බලං වණ්ණං, සුඛඤ්ච පටිභානකං [පටිභාණකං (සී.), පටිභානදො (ස්‍යා. කං. පී. ක.)];
දීඝායු යසවා හොති, යත්ථ යත්ථූපපජ්ජතී’’ති. සත්තමං;

8. සද්ධසුත්තං

38. ‘‘පඤ්චිමෙ , භික්ඛවෙ, සද්ධෙ කුලපුත්තෙ ආනිසංසා. කතමෙ පඤ්ච? යෙ තෙ, භික්ඛවෙ, ලොකෙ සන්තො සප්පුරිසා තෙ සද්ධඤ්ඤෙව පඨමං අනුකම්පන්තා අනුකම්පන්ති, නො තථා අස්සද්ධං; සද්ධඤ්ඤෙව පඨමං උපසඞ්කමන්තා උපසඞ්කමන්ති, නො තථා අස්සද්ධං; සද්ධඤ්ඤෙව පඨමං පටිග්ගණ්හන්තා පටිග්ගණ්හන්ති, නො තථා අස්සද්ධං; සද්ධඤ්ඤෙව පඨමං ධම්මං දෙසෙන්තා දෙසෙන්ති, නො තථා අස්සද්ධං; සද්ධො කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච සද්ධෙ කුලපුත්තෙ ආනිසංසා.

‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, සුභූමියං චතුමහාපථෙ මහානිග්‍රොධො සමන්තා පක්ඛීනං පටිසරණං හොති; එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, සද්ධො කුලපුත්තො බහුනො ජනස්ස පටිසරණං හොති භික්ඛූනං භික්ඛුනීනං උපාසකානං උපාසිකාන’’න්ති.

‘‘සාඛාපත්තඵලූපෙතො [සාඛාපත්තබහුපෙතො (කත්ථචි), සාඛාපත්තපලාසූපෙතො (?)], ඛන්ධිමාව [ඛන්ධිමා ච (සී.)] මහාදුමො;
මූලවා ඵලසම්පන්නො, පතිට්ඨා හොති පක්ඛිනං.

‘‘මනොරමෙ ආයතනෙ, සෙවන්ති නං විහඞ්ගමා;
ඡායං ඡායත්ථිකා [ඡායත්ථිනො (සී.)] යන්ති, ඵලත්ථා ඵලභොජිනො.

‘‘තථෙව සීලසම්පන්නං, සද්ධං පුරිසපුග්ගලං;
නිවාතවුත්තිං අත්ථද්ධං, සොරතං සඛිලං මුදුං.

‘‘වීතරාගා වීතදොසා, වීතමොහා අනාසවා;
පුඤ්ඤක්ඛෙත්තානි ලොකස්මිං, සෙවන්ති තාදිසං නරං.

‘‘තෙ තස්ස ධම්මං දෙසෙන්ති, සබ්බදුක්ඛාපනූදනං;
යං සො ධම්මං ඉධඤ්ඤාය, පරිනිබ්බාති අනාසවො’’ති. අට්ඨමං;

9. පුත්තසුත්තං

39. ‘‘පඤ්චිමානි , භික්ඛවෙ, ඨානානි සම්පස්සන්තා මාතාපිතරො පුත්තං ඉච්ඡන්ති කුලෙ ජායමානං. කතමානි පඤ්ච? භතො වා නො භරිස්සති; කිච්චං වා නො කරිස්සති; කුලවංසො චිරං ඨස්සති; දායජ්ජං පටිපජ්ජිස්සති; අථ වා පන පෙතානං කාලඞ්කතානං දක්ඛිණං අනුප්පදස්සතීති. ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ඨානානි සම්පස්සන්තා මාතාපිතරො පුත්තං ඉච්ඡන්ති කුලෙ ජායමාන’’න්ති.

[කථා. 491] ‘‘පඤ්ච ඨානානි සම්පස්සං, පුත්තං ඉච්ඡන්ති පණ්ඩිතා;
භතො වා නො භරිස්සති, කිච්චං වා නො කරිස්සති.

‘‘කුලවංසො චිරං තිට්ඨෙ, දායජ්ජං පටිපජ්ජති;
අථ වා පන පෙතානං, දක්ඛිණං අනුප්පදස්සති.

‘‘ඨානානෙතානි සම්පස්සං, පුත්තං ඉච්ඡන්ති පණ්ඩිතා;
තස්මා සන්තො සප්පුරිසා, කතඤ්ඤූ කතවෙදිනො.

‘‘භරන්ති මාතාපිතරො, පුබ්බෙ කතමනුස්සරං;
කරොන්ති නෙසං කිච්චානි, යථා තං පුබ්බකාරිනං.

‘‘ඔවාදකාරී භතපොසී, කුලවංසං අහාපයං;
සද්ධො සීලෙන සම්පන්නො, පුත්තො හොති පසංසියො’’ති. නවමං;

10. මහාසාලපුත්තසුත්තං

40. ‘‘හිමවන්තං, භික්ඛවෙ, පබ්බතරාජං නිස්සාය මහාසාලා පඤ්චහි වඩ්ඪීහි වඩ්ඪන්ති. කතමාහි පඤ්චහි? සාඛාපත්තපලාසෙන වඩ්ඪන්ති; තචෙන වඩ්ඪන්ති; පපටිකාය වඩ්ඪන්ති; ඵෙග්ගුනා වඩ්ඪන්ති; සාරෙන වඩ්ඪන්ති. හිමවන්තං, භික්ඛවෙ, පබ්බතරාජං නිස්සාය මහාසාලා ඉමාහි පඤ්චහි වඩ්ඪීහි වඩ්ඪන්ති. එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, සද්ධං කුලපුත්තං නිස්සාය අන්තොජනො පඤ්චහි වඩ්ඪීහි වඩ්ඪති. කතමාහි පඤ්චහි? සද්ධාය වඩ්ඪති; සීලෙන වඩ්ඪති; සුතෙන වඩ්ඪති; චාගෙන වඩ්ඪති; පඤ්ඤාය වඩ්ඪති. සද්ධං, භික්ඛවෙ, කුලපුත්තං නිස්සාය අන්තොජනො ඉමාහි පඤ්චහි වඩ්ඪීහි වඩ්ඪතී’’ති.

‘‘යථා හි පබ්බතො සෙලො, අරඤ්ඤස්මිං බ්‍රහාවනෙ;
තං රුක්ඛා උපනිස්සාය, වඩ්ඪන්තෙ තෙ වනප්පතී.

‘‘තථෙව සීලසම්පන්නං, සද්ධං කුලපුත්තං ඉමං [කුලපතිං ඉධ (සී.), කුලපුත්තං ඉධ (සයා.)];
උපනිස්සාය වඩ්ඪන්ති, පුත්තදාරා ච බන්ධවා;
අමච්චා ඤාතිසඞ්ඝා ච, යෙ චස්ස අනුජීවිනො.

‘‘ත්‍යාස්ස සීලවතො සීලං, චාගං සුචරිතානි ච;
පස්සමානානුකුබ්බන්ති, යෙ භවන්ති විචක්ඛණා.

‘‘ඉමං ධම්මං චරිත්වාන, මග්ගං [සග්ගං (සයා. ක.)] සුගතිගාමිනං;
නන්දිනො දෙවලොකස්මිං, මොදන්ති කාමකාමිනො’’ති. දසමං;

සුමනවග්ගො චතුත්ථො.

තස්සුද්දානං –

සුමනා චුන්දී උග්ගහො, සීහො දානානිසංසකො;
කාලභොජනසද්ධා ච, පුත්තසාලෙහි තෙ දසාති.

5. මුණ්ඩරාජවග්ගො

1. ආදියසුත්තං

41. එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. අථ ඛො අනාථපිණ්ඩිකො ගහපති යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො අනාථපිණ්ඩිකං ගහපතිං භගවා එතදවොච – ‘‘පඤ්චිමෙ, ගහපති, භොගානං ආදියා. කතමෙ පඤ්ච? ඉධ, ගහපති, අරියසාවකො උට්ඨානවීරියාධිගතෙහි භොගෙහි බාහාබලපරිචිතෙහි සෙදාවක්ඛිත්තෙහි ධම්මිකෙහි ධම්මලද්ධෙහි අත්තානං සුඛෙති පීණෙති සම්මා සුඛං පරිහරති; මාතාපිතරො සුඛෙති පීණෙති සම්මා සුඛං පරිහරති; පුත්තදාරදාසකම්මකරපොරිසෙ සුඛෙති පීණෙති සම්මා සුඛං පරිහරති. අයං පඨමො භොගානං ආදියො.

‘‘පුන චපරං, ගහපති, අරියසාවකො උට්ඨානවීරියාධිගතෙහි භොගෙහි බාහාබලපරිචිතෙහි සෙදාවක්ඛිත්තෙහි ධම්මිකෙහි ධම්මලද්ධෙහි මිත්තාමච්චෙ සුඛෙති පීණෙති සම්මා සුඛං පරිහරති. අයං දුතියො භොගානං ආදියො.

‘‘පුන චපරං, ගහපති, අරියසාවකො උට්ඨානවීරියාධිගතෙහි භොගෙහි බාහාබලපරිචිතෙහි සෙදාවක්ඛිත්තෙහි ධම්මිකෙහි ධම්මලද්ධෙහි යා තා හොන්ති ආපදා – අග්ගිතො වා උදකතො වා රාජතො වා චොරතො වා අප්පියතො වා දායාදතො [අප්පියතො වා දායාදතො වා (බහූසු) අ. නි. 4.61; 5.148] – තථාරූපාසු ආපදාසු භොගෙහි පරියොධාය වත්තති, සොත්ථිං අත්තානං කරොති. අයං තතියො භොගානං ආදියො.

‘‘පුන චපරං, ගහපති, අරියසාවකො උට්ඨානවීරියාධිගතෙහි භොගෙහි බාහාබලපරිචිතෙහි සෙදාවක්ඛිත්තෙහි ධම්මිකෙහි ධම්මලද්ධෙහි පඤ්චබලිං කත්තා හොති. ඤාතිබලිං, අතිථිබලිං, පුබ්බපෙතබලිං, රාජබලිං, දෙවතාබලිං – අයං චතුත්ථො භොගානං ආදියො.

‘‘පුන චපරං, ගහපති, අරියසාවකො උට්ඨානවීරියාධිගතෙහි භොගෙහි බාහාබලපරිචිතෙහි සෙදාවක්ඛිත්තෙහි ධම්මිකෙහි ධම්මලද්ධෙහි යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා මදප්පමාදා පටිවිරතා ඛන්තිසොරච්චෙ නිවිට්ඨා එකමත්තානං දමෙන්ති එකමත්තානං සමෙන්ති එකමත්තානං පරිනිබ්බාපෙන්ති, තථාරූපෙසු සමණබ්‍රාහ්මණෙසු උද්ධග්ගිකං දක්ඛිණං පතිට්ඨාපෙති සොවග්ගිකං සුඛවිපාකං සග්ගසංවත්තනිකං. අයං පඤ්චමො භොගානං ආදියො. ඉමෙ ඛො, ගහපති, පඤ්ච භොගානං ආදියා.

‘‘තස්ස චෙ, ගහපති, අරියසාවකස්ස ඉමෙ පඤ්ච භොගානං ආදියෙ ආදියතො භොගා පරික්ඛයං ගච්ඡන්ති, තස්ස එවං හොති – ‘යෙ වත භොගානං ආදියා තෙ චාහං ආදියාමි භොගා ච මෙ පරික්ඛයං ගච්ඡන්තී’ති. ඉතිස්ස හොති අවිප්පටිසාරො. තස්ස චෙ, ගහපති, අරියසාවකස්ස ඉමෙ පඤ්ච භොගානං ආදියෙ ආදියතො භොගා අභිවඩ්ඪන්ති , තස්ස එවං හොති – ‘යෙ වත භොගානං ආදියා තෙ චාහං ආදියාමි භොගා ච මෙ අභිවඩ්ඪන්තී’ති. ඉතිස්ස හොති [ඉතිස්ස හොති අවිප්පටිසාරො, (සී. ස්‍යා.)] උභයෙනෙව අවිප්පටිසාරො’’ති.

‘‘භුත්තා භොගා භතා භච්චා [ගතා තච්ඡා (ක.)], විතිණ්ණා ආපදාසු මෙ;
උද්ධග්ගා දක්ඛිණා දින්නා, අථො පඤ්චබලීකතා;
උපට්ඨිතා සීලවන්තො, සඤ්ඤතා බ්‍රහ්මචාරයො.

‘‘යදත්ථං භොගං ඉච්ඡෙය්‍ය, පණ්ඩිතො ඝරමාවසං;
සො මෙ අත්ථො අනුප්පත්තො, කතං අනනුතාපියං.

‘‘එතං [එවං (ක.)] අනුස්සරං මච්චො, අරියධම්මෙ ඨිතො නරො;
ඉධෙව නං පසංසන්ති, පෙච්ච සග්ගෙ පමොදතී’’ති [පෙච්ච සග්ගෙ ච මොදතීති (සී. ස්‍යා.)]. පඨමං;

2. සප්පුරිසසුත්තං

42. ‘‘සප්පුරිසො, භික්ඛවෙ, කුලෙ ජායමානො බහුනො ජනස්ස අත්ථාය හිතාය සුඛාය හොති; මාතාපිතූනං [මාතාපිතුන්නං (සී. පී.)] අත්ථාය හිතාය සුඛාය හොති; පුත්තදාරස්ස අත්ථාය හිතාය සුඛාය හොති; දාසකම්මකරපොරිසස්ස අත්ථාය හිතාය සුඛාය හොති; මිත්තාමච්චානං අත්ථාය හිතාය සුඛාය හොති; සමණබ්‍රාහ්මණානං අත්ථාය හිතාය සුඛාය හොති.

‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, මහාමෙඝො සබ්බසස්සානි සම්පාදෙන්තො බහුනො ජනස්ස අත්ථාය හිතාය සුඛාය හොති; එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, සප්පුරිසො කුලෙ ජායමානො බහුනො ජනස්ස අත්ථාය හිතාය සුඛාය හොති; මාතාපිතූනං අත්ථාය හිතාය සුඛාය හොති; පුත්තදාරස්ස අත්ථාය හිතාය සුඛාය හොති; දාසකම්මකරපොරිසස්ස

අත්ථාය හිතාය සුඛාය හොති; මිත්තාමච්චානං අත්ථාය හිතාය සුඛාය හොති; සමණබ්‍රාහ්මණානං අත්ථාය හිතාය සුඛාය හොතී''ති.

> ''හිතො බහුන්නං පටිපජ්ජ භොගෙ, තං දෙවතා රක්ඛති ධම්මගුත්තං;
> බහුස්සුතං සීලවතූපපන්නං, ධම්මෙ ඨිතං න විජහති [විජහාති (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] කිත්ති.

> ''ධම්මට්ඨං සීලසම්පන්නං, සච්චවාදිං හිරීමනං;
> නෙක්ඛං ජම්බොනදස්සෙව, කො තං නින්දිතුමරහති;
> දෙවාපි නං පසංසන්ති, බ්‍රහ්මුනාපි පසංසිතො''ති. දුතියං;

3. ඉට්ඨසුත්තං

43. අථ ඛො අනාථපිණ්ඩිකො ගහපති යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො අනාථපිණ්ඩිකං ගහපතිං භගවා එතදවොච –

''පඤ්චිමෙ, ගහපති, ධම්මා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා දුල්ලභා ලොකස්මිං. කතමෙ පඤ්ච? ආයු, ගහපති, ඉට්ඨො කන්තො මනාපො දුල්ලභො ලොකස්මිං; වණ්ණො ඉට්ඨො කන්තො මනාපො දුල්ලභො ලොකස්මිං; සුඛං ඉට්ඨං කන්තං මනාපං දුල්ලභං ලොකස්මිං; යසො ඉට්ඨො කන්තො මනාපො දුල්ලභො ලොකස්මිං; සග්ගා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා දුල්ලභා ලොකස්මිං. ඉමෙ ඛො, ගහපති, පඤ්ච ධම්මා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා දුල්ලභා ලොකස්මිං.

''ඉමෙසං ඛො, ගහපති, පඤ්චන්නං ධම්මානං ඉට්ඨානං කන්තානං මනාපානං දුල්ලභානං ලොකස්මිං න ආයාචනහෙතු වා පත්ථනාහෙතු වා [න පත්ථනාහෙතු වා (ස්‍යා. කං. පී.)] පටිලාභං වදාමි. ඉමෙසං ඛො, ගහපති, පඤ්චන්නං ධම්මානං ඉට්ඨානං කන්තානං මනාපානං දුල්ලභානං ලොකස්මිං ආයාචනහෙතු වා පත්ථනාහෙතු වා පටිලාභො අභවිස්ස, කො ඉධ කෙන හායෙථ?

''න ඛො, ගහපති, අරහති අරියසාවකො ආයුකාමො ආයුං ආයාචිතුං වා අභිනන්දිතුං වා ආයුස්ස වාපි හෙතු. ආයුකාමෙන, ගහපති, අරියසාවකෙන ආයුසංවත්තනිකා පටිපදා පටිපජ්ජිතබ්බා. ආයුසංවත්තනිකා හිස්ස පටිපදා පටිපන්නා ආයුපටිලාභාය සංවත්තති. සො ලාභී හොති ආයුස්ස දිබ්බස්ස වා මානුසස්ස වා.

''න ඛො, ගහපති, අරහති අරියසාවකො වණ්ණකාමො වණ්ණං ආයාචිතුං වා අභිනන්දිතුං වා වණ්ණස්ස වාපි හෙතු. වණ්ණකාමෙන, ගහපති, අරියසාවකෙන වණ්ණසංවත්තනිකා පටිපදා පටිපජ්ජිතබ්බා. වණ්ණසංවත්තනිකා හිස්ස පටිපදා පටිපන්නා වණ්ණපටිලාභාය සංවත්තති. සො ලාභී හොති වණ්ණස්ස දිබ්බස්ස වා මානුසස්ස වා.

''න ඛො, ගහපති, අරහති අරියසාවකො සුඛකාමො සුඛං ආයාචිතුං වා අභිනන්දිතුං වා සුඛස්ස වාපි හෙතු. සුඛකාමෙන, ගහපති, අරියසාවකෙන සුඛසංවත්තනිකා පටිපදා පටිපජ්ජිතබ්බා. සුඛසංවත්තනිකා හිස්ස පටිපදා පටිපන්නා සුඛපටිලාභාය සංවත්තති. සො ලාභී හොති සුඛස්ස දිබ්බස්ස වා මානුසස්ස වා.

''න ඛො, ගහපති, අරහති අරියසාවකො යසකාමො යසං ආයාචිතුං වා අභිනන්දිතුං වා යසස්ස වාපි හෙතු. යසකාමෙන, ගහපති, අරියසාවකෙන යසසංවත්තනිකා පටිපදා පටිපජ්ජිතබ්බා. යසසංවත්තනිකා හිස්ස පටිපදා පටිපන්නා යසපටිලාභාය සංවත්තති. සො ලාභී හොති යසස්ස දිබ්බස්ස වා මානුසස්ස වා.

''න ඛො, ගහපති, අරහති අරියසාවකො සග්ගකාමො සග්ගං ආයාචිතුං වා අභිනන්දිතුං වා සග්ගානං වාපි හෙතු. සග්ගකාමෙන, ගහපති, අරියසාවකෙන සග්ගසංවත්තනිකා පටිපදා පටිපජ්ජිතබ්බා. සග්ගසංවත්තනිකා හිස්ස පටිපදා පටිපන්නා සග්ගපටිලාභාය සංවත්තති. සො ලාභී හොති සග්ගාන''න්ති.

> ''ආයුං වණ්ණං යසං කිත්තිං, සග්ගං උච්චාකුලීනතං;
> රතියො පත්ථයානෙන [පත්ථයමානෙන (ක.)], උළාරා අපරාපරා.

> ''අප්පමාදං පසංසන්ති, පුඤ්ඤකිරියාසු පණ්ඩිතා;
> ''අප්පමත්තො උභො අත්ථෙ, අධිගණ්හාති පණ්ඩිතො.

> ''දිට්ඨෙ ධම්මෙ ච [දිට්ඨෙව ධම්මෙ (සී.)] යො අත්ථො, යො චත්ථො සම්පරායිකො;
> අත්ථාභිසමයා ධීරො, පණ්ඩිතොති පවුච්චතී''ති. තතියං;

4. මනාපදායීසුත්තං

44. එකං සමයං භගවා වෙසාලියං විහරති මහාවනෙ කූටාගාරසාලායං. අථ බො භගවා පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය යෙන උග්ගස්ස ගහපතිනො වෙසාලිකස්ස නිවෙසනං තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදි. අථ බො උග්ගො ගහපති වෙසාලිකො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො බො උග්ගො ගහපති වෙසාලිකො භගවන්තං එතදවොච –

‘‘සම්මුඛා මෙතං, භන්තෙ, භගවතො සුතං සම්මුඛා පටිග්ගහිතං – ‘මනාපදායී ලභතෙ මනාප’න්ති. මනාපං මෙ, භන්තෙ, සාලපුප්ඵකං [සාලිපුප්ඵකං (ක.)] ඛාදනීයං; තං මෙ භගවා පටිග්ගණ්හාතු අනුකම්පං උපාදායා’’ති. පටිග්ගහෙසි භගවා අනුකම්පං උපාදාය.

‘‘සම්මුඛා මෙතං, භන්තෙ, භගවතො සුතං සම්මුඛා පටිග්ගහිතං – ‘මනාපදායී ලභතෙ මනාප’න්ති. මනාපං මෙ, භන්තෙ, සම්පන්නකොලකං සූකරමංසං [සම්පන්නසූකරමංසං (සී.), සම්පන්නවරසූකරමංසං (ස්‍යා.)]; තං මෙ භගවා පටිග්ගණ්හාතු අනුකම්පං උපාදායා’’ති. පටිග්ගහෙසි භගවා අනුකම්පං උපාදාය.

‘‘සම්මුඛා මෙතං, භන්තෙ, භගවතො සුතං සම්මුඛා පටිග්ගහිතං – ‘මනාපදායී ලභතෙ මනාප’න්ති. මනාපං මෙ, භන්තෙ, නිබ්බත්තතෙලකං [නිබද්ධතෙලකං (පී. සී. අට්ඨ.), නිබ්බට්ටතෙලකං (ස්‍යා. අට්ඨ.)] නාලියසාකං; තං මෙ භගවා පටිග්ගණ්හාතු අනුකම්පං උපාදායා’’ති. පටිග්ගහෙසි භගවා අනුකම්පං උපාදාය.

‘‘සම්මුඛා මෙතං, භන්තෙ, භගවතො සුතං සම්මුඛා පටිග්ගහිතං – ‘මනාපදායී ලභතෙ මනාප’න්ති. මනාපො මෙ, භන්තෙ, සාලීනං ඔදනො විචිතකාළකො [විගතකාලකො (ස්‍යා. කං. පී. ක.)] අනෙකසූපො අනෙකබ්‍යඤ්ජනො; තං මෙ භගවා පටිග්ගණ්හාතු අනුකම්පං උපාදායා’’ති. පටිග්ගහෙසි භගවා අනුකම්පං උපාදාය.

‘‘සම්මුඛා මෙතං, භන්තෙ, භගවතො සුතං සම්මුඛා පටිග්ගහිතං – ‘මනාපදායී ලභතෙ මනාප’න්ති. මනාපානි මෙ, භන්තෙ, කාසිකානි වත්ථානි; තානි මෙ භගවා පටිග්ගණ්හාතු අනුකම්පං උපාදායා’’ති. පටිග්ගහෙසි භගවා අනුකම්පං උපාදාය.

‘‘සම්මුඛා මෙතං, භන්තෙ, භගවතො සුතං සම්මුඛා පටිග්ගහිතං – ‘මනාපදායී ලභතෙ මනාප’න්ති . මනාපො මෙ, භන්තෙ, පල්ලඞ්කො ගොනකත්ථතො පටලිකත්ථතො කදලිමිගපවරපච්චත්ථරණො [කාදලිමිගපවරපච්චත්ථරණො (සී.)] සඋත්තරච්ඡදො උභතොලොහිතකූපධානො. අපි ච, භන්තෙ, මයම්පෙතං ජානාම – ‘නෙතං භගවතො කප්පතී’ති. ඉදං මෙ, භන්තෙ, චන්දනඵලකං අග්ඝති අධිකසතසහස්සං; තං මෙ භගවා පටිග්ගණ්හාතු අනුකම්පං උපාදායා’’ති. පටිග්ගහෙසි භගවා අනුකම්පං උපාදාය. අථ බො භගවා උග්ගං ගහපතිං වෙසාලිකං ඉමිනා අනුමොදනීයෙන අනුමොදි –

‘‘මනාපදායී ලභතෙ මනාපං,
යො උජ්ජුභූතෙසු [උජුභූතෙසු (ස්‍යා. කං. පී.)] දදාති ඡන්දසා;
අච්ඡාදනං සයනමන්නපානං [සයනමථන්නපානං (සී. ස්‍යා. කං. පී.)],
නානාප්පකාරානි ච පච්චයානි.

‘‘චත්තඤ්ච මුත්තඤ්ච අනුග්ගහීතං [අනග්ගහීතං (සී. ස්‍යා. කං. පී.)],
ඛෙත්තූපමෙ අරහන්තෙ විදිත්වා;
සො දුච්චජං සප්පුරිසො චජිත්වා,
මනාපදායී ලභතෙ මනාප’’න්ති.

අථ බො භගවා උග්ගං ගහපතිං වෙසාලිකං ඉමිනා අනුමොදනීයෙන අනුමොදිත්වා උට්ඨායාසනා පක්කාමි.

අථ බො උග්ගො ගහපති වෙසාලිකො අපරෙන සමයෙන කාලමකාසි. කාලඞ්කතො [කාලකතො (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] ච උග්ගො ගහපති වෙසාලිකො අඤ්ඤතරං මනොමයං කායං උපපජ්ජි. තෙන බො පන සමයෙන භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. අථ බො උග්ගො දෙවපුත්තො අභික්කන්තාය රත්තියා අභික්කන්තවණ්ණො කෙවලකප්පං ජෙතවනං ඔභාසෙත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතං බො උග්ගං දෙවපුත්තං භගවා එතදවොච – ‘‘කච්චි තෙ, උග්ග, යථාධිප්පායො’’ති? ‘‘තග්ඝ මෙ, භගවා, යථාධිප්පායො’’ති. අථ බො භගවා උග්ගං දෙවපුත්තං ගාථාහි අජ්ඣභාසි –

‘‘මනාපදායී ලභතෙ මනාපං,
අග්ගස්ස දාතා ලභතෙ පුනග්ගං;
වරස්ස දාතා වරලාභී හොති,
සෙට්ඨං දදො සෙට්ඨමුපෙති ඨානං.

‘‘යො අග්ගදායී වරදායී, සෙට්ඨදායී ච යො නරො;
දීඝායු යසවා හොති, යත්ථ යත්ථූපපජ්ජතී’’ති. චතුත්ථං;

5. පුඤ්ඤාභිසන්දසුත්තං

45. ‘‘පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, පුඤ්ඤාභිසන්දා කුසලාභිසන්දා සුඛස්සාහාරා සොවග්ගිකා සුඛවිපාකා සග්ගසංවත්තනිකා ඉට්ඨාය කන්තාය මනාපාය හිතාය සුඛාය සංවත්තන්ති.

‘‘කතමෙ පඤ්ච? යස්ස, භික්ඛවෙ, භික්ඛු චීවරං පරිභුඤ්ජමානො අප්පමාණං චෙතොසමාධිං උපසම්පජ්ජ විහරති, අප්පමාණො තස්ස පුඤ්ඤාභිසන්දො කුසලාභිසන්දො සුඛස්සාහාරො සොවග්ගිකො සුඛවිපාකො සග්ගසංවත්තනිකො ඉට්ඨාය කන්තාය මනාපාය හිතාය සුඛාය සංවත්තති.

‘‘යස්ස, භික්ඛවෙ, භික්ඛු පිණ්ඩපාතං පරිභුඤ්ජමානො…පෙ.… යස්ස, භික්ඛවෙ, භික්ඛු විහාරං පරිභුඤ්ජමානො…පෙ.… යස්ස, භික්ඛවෙ, භික්ඛු මඤ්චපීඨං පරිභුඤ්ජමානො…පෙ.….

‘‘යස්ස, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරං පරිභුඤ්ජමානො අප්පමාණං චෙතොසමාධිං උපසම්පජ්ජ විහරති, අප්පමාණො තස්ස පුඤ්ඤාභිසන්දො කුසලාභිසන්දො සුඛස්සාහාරො සොවග්ගිකො සුඛවිපාකො සග්ගසංවත්තනිකො ඉට්ඨාය කන්තාය මනාපාය හිතාය සුඛාය සංවත්තති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච පුඤ්ඤාභිසන්දා කුසලාභිසන්දා සුඛස්සාහාරා සොවග්ගිකා සුඛවිපාකා සග්ගසංවත්තනිකා ඉට්ඨාය කන්තාය මනාපාය හිතාය සුඛාය සංවත්තන්ති.

‘‘ඉමෙහි ච පන, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි පුඤ්ඤාභිසන්දෙහි කුසලාභිසන්දෙහි සමන්නාගතස්ස අරියසාවකස්ස න සුකරං පුඤ්ඤස්ස පමාණං ගහෙතුං – ‘එත්තකො පුඤ්ඤාභිසන්දො කුසලාභිසන්දො සුඛස්සාහාරො සොවග්ගිකො සුඛවිපාකො සග්ගසංවත්තනිකො ඉට්ඨාය කන්තාය මනාපාය හිතාය සුඛාය සංවත්තතී’ති. අථ ඛො අසඞ්ඛෙය්‍යො අප්පමෙය්‍යො මහාපුඤ්ඤක්ඛන්ධොත්වෙව සඞ්ඛං ගච්ඡති.

‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, මහාසමුද්දෙ න සුකරං උදකස්ස පමාණං ගහෙතුං – ‘එත්තකානි උදකාළ්හකානීති වා එත්තකානි උදකාළ්හකසතානීති වා එත්තකානි උදකාළ්හකසහස්සානීති වා එත්තකානි උදකාළ්හකසතසහස්සානීති වා; අථ ඛො අසඞ්ඛෙය්‍යො අප්පමෙය්‍යො මහාඋදකක්ඛන්ධොත්වෙව සඞ්ඛං ගච්ඡති’. එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, ඉමෙහි පඤ්චහි පුඤ්ඤාභිසන්දෙහි කුසලාභිසන්දෙහි සමන්නාගතස්ස අරියසාවකස්ස න සුකරං පුඤ්ඤස්ස පමාණං ගහෙතුං – ‘එත්තකො පුඤ්ඤාභිසන්දො කුසලාභිසන්දො සුඛස්සාහාරො සොවග්ගිකො සුඛවිපාකො සග්ගසංවත්තනිකො ඉට්ඨාය කන්තාය මනාපාය හිතාය සුඛාය සංවත්තතී’ති. අථ ඛො අසඞ්ඛෙය්‍යො අප්පමෙය්‍යො මහාපුඤ්ඤක්ඛන්ධොත්වෙව සඞ්ඛං ගච්ඡතී’’ති.

‘‘මහොදධිං අපරිමිතං මහාසරං,
බහුභෙරවං රත්නගණානමාලයං;
නජ්ජො යථා නරගණසඞ්ඝසෙවිතා [මච්ඡ ගණසංඝසෙවිතා (ස්‍යා. කං. ක.) සං. නි. 5.1037 පස්සිතබ්බං],
පුථූ සවන්ති උපයන්ති සාගරං.

‘‘එවං නරං අන්නදපානවත්ථදං,
සෙය්‍යානිසජ්ජත්ථරණස්ස දායකං;
පුඤ්ඤස්ස ධාරා උපයන්ති පණ්ඩිතං,
නජ්ජො යථා වාරිවහාව සාගර’’න්ති. පඤ්චමං;

6. සම්පදාසුත්තං

46. ‘‘පඤ්චිමා, භික්ඛවෙ, සම්පදා. කතමා පඤ්ච? සද්ධාසම්පදා, සීලසම්පදා, සුතසම්පදා, චාගසම්පදා, පඤ්ඤාසම්පදා – ඉමා ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච සම්පදා’’ති. ඡට්ඨං.

7. ධනසුත්තං

47. ‘‘පඤ්චිමානි, භික්ඛවෙ, ධනානි. කතමානි පඤ්ච? සද්ධාධනං, සීලධනං, සුතධනං, චාගධනං, පඤ්ඤාධනං.

‘‘කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, සද්ධාධනං? ඉධ, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො සද්ධො හොති, සද්දහති තථාගතස්ස බොධිං – ‘ඉතිපි සො භගවා…පෙ.… සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා’ති. ඉදං වුච්චති, භික්ඛවෙ, සද්ධාධනං.

‘‘කතමඤ්ච , භික්ඛවෙ, සීලධනං? ඉධ, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො පාණාතිපාතා පටිවිරතො හොති…පෙ…. සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා පටිවිරතො හොති. ඉදං වුච්චති, භික්ඛවෙ, සීලධනං.

‘‘කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, සුතධනං? ඉධ, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො බහුස්සුතො හොති…පෙ…. දිට්ඨියා සුප්පටිවිද්ධො. ඉදං වුච්චති, භික්ඛවෙ, සුතධනං.

‘‘කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, චාගධනං? ඉධ, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො විගතමලමච්ඡෙරෙන චෙතසා අගාරං අජ්ඣාවසති මුත්තචාගො පයතපාණි වොස්සග්ගරතො යාචයොගො දානසංවිභාගරතො. ඉදං වුච්චති, භික්ඛවෙ, චාගධනං.

‘‘කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, පඤ්ඤාධනං? ඉධ, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො පඤ්ඤවා හොති, උදයත්ථගාමිනියා පඤ්ඤාය සමන්නාගතො අරියාය නිබ්බෙධිකාය සම්මා දුක්ඛක්ඛයගාමිනියා. ඉදං වුච්චති, භික්ඛවෙ, පඤ්ඤාධනං. ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ධනානී’’ති.

[අ. නි. 4.52] ‘‘යස්ස සද්ධා තථාගතෙ, අචලා සුප්පතිට්ඨිතා;
සීලඤ්ච යස්ස කල්‍යාණං, අරියකන්තං පසංසිතං.

‘‘සඞ්ඝෙ පසාදො යස්සත්ථි, උජුභූතඤ්ච දස්සනං;
අදලිද්දොති තං ආහු, අමොඝං තස්ස ජීවිතං.

‘‘තස්මා සද්ධඤ්ච සීලඤ්ච, පසාදං ධම්මදස්සනං;
අනුයුඤ්ජෙථ මෙධාවී, සරං බුද්ධාන සාසන’’න්ති. සත්තමං;

8. අලබ්භනීයඨානසුත්තං

48. ‘‘පඤ්චිමානි, භික්ඛවෙ, අලබ්භනීයානි ඨානානි සමණෙන වා බ්‍රාහ්මණෙන වා දෙවෙන වා මාරෙන වා බ්‍රහ්මුනා වා කෙනචි වා ලොකස්මිං. කතමානි පඤ්ච? ‘ජරාධම්මං මා ජීරී’ති අලබ්භනීයං ඨානං සමණෙන වා බ්‍රාහ්මණෙන වා දෙවෙන වා මාරෙන වා බ්‍රහ්මුනා වා කෙනචි වා ලොකස්මිං. ‘බ්‍යාධිධම්මං මා බ්‍යාධීයී’ති [ව්‍යාධිධම්මං ‘‘මා ව්‍යාධීයී’’ති (සී. පී.)] …පෙ…. ‘මරණධම්මං මා මීයී’ති… ‘ඛයධම්මං මා ඛීයී’ති… ‘නස්සනධම්මං මා නස්සී’ති අලබ්භනීයං ඨානං සමණෙන වා බ්‍රාහ්මණෙන වා දෙවෙන වා මාරෙන වා බ්‍රහ්මුනා වා කෙනචි වා ලොකස්මිං.

‘‘අස්සුතවතො , භික්ඛවෙ, පුථුජ්ජනස්ස ජරාධම්මං ජීරති. සො ජරාධම්මෙ ජිණ්ණෙ න ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘න ඛො මය්හෙවෙකස්ස [මය්හමෙවෙකස්ස (සී.)] ජරාධම්මං ජීරති, අථ ඛො යාවතා සත්තානං ආගති ගති චුති උපපත්ති සබ්බෙසං සත්තානං ජරාධම්මං ජීරති. අහඤ්චෙව [අහඤ්චෙ (?)] ඛො පන ජරාධම්මෙ ජිණ්ණෙ සොචෙය්‍යං කිලමෙය්‍යං පරිදෙවෙය්‍යං, උරත්තාළිං කන්දෙය්‍යං, සම්මොහං ආපජ්ජෙය්‍යං, භත්තම්පි මෙ නච්ඡාදෙය්‍ය, කායෙපි දුබ්බණ්ණියං ඔක්කමෙය්‍ය, කම්මන්තාපි නප්පවත්තෙය්‍යුං [කම්මන්තොපි නප්පවත්තෙය්‍ය (ක.)], අමිත්තාපි අත්තමනා අස්සු, මිත්තාපි දුම්මනා අස්සූ’ති. සො ජරාධම්මෙ ජිණ්ණෙ සොචති කිලමති පරිදෙවති, උරත්තාළිං කන්දති, සම්මොහං ආපජ්ජති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ – ‘අස්සුතවා පුථුජ්ජනො විද්ධො සවිසෙන සොකසල්ලෙන අත්තානංයෙව පරිතාපෙති’’’.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, අස්සුතවතො පුථුජ්ජනස්ස බ්‍යාධිධම්මං බ්‍යාධීයති…පෙ…. මරණධම්මං මීයති… ඛයධම්මං ඛීයති… නස්සනධම්මං නස්සති. සො නස්සනධම්මෙ නට්ඨෙ න ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘න ඛො මය්හෙවෙකස්ස නස්සනධම්මං නස්සති, අථ ඛො යාවතා සත්තානං ආගති ගති චුති උපපත්ති සබ්බෙසං සත්තානං නස්සනධම්මං නස්සති. අහඤ්චෙව ඛො පන නස්සනධම්මෙ නට්ඨෙ සොචෙය්‍යං කිලමෙය්‍යං පරිදෙවෙය්‍යං, උරත්තාළිං කන්දෙය්‍යං , සම්මොහං ආපජ්ජෙය්‍යං, භත්තම්පි මෙ නච්ඡාදෙය්‍ය, කායෙපි දුබ්බණ්ණියං ඔක්කමෙය්‍ය, කම්මන්තාපි නප්පවත්තෙය්‍යුං, අමිත්තාපි අත්තමනා අස්සු, මිත්තාපි දුම්මනා අස්සූ’ති. සො නස්සනධම්මෙ නට්ඨෙ සොචති කිලමති පරිදෙවති, උරත්තාළිං කන්දති, සම්මොහං ආපජ්ජති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ – ‘අස්සුතවා පුථුජ්ජනො විද්ධො සවිසෙන සොකසල්ලෙන අත්තානංයෙව පරිතාපෙති’’’.

‘‘සුතවතො ච ඛො, භික්ඛවෙ, අරියසාවකස්ස ජරාධම්මං ජීරති. සො ජරාධම්මෙ ජිණ්ණෙ ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘න ඛො මය්හෙවෙකස්ස ජරාධම්මං ජීරති, අථ ඛො යාවතා සත්තානං ආගති ගති චුති උපපත්ති සබ්බෙසං සත්තානං ජරාධම්මං ජීරති. අහඤ්චෙව ඛො පන ජරාධම්මෙ ජිණ්ණෙ සොචෙය්‍යං කිලමෙය්‍යං පරිදෙවෙය්‍යං, උරත්තාළිං කන්දෙය්‍යං, සම්මොහං ආපජ්ජෙය්‍යං, භත්තම්පි මෙ නච්ඡාදෙය්‍ය, කායෙපි දුබ්බණ්ණියං ඔක්කමෙය්‍ය, කම්මන්තාපි නප්පවත්තෙය්‍යුං, අමිත්තාපි අත්තමනා අස්සු, මිත්තාපි දුම්මනා අස්සූ’ති. සො ජරාධම්මෙ ජිණ්ණෙ න සොචති න කිලමති න පරිදෙවති, න උරත්තාළිං කන්දති, න සම්මොහං ආපජ්ජති . අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ – ‘සුතවා අරියසාවකො අබ්බුහි [අබ්බහි (සී.)] සවිසං සොකසල්ලං, යෙන විද්ධො අස්සුතවා පුථුජ්ජනො අත්තානංයෙව පරිතාපෙති. අසොකො විසල්ලො අරියසාවකො අත්තානංයෙව පරිනිබ්බාපෙති’’’.

“පුන චපරං, භික්ඛවෙ, සුතවතො අරියසාවකස්ස බ්‍යාධිධම්මං බ්‍යාධියති…පෙ…. මරණධම්මං මීයති… ඛයධම්මං ඛීයති… නස්සනධම්මං නස්සති. සො නස්සනධම්මෙ නට්ඨෙ ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘න ඛො මය්හෙවෙකස්ස නස්සනධම්මං නස්සති, අථ ඛො යාවතා සත්තානං ආගති ගති චුති උපපත්ති සබ්බෙසං සත්තානං නස්සනධම්මං නස්සති. අහඤ්චෙව ඛො පන නස්සනධම්මෙ නට්ඨෙ සොචෙය්‍යං කිලමෙය්‍යං පරිදෙවෙය්‍යං, උරත්තාළිං කන්දෙය්‍යං, සම්මොහං ආපජ්ජෙය්‍යං, භත්තම්පි මෙ නච්ඡාදෙය්‍ය, කායෙපි දුබ්බණ්ණියං ඔක්කමෙය්‍ය, කම්මන්තාපි නප්පවත්තෙය්‍යුං, අමිත්තාපි අත්තමනා අස්සු, මිත්තාපි දුම්මනා අස්සූ’ති. සො නස්සනධම්මෙ නට්ඨෙ න සොචති න කිලමති න පරිදෙවති, න උරත්තාළිං කන්දති, න සම්මොහං ආපජ්ජති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ – ‘සුතවා අරියසාවකො අබ්බුහි සවිසං සොකසල්ලං, යෙන විද්ධො අස්සුතවා පුථුජ්ජනො අත්තානංයෙව පරිතාපෙති. අසොකො විසල්ලො අරියසාවකො අත්තානංයෙව පරිනිබ්බාපෙතී’”ති.

“ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච අලබ්භනීයානි ඨානානි සමණෙන වා බ්‍රාහ්මණෙන වා දෙවෙන වා මාරෙන වා බ්‍රහ්මුනා වා කෙනචි වා ලොකස්මි”න්ති.

[ජා. 1.5.96 ජාතකෙපි] “න සොචනාය පරිදෙවනාය,
අත්ථොධ ලබ්භා [අත්ථො ඉධ ලබ්භති (ස්‍යා.), අත්ථො ඉධ ලබ්භා (පී.)] අපි අප්පකොපි;
සොචන්තමෙනං දුඛිතං විදිත්වා,
පච්චත්ථිකා අත්තමනා භවන්ති.

“යතො ච ඛො පණ්ඩිතො ආපදාසු,
න වෙධතී අත්ථවිනිච්ඡයඤ්ඤූ;
පච්චත්ථිකාස්ස දුඛිතා භවන්ති,
දිස්වා මුඛං අවිකාරං පුරාණං.

“ජප්පෙන මන්තෙන සුභාසිතෙන,
අනුප්පදානෙන පවෙණියා වා;
යථා යථා යත්ථ [යථා යථා යත්ථ යත්ථ (ක.)] ලභෙථ අත්ථං,
තථා තථා තත්ථ පරක්කමෙය්‍ය.

“සචෙ පජානෙය්‍ය අලබ්භනෙය්‍යො,
මයාව [මයා වා (ස්‍යා. කං. පී.)] අඤ්ඤෙන වා එස අත්ථො;
අසොචමානො අධිවාසයෙය්‍ය,
කම්මං දළ්හං කින්ති කරොමි දානී”ති. අට්ඨමං;

9. කොසලසුත්තං

49. එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. අථ ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි.

(තෙන ඛො පන සමයෙන මල්ලිකා දෙවී කාලඞ්කතා හොති.) [( ) නත්ථි (සී.)] අථ ඛො අඤ්ඤතරො පුරිසො යෙන රාජා පසෙනදි කොසලො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා රඤ්ඤො පසෙනදිස්ස කොසලස්ස උපකණ්ණකෙ ආරොචෙති – “මල්ලිකා දෙවී, දෙව [දෙව දෙවී (ස්‍යා. කං. පී.)], කාලඞ්කතා”ති. එවං වුත්තෙ රාජා පසෙනදි කොසලො දුක්ඛී දුම්මනො පත්තක්ඛන්ධො අධොමුඛො පජ්ඣායන්තො අප්පටිභානො නිසීදි.

අථ ඛො භගවා රාජානං පසෙනදිං කොසලං දුක්ඛිං දුම්මනං පත්තක්ඛන්ධං අධොමුඛං පජ්ඣායන්තං අප්පටිභානං විදිත්වා රාජානං පසෙනදිං කොසලං එතදවොච – “පඤ්චිමානි, මහාරාජ, අලබ්භනීයානි ඨානානි සමණෙන වා බ්‍රාහ්මණෙන වා දෙවෙන වා මාරෙන වා බ්‍රහ්මුනා වා කෙනචි වා ලොකස්මිං. කතමානි පඤ්ච? ‘ජරාධම්මං මා ජීරී’ති අලබ්භනීයං ඨානං…පෙ…. න සොචනාය පරිදෙවනාය…පෙ…. කම්මං දළ්හං කින්ති කරොමි දානී”ති. නවමං.

10. නාරදසුත්තං

50. එකං සමයං ආයස්මා නාරදො පාටලිපුත්තෙ විහරති කුක්කුටාරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන මුණ්ඩස්ස රඤ්ඤො භද්දා දෙවී කාලඞ්කතා හොති පියා මනාපා. සො භද්දාය දෙවියා කාලඞ්කතාය පියාය මනාපාය නෙව න්හායති [නහායති (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] න විලිම්පති න භත්තං භුඤ්ජති න කම්මන්තං පයොජෙති – රත්තින්දිවං [රත්තිදිවං (ක.)] භද්දාය දෙවියා සරීරෙ අජ්ඣොමුච්ඡිතො. අථ ඛො මුණ්ඩො රාජා පියකං කොසාරක්ඛං [සොකාරක්ඛං (ස්‍යා.)] ආමන්තෙසි – “තෙන හි, සම්ම පියක , භද්දාය දෙවියා සරීරං ආයසාය තෙලදොණියා පක්ඛිපිත්වා අඤ්ඤිස්සා ආයසාය දොණියා පටිකුජ්ජථ, යථා මයං භද්දාය දෙවියා සරීරං චිරතරං පස්සෙය්‍යාමා”ති.

‘‘එවං, දෙවා’’ති ඛො පියකො කොසාරක්ඛො මුණ්ඩස්ස රඤ්ඤො පටිස්සුත්වා භද්දාය දෙවියා සරීරං ආයසාය තෙලදොණියා පක්ඛිපිත්වා අඤ්ඤිස්සා ආයසාය දොණියා පටිකුජ්ජි.

අථ ඛො පියකස්ස කොසාරක්ඛස්ස එතදහොසි – ‘‘ඉමස්ස ඛො මුණ්ඩස්ස රඤ්ඤො භද්දා දෙවී කාලඞ්කතා පියා මනාපා. සො භද්දාය දෙවියා කාලඞ්කතාය පියාය මනාපාය නෙව න්හායති න විලිම්පති න භත්තං භුඤ්ජති න කම්මන්තං පයොජෙති – රත්තින්දිවං භද්දාය දෙවියා සරීරෙ අජ්ඣොමුච්ඡිතො. කං [කිං (ක.)] නු ඛො මුණ්ඩො රාජා සමණං වා බ්‍රාහ්මණං වා පයිරුපාසෙය්‍ය, යස්ස ධම්මං සුත්වා සොකසල්ලං පජහෙය්‍යා’’ති!

අථ ඛො පියකස්ස කොසාරක්ඛස්ස එතදහොසි – ‘‘අයං ඛො ආයස්මා නාරදො පාටලිපුත්තෙ විහරති කුක්කුටාරාමෙ. තං ඛො පනායස්මන්තං නාරදං එවං කල්‍යාණො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගතො – ‘පණ්ඩිතො වියත්තො [ව්‍යත්තො (සී. පී.), බ්‍යත්තො (ස්‍යා. කං., දී. නි. 2.407)] මෙධාවී බහුස්සුතො චිත්තකථී කල්‍යාණපටිභානො වුද්ධො චෙව [බුද්ධො චෙව (ක.)] අරහා ච’ [අරහා වා’ති (?)]. යංනූන මුණ්ඩො රාජා ආයස්මන්තං නාරදං පයිරුපාසෙය්‍ය, අප්පෙව නාම මුණ්ඩො රාජා ආයස්මතො නාරදස්ස ධම්මං සුත්වා සොකසල්ලං පජහෙය්‍යා’’ති.

අථ ඛො පියකො කොසාරක්ඛො යෙන මුණ්ඩො රාජා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා මුණ්ඩං රාජානං එතදවොච – ‘‘අයං ඛො, දෙව, ආයස්මා නාරදො පාටලිපුත්තෙ විහරති කුක්කුටාරාමෙ. තං ඛො පනායස්මන්තං නාරදං එවං කල්‍යාණො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගතො – ‘පණ්ඩිතො වියත්තො මෙධාවී බහුස්සුතො චිත්තකථී කල්‍යාණපටිභානො වුද්ධො චෙව අරහා ච’ [අරහා වා’ති (?)]. යදි පන දෙවො ආයස්මන්තං නාරදං පයිරුපාසෙය්‍ය, අප්පෙව නාම දෙවො ආයස්මතො නාරදස්ස ධම්මං සුත්වා සොකසල්ලං පජහෙය්‍යා’’ති. ‘‘තෙන හි, සම්ම පියක , ආයස්මන්තං නාරදං පටිවෙදෙහි. කථඤ්හි නාම මාදිසො සමණං වා බ්‍රාහ්මණං වා විජිතෙ වසන්තං පුබ්බෙ අප්පටිසංවිදිතො උපසඞ්කමිතබ්බං මඤ්ඤෙය්‍යා’’ති ! ‘‘එවං, දෙවා’’ති ඛො පියකො කොසාරක්ඛො මුණ්ඩස්ස රඤ්ඤො පටිස්සුත්වා යෙනායස්මා නාරදො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං නාරදං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො පියකො කොසාරක්ඛො ආයස්මන්තං නාරදං එතදවොච –

‘‘ඉමස්ස , භන්තෙ, මුණ්ඩස්ස රඤ්ඤො භද්දා දෙවී කාලඞ්කතා පියා මනාපා. සො භද්දාය දෙවියා කාලඞ්කතාය පියාය මනාපාය නෙව න්හායති න විලිම්පති න භත්තං භුඤ්ජති න කම්මන්තං පයොජෙති – රත්තින්දිවං භද්දාය දෙවියා සරීරෙ අජ්ඣොමුච්ඡිතො. සාධු, භන්තෙ, ආයස්මා නාරදො මුණ්ඩස්ස රඤ්ඤො තථා ධම්මං දෙසෙතු යථා මුණ්ඩො රාජා ආයස්මතො නාරදස්ස ධම්මං සුත්වා සොකසල්ලං පජහෙය්‍යා’’ති. ‘‘යස්සදානි, පියක, මුණ්ඩො රාජා කාලං මඤ්ඤතී’’ති.

අථ ඛො පියකො කොසාරක්ඛො උට්ඨායාසනා ආයස්මන්තං නාරදං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා යෙන මුණ්ඩො රාජා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා මුණ්ඩං රාජානං එතදවොච – ‘‘කතාවකාසො ඛො, දෙව, ආයස්මතා නාරදෙන. යස්සදානි දෙවො කාලං මඤ්ඤතී’’ති. ‘‘තෙන හි, සම්ම පියක, භද්‍රානි භද්‍රානි යානානි යොජාපෙහී’’ති. ‘‘එවං, දෙවා’’ති ඛො පියකො කොසාරක්ඛො මුණ්ඩස්ස රඤ්ඤො පටිස්සුත්වා භද්‍රානි භද්‍රානි යානානි යොජාපෙත්වා මුණ්ඩං රාජානං එතදවොච – ‘‘යුත්තානි ඛො තෙ, දෙව, භද්‍රානි භද්‍රානි යානානි. යස්සදානි දෙවො කාලං මඤ්ඤතී’’ති.

අථ ඛො මුණ්ඩො රාජා භද්‍රං යානං [භද්‍රං භද්‍රං යානං (ස්‍යා. කං. ක.), භද්දං යානං (පී.)] අභිරුහිත්වා භද්‍රෙහි භද්‍රෙහි යානෙහි යෙන කුක්කුටාරාමො තෙන පායාසි මහච්චා [මහච්ච (බහූසු)] රාජානුභාවෙන ආයස්මන්තං නාරදං දස්සනාය. යාවතිකා යානස්ස භූමි යානෙන ගන්ත්වා, යානා පච්චොරොහිත්වා පත්තිකොව ආරාමං පාවිසි. අථ ඛො මුණ්ඩො රාජා යෙන ආයස්මා නාරදො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං නාරදං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො මුණ්ඩං රාජානං ආයස්මා නාරදො එතදවොච –

‘‘පඤ්චිමානි, මහාරාජ, අලබ්භනීයානි ඨානානි සමණෙන වා බ්‍රාහ්මණෙන වා දෙවෙන වා මාරෙන වා බ්‍රහ්මුනා වා කෙනචි වා ලොකස්මිං. කතමානි පඤ්ච? ‘ජරාධම්මං මා ජීරී’ති අලබ්භනීයං ඨානං සමණෙන වා බ්‍රාහ්මණෙන වා දෙවෙන වා මාරෙන වා බ්‍රහ්මුනා වා කෙනචි වා ලොකස්මිං. ‘බ්‍යාධිධම්මං මා බ්‍යාධීයී’ති…පෙ…. ‘මරණධම්මං මා මීයී’ති… ‘ඛයධම්මං මා ඛීයී’ති… ‘නස්සනධම්මං මා නස්සී’ති අලබ්භනීයං ඨානං සමණෙන වා බ්‍රාහ්මණෙන වා දෙවෙන වා මාරෙන වා බ්‍රහ්මුනා වා කෙනචි වා ලොකස්මිං.

‘‘අස්සුතවතො , මහාරාජ, පුථුජ්ජනස්ස ජරාධම්මං ජීරති. සො ජරාධම්මෙ ජිණ්ණෙ න ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘න ඛො මය්හෙවෙකස්ස ජරාධම්මං ජීරති, අථ ඛො යාවතා සත්තානං ආගති ගති චුති උපපත්ති සබ්බෙසං සත්තානං ජරාධම්මං ජීරති. අහඤ්චෙව ඛො පන ජරාධම්මෙ ජිණ්ණෙ සොචෙය්‍යං කිලමෙය්‍යං පරිදෙවෙය්‍යං, උරත්තාළිං කන්දෙය්‍යං, සම්මොහං ආපජ්ජෙය්‍යං, භත්තම්පි මෙ නච්ඡාදෙය්‍ය, කායෙපි දුබ්බණ්ණියං ඔක්කමෙය්‍ය, කම්මන්තාපි නප්පවත්තෙය්‍යුං, අමිත්තාපි අත්තමනා අස්සු, මිත්තාපි දුම්මනා අස්සු’ති. සො ජරාධම්මෙ ජිණ්ණෙ සොචති කිලමති පරිදෙවති, උරත්තාළිං කන්දති, සම්මොහං ආපජ්ජති. අයං වුච්චති, මහාරාජ – ‘අස්සුතවා පුථුජ්ජනො විද්ධො සවිසෙන සොකසල්ලෙන අත්තානංයෙව පරිතාපෙති’’’.

‘‘පුන චපරං, මහාරාජ, අස්සුතවතො පුථුජ්ජනස්ස බ්‍යාධිධම්මං බ්‍යාධියති...පෙ.... මරණධම්මං මීයති... ඛයධම්මං ඛීයති... නස්සනධම්මං නස්සති. සො නස්සනධම්මෙ නට්ඨෙ න ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘න ඛො මය්හෙවෙකස්ස නස්සනධම්මං නස්සති, අථ ඛො යාවතා සත්තානං ආගති ගති චුති උපපත්ති සබ්බෙසං සත්තානං නස්සනධම්මං නස්සති. අහඤ්චෙව ඛො පන නස්සනධම්මෙ නට්ඨෙ සොචෙය්‍යං කිලමෙය්‍යං පරිදෙවෙය්‍යං, උරත්තාළිං කන්දෙය්‍යං, සම්මොහං ආපජ්ජෙය්‍යං, භත්තම්පි මෙ නච්ඡාදෙය්‍ය, කායෙපි දුබ්බණ්ණියං ඔක්කමෙය්‍ය, කම්මන්තාපි නප්පවත්තෙය්‍යුං, අමිත්තාපි අත්තමනා අස්සු, මිත්තාපි දුම්මනා අස්සු’ති. සො නස්සනධම්මෙ නට්ඨෙ සොචති කිලමති පරිදෙවති, උරත්තාළිං කන්දති, සම්මොහං ආපජ්ජති. අයං වුච්චති, මහාරාජ – ‘අස්සුතවා පුථුජ්ජනො විද්ධො සවිසෙන සොකසල්ලෙන අත්තානංයෙව පරිතාපෙති’’’.

‘‘සුතවතො ච ඛො, මහාරාජ, අරියසාවකස්ස ජරාධම්මං ජීරති. සො ජරාධම්මෙ ජිණ්ණෙ ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘න ඛො මය්හෙවෙකස්ස ජරාධම්මං ජීරති, අථ ඛො යාවතා සත්තානං ආගති ගති චුති උපපත්ති සබ්බෙසං සත්තානං ජරාධම්මං ජීරති. අහඤ්චෙව ඛො පන ජරාධම්මෙ ජිණ්ණෙ සොචෙය්‍යං කිලමෙය්‍යං පරිදෙවෙය්‍යං, උරත්තාළිං කන්දෙය්‍යං, සම්මොහං ආපජ්ජෙය්‍යං, භත්තම්පි මෙ නච්ඡාදෙය්‍ය, කායෙපි දුබ්බණ්ණියං ඔක්කමෙය්‍ය, කම්මන්තාපි නප්පවත්තෙය්‍යුං, අමිත්තාපි අත්තමනා අස්සු, මිත්තාපි දුම්මනා අස්සු’ති. සො ජරාධම්මෙ ජිණ්ණෙ න සොචති න කිලමති න පරිදෙවති, න උරත්තාළිං කන්දති, න සම්මොහං ආපජ්ජති. අයං වුච්චති, මහාරාජ – ‘සුතවා අරියසාවකො අබ්බුහි සවිසං සොකසල්ලං, යෙන විද්ධො අස්සුතවා පුථුජ්ජනො අත්තානංයෙව පරිතාපෙති. අසොකො විසල්ලො අරියසාවකො අත්තානංයෙව පරිනිබ්බාපෙති’’’.

‘‘පුන චපරං, මහාරාජ, සුතවතො අරියසාවකස්ස බ්‍යාධිධම්මං බ්‍යාධියති...පෙ.... මරණධම්මං මීයති... ඛයධම්මං ඛීයති... නස්සනධම්මං නස්සති. සො නස්සනධම්මෙ නට්ඨෙ ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘න ඛො මය්හෙවෙකස්ස නස්සනධම්මං නස්සති, අථ ඛො යාවතා සත්තානං ආගති ගති චුති උපපත්ති සබ්බෙසං සත්තානං නස්සනධම්මං නස්සති. අහඤ්චෙව ඛො පන නස්සනධම්මෙ නට්ඨෙ සොචෙය්‍යං කිලමෙය්‍යං පරිදෙවෙය්‍යං, උරත්තාළිං කන්දෙය්‍යං, සම්මොහං ආපජ්ජෙය්‍යං, භත්තම්පි මෙ නච්ඡාදෙය්‍ය, කායෙපි දුබ්බණ්ණියං ඔක්කමෙය්‍ය, කම්මන්තාපි නප්පවත්තෙය්‍යුං, අමිත්තාපි අත්තමනා අස්සු, මිත්තාපි දුම්මනා අස්සු’ති. සො නස්සනධම්මෙ නට්ඨෙ න සොචති න කිලමති න පරිදෙවති, න උරත්තාළිං කන්දති, න සම්මොහං ආපජ්ජති. අයං වුච්චති, මහාරාජ – ‘සුතවා අරියසාවකො අබ්බුහි සවිසං සොකසල්ලං, යෙන විද්ධො අස්සුතවා පුථුජ්ජනො අත්තානංයෙව පරිතාපෙති. අසොකො විසල්ලො අරියසාවකො අත්තානංයෙව පරිනිබ්බාපෙති ’’’.

‘‘ඉමානි ඛො, මහාරාජ, පඤ්ච අලබ්භනීයානි ඨානානි සමණෙන වා බ්‍රාහ්මණෙන වා දෙවෙන වා මාරෙන වා බ්‍රහ්මුනා වා කෙනචි වා ලොකස්මි’’න්ති.

‘‘න සොචනාය පරිදෙවනාය,
අත්ථොධ ලබ්භා අපි අප්පකොපි;
සොචන්තමෙනං දුඛිතං විදිත්වා,
පච්චත්ථිකා අත්තමනා භවන්ති.

‘‘යතො ච ඛො පණ්ඩිතො ආපදාසු,
න වෙධතී අත්ථවිනිච්ඡයඤ්ඤූ;
පච්චත්ථිකාස්ස දුඛිතා භවන්ති,
දිස්වා මුඛං අවිකාරං පුරාණං.

‘‘ජප්පෙන මන්තෙන සුභාසිතෙන,
අනුප්පදානෙන පවෙණියා වා;
යථා යථා යත්ථ ලභෙථ අත්ථං,
තථා තථා තත්ථ පරක්කමෙය්‍ය.

‘‘සචෙ පජානෙය්‍ය අලබ්භනෙය්‍යො,
මයාව අඤ්ඤෙන වා එස අත්ථො;
අසොචමානො අධිවාසයෙය්‍ය,
කම්මං දළ්හං කින්ති කරොමි දානී’’ති [ජා. 1 ජාතකෙපි].

එවං වුත්තෙ මුණ්ඩො රාජා ආයස්මන්තං නාරදං එතදවොච – ‘‘කො නාමො [කො නු ඛො (සී. පී.)] අයං, භන්තෙ, ධම්මපරියායො’’ති? ‘‘සොකසල්ලහරණො නාම අයං, මහාරාජ, ධම්මපරියායො’’ති. ‘‘තග්ඝ, භන්තෙ, සොකසල්ලහරණො [තග්ඝ භන්තෙ සොකසල්ලහරණො, තග්ඝ භන්තෙ සොකසල්ලහරණො (සී. ස්‍යා. කං. පී.)]! ඉමඤ්හි මෙ, භන්තෙ, ධම්මපරියායං සුත්වා සොකසල්ලං පහීන’’න්ති.

අථ ඛො මුණ්ඩො රාජා පියකං කොසාරක්ඛං ආමන්තෙසි – ‘‘තෙන හි, සම්ම පියක, භද්දාය දෙවියා සරීරං ඣාපෙථ; ථූපඤ්චස්සා කරොථ. අජ්ජතග්ගෙ දානි මයං න්හායිස්සාම චෙව විලිම්පිස්සාම භත්තඤ්ච භුඤ්ජිස්සාම කම්මන්තෙ ච පයොජෙස්සාමා’’ති. දසමං.

මුණ්ඩරාජවග්ගො පඤ්චමො.

තස්සුද්දානං –

ආදියො සප්පුරිසො ඉට්ඨා, මනාපදායීභිසන්දං;
සම්පදා ච ධනං ඨානං, කොසලො නාරදෙන චාති.

පඨමපණ්ණාසකං සමත්තං.

2. දුතියපණ්ණාසකං

(6) 1. නීවරණවග්ගො

1. ආවරණසුත්තං

51. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘භික්ඛවො’’ති. ‘‘භදන්තෙ’’ති තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච –

‘‘පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, ආවරණා නීවරණා චෙතසො අජ්ඣාරුහා පඤ්ඤාය දුබ්බලීකරණා. කතමෙ පඤ්ච? කාමච්ඡන්දො, භික්ඛවෙ, ආවරණො නීවරණො චෙතසො අජ්ඣාරුහො පඤ්ඤාය දුබ්බලීකරණො. බ්‍යාපාදො, භික්ඛවෙ, ආවරණො නීවරණො චෙතසො අජ්ඣාරුහො පඤ්ඤාය දුබ්බලීකරණො. ථිනමිද්ධං, භික්ඛවෙ, ආවරණං නීවරණං චෙතසො අජ්ඣාරුහං පඤ්ඤාය දුබ්බලීකරණං. උද්ධච්චකුක්කුච්චං, භික්ඛවෙ, ආවරණං නීවරණං චෙතසො අජ්ඣාරුහං පඤ්ඤාය දුබ්බලීකරණං. විචිකිච්ඡා, භික්ඛවෙ, ආවරණා නීවරණා චෙතසො අජ්ඣාරුහා පඤ්ඤාය දුබ්බලීකරණා. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ආවරණා නීවරණා චෙතසො අජ්ඣාරුහා පඤ්ඤාය දුබ්බලීකරණා.

‘‘සො වත, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ඉමෙ පඤ්ච ආවරණෙ නීවරණෙ චෙතසො අජ්ඣාරුහෙ පඤ්ඤාය දුබ්බලීකරණෙ අප්පහාය, අබලාය පඤ්ඤාය දුබ්බලාය අත්තත්ථං වා ඤස්සති පරත්ථං වා ඤස්සති උභයත්ථං වා ඤස්සති උත්තරි [උත්තරිං (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] වා මනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසං සච්ඡිකරිස්සතීති නෙතං ඨානං විජ්ජති. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, නදී පබ්බතෙය්‍යා දූරඞ්ගමා [දූරගමා (සී.)] සීඝසොතා හාරහාරිනී. තස්සා පුරිසො උභතො නඞ්ගලමුඛානි විවරෙය්‍ය. එවඤ්හි සො, භික්ඛවෙ, මජ්ඣෙ නදියා සොතො වික්ඛිත්තො විසටො බ්‍යාදිණ්ණො නෙව [න චෙව (ක.)] දූරඞ්ගමො අස්ස න [න ච (ක.)] සීඝසොතො න [න ච (ක.)] හාරහාරී [හාරහාරිණී (සී.)]. එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, සො වත භික්ඛු ඉමෙ පඤ්ච ආවරණෙ නීවරණෙ චෙතසො අජ්ඣාරුහෙ පඤ්ඤාය දුබ්බලීකරණෙ අප්පහාය, අබලාය පඤ්ඤාය දුබ්බලාය අත්තත්ථං වා ඤස්සති පරත්ථං වා ඤස්සති උභයත්ථං වා ඤස්සති උත්තරි වා මනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසං සච්ඡිකරිස්සතීති නෙතං ඨානං විජ්ජති.

‘‘සො වත, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ඉමෙ පඤ්ච ආවරණෙ නීවරණෙ චෙතසො අජ්ඣාරුහෙ පඤ්ඤාය දුබ්බලීකරණෙ පහාය, බලවතියා පඤ්ඤාය අත්තත්ථං වා ඤස්සති පරත්ථං වා ඤස්සති උභයත්ථං වා ඤස්සති උත්තරි වා මනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසං සච්ඡිකරිස්සතීති ඨානමෙතං විජ්ජති. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, නදී පබ්බතෙය්‍යා දූරඞ්ගමා සීඝසොතා හාරහාරිනී. තස්සා පුරිසො උභතො නඞ්ගලමුඛානි පිදහෙය්‍ය. එවඤ්හි සො, භික්ඛවෙ, මජ්ඣෙ නදියා සොතො අවික්ඛිත්තො අවිසටො අබ්‍යාදිණ්ණො දූරඞ්ගමො චෙව අස්ස සීඝසොතො ච හාරහාරී ච. එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, සො වත භික්ඛු ඉමෙ පඤ්ච ආවරණෙ නීවරණෙ චෙතසො අජ්ඣාරුහෙ පඤ්ඤාය දුබ්බලීකරණෙ පහාය, බලවතියා පඤ්ඤාය අත්තත්ථං වා ඤස්සති පරත්ථං වා ඤස්සති උභයත්ථං වා ඤස්සති උත්තරි වා මනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසං සච්ඡිකරිස්සතීති ඨානමෙතං විජ්ජතී’’ති. පඨමං.

2. අකුසලරාසිසුත්තං

52. ‘‘අකුසලරාසීති , භික්ඛවෙ, වදමානො පඤ්ච නීවරණෙ [ඉමෙ පඤ්ච නීවරණෙ (සී.)] සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය. කෙවලො හායං [භයං (සී.), වායං (ස්‍යා. කං.), සායං (ක.)], භික්ඛවෙ, අකුසලරාසි යදිදං පඤ්ච නීවරණා. කතමෙ පඤ්ච? කාමච්ඡන්දනීවරණං, බ්‍යාපාදනීවරණං, ථිනමිද්ධනීවරණං, උද්ධච්චකුක්කුච්චනීවරණං, විචිකිච්ඡානීවරණං. අකුසලරාසීති, භික්ඛවෙ, වදමානො ඉමෙ පඤ්ච නීවරණෙ සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය. කෙවලො හායං, භික්ඛවෙ, අකුසලරාසි යදිදං පඤ්ච නීවරණා’’ති. දුතියං.

3. පධානියඞ්ගසුත්තං

53. ‘‘පඤ්චිමානි, භික්ඛවෙ, පධානියඞ්ගානි. කතමානි පඤ්ච? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සද්ධො හොති, සද්දහති තථාගතස්ස බොධිං – ‘ඉතිපි සො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො විජ්ජාචරණසම්පන්නො සුගතො ලොකවිදූ අනුත්තරො පුරිසදම්මසාරථි සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා’ති . අප්පාබාධො හොති අප්පාතඞ්කො; සමවෙපාකිනියා ගහණියා සමන්නාගතො නාතිසීතාය නාච්චුණ්හාය මජ්ඣිමාය පධානක්ඛමාය; අසඨො හොති අමායාවී; යථාභූතං අත්තානං ආවිකත්තා සත්ථරි වා විඤ්ඤූසු වා සබ්‍රහ්මචාරීසු; ආරද්ධවීරියො විහරති අකුසලානං ධම්මානං පහානාය කුසලානං ධම්මානං උපසම්පදාය, ථාමවා දළ්හපරක්කමො අනික්ඛිත්තධුරො කුසලෙසු ධම්මෙසු; පඤ්ඤවා හොති, උදයත්ථගාමිනියා පඤ්ඤාය සමන්නාගතො අරියාය නිබ්බෙධිකාය සම්මා දුක්ඛක්ඛයගාමිනියා. ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච පධානියඞ්ගානී’’ති. තතියං.

4. සමයසුත්තං

54. ‘‘පඤ්චිමෙ , භික්ඛවෙ, අසමයා පධානාය. කතමෙ පඤ්ච? ඉධ , භික්ඛවෙ, භික්ඛු ජිණ්ණො හොති ජරායාභිභූතො. අයං, භික්ඛවෙ, පඨමො අසමයො පධානාය.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු බ්‍යාධිතො හොති බ්‍යාධිනාභිභූතො. අයං, භික්ඛවෙ, දුතියො අසමයො පධානාය.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, දුබ්භික්ඛං හොති දුස්සස්සං දුල්ලභපිණ්ඩං, න සුකරං උඤ්ඡෙන පග්ගහෙන යාපෙතුං. අයං, භික්ඛවෙ, තතියො අසමයො පධානාය.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භයං හොති අටවිසඞ්කොපො, චක්කසමාරූළ්හා ජානපදා පරියායන්ති. අයං, භික්ඛවෙ, චතුත්ථො අසමයො පධානාය.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, සඞ්ඝො භින්නො හොති. සඞ්ඝෙ ඛො පන, භික්ඛවෙ, භින්නෙ අඤ්ඤමඤ්ඤං අක්කොසා ච හොන්ති, අඤ්ඤමඤ්ඤං පරිභාසා ච හොන්ති, අඤ්ඤමඤ්ඤං පරික්ඛෙපා ච හොන්ති, අඤ්ඤමඤ්ඤං පරිච්චජා ච හොන්ති. තත්ථ අප්පසන්නා චෙව නප්පසීදන්ති, පසන්නානඤ්ච එකච්චානං අඤ්ඤථත්තං හොති. අයං, භික්ඛවෙ, පඤ්චමො අසමයො පධානාය. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච අසමයා පධානායාති.

‘‘පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, සමයා පධානාය. කතමෙ පඤ්ච? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු දහරො හොති යුවා සුසු කාළකෙසො භද්‍රෙන යොබ්බනෙන සමන්නාගතො පඨමෙන වයසා. අයං, භික්ඛවෙ, පඨමො සමයො පධානාය.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අප්පාබාධො හොති අප්පාතඞ්කො, සමවෙපාකිනියා ගහණියා සමන්නාගතො නාතිසීතාය නාච්චුණ්හාය මජ්ඣිමාය පධානක්ඛමාය. අයං, භික්ඛවෙ, දුතියො සමයො පධානාය.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, සුභික්ඛං හොති සුසස්සං සුලභපිණ්ඩං, සුකරං උඤ්ඡෙන පග්ගහෙන යාපෙතුං. අයං, භික්ඛවෙ, තතියො සමයො පධානාය.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, මනුස්සා සමග්ගා සම්මොදමානා අවිවදමානා ඛීරොදකීභූතා අඤ්ඤමඤ්ඤං පියචක්ඛූහි සම්පස්සන්තා විහරන්ති. අයං, භික්ඛවෙ, චතුත්ථො සමයො පධානාය.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, සඞ්ඝො සමග්ගො සම්මොදමානො අවිවදමානො එකුද්දෙසො ඵාසු විහරති. සඞ්ඝෙ ඛො පන, භික්ඛවෙ, සමග්ගෙ න චෙව අඤ්ඤමඤ්ඤං අක්කොසා හොන්ති, න ච අඤ්ඤමඤ්ඤං පරිභාසා හොන්ති, න ච අඤ්ඤමඤ්ඤං පරික්ඛෙපා හොන්ති, න ච අඤ්ඤමඤ්ඤං පරිච්චජා හොන්ති. තත්ථ අප්පසන්නා චෙව පසීදන්ති, පසන්නානඤ්ච භියොභාවො [භීයොභාවාය (ක.)] හොති. අයං, භික්ඛවෙ, පඤ්චමො සමයො පධානාය. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච සමයා පධානායා’’ති. චතුත්ථං.

5. මාතාපුත්තසුත්තං

55. එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන සාවත්ථියං උභො මාතාපුත්තා වස්සාවාසං උපගමිංසු [උපසඞ්කමිංසු (ක.)] – භික්ඛු ච භික්ඛුනී ච. තෙ අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස අභිණ්හං දස්සනකාමා අහෙසුං. මාතාපි පුත්තස්ස අභිණ්හං දස්සනකාමා අහොසි; පුත්තොපි මාතරං අභිණ්හං දස්සනකාමො අහොසි. තෙසං අභිණ්හං දස්සනා සංසග්ගො අහොසි. සංසග්ගෙ සති විස්සාසො අහොසි. විස්සාසෙ සති ඔතාරො අහොසි. තෙ ඔතිණ්ණචිත්තා සික්ඛං අපච්චක්ඛාය දුබ්බල්‍යං අනාවිකත්වා මෙථුනං ධම්මං පටිසෙවිංසු.

අථ ඛො සම්බහුලා භික්ඛූ යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නො ඛො තෙ භික්ඛූ භගවන්තං එතදවොචුං – ‘‘ඉධ, භන්තෙ, සාවත්ථියං උභො මාතාපුත්තා වස්සාවාසං උපගමිංසු – භික්ඛු ච භික්ඛුනී ච, තෙ අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස අභිණ්හං දස්සනකාමා අහෙසුං, මාතාපි පුත්තස්ස අභිණ්හං දස්සනකාමා අහොසි, පුත්තොපි මාතරං අභිණ්හං දස්සනකාමො අහොසි. තෙසං අභිණ්හං දස්සනා සංසග්ගො අහොසි, සංසග්ගෙ සති විස්සාසො අහොසි, විස්සාසෙ සති ඔතාරො අහොසි, තෙ ඔතිණ්ණචිත්තා සික්ඛං අපච්චක්ඛාය දුබ්බල්‍යං අනාවිකත්වා මෙථුනං ධම්මං පටිසෙවිංසූ’’ති.

‘‘කිං නු සො, භික්ඛවෙ, මොඝපුරිසො මඤ්ඤති – ‘න මාතා පුත්තෙ සාරජ්ජති, පුත්තො වා පන මාතරී’ති? නාහං, භික්ඛවෙ, අඤ්ඤං එකරූපම්පි සමනුපස්සාමි එවං [යං එවං (සී.)] රජනීයං එවං කමනීයං එවං මදනීයං එවං බන්ධනීයං එවං මුච්ඡනීයං එවං අන්තරායකරං අනුත්තරස්ස යොගක්ඛෙමස්ස අධිගමාය යථයිදං, භික්ඛවෙ, ඉත්ථිරූපං. ඉත්ථිරූපෙ, භික්ඛවෙ, සත්තා රත්තා ගිද්ධා ගථිතා [ගධිතා (ස්‍යා. පී. ක.)] මුච්ඡිතා අජ්ඣොසන්නා [අජ්ඣොපන්නා (බහූසු)]. තෙ දීඝරත්තං සොචන්ති ඉත්ථිරූපවසානුගා.

‘‘නාහං, භික්ඛවෙ, අඤ්ඤං එකසද්දම්පි…පෙ…. එකගන්ධම්පි… එකරසම්පි… එකඵොට්ඨබ්බම්පි සමනුපස්සාමි එවං රජනීයං එවං කමනීයං එවං මදනීයං එවං බන්ධනීයං එවං මුච්ඡනීයං එවං අන්තරායකරං අනුත්තරස්ස යොගක්ඛෙමස්ස අධිගමාය යථයිදං, භික්ඛවෙ, ඉත්ථිඵොට්ඨබ්බං . ඉත්ථිඵොට්ඨබ්බෙ, භික්ඛවෙ, සත්තා රත්තා ගිද්ධා ගථිතා මුච්ඡිතා අජ්ඣොසන්නා. තෙ දීඝරත්තං සොචන්ති ඉත්ථිඵොට්ඨබ්බවසානුගා.

‘‘ඉත්ථී, භික්ඛවෙ, ගච්ඡන්තීපි පුරිසස්ස චිත්තං පරියාදාය තිට්ඨති; ඨිතාපි…පෙ…. නිසින්නාපි… සයානාපි… හසන්තීපි… භණන්තීපි… ගායන්තීපි… රොදන්තීපි… උග්ඝාතිතාපි [උග්ඝානිතාපි (සී.)] … මතාපි පුරිසස්ස චිත්තං පරියාදාය තිට්ඨති. යඤ්හි තං, භික්ඛවෙ, සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය – ‘සමන්තපාසො මාරස්සා’ති මාතුගාමංයෙව සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය – ‘සමන්තපාසො මාරස්සා’’’ති.

‘‘සල්ලපෙ අසිහත්ථෙන, පිසාචෙනාපි සල්ලපෙ;
ආසීවිසම්පි ආසීදෙ [ආසද්දෙ (ස්‍යා. කං.)], යෙන දට්ඨො න ජීවති.

‘‘නත්වෙව එකො එකාය, මාතුගාමෙන සල්ලපෙ;
මුට්ඨස්සතිං තා බන්ධන්ති, පෙක්ඛිතෙන සිතෙන ච [මිහිතෙන ච (ස්‍යා. කං.)].

‘‘අථොපි දුන්නිවත්ථෙන, මඤ්ජුනා භණිතෙන ච;
නෙසො ජනො ස්වාසීසදො, අපි උග්ඝාතිතො මතො.

‘‘පඤ්ච කාමගුණා එතෙ, ඉත්ථිරූපස්මිං දිස්සරෙ;
රූපා සද්දා රසා ගන්ධා, ඵොට්ඨබ්බා ච මනොරමා.

‘‘තෙසං කාමොඝවූළ්හානං, කාමෙ අපරිජානතං;
කාලං ගති [ගතිං (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] භවාභවං, සංසාරස්මිං පුරක්ඛතා.

‘‘යෙ ච කාමෙ පරිඤ්ඤාය, චරන්ති අකුතොභයා;
තෙ වෙ පාරඞ්ගතා ලොකෙ, යෙ පත්තා ආසවක්ඛය’’න්ති. පඤ්චමං;

6. උපජ්ඣායසුත්තං

56. අථ ඛො අඤ්ඤතරො භික්ඛු යෙන සකො උපජ්ඣායො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා සකං උපජ්ඣායං එතදවොච – ‘‘එතරහි මෙ, භන්තෙ, මධුරකජාතො චෙව කායො, දිසා ච මෙ න පක්ඛායන්ති, ධම්මා ච මං නප්පටිභන්ති, ථිනමිද්ධඤ්ච මෙ චිත්තං පරියාදාය තිට්ඨති, අනභිරතො ච බ්‍රහ්මචරියං චරාමි, අත්ථි ච මෙ ධම්මෙසු විචිකිච්ඡා’’ති.

අථ ඛො සො භික්ඛු තං සද්ධිවිහාරිකං භික්ඛුං ආදාය යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො සො භික්ඛු භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අයං, භන්තෙ, භික්ඛු එවමාහ – ‘එතරහි මෙ, භන්තෙ, මධුරකජාතො චෙව කායො, දිසා ච මං න පක්ඛායන්ති, ධම්මා ච මෙ නප්පටිභන්ති, ථිනමිද්ධඤ්ච මෙ චිත්තං පරියාදාය තිට්ඨති, අනභිරතො ච බ්‍රහ්මචරියං චරාමි, අත්ථි ච මෙ ධම්මෙසු විචිකිච්ඡා’’’ති.

‘‘එවඤ්හෙතං , භික්ඛු, හොති ඉන්ද්‍රියෙසු අගුත්තද්වාරස්ස, භොජනෙ අමත්තඤ්ඤුනො, ජාගරියං අනනුයුත්තස්ස, අවිපස්සකස්ස කුසලානං ධම්මානං, පුබ්බරත්තාපරරත්තං බොධිපක්ඛියානං ධම්මානං භාවනානුයොගං අනනුයුත්තස්ස විහරතො, යං මධුරකජාතො චෙව කායො හොති, දිසා චස්ස න පක්ඛායන්ති, ධම්මා ච තං නප්පටිභන්ති, ථිනමිද්ධඤ්චස්ස චිත්තං පරියාදාය තිට්ඨති, අනභිරතො ච බ්‍රහ්මචරියං චරති, හොති චස්ස ධම්මෙසු විචිකිච්ඡා. තස්මාතිහ තෙ, භික්ඛු, එවං සික්ඛිතබ්බං – ‘ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරො භවිස්සාමි, භොජනෙ මත්තඤ්ඤූ, ජාගරියං අනුයුත්තො, විපස්සකො කුසලානං ධම්මානං, පුබ්බරත්තාපරරත්තං බොධිපක්ඛියානං ධම්මානං භාවනානුයොගං අනුයුත්තො විහරිස්සාමී’ති. එවඤ්හි තෙ, භික්ඛු, සික්ඛිතබ්බ’’න්ති.

අථ ඛො සො භික්ඛු භගවතා ඉමිනා ඔවාදෙන ඔවදිතො උට්ඨායාසනා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා පක්කාමි. අථ ඛො සො භික්ඛු එකො වූපකට්ඨො අප්පමත්තො ආතාපී පහිතත්තො විහරන්තො නචිරස්සෙව – යස්සත්ථාය කුලපුත්තා සම්මදෙව අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජන්ති, තදනුත්තරං – බ්‍රහ්මචරියපරියොසානං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහාසි. ‘‘ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා’’ති අබ්භඤ්ඤාසි. අඤ්ඤතරො පන සො භික්ඛු අරහතං අහොසි.

අථ ඛො සො භික්ඛු අරහත්තං පත්තො යෙන සකො උපජ්ඣායො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා සකං උපජ්ඣායං එතදවොච – ‘‘එතරහි මෙ, භන්තෙ, න චෙව [න ත්වෙව (සී.)] මධුරකජාතො කායො, දිසා ච මෙ පක්ඛායන්ති, ධම්මා ච මං පටිභන්ති, ථිනමිද්ධඤ්ච මෙ චිත්තං න පරියාදාය තිට්ඨති, අභිරතො ච බ්‍රහ්මචරියං චරාමි, නත්ථි ච මෙ ධම්මෙසු විචිකිච්ඡා’’ති. අථ ඛො සො භික්ඛු තං සද්ධිවිහාරිකං භික්ඛුං ආදාය යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො සො භික්ඛු භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අයං, භන්තෙ, භික්ඛු එවමාහ – ‘එතරහි මෙ, භන්තෙ, න චෙව මධුරකජාතො කායො, දිසා ච මෙ පක්ඛායන්ති, ධම්මා ච මං පටිභන්ති, ථිනමිද්ධඤ්ච මෙ චිත්තං න පරියාදාය තිට්ඨති, අභිරතො ච බ්‍රහ්මචරියං චරාමි, නත්ථි ච මෙ ධම්මෙසු විචිකිච්ඡා’’’ති.

‘‘එවඤ්හෙතං, භික්ඛු, හොති ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරස්ස, භොජනෙ මත්තඤ්ඤුනො, ජාගරියං අනුයුත්තස්ස, විපස්සකස්ස කුසලානං ධම්මානං, පුබ්බරත්තාපරරත්තං බොධිපක්ඛියානං ධම්මානං භාවනානුයොගං අනුයුත්තස්ස විහරතො, යං න චෙව මධුරකජාතො කායො හොති, දිසා චස්ස පක්ඛායන්ති, ධම්මා ච තං පටිභන්ති, ථිනමිද්ධඤ්චස්ස චිත්තං න පරියාදාය තිට්ඨති, අභිරතො ච බ්‍රහ්මචරියං චරති, න චස්ස හොති ධම්මෙසු විචිකිච්ඡා. තස්මාතිහ වො, භික්ඛවෙ, එවං සික්ඛිතබ්බං – ‘ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරා භවිස්සාම, භොජනෙ මත්තඤ්ඤුනො, ජාගරියං අනුයුත්තා, විපස්සකා කුසලානං ධම්මානං, පුබ්බරත්තාපරරත්තං බොධිපක්ඛියානං ධම්මානං භාවනානුයොගං අනුයුත්තා විහරිස්සාමා’ති. එවඤ්හි වො, භික්ඛවෙ, සික්ඛිතබ්බ’’න්ති. ඡට්ඨං.

7. අභිණ්හපච්චවෙක්ඛිතබ්බඨානසුත්තං

57. ‘‘පඤ්චිමානි, භික්ඛවෙ, ඨානානි අභිණ්හං පච්චවෙක්ඛිතබ්බානි ඉත්ථියා වා පුරිසෙන වා ගහට්ඨෙන වා පබ්බජිතෙන වා. කතමානි පඤ්ච? ‘ජරාධම්මොම්හි, ජරං අනතීතො’ති අභිණ්හං පච්චවෙක්ඛිතබ්බං ඉත්ථියා වා පුරිසෙන වා ගහට්ඨෙන වා පබ්බජිතෙන වා. ‘බ්‍යාධිධම්මොම්හි, බ්‍යාධිං අනතීතො’ති අභිණ්හං පච්චවෙක්ඛිතබ්බං ඉත්ථියා වා පුරිසෙන වා ගහට්ඨෙන වා පබ්බජිතෙන වා. ‘මරණධම්මොම්හි, මරණං අනතීතො’ති අභිණ්හං පච්චවෙක්ඛිතබ්බං ඉත්ථියා වා පුරිසෙන වා ගහට්ඨෙන වා පබ්බජිතෙන වා. ‘සබ්බෙහි මෙ පියෙහි මනාපෙහි නානාභාවො විනාභාවො’ති අභිණ්හං පච්චවෙක්ඛිතබ්බං ඉත්ථියා වා පුරිසෙන වා ගහට්ඨෙන වා පබ්බජිතෙන වා. ‘කම්මස්සකොම්හි, කම්මදායාදො කම්මයොනි කම්මබන්ධු කම්මපටිසරණො. යං කම්මං කරිස්සාමි – කල්‍යාණං වා පාපකං වා – තස්ස දායාදො භවිස්සාමී’ති අභිණ්හං පච්චවෙක්ඛිතබ්බං ඉත්ථියා වා පුරිසෙන වා ගහට්ඨෙන වා පබ්බජිතෙන වා.

‘‘කිඤ්ච, භික්ඛවෙ, අත්ථවසං පටිච්ච ‘ජරාධම්මොම්හි, ජරං අනතීතො’ති අභිණ්හං පච්චවෙක්ඛිතබ්බං ඉත්ථියා වා පුරිසෙන වා ගහට්ඨෙන වා පබ්බජිතෙන වා? අත්ථි, භික්ඛවෙ, සත්තානං යොබ්බනෙ යොබ්බනමදො, යෙන මදෙන මත්තා කායෙන දුච්චරිතං චරන්ති, වාචාය දුච්චරිතං චරන්ති, මනසා දුච්චරිතං චරන්ති. තස්ස තං ඨානං අභිණ්හං පච්චවෙක්ඛතො යො යොබ්බනෙ යොබ්බනමදො සො සබ්බසො වා පහීයති තනු වා පන හොති. ඉදං ඛො, භික්ඛවෙ, අත්ථවසං පටිච්ච ‘ජරාධම්මොම්හි, ජරං අනතීතො’ති අභිණ්හං පච්චවෙක්ඛිතබ්බං ඉත්ථියා වා පුරිසෙන වා ගහට්ඨෙන වා පබ්බජිතෙන වා.

‘‘කිඤ්ච , භික්ඛවෙ, අත්ථවසං පටිච්ච ‘බ්‍යාධිධම්මොම්හි, බ්‍යාධිං අනතීතො’ති අභිණ්හං පච්චවෙක්ඛිතබ්බං ඉත්ථියා වා පුරිසෙන වා ගහට්ඨෙන වා පබ්බජිතෙන වා? අත්ථි, භික්ඛවෙ, සත්තානං ආරොග්‍යෙ ආරොග්‍යමදො, යෙන මදෙන මත්තා කායෙන දුච්චරිතං චරන්ති, වාචාය දුච්චරිතං චරන්ති, මනසා දුච්චරිතං චරන්ති. තස්ස තං ඨානං අභිණ්හං පච්චවෙක්ඛතො යො ආරොග්‍යෙ ආරොග්‍යමදො සො සබ්බසො වා පහීයති තනු වා පන හොති. ඉදං ඛො, භික්ඛවෙ, අත්ථවසං පටිච්ච ‘බ්‍යාධිධම්මොම්හි, බ්‍යාධිං අනතීතො’ති අභිණ්හං පච්චවෙක්ඛිතබ්බං ඉත්ථියා වා පුරිසෙන වා ගහට්ඨෙන වා පබ්බජිතෙන වා.

‘‘කිඤ්ච, භික්ඛවෙ, අත්ථවසං පටිච්ච ‘මරණධම්මොම්හි, මරණං අනතීතො’ති අභිණ්හං පච්චවෙක්ඛිතබ්බං ඉත්ථියා වා පුරිසෙන වා ගහට්ඨෙන වා පබ්බජිතෙන වා? අත්ථි, භික්ඛවෙ, සත්තානං ජීවිතෙ ජීවිතමදො, යෙන මදෙන මත්තා කායෙන දුච්චරිතං චරන්ති, වාචාය දුච්චරිතං චරන්ති, මනසා දුච්චරිතං චරන්ති. තස්ස තං ඨානං අභිණ්හං පච්චවෙක්ඛතො යො ජීවිතෙ ජීවිතමදො සො සබ්බසො වා පහීයති තනු වා පන හොති. ඉදං ඛො, භික්ඛවෙ, අත්ථවසං පටිච්ච ‘මරණධම්මොම්හි, මරණං අනතීතො’ති අභිණ්හං පච්චවෙක්ඛිතබ්බං ඉත්ථියා වා පුරිසෙන වා ගහට්ඨෙන වා පබ්බජිතෙන වා.

‘‘කිඤ්ච, භික්ඛවෙ, අත්ථවසං පටිච්ච ‘සබ්බෙහි මෙ පියෙහි මනාපෙහි නානාභාවො විනාභාවො’ති අභිණ්හං පච්චවෙක්ඛිතබ්බං ඉත්ථියා වා පුරිසෙන වා ගහට්ඨෙන වා පබ්බජිතෙන වා? අත්ථි, භික්ඛවෙ, සත්තානං පියෙසු මනාපෙසු යො ඡන්දරාගො යෙන රාගෙන රත්තා කායෙන දුච්චරිතං චරන්ති, වාචාය දුච්චරිතං චරන්ති, මනසා දුච්චරිතං චරන්ති. තස්ස තං ඨානං අභිණ්හං පච්චවෙක්ඛතො යො පියෙසු මනාපෙසු ඡන්දරාගො සො සබ්බසො වා පහීයති තනු වා පන හොති. ඉදං ඛො, භික්ඛවෙ, අත්ථවසං පටිච්ච ‘සබ්බෙහි මෙ පියෙහි මනාපෙහි නානාභාවො විනාභාවො’ති අභිණ්හං පච්චවෙක්ඛිතබ්බං ඉත්ථියා වා පුරිසෙන වා ගහට්ඨෙන වා පබ්බජිතෙන වා.

‘‘කිඤ්ච, භික්ඛවෙ, අත්ථවසං පටිච්ච ‘කම්මස්සකොම්හි, කම්මදායාදො කම්මයොනි කම්මබන්ධු කම්මපටිසරණො, යං කම්මං කරිස්සාමි – කල්‍යාණං වා පාපකං වා – තස්ස දායාදො භවිස්සාමී’ති අභිණ්හං පච්චවෙක්ඛිතබ්බං ඉත්ථියා වා පුරිසෙන වා ගහට්ඨෙන වා පබ්බජිතෙන වා ? අත්ථි, භික්ඛවෙ, සත්තානං කායදුච්චරිතං වචීදුච්චරිතං මනොදුච්චරිතං. තස්ස තං ඨානං අභිණ්හං පච්චවෙක්ඛතො සබ්බසො වා දුච්චරිතං පහීයති තනු වා පන හොති. ඉදං ඛො, භික්ඛවෙ, අත්ථවසං පටිච්ච ‘කම්මස්සකොම්හි, කම්මදායාදො කම්මයොනි කම්මබන්ධු කම්මපටිසරණො, යං කම්මං කරිස්සාමි – කල්‍යාණං වා පාපකං වා – තස්ස දායාදො භවිස්සාමී’ති අභිණ්හං පච්චවෙක්ඛිතබ්බං ඉත්ථියා වා පුරිසෙන වා ගහට්ඨෙන වා පබ්බජිතෙන වා.

‘‘ස ඛො [සචෙ (පී. ක.)] සො, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘න ඛො අහඤ්ඤෙවෙකො ජරාධම්මො [අහඤ්චෙවෙකො ජරාධම්මොම්හි (ක.)] ජරං අනතීතො, අථ ඛො යාවතා සත්තානං ආගති ගති චුති උපපත්ති සබ්බෙ සත්තා ජරාධම්මා ජරං අනතීතා’ති. තස්ස තං ඨානං අභිණ්හං පච්චවෙක්ඛතො මග්ගො සඤ්ජායති. සො තං මග්ගං ආසෙවති භාවෙති බහුලීකරොති. තස්ස තං මග්ගං ආසෙවතො භාවයතො බහුලීකරොතො සංයොජනානි සබ්බසො පහීයන්ති අනුසයා බ්‍යන්තීහොන්ති.

‘‘ස ඛො සො, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘න ඛො අහඤ්ඤෙවෙකො බ්‍යාධිධම්මො බ්‍යාධිං අනතීතො, අථ ඛො යාවතා සත්තානං ආගති ගති චුති උපපත්ති සබ්බෙ සත්තා බ්‍යාධිධම්මා බ්‍යාධිං අනතීතා’ති. තස්ස තං ඨානං අභිණ්හං පච්චවෙක්ඛතො මග්ගො සඤ්ජායති. සො තං මග්ගං ආසෙවති භාවෙති බහුලීකරොති. තස්ස තං මග්ගං ආසෙවතො භාවයතො බහුලීකරොතො සංයොජනානි සබ්බසො පහීයන්ති, අනුසයා බ්‍යන්තීහොන්ති.

‘‘ස ඛො සො, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘න ඛො අහඤ්ඤෙවෙකො මරණධම්මො මරණං අනතීතො, අථ ඛො යාවතා සත්තානං ආගති ගති චුති උපපත්ති සබ්බෙ සත්තා මරණධම්මා මරණං අනතීතා’ති. තස්ස තං ඨානං අභිණ්හං පච්චවෙක්ඛතො මග්ගො සඤ්ජායති. සො තං මග්ගං ආසෙවති භාවෙති බහුලීකරොති. තස්ස තං මග්ගං ආසෙවතො භාවයතො බහුලීකරොතො සංයොජනානි සබ්බසො පහීයන්ති, අනුසයා බ්‍යන්තීහොන්ති.

‘‘ස ඛො සො, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘න ඛො මය්හෙවෙකස්ස සබ්බෙහි පියෙහි මනාපෙහි නානාභාවො විනාභාවො, අථ ඛො යාවතා සත්තානං ආගති ගති චුති උපපත්ති සබ්බෙසං සත්තානං පියෙහි මනාපෙහි නානාභාවො විනාභාවො’ති. තස්ස තං ඨානං අභිණ්හං පච්චවෙක්ඛතො මග්ගො සඤ්ජායති. සො තං මග්ගං ආසෙවති භාවෙති බහුලීකරොති. තස්ස තං මග්ගං ආසෙවතො භාවයතො බහුලීකරොතො සංයොජනානි සබ්බසො පහීයන්ති, අනුසයා බ්‍යන්තීහොන්ති.

‘‘ස ඛො සො, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘න ඛො අහඤ්ඤෙවෙකො කම්මස්සකො කම්මදායාදො කම්මයොනි කම්මබන්ධු කම්මප්පටිසරණො, යං කම්මං කරිස්සාමි – කල්‍යාණං වා පාපකං වා – තස්ස දායාදො භවිස්සාමි; අථ ඛො යාවතා සත්තානං ආගති ගති චුති උපපත්ති සබ්බෙ සත්තා කම්මස්සකා කම්මදායාදා කම්මයොනි කම්මබන්ධු කම්මප්පටිසරණා, යං කම්මං කරිස්සන්ති – කල්‍යාණං වා පාපකං වා – තස්ස දායාදා භවිස්සන්ති’ති . තස්ස තං ඨානං අභිණ්හං පච්චවෙක්ඛතො මග්ගො සඤ්ජායති. සො තං මග්ගං ආසෙවති භාවෙති බහුලීකරොති. තස්ස තං මග්ගං ආසෙවතො භාවයතො බහුලීකරොතො සංයොජනානි සබ්බසො පහීයන්ති, අනුසයා බ්‍යන්තීහොන්තී’’ති.

‘‘බ්‍යාධිධම්මා ජරාධම්මා, අථො මරණධම්මිනො;
යථා ධම්මා තථා සත්තා [සන්තා (ස්‍යා. කං.)], ජිගුච්ඡන්ති පුථුජ්ජනා.

‘‘අහඤ්චෙ තං ජිගුච්ඡෙය්‍යං, එවං ධම්මෙසු පාණිසු;
න මෙතං පතිරූපස්ස, මම එවං විහාරිනො.

‘‘සොහං එවං විහරන්තො, ඤත්වා ධම්මං නිරූපධිං;
ආරොග්‍යෙ යොබ්බනස්මිඤ්ච, ජීවිතස්මිඤ්ච යෙ මදා.

‘‘සබ්බෙ මදෙ අභිභොස්මි, නෙක්ඛම්මං දට්ඨු ඛෙමතො [නෙක්ඛම්මෙ දට්ඨු ඛෙමතං (අ. නි. 3.39) උභයත්ථපි අට්ඨකථාය සමෙති];
තස්ස මෙ අහු උස්සාහො, නිබ්බානං අභිපස්සතො.

‘‘නාහං භබ්බො එතරහි, කාමානි පටිසෙවිතුං;
අනිවත්ති [අනිවත්තී (?)] භවිස්සාමි, බ්‍රහ්මචරියපරායණො’’ති. සත්තමං;

8. ලිච්ඡවිකුමාරකසුත්තං

58. එකං සමයං භගවා වෙසාලියං විහරති මහාවනෙ කූටාගාරසාලායං. අථ ඛො භගවා පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය වෙසාලිං පිණ්ඩාය පාවිසි. වෙසාලියං පිණ්ඩාය චරිත්වා පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තො මහාවනං අජ්ඣොගාහෙත්වා අඤ්ඤතරස්මිං රුක්ඛමූලෙ දිවාවිහාරං නිසීදි.

තෙන ඛො පන සමයෙන සම්බහුලා ලිච්ඡවිකුමාරකා සජ්ජානි ධනූනි ආදාය කුක්කුරසඞ්ඝපරිවුතා මහාවනෙ අනුචඞ්කමමානා අනුවිචරමානා අද්දසු භගවන්තං අඤ්ඤතරස්මිං රුක්ඛමූලෙ නිසින්නං; දිස්වාන සජ්ජානි ධනූනි නික්ඛිපිත්වා කුක්කුරසඞ්ඝං එකමන්තං උය්‍යොජෙත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා තුණ්හීභූතා තුණ්හීභූතා පඤ්ජලිකා භගවන්තං පයිරුපාසන්ති.

තෙන ඛො පන සමයෙන මහානාමො ලිච්ඡවි මහාවනෙ ජඞ්ඝාවිහාරං අනුචඞ්කමමානො අද්දස තෙ ලිච්ඡවිකුමාරකෙ තුණ්හීභූතෙ තුණ්හීභූතෙ පඤ්ජලිකෙ භගවන්තං පයිරුපාසන්තෙ; දිස්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො මහානාමො ලිච්ඡවි උදානං උදානෙසි – ‘භවිස්සන්ති වජ්ජී, භවිස්සන්ති වජ්ජී’’’ති!

‘‘කිං පන ත්වං, මහානාම, එවං වදෙසි – ‘භවිස්සන්ති වජ්ජී, භවිස්සන්ති වජ්ජී’’’ති? ‘‘ඉමෙ, භන්තෙ, ලිච්ඡවිකුමාරකා චණ්ඩා ඵරුසා අපානුභා [අපජහාති (සී.), අපාටුභා (ස්‍යා. කං.), අපජහා (පී.), අපානුතා (කත්ථචි)]. යානිපි තානි කුලෙසු පහෙණකානි [පහීනකානි (සී.), පහීණකානි (ස්‍යා. කං. පී.)] පහීයන්ති, උච්ඡූති වා බදරාති වා පූවාති වා මොදකාති වා සංකුලිකාති වා [සක්ඛලිකාති වා (සී. පී.)], තානි විලුම්පිත්වා විලුම්පිත්වා ඛාදන්ති; කුලිත්ථීනම්පි කුලකුමාරීනම්පි පච්ඡාලියං ඛිපන්ති. තෙ දානිමෙ තුණ්හීභූතා තුණ්හීභූතා පඤ්ජලිකා භගවන්තං පයිරුපාසන්තී’’ති.

‘‘යස්ස කස්සචි, මහානාම, කුලපුත්තස්ස පඤ්ච ධම්මා සංවිජ්ජන්ති – යදි වා රඤ්ඤො ඛත්තියස්ස මුද්ධාවසිත්තස්ස, යදි වා රට්ඨිකස්ස පෙත්තනිකස්ස [මුද්ධාභිසිත්තස්ස (ක.) අ. නි. 5.135, 136 පස්සිතබ්බං], යදි වා සෙනාය සෙනාපතිකස්ස, යදි වා ගාමගාමණිකස්ස, යදි වා පූගගාමණිකස්ස, යෙ වා පන කුලෙසු පච්චෙකාධිපච්චං කාරෙන්ති, වුද්ධියෙව පාටිකඞ්ඛා, නො පරිහානි.

‘‘කතමෙ පඤ්ච? ඉධ, මහානාම, කුලපුත්තො උට්ඨානවීරියාධිගතෙහි භොගෙහි බාහාබලපරිචිතෙහි සෙදාවක්ඛිත්තෙහි ධම්මිකෙහි ධම්මලද්ධෙහි මාතාපිතරො සක්කරොති ගරුං කරොති මානෙති පූජෙති . තමෙනං මාතාපිතරො සක්කතා ගරුකතා මානිතා පූජිතා කල්‍යාණෙන මනසා අනුකම්පන්ති – ‘චිරං ජීව, දීඝමායුං පාලෙහී’ති. මාතාපිතානුකම්පිතස්ස, මහානාම, කුලපුත්තස්ස වුද්ධියෙව පාටිකඞ්ඛා, නො පරිහානි.

‘‘පුන චපරං, මහානාම, කුලපුත්තො උට්ඨානවීරියාධිගතෙහි භොගෙහි බාහාබලපරිචිතෙහි සෙදාවක්ඛිත්තෙහි ධම්මිකෙහි ධම්මලද්ධෙහි පුත්තදාරදාසකම්මකරපොරිසෙ [... සාමන්තසංවොහාරෙ (සී. පී.)] සක්කරොති ගරුං කරොති මානෙති පූජෙති. තමෙනං පුත්තදාරදාසකම්මකරපොරිසා සක්කතා ගරුකතා මානිතා පූජිතා කල්‍යාණෙන මනසා අනුකම්පන්ති – ‘චිරං ජීව, දීඝමායුං පාලෙහී’ති. පුත්තදාරදාසකම්මකරපොරිසානුකම්පිතස්ස, මහානාම, කුලපුත්තස්ස වුද්ධියෙව පාටිකඞ්ඛා, නො පරිහානි.

‘‘පුන චපරං, මහානාම, කුලපුත්තො උට්ඨානවීරියාධිගතෙහි භොගෙහි බාහාබලපරිචිතෙහි සෙදාවක්ඛිත්තෙහි ධම්මිකෙහි ධම්මලද්ධෙහි ඛෙත්තකම්මන්තසාමන්තසබ්‍යොහාරෙ සක්කරොති ගරුං කරොති මානෙති පූජෙති. තමෙනං ඛෙත්තකම්මන්තසාමන්තසබ්‍යොහාරා සක්කතා ගරුකතා මානිතා පූජිතා කල්‍යාණෙන මනසා අනුකම්පන්ති – ‘චිරං ජීව, දීඝමායුං පාලෙහී’ති. ඛෙත්තකම්මන්තසාමන්තසබ්‍යොහාරානුකම්පිතස්ස, මහානාම, කුලපුත්තස්ස වුද්ධියෙව පාටිකඞ්ඛා, නො පරිහානි.

‘‘පුන චපරං, මහානාම, කුලපුත්තො උට්ඨානවීරියාධිගතෙහි භොගෙහි බාහාබලපරිචිතෙහි සෙදාවක්ඛිත්තෙහි ධම්මිකෙහි ධම්මලද්ධෙහි යාවතා බලිපටිග්ගාහිකා දෙවතා සක්කරොති ගරුං කරොති මානෙති පූජෙති. තමෙනං බලිපටිග්ගාහිකා දෙවතා සක්කතා ගරුකතා මානිතා පූජිතා කල්‍යාණෙන මනසා අනුකම්පන්ති – ‘චිරං ජීව, දීඝමායුං පාලෙහී’ති. දෙවතානුකම්පිතස්ස, මහානාම, කුලපුත්තස්ස වුද්ධියෙව පාටිකඞ්ඛා, නො පරිහානි.

‘‘පුන චපරං, මහානාම, කුලපුත්තො උට්ඨානවීරියාධිගතෙහි භොගෙහි බාහාබලපරිචිතෙහි සෙදාවක්ඛිත්තෙහි ධම්මිකෙහි ධම්මලද්ධෙහි සමණබ්‍රාහ්මණෙ සක්කරොති ගරුං කරොති මානෙති පූජෙති. තමෙනං සමණබ්‍රාහ්මණා සක්කතා ගරුකතා මානිතා පූජිතා කල්‍යාණෙන මනසා අනුකම්පන්ති – ‘චිරං ජීව, දීඝමායුං පාලෙහී’ති. සමණබ්‍රාහ්මණානුකම්පිතස්ස , මහානාම, කුලපුත්තස්ස වුද්ධියෙව පාටිකඞ්ඛා, නො පරිහානි.

‘‘යස්ස කස්සචි, මහානාම, කුලපුත්තස්ස ඉමෙ පඤ්ච ධම්මා සංවිජ්ජන්ති – යදි වා රඤ්ඤො ඛත්තියස්ස මුද්ධාවසිත්තස්ස, යදි වා රට්ඨිකස්ස පෙත්තනිකස්ස , යදි වා සෙනාය සෙනාපතිකස්ස, යදි වා ගාමගාමණිකස්ස, යදි වා පූගගාමණිකස්ස, යෙ වා පන කුලෙසු පච්චෙකාධිපච්චං කාරෙන්ති, වුද්ධියෙව පාටිකඞ්ඛා, නො පරිහානී’’ති.

‘‘මාතාපිතුකිච්චකරො, පුත්තදාරහිතො සදා;
අන්තොජනස්ස අත්ථාය, යෙ චස්ස අනුජීවිනො.

‘‘උභින්නඤ්චෙව අත්ථාය, වදඤ්ඤූ හොති සීලවා;
ඤාතීනං පුබ්බපෙතානං, දිට්ඨෙ ධම්මෙ ච ජීවතං [ජීවිනං (සී.), ජීවිතං (ස්‍යා. කං. පී. ක.)].

‘‘සමණානං බ්‍රාහ්මණානං, දෙවතානඤ්ච පණ්ඩිතො;
විත්තිසඤ්ජනනො හොති, ධම්මෙන ඝරමාවසං.

‘‘සො කරිත්වාන කල්‍යාණං, පුජ්ජො හොති පසංසියො;
ඉධෙව නං පසංසන්ති, පෙච්ච සග්ගෙ පමොදතී’’ති. අට්ඨමං;

9. පඨමවුඩ්ඪපබ්බජිතසුත්තං

59. ‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො දුල්ලභො වුඩ්ඪපබ්බජිතො. කතමෙහි පඤ්චහි? දුල්ලභො, භික්ඛවෙ, වුඩ්ඪපබ්බජිතො නිපුණො, දුල්ලභො ආකප්පසම්පන්නො, දුල්ලභො බහුස්සුතො , දුල්ලභො ධම්මකථිකො, දුල්ලභො විනයධරො. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො දුල්ලභො වුඩ්ඪපබ්බජිතො’’ති. නවමං.

10. දුතියවුඩ්ඪපබ්බජිතසුත්තං

60. ‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො දුල්ලභො වුඩ්ඪපබ්බජිතො. කතමෙහි පඤ්චහි? දුල්ලභො, භික්ඛවෙ, වුඩ්ඪපබ්බජිතො සුවචො, දුල්ලභො සුග්ගහිතග්ගාහී , දුල්ලභො පදක්ඛිණග්ගාහී, දුල්ලභො ධම්මකථිකො, දුල්ලභො විනයධරො. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො දුල්ලභො වුඩ්ඪපබ්බජිතො’’ති. දසමං.

නීවරණවග්ගො පඨමො.

තස්සුද්දානං –

ආවරණං රාසි අඞ්ගානි, සමයං මාතුපුත්තිකා;
උපජ්ඣා ඨානා ලිච්ඡවි, කුමාරා අපරා දුවෙති.

(7) 2. සඤ්ඤාවග්ගො

1. පඨමසඤ්ඤාසුත්තං

61. ‘‘පඤ්චිමා , භික්ඛවෙ, සඤ්ඤා භාවිතා බහුලීකතා මහප්ඵලා හොන්ති මහානිසංසා අමතොගධා අමතපරියොසානා. කතමා පඤ්ච? අසුභසඤ්ඤා, මරණසඤ්ඤා, ආදීනවසඤ්ඤා, ආහාරෙ පටිකූලසඤ්ඤා, සබ්බලොකෙ අනභිරතසඤ්ඤා [අනභිරතිසඤ්ඤා (ක.) අ. නි. 5.121-122, 303-304 පස්සිතබ්බං] – ඉමා ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච සඤ්ඤා භාවිතා බහුලීකතා මහප්ඵලා හොන්ති මහානිසංසා අමතොගධා අමතපරියොසානා’’ති. පඨමං.

2. දුතියසඤ්ඤාසුත්තං

62. ‘‘පඤ්චිමා, භික්ඛවෙ, සඤ්ඤා භාවිතා බහුලීකතා මහප්ඵලා හොන්ති මහානිසංසා අමතොගධා අමතපරියොසානා. කතමා පඤ්ච? අනිච්චසඤ්ඤා, අනත්තසඤ්ඤා, මරණසඤ්ඤා, ආහාරෙ පටිකූලසඤ්ඤා, සබ්බලොකෙ අනභිරතසඤ්ඤා – ඉමා ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච සඤ්ඤා භාවිතා බහුලීකතා මහප්ඵලා හොන්ති මහානිසංසා අමතොගධා අමතපරියොසානා’’ති. දුතියං.

3. පඨමවඩ්ඪිසුත්තං

63. ‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, වඩ්ඪීහි වඩ්ඪමානො අරියසාවකො අරියාය වඩ්ඪියා වඩ්ඪති, සාරාදායී ච හොති වරාදායී ච කායස්ස. කතමාහි පඤ්චහි? සද්ධාය වඩ්ඪති, සීලෙන වඩ්ඪති, සුතෙන වඩ්ඪති, චාගෙන වඩ්ඪති, පඤ්ඤාය වඩ්ඪති – ඉමාහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි වඩ්ඪීහි වඩ්ඪමානො අරියසාවකො අරියාය වඩ්ඪියා වඩ්ඪති, සාරාදායී ච හොති වරාදායී ච කායස්සා’’ති.

‘‘සද්ධාය සීලෙන ච යො පවඩ්ඪති [යොධ වඩ්ඪති (සී.)],
පඤ්ඤාය චාගෙන සුතෙන චූභයං;
සො තාදිසො සප්පුරිසො විචක්ඛණො,
ආදීයතී සාරමිධෙව අත්තනො’’ති. තතියං;

4. දුතියවඩ්ඪිසුත්තං

64. ‘‘පඤ්චහි , භික්ඛවෙ, වඩ්ඪීහි වඩ්ඪමානා අරියසාවිකා අරියාය වඩ්ඪියා වඩ්ඪති, සාරාදායිනී ච හොති වරාදායිනී ච කායස්ස. කතමාහි පඤ්චහි? සද්ධාය වඩ්ඪති, සීලෙන වඩ්ඪති, සුතෙන වඩ්ඪති, චාගෙන වඩ්ඪති, පඤ්ඤාය වඩ්ඪති – ඉමාහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි වඩ්ඪීහි වඩ්ඪමානා අරියසාවිකා අරියාය වඩ්ඪියා වඩ්ඪති, සාරාදායිනී ච හොති වරාදායිනී ච කායස්සා’’ති.

‘‘සද්ධාය සීලෙන ච යා පවඩ්ඪති [යාධ වඩ්ඪති (සී.)],
පඤ්ඤාය චාගෙන සුතෙන චූභයං;
සා තාදිසී සීලවතී උපාසිකා,
ආදීයතී සාරමිධෙව අත්තනො’’ති. චතුත්ථං;

5. සාකච්ඡසුත්තං

65. [අ. නි. 5.164] ‘‘පඤ්චහි , භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු අලංසාකච්ඡො සබ්‍රහ්මචාරීනං. කතමෙහි පඤ්චහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අත්තනා ච සීලසම්පන්නො හොති, සීලසම්පදාය කථාය ච ආගතං පඤ්හං බ්‍යාකත්තා හොති; අත්තනා ච සමාධිසම්පන්නො හොති, සමාධිසම්පදාය කථාය ච ආගතං පඤ්හං බ්‍යාකත්තා හොති; අත්තනා ච පඤ්ඤාසම්පන්නො හොති, පඤ්ඤාසම්පදාය කථාය ච ආගතං පඤ්හං බ්‍යාකත්තා හොති; අත්තනා ච විමුත්තිසම්පන්නො හොති, විමුත්තිසම්පදාය කථාය ච ආගතං පඤ්හං බ්‍යාකත්තා හොති; අත්තනා ච විමුත්තිඤාණදස්සනසම්පන්නො හොති, විමුත්තිඤාණදස්සනසම්පදාය කථාය ච ආගතං පඤ්හං බ්‍යාකත්තා හොති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු අලංසාකච්ඡො සබ්‍රහ්මචාරීන’’න්ති. පඤ්චමං.

6. සාජීවසුත්තං

66. [අ. නි. 5.164] ‘‘පඤ්චහි , භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු අලංසාජීවො සබ්‍රහ්මචාරීනං. කතමෙහි පඤ්චහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අත්තනා ච සීලසම්පන්නො හොති, සීලසම්පදාය කථාය ච කතං පඤ්හං බ්‍යාකත්තා හොති; අත්තනා ච සමාධිසම්පන්නො හොති, සමාධිසම්පදාය කථාය ච කතං පඤ්හං බ්‍යාකත්තා හොති; අත්තනා ච

පඤ්ඤාසම්පන්නො හොති, පඤ්ඤාසම්පදාය කථාය ච කතං පඤ්හං බ්‍යාකත්තා හොති; අත්තනා ච විමුත්තිසම්පන්නො හොති, විමුත්තිසම්පදාය කථාය ච කතං පඤ්හං බ්‍යාකත්තා හොති; අත්තනා ච විමුත්තිඤාණදස්සනසම්පන්නො හොති, විමුත්තිඤාණදස්සනසම්පදාය කථාය ච කතං පඤ්හං බ්‍යාකත්තා හොති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු අලංසාජීවො සබ්‍රහ්මචාරීන''න්ති. ඡට්ඨං.

7. පඨමඉද්ධිපාදසුත්තං

67. ''යො හි කොචි, භික්ඛවෙ, භික්ඛු වා භික්ඛුනී වා පඤ්ච ධම්මෙ [ඉමෙ පඤ්ච ධම්මෙ (ක.)] භාවෙති, පඤ්ච ධම්මෙ [ඉමෙ පඤ්ච ධම්මෙ (ක.)] බහුලීකරොති, තස්ස ද්වින්නං ඵලානං අඤ්ඤතරං ඵලං පාටිකඞ්ඛං – දිට්ඨෙව ධම්මෙ අඤ්ඤා, සති වා උපාදිසෙසෙ අනාගාමිතා.

''කතමෙ පඤ්ච? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ඡන්දසමාධිපධානසඞ්ඛාරසමන්නාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති, වීරියසමාධි... පෙ.... චිත්තසමාධි... වීමංසාසමාධිපධානසඞ්ඛාරසමන්නාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති, උස්සොළ්හිඤ්ඤෙව පඤ්චමිං [උස්සොළ්හීයෙව පඤ්චමී (සී.)]. යො හි කොචි, භික්ඛවෙ, භික්ඛු වා භික්ඛුනී වා ඉමෙ පඤ්ච ධම්මෙ භාවෙති, ඉමෙ පඤ්ච ධම්මෙ බහුලීකරොති, තස්ස ද්වින්නං ඵලානං අඤ්ඤතරං ඵලං පාටිකඞ්ඛං – දිට්ඨෙව ධම්මෙ අඤ්ඤා, සති වා උපාදිසෙසෙ අනාගාමිතා''ති. සත්තමං.

8. දුතියඉද්ධිපාදසුත්තං

68. ''පුබ්බෙවාහං, භික්ඛවෙ, සම්බොධා අනභිසම්බුද්ධො බොධිසත්තොව සමානො පඤ්ච ධම්මෙ භාවෙසිං, පඤ්ච ධම්මෙ බහුලීකාසිං [බහුලිමකාසිං (ක.), බහුලමකාසිං (ක.)]. කතමෙ පඤ්ච? ඡන්දසමාධිපධානසඞ්ඛාරසමන්නාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙසිං , වීරියසමාධි... චිත්තසමාධි... වීමංසාසමාධිපධානසඞ්ඛාරසමන්නාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙසිං, උස්සොළ්හිඤ්ඤෙව පඤ්චමිං. සො ඛො අහං, භික්ඛවෙ, ඉමෙසං උස්සොළ්හිපඤ්චමානං ධම්මානං භාවිතත්තා බහුලීකතත්තා යස්ස යස්ස අභිඤ්ඤාසච්ඡිකරණීයස්ස ධම්මස්ස චිත්තං අභිනින්නාමෙසිං අභිඤ්ඤාසච්ඡිකිරියාය, තත්‍ර තත්‍රෙව සක්ඛිභබ්බතං පාපුණිං සති සති ආයතනෙ.

''සො සචෙ ආකඞ්ඛිං – 'අනෙකවිහිතං ඉද්ධිවිධං පච්චනුභවෙය්‍යං...පෙ.... යාව බ්‍රහ්මලොකාපි කායෙන වසං වත්තෙය්‍ය'න්ති, තත්‍ර තත්‍රෙව සක්ඛිභබ්බතං පාපුණිං සති සති ආයතනෙ.

''සො සචෙ ආකඞ්ඛිං...පෙ.... 'ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරෙය්‍ය'න්ති, තත්‍ර තත්‍රෙව සක්ඛිභබ්බතං පාපුණිං සති සති ආයතනෙ''ති. අට්ඨමං.

9. නිබ්බිදාසුත්තං

69. ''පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මා භාවිතා බහුලීකතා එකන්තනිබ්බිදාය විරාගාය නිරොධාය උපසමාය අභිඤ්ඤාය සම්බොධාය නිබ්බානාය සංවත්තන්ති.

''කතමෙ පඤ්ච? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අසුභානුපස්සී කායෙ විහරති, ආහාරෙ පටිකූලසඤ්ඤී, සබ්බලොකෙ අනභිරතසඤ්ඤී [අනභිරතිසඤ්ඤී (ක.) අ. නි. 5.121-122, 303-304 පස්සිතබ්බං], සබ්බසඞ්ඛාරෙසු අනිච්චානුපස්සී, මරණසඤ්ඤා ඛො පනස්ස අජ්ඣත්තං සූපට්ඨිතා හොති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ධම්මා භාවිතා බහුලීකතා එකන්තනිබ්බිදාය විරාගාය නිරොධාය උපසමාය අභිඤ්ඤාය සම්බොධාය නිබ්බානාය සංවත්තන්තී''ති. නවමං.

10. ආසවක්ඛයසුත්තං

70. ''පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මා භාවිතා බහුලීකතා ආසවානං ඛයාය සංවත්තන්ති. කතමෙ පඤ්ච? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අසුභානුපස්සී කායෙ විහරති, ආහාරෙ පටිකූලසඤ්ඤී , සබ්බලොකෙ අනභිරතසඤ්ඤී, සබ්බසඞ්ඛාරෙසු අනිච්චානුපස්සී, මරණසඤ්ඤා ඛො පනස්ස අජ්ඣත්තං සූපට්ඨිතා හොති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ධම්මා භාවිතා බහුලීකතා ආසවානං ඛයාය සංවත්තන්තී''ති. දසමං.

සඤ්ඤාවග්ගො දුතියො.

තස්සුද්දානං –

ද්වෙ ච සඤ්ඤා ද්වෙ වඩ්ඪී ච, සාකච්ඡෙන ච සාජීවං;
ඉද්ධිපාදා ච ද්වෙ වුත්තා, නිබ්බිදා චාසවක්ඛයාති.

(8) 3. යොධාජීවවග්ගො

1. පඨමචෙතොවිමුත්තිඵලසුත්තං

71. ''පඤ්චිමෙ , භික්ඛවෙ, ධම්මා භාවිතා බහුලීකතා චෙතොවිමුත්තිඵලා ච හොන්ති චෙතොවිමුත්තිඵලානිසංසා ච, පඤ්ඤාවිමුත්තිඵලා ච හොන්ති පඤ්ඤාවිමුත්තිඵලානිසංසා ච.

''කතමෙ පඤ්ච? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අසුභානුපස්සී කායෙ විහරති, ආහාරෙ පටිකූලසඤ්ඤී [පටික්කූලසඤ්ඤී (සී. ස්‍යා. කං. පී.)], සබ්බලොකෙ අනභිරතසඤ්ඤී, සබ්බසඞ්ඛාරෙසු අනිච්චානුපස්සී, මරණසඤ්ඤා ඛො පනස්ස අජ්ඣත්තං සූපට්ඨිතා හොති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ධම්මා භාවිතා බහුලීකතා චෙතොවිමුත්තිඵලා ච හොන්ති චෙතොවිමුත්තිඵලානිසංසා ච, පඤ්ඤාවිමුත්තිඵලා ච හොන්ති පඤ්ඤාවිමුත්තිඵලානිසංසා ච. යතො ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු චෙතොවිමුත්තො ච හොති පඤ්ඤාවිමුත්තො ච හොති – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, 'භික්ඛු උක්ඛිත්තපලිඝො ඉතිපි, සංකිණ්ණපරිඛො [සංකිණ්ණපරික්ඛො (ස්‍යා. කං.)] ඉතිපි, අබ්බූළ්හෙසිකො ඉතිපි, නිරග්ගළො ඉතිපි, අරියො පන්නද්ධජො පන්නභාරො විසංයුත්තො ඉතිපි'''.

''කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු උක්ඛිත්තපලිඝො හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො අවිජ්ජා පහීනා හොති උච්ඡින්නමූලා තාලාවත්ථුකතා අනභාවංකතා ආයතිං අනුප්පාදධම්මා. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු උක්ඛිත්තපලිඝො හොති.

''කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සංකිණ්ණපරිඛො හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො පොනොභවිකො [පොනොබ්භවිකො (ස්‍යා. ක.)] ජාතිසංසාරො පහීනො හොති උච්ඡින්නමූලො තාලාවත්ථුකතො අනභාවංකතො ආයතිං අනුප්පාදධම්මො. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සංකිණ්ණපරිඛො හොති.

''කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අබ්බූළ්හෙසිකො හොති? ඉධ , භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො තණ්හා පහීනා හොති උච්ඡින්නමූලා තාලාවත්ථුකතා අනභාවංකතා ආයතිං අනුප්පාදධම්මා. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අබ්බූළ්හෙසිකො හොති.

''කථඤ්ච , භික්ඛවෙ, භික්ඛු නිරග්ගළො හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො පඤ්චොරම්භාගියානි සංයොජනානි පහීනානි හොන්ති උච්ඡින්නමූලානි තාලාවත්ථුකතානි අනභාවංකතානි ආයතිං අනුප්පාදධම්මානි. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු නිරග්ගළො හොති.

''කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අරියො පන්නද්ධජො පන්නභාරො විසංයුත්තො හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො අස්මිමානො පහීනො හොති උච්ඡින්නමූලො තාලාවත්ථුකතො අනභාවංකතො ආයතිං අනුප්පාදධම්මො. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අරියො පන්නද්ධජො පන්නභාරො විසංයුත්තො හොතී''ති. පඨමං.

2. දුතියචෙතොවිමුත්තිඵලසුත්තං

72. ''පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මා භාවිතා බහුලීකතා චෙතොවිමුත්තිඵලා ච හොන්ති චෙතොවිමුත්තිඵලානිසංසා ච, පඤ්ඤාවිමුත්තිඵලා ච හොන්ති පඤ්ඤාවිමුත්තිඵලානිසංසා ච. කතමෙ පඤ්ච? අනිච්චසඤ්ඤා, අනිච්චෙ දුක්ඛසඤ්ඤා, දුක්ඛෙ අනත්තසඤ්ඤා, පහානසඤ්ඤා, විරාගසඤ්ඤා – ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ධම්මා භාවිතා බහුලීකතා චෙතොවිමුත්තිඵලා ච හොන්ති චෙතොවිමුත්තිඵලානිසංසා ච, පඤ්ඤාවිමුත්තිඵලා ච හොන්ති පඤ්ඤාවිමුත්තිඵලානිසංසා ච. යතො ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු චෙතොවිමුත්තො ච හොති පඤ්ඤාවිමුත්තො ච – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, 'භික්ඛු උක්ඛිත්තපලිඝො ඉතිපි, සංකිණ්ණපරිඛො ඉතිපි, අබ්බූළ්හෙසිකො ඉතිපි, නිරග්ගළො ඉතිපි, අරියො පන්නද්ධජො පන්නභාරො විසංයුත්තො ඉතිපි'''.

''කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු උක්ඛිත්තපලිඝො හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො අවිජ්ජා පහීනා හොති උච්ඡින්නමූලා තාලාවත්ථුකතා අනභාවංකතා ආයතිං අනුප්පාදධම්මා. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු උක්ඛිත්තපලිඝො හොති.

''කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සංකිණ්ණපරිඛො හොති? ඉධ , භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො පොනොභවිකො ජාතිසංසාරො පහීනො හොති උච්ඡින්නමූලො තාලාවත්ථුකතො අනභාවංකතො ආයතිං අනුප්පාදධම්මො. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සංකිණ්ණපරිඛො හොති.

''කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අබ්බූළ්හෙසිකො හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො තණ්හා පහීනා හොති උච්ඡින්නමූලා තාලාවත්ථුකතා අනභාවංකතා ආයතිං අනුප්පාදධම්මා. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අබ්බූළ්හෙසිකො හොති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු නිරග්ගළො හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො පඤ්චොරම්භාගියානි සංයොජනානි පහීනානි හොන්ති උච්ඡින්නමූලානි තාලාවත්ථුකතානි අනභාවංකතානි ආයතිං අනුප්පාදධම්මානි. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු නිරග්ගළො හොති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අරියො පන්නද්ධජො පන්නභාරො විසංයුත්තො හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො අස්මිමානො පහීනො හොති උච්ඡින්නමූලො තාලාවත්ථුකතො අනභාවංකතො ආයතිං අනුප්පාදධම්මො. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අරියො පන්නද්ධජො පන්නභාරො විසංයුත්තො හොතී’’ති. දුතියං.

3. පඨමධම්මවිහාරීසුත්තං

73. අථ ඛො අඤ්ඤතරො භික්ඛු යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො සො භික්ඛු භගවන්තං එතදවොච – ‘‘‘ධම්මවිහාරී, ධම්මවිහාරී’ති, භන්තෙ, වුච්චති. කිත්තාවතා නු ඛො, භන්තෙ, භික්ඛු ධම්මවිහාරී හොතී’’ති?

‘‘ඉධ, භික්ඛු, භික්ඛු ධම්මං පරියාපුණාති – සුත්තං, ගෙය්‍යං, වෙය්‍යාකරණං, ගාථං, උදානං, ඉතිවුත්තකං, ජාතකං, අබ්භුතධම්මං, වෙදල්ලං. සො තාය ධම්මපරියත්තියා දිවසං අතිනාමෙති, රිඤ්චති පටිසල්ලානං, නානුයුඤ්ජති අජ්ඣත්තං චෙතොසමථං. අයං වුච්චති, භික්ඛු – ‘භික්ඛු පරියත්තිබහුලො, නො ධම්මවිහාරී’’’.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛු, භික්ඛු යථාසුතං යථාපරියත්තං ධම්මං විත්ථාරෙන පරෙසං දෙසෙති. සො තාය ධම්මපඤ්ඤත්තියා දිවසං අතිනාමෙති, රිඤ්චති පටිසල්ලානං, නානුයුඤ්ජති අජ්ඣත්තං චෙතොසමථං. අයං වුච්චති, භික්ඛු – ‘භික්ඛු පඤ්ඤත්තිබහුලො, නො ධම්මවිහාරී’’’.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛු, භික්ඛු යථාසුතං යථාපරියත්තං ධම්මං විත්ථාරෙන සජ්ඣායං කරොති. සො තෙන සජ්ඣායෙන දිවසං අතිනාමෙති, රිඤ්චති පටිසල්ලානං, නානුයුඤ්ජති අජ්ඣත්තං චෙතොසමථං. අයං වුච්චති, භික්ඛු – ‘භික්ඛු සජ්ඣායබහුලො, නො ධම්මවිහාරී’’’.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛු, භික්ඛු යථාසුතං යථාපරියත්තං ධම්මං චෙතසා අනුවිතක්කෙති අනුවිචාරෙති මනසානුපෙක්ඛති. සො තෙහි ධම්මවිතක්කෙහි දිවසං අතිනාමෙති, රිඤ්චති පටිසල්ලානං, නානුයුඤ්ජති අජ්ඣත්තං චෙතොසමථං. අයං වුච්චති, භික්ඛු – ‘භික්ඛු විතක්කබහුලො, නො ධම්මවිහාරී’’’.

‘‘ඉධ, භික්ඛු, භික්ඛු ධම්මං පරියාපුණාති – සුත්තං, ගෙය්‍යං, වෙය්‍යාකරණං, ගාථං, උදානං, ඉතිවුත්තකං, ජාතකං, අබ්භුතධම්මං, වෙදල්ලං. සො තාය ධම්මපරියත්තියා න දිවසං අතිනාමෙති, නාපි රිඤ්චති පටිසල්ලානං, අනුයුඤ්ජති අජ්ඣත්තං චෙතොසමථං. එවං ඛො, භික්ඛු, භික්ඛු ධම්මවිහාරී හොති.

‘‘ඉති ඛො, භික්ඛු, දෙසිතො මයා පරියත්තිබහුලො, දෙසිතො පඤ්ඤත්තිබහුලො, දෙසිතො සජ්ඣායබහුලො, දෙසිතො විතක්කබහුලො, දෙසිතො ධම්මවිහාරී. යං ඛො, භික්ඛු [යං භික්ඛු (ස්‍යා. කං. පී.)], සත්ථාරා කරණීයං සාවකානං හිතෙසිනා අනුකම්පකෙන අනුකම්පං උපාදාය, කතං වො තං මයා. එතානි, භික්ඛු, රුක්ඛමූලානි, එතානි සුඤ්ඤාගාරානි. ඣායථ, භික්ඛු, මා පමාදත්ථ , මා පච්ඡා විප්පටිසාරිනො අහුවත්ථ. අයං වො අම්හාකං අනුසාසනී’’ති. තතියං.

4. දුතියධම්මවිහාරීසුත්තං

74. අථ ඛො අඤ්ඤතරො භික්ඛු යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො සො භික්ඛු භගවන්තං එතදවොච – ‘‘‘ධම්මවිහාරී ධම්මවිහාරී’ති, භන්තෙ, වුච්චති. කිත්තාවතා නු ඛො, භන්තෙ, භික්ඛු ධම්මවිහාරී හොතී’’ති?

‘‘ඉධ, භික්ඛු, භික්ඛු ධම්මං පරියාපුණාති – සුත්තං, ගෙය්‍යං, වෙය්‍යාකරණං, ගාථං, උදානං, ඉතිවුත්තකං, ජාතකං, අබ්භුතධම්මං, වෙදල්ලං; උත්තරි [උත්තරිං (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] චස්ස පඤ්ඤාය අත්ථං නප්පජානාති. අයං වුච්චති, භික්ඛු – ‘භික්ඛු පරියත්තිබහුලො, නො ධම්මවිහාරී’’’.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛු, භික්ඛු යථාසුතං යථාපරියත්තං ධම්මං විත්ථාරෙන පරෙසං දෙසෙති, උත්තරි චස්ස පඤ්ඤාය අත්ථං නප්පජානාති. අයං වුච්චති, භික්ඛු – ‘භික්ඛු පඤ්ඤත්තිබහුලො, නො ධම්මවිහාරී’’’.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛු, භික්ඛු යථාසුතං යථාපරියත්තං ධම්මං විත්ථාරෙන සජ්ඣායං කරොති, උත්තරි චස්ස පඤ්ඤාය අත්ථං නප්පජානාති. අයං වුච්චති, භික්ඛු – ‘භික්ඛු සජ්ඣායබහුලො, නො ධම්මවිහාරී’’’.

“පුන චපරං, භික්ඛු, භික්ඛු යථාසුතං යථාපරියත්තං ධම්මං චෙතසා අනුවිතක්කෙති අනුවිචාරෙති මනසානුපෙක්ඛති, උත්තරි චස්ස පඤ්ඤාය අත්ථං නප්පජානාති. අයං වුච්චති, භික්ඛු – ‘භික්ඛු විතක්කබහුලො, නො ධම්මවිහාරී’”.

“ඉධ, භික්ඛු, භික්ඛු ධම්මං පරියාපුණාති – සුත්තං, ගෙය්‍යං, වෙය්‍යාකරණං, ගාථං, උදානං, ඉතිවුත්තකං, ජාතකං, අබ්භුතධම්මං, වෙදල්ලං; උත්තරි චස්ස පඤ්ඤාය අත්ථං පජානාති. එවං ඛො, භික්ඛු, භික්ඛු ධම්මවිහාරී හොති.

“ඉති ඛො, භික්ඛු, දෙසිතො මයා පරියත්තිබහුලො, දෙසිතො පඤ්ඤත්තිබහුලො, දෙසිතො සජ්ඣායබහුලො, දෙසිතො විතක්කබහුලො, දෙසිතො ධම්මවිහාරී. යං ඛො, භික්ඛු, සත්ථාරා කරණීයං සාවකානං හිතෙසිනා අනුකම්පකෙන අනුකම්පං උපාදාය, කතං වො තං මයා. එතානි, භික්ඛු, රුක්ඛමූලානි, එතානි සුඤ්ඤාගාරානි. ඣායථ භික්ඛු, මා පමාදත්ථ, මා පච්ඡා විප්පටිසාරිනො අහුවත්ථ. අයං වො අම්හාකං අනුසාසනී”ති. චතුත්ථං.

5. පඨමයොධාජීවසුත්තං

75. “පඤ්චිමෙ , භික්ඛවෙ, යොධාජීවා සන්තො සංවිජ්ජමානා ලොකස්මිං. කතමෙ පඤ්ච? ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො යොධාජීවො රජග්ගඤ්ඤෙව දිස්වා සංසීදති විසීදති න සන්ථම්භති න සක්කොති සඞ්ගාමං ඔතරිතුං. එවරූපොපි [එවරූපො (සී.) පු. ප. 193], භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චො [එකච්චො (සී.)] යොධාජීවො හොති. අයං, භික්ඛවෙ, පඨමො යොධාජීවො සන්තො සංවිජ්ජමානො ලොකස්මිං.

“පුන චපරං, භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චො යොධාජීවො සහති රජග්ගං; අපි ච ඛො ධජග්ගඤ්ඤෙව දිස්වා සංසීදති විසීදති, න සන්ථම්භති, න සක්කොති සඞ්ගාමං ඔතරිතුං. එවරූපොපි, භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චො යොධාජීවො හොති. අයං, භික්ඛවෙ, දුතියො යොධාජීවො සන්තො සංවිජ්ජමානො ලොකස්මිං.

“පුන චපරං, භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චො යොධාජීවො සහති රජග්ගං සහති ධජග්ගං; අපි ච ඛො උස්සාරණඤ්ඤෙව [උස්සාදනංයෙව (සී. පී.)] සුත්වා සංසීදති විසීදති, න සන්ථම්භති, න සක්කොති සඞ්ගාමං ඔතරිතුං. එවරූපොපි, භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චො යොධාජීවො හොති. අයං, භික්ඛවෙ, තතියො යොධාජීවො සන්තො සංවිජ්ජමානො ලොකස්මිං.

“පුන චපරං, භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චො යොධාජීවො සහති රජග්ගං, සහති ධජග්ගං, සහති උස්සාරණං; අපි ච ඛො සම්පහාරෙ හඤ්ඤති [ආහඤ්ඤති (සී.)] බ්‍යාපජ්ජති. එවරූපොපි, භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චො යොධාජීවො හොති. අයං, භික්ඛවෙ, චතුත්ථො යොධාජීවො සන්තො සංවිජ්ජමානො ලොකස්මිං.

“පුන චපරං, භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චො යොධාජීවො සහති රජග්ගං, සහති ධජග්ගං, සහති උස්සාරණං, සහති සම්පහාරං. සො තං සඞ්ගාමං අභිවිජිනිත්වා විජිතසඞ්ගාමො තමෙව සඞ්ගාමසීසං අජ්ඣාවසති. එවරූපොපි, භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චො යොධාජීවො හොති. අයං, භික්ඛවෙ, පඤ්චමො යොධාජීවො සන්තො සංවිජ්ජමානො ලොකස්මිං. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච යොධාජීවා සන්තො සංවිජ්ජමානා ලොකස්මිං.

“එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චිමෙ යොධාජීවූපමා පුග්ගලා සන්තො සංවිජ්ජමානා භික්ඛූසු . කතමෙ පඤ්ච? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු රජග්ගඤ්ඤෙව දිස්වා සංසීදති විසීදති, න සන්ථම්භති, න සක්කොති බ්‍රහ්මචරියං සන්ධාරෙතුං [සන්තානෙතුං (සී. ස්‍යා. කං. පී.)]. සික්ඛාදුබ්බල්‍යං ආවිකත්වා සික්ඛං පච්චක්ඛාය හීනායාවත්තති. කිමස්ස රජග්ගස්මිං? ඉධ, භික්ඛවෙ , භික්ඛු සුණාති – ‘අමුකස්මිං නාම ගාමෙ වා නිගමෙ වා ඉත්ථී වා කුමාරී වා අභිරූපා දස්සනීයා පාසාදිකා පරමාය වණ්ණපොක්ඛරතාය සමන්නාගතා’ති. සො තං සුත්වා සංසීදති විසීදති, න සන්ථම්භති, න සක්කොති බ්‍රහ්මචරියං සන්ධාරෙතුං. සික්ඛාදුබ්බල්‍යං ආවිකත්වා සික්ඛං පච්චක්ඛාය හීනායාවත්තති. ඉදමස්ස රජග්ගස්මිං.

“සෙය්‍යථාපි සො, භික්ඛවෙ, යොධාජීවො රජග්ගඤ්ඤෙව දිස්වා සංසීදති විසීදති, න සන්ථම්භති, න සක්කොති සඞ්ගාමං ඔතරිතුං; තථූපමාහං, භික්ඛවෙ, ඉමං පුග්ගලං වදාමි. එවරූපොපි, භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චො පුග්ගලො හොති. අයං, භික්ඛවෙ, පඨමො යොධාජීවූපමො පුග්ගලො සන්තො සංවිජ්ජමානො භික්ඛූසු.

“පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සහති රජග්ගං; අපි ච ඛො ධජග්ගඤ්ඤෙව දිස්වා සංසීදති විසීදති, න සන්ථම්භති, න සක්කොති බ්‍රහ්මචරියං සන්ධාරෙතුං. සික්ඛාදුබ්බල්‍යං ආවිකත්වා සික්ඛං පච්චක්ඛාය හීනායාවත්තති. කිමස්ස ධජග්ගස්මිං? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු න හෙව ඛො සුණාති – ‘අමුකස්මිං නාම ගාමෙ වා නිගමෙ වා ඉත්ථී වා කුමාරී වා අභිරූපා දස්සනීයා පාසාදිකා පරමාය වණ්ණපොක්ඛරතාය සමන්නාගතා’ති; අපි ච ඛො සාමං පස්සති ඉත්ථිං වා කුමාරිං වා අභිරූපං දස්සනීයං පාසාදිකං පරමාය වණ්ණපොක්ඛරතාය සමන්නාගතං. සො තං දිස්වා සංසීදති විසීදති, න සන්ථම්භති, න සක්කොති බ්‍රහ්මචරියං සන්ධාරෙතුං. සික්ඛාදුබ්බල්‍යං ආවිකත්වා සික්ඛං පච්චක්ඛාය හීනායාවත්තති. ඉදමස්ස ධජග්ගස්මිං.

‘‘සෙය්‍යථාපි සො, භික්ඛවෙ, යොධාජීවො සහති රජග්ගං; අපි ච ඛො ධජග්ගඤ්ඤෙව දිස්වා සංසීදති විසීදති, න සන්ථම්භති, න සක්කොති සඞ්ගාමං ඔතරිතුං; තථූපමාහං, භික්ඛවෙ, ඉමං පුග්ගලං වදාමි. එවරූපොපි, භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චො පුග්ගලො හොති. අයං, භික්ඛවෙ, දුතියො යොධාජීවූපමො පුග්ගලො සන්තො සංවිජ්ජමානො භික්ඛූසු.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සහති රජග්ගං, සහති ධජග්ගං; අපි ච ඛො උස්සාරණඤ්ඤෙව සුත්වා සංසීදති විසීදති, න සන්ථම්භති, න සක්කොති බ්‍රහ්මචරියං සන්ධාරෙතුං. සික්ඛාදුබ්බල්‍යං ආවිකත්වා සික්ඛං පච්චක්ඛාය හීනායාවත්තති. කිමස්ස උස්සාරණාය? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛුං අරඤ්ඤගතං වා රුක්ඛමූලගතං වා සුඤ්ඤාගාරගතං වා මාතුගාමො උපසඞ්කමිත්වා ඌහසති [උහසති (ක.), ඔහසති (ස්‍යා. කං.) පූ. ප. 196] උල්ලපති උජ්ජග්ඝති උප්පණ්ඩෙති. සො මාතුගාමෙන ඌහසියමානො උල්ලපියමානො උජ්ජග්ඝියමානො උප්පණ්ඩියමානො සංසීදති විසීදති, න සන්ථම්භති, න සක්කොති බ්‍රහ්මචරියං සන්ධාරෙතුං. සික්ඛාදුබ්බල්‍යං ආවිකත්වා සික්ඛං පච්චක්ඛාය හීනායාවත්තති. ඉදමස්ස උස්සාරණාය.

‘‘සෙය්‍යථාපි සො, භික්ඛවෙ, යොධාජීවො සහති රජග්ගං, සහති ධජග්ගං; අපි ච ඛො උස්සාරණඤ්ඤෙව සුත්වා සංසීදති විසීදති, න සන්ථම්භති, න සක්කොති සඞ්ගාමං ඔතරිතුං; තථූපමාහං, භික්ඛවෙ, ඉමං පුග්ගලං වදාමි. එවරූපොපි, භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චො පුග්ගලො හොති. අයං, භික්ඛවෙ, තතියො යොධාජීවූපමො පුග්ගලො සන්තො සංවිජ්ජමානො භික්ඛූසු.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සහති රජග්ගං, සහති ධජග්ගං, සහති උස්සාරණං; අපි ච ඛො සම්පහාරෙ හඤ්ඤති බ්‍යාපජ්ජති. කිමස්ස සම්පහාරස්මිං ? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛුං අරඤ්ඤගතං වා රුක්ඛමූලගතං වා සුඤ්ඤාගාරගතං වා මාතුගාමො උපසඞ්කමිත්වා අභිනිසීදති අභිනිපජ්ජති අජ්ඣොත්ථරති. සො මාතුගාමෙන අභිනිසීදියමානො අභිනිපජ්ජියමානො අජ්ඣොත්ථරියමානො සික්ඛං අපච්චක්ඛාය දුබ්බල්‍යං අනාවිකත්වා මෙථුනං ධම්මං පටිසෙවති. ඉදමස්ස සම්පහාරස්මිං.

‘‘සෙය්‍යථාපි සො, භික්ඛවෙ, යොධාජීවො සහති රජග්ගං, සහති ධජග්ගං, සහති උස්සාරණං, අපි ච ඛො සම්පහාරෙ හඤ්ඤති බ්‍යාපජ්ජති; තථූපමාහං, භික්ඛවෙ, ඉමං පුග්ගලං වදාමි. එවරූපොපි, භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චො පුග්ගලො හොති. අයං, භික්ඛවෙ, චතුත්ථො යොධාජීවූපමො පුග්ගලො සන්තො සංවිජ්ජමානො භික්ඛූසු.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සහති රජග්ගං, සහති ධජග්ගං, සහති උස්සාරණං, සහති සම්පහාරං, සො තං සඞ්ගාමං අභිවිජිනිත්වා විජිතසඞ්ගාමො තමෙව සඞ්ගාමසීසං අජ්ඣාවසති . කිමස්ස සඞ්ගාමවිජයස්මිං? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අරඤ්ඤගතං වා රුක්ඛමූලගතං වා සුඤ්ඤාගාරගතං වා මාතුගාමො උපසඞ්කමිත්වා අභිනිසීදති අභිනිපජ්ජති අජ්ඣොත්ථරති. සො මාතුගාමෙන අභිනිසීදියමානො අභිනිපජ්ජියමානො අජ්ඣොත්ථරියමානො විනිවෙඨෙත්වා විනිමොචෙත්වා යෙන කාමං පක්කමති. සො විවිත්තං සෙනාසනං භජති අරඤ්ඤං රුක්ඛමූලං පබ්බතං කන්දරං ගිරිගුහං සුසානං වනපත්ථං අබ්භොකාසං පලාලපුඤ්ජං.

‘‘සො අරඤ්ඤගතො වා රුක්ඛමූලගතො වා සුඤ්ඤාගාරගතො වා නිසීදති පල්ලඞ්කං ආභුජිත්වා උජුං කායං පණිධාය පරිමුඛං සතිං උපට්ඨපෙත්වා . සො අභිජ්ඣං ලොකෙ පහාය විගතාභිජ්ඣෙන චෙතසා විහරති, අභිජ්ඣාය චිත්තං පරිසොධෙති; බ්‍යාපාදපදොසං පහාය අබ්‍යාපන්නචිත්තො විහරති, සබ්බපාණභූතහිතානුකම්පී බ්‍යාපාදපදොසා චිත්තං පරිසොධෙති; ථීනමිද්ධං පහාය විගතථීනමිද්ධො විහරති ආලොකසඤ්ඤී සතො සම්පජානො, ථීනමිද්ධා චිත්තං පරිසොධෙති; උද්ධච්චකුක්කුච්චං පහාය අනුද්ධතො විහරති අජ්ඣත්තං වූපසන්තචිත්තො, උද්ධච්චකුක්කුච්චා චිත්තං පරිසොධෙති; විචිකිච්ඡං පහාය තිණ්ණවිචිකිච්ඡො විහරති අකථංකථී කුසලෙසු ධම්මෙසු, විචිකිච්ඡාය චිත්තං පරිසොධෙති. සො ඉමෙ පඤ්ච නීවරණෙ පහාය චෙතසො උපක්කිලෙසෙ පඤ්ඤාය දුබ්බලීකරණෙ විවිච්චෙව කාමෙහි…පෙ…. පීතියා ච විරාගා උපෙක්ඛකො ච විහරති සතො සම්පජානො, සුඛඤ්ච කායෙන පටිසංවෙදෙති යං තං අරියා ආචික්ඛන්ති – ‘උපෙක්ඛකො සතිමා සුඛවිහාරී’ති තතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. සුඛස්ස ච පහානා දුක්ඛස්ස ච පහානා, පුබ්බෙව සොමනස්සදොමනස්සානං අත්ථඞ්ගමා අදුක්ඛමසුඛං උපෙක්ඛාසතිපාරිසුද්ධිං චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති.

‘‘සො එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ ආසවානං ඛයඤාණාය චිත්තං අභිනින්නාමෙති. සො ‘ඉදං දුක්ඛ’න්ති යථාභූතං පජානාති, ‘අයං දුක්ඛසමුදයො’ති යථාභූතං පජානාති, ‘අයං දුක්ඛනිරොධො’ති යථාභූතං පජානාති, ‘අයං දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදා’ති යථාභූතං පජානාති, ‘ඉමෙ ආසවා’ති යථාභූතං පජානාති, ‘අයං ආසවසමුදයො’ති යථාභූතං පජානාති, ‘අයං ආසවනිරොධො’ති යථාභූතං පජානාති, ‘අයං ආසවනිරොධගාමිනී පටිපදා’ති යථාභූතං පජානාති. තස්ස එවං ජානතො එවං පස්සතො කාමාසවාපි චිත්තං විමුච්චති, භවාසවාපි චිත්තං විමුච්චති, අවිජ්ජාසවාපි චිත්තං විමුච්චති, විමුත්තස්මිං විමුත්තමිති ඤාණං හොති. ‘ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා’ති පජානාති. ඉදමස්ස සඞ්ගාමවිජයස්මිං.

‘‘සෙය්‍යථාපි සො, භික්ඛවෙ, යොධාජීවො සහති රජග්ගං, සහති ධජග්ගං, සහති උස්සාරණං, සහති සම්පහාරං, සො තං සඞ්ගාමං අභිවිජිනිත්වා විජිතසඞ්ගාමො තමෙව සඞ්ගාමසීසං අජ්ඣාවසති; තථූපමාහං, භික්ඛවෙ, ඉමං පුග්ගලං

වදාමි. එවරූපොපි, භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චො පුග්ගලො හොති. අයං, භික්ඛවෙ, පඤ්චමො යොධාජීවූපමො පුග්ගලො සන්තො සංවිජ්ජමානො භික්ඛූසු. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච යොධාජීවූපමා පුග්ගලා සන්තො සංවිජ්ජමානා භික්ඛූසූ''ති. පඤ්චමං.

6. දුතියයොධාජීවසුත්තං

76. ''පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, යොධාජීවා සන්තො සංවිජ්ජමානා ලොකස්මිං. කතමෙ පඤ්ච? ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො යොධාජීවො අසිචම්මං ගහෙත්වා ධනුකලාපං සන්නය්හිත්වා වියූළ්හං සඞ්ගාමං ඔතරති. සො තස්මිං සඞ්ගාමෙ උස්සහති වායමති. තමෙනං උස්සහන්තං වායමන්තං පරෙ හනන්ති පරියාපාදෙන්ති. එවරූපොපි, භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චො යොධාජීවො හොති. අයං, භික්ඛවෙ, පඨමො යොධාජීවො සන්තො සංවිජ්ජමානො ලොකස්මිං.

''පුන චපරං, භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චො යොධාජීවො අසිචම්මං ගහෙත්වා ධනුකලාපං සන්නය්හිත්වා වියූළ්හං සඞ්ගාමං ඔතරති. සො තස්මිං සඞ්ගාමෙ උස්සහති වායමති. තමෙනං උස්සහන්තං වායමන්තං පරෙ උපලික්ඛන්ති [උපලිඛන්ති (ක.)], තමෙනං අපනෙන්ති; අපනෙත්වා ඤාතකානං නෙන්ති. සො ඤාතකෙහි නීයමානො අප්පත්වාව ඤාතකෙ අන්තරාමග්ගෙ කාලං කරොති. එවරූපොපි, භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චො යොධාජීවො හොති. අයං, භික්ඛවෙ, දුතියො යොධාජීවො සන්තො සංවිජ්ජමානො ලොකස්මිං.

''පුන චපරං, භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චො යොධාජීවො අසිචම්මං ගහෙත්වා ධනුකලාපං සන්නය්හිත්වා වියූළ්හං සඞ්ගාමං ඔතරති. සො තස්මිං සඞ්ගාමෙ උස්සහති වායමති. තමෙනං උස්සහන්තං වායමන්තං පරෙ උපලික්ඛන්ති, තමෙනං අපනෙන්ති; අපනෙත්වා ඤාතකානං නෙන්ති. තමෙනං ඤාතකා උපට්ඨහන්ති පරිචරන්ති. සො ඤාතකෙහි උපට්ඨහියමානො පරිචරියමානො තෙනෙව ආබාධෙන කාලං කරොති . එවරූපොපි, භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චො යොධාජීවො හොති. අයං, භික්ඛවෙ, තතියො යොධාජීවො සන්තො සංවිජ්ජමානො ලොකස්මිං.

''පුන චපරං, භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චො යොධාජීවො අසිචම්මං ගහෙත්වා ධනුකලාපං සන්නය්හිත්වා වියූළ්හං සඞ්ගාමං ඔතරති. සො තස්මිං සඞ්ගාමෙ උස්සහති වායමති. තමෙනං උස්සහන්තං වායමන්තං පරෙ උපලික්ඛන්ති, තමෙනං අපනෙන්ති; අපනෙත්වා ඤාතකානං නෙන්ති. තමෙනං ඤාතකා උපට්ඨහන්ති පරිචරන්ති. සො ඤාතකෙහි උපට්ඨහියමානො පරිචරියමානො වුට්ඨාති තම්හා ආබාධා. එවරූපොපි, භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චො යොධාජීවො හොති. අයං, භික්ඛවෙ, චතුත්ථො යොධාජීවො සන්තො සංවිජ්ජමානො ලොකස්මිං.

''පුන චපරං, භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චො යොධාජීවො අසිචම්මං ගහෙත්වා ධනුකලාපං සන්නය්හිත්වා වියූළ්හං සඞ්ගාමං ඔතරති. සො තං සඞ්ගාමං අභිවිජිනිත්වා විජිතසඞ්ගාමො තමෙව සඞ්ගාමසීසං අජ්ඣාවසති. එවරූපොපි, භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චො යොධාජීවො හොති. අයං, භික්ඛවෙ, පඤ්චමො යොධාජීවො සන්තො සංවිජ්ජමානො ලොකස්මිං. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච යොධාජීවා සන්තො සංවිජ්ජමානා ලොකස්මිං.

''එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චිමෙ යොධාජීවූපමා පුග්ගලා සන්තො සංවිජ්ජමානා භික්ඛූසු. කතමෙ පඤ්ච? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අඤ්ඤතරං ගාමං වා නිගමං වා උපනිස්සාය විහරති. සො පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය තමෙව ගාමං වා නිගමං වා පිණ්ඩාය පවිසති අරක්ඛිතෙනෙව කායෙන අරක්ඛිතාය වාචාය අරක්ඛිතෙන චිත්තෙන අනුපට්ඨිතාය සතියා අසංවුතෙහි ඉන්ද්‍රියෙහි. සො තත්ථ පස්සති මාතුගාමං දුන්නිවත්ථං වා දුප්පාරුතං වා. තස්ස තං මාතුගාමං දිස්වා දුන්නිවත්ථං වා දුප්පාරුතං වා රාගො චිත්තං අනුද්ධංසෙති. සො රාගානුද්ධංසිතෙන චිත්තෙන සික්ඛං අපච්චක්ඛාය දුබ්බල්‍යං අනාවිකත්වා මෙථුනං ධම්මං පටිසෙවති.

''සෙය්‍යථාපි සො, භික්ඛවෙ, යොධාජීවො අසිචම්මං ගහෙත්වා ධනුකලාපං සන්නය්හිත්වා වියූළ්හං සඞ්ගාමං ඔතරති, සො තස්මිං සඞ්ගාමෙ උස්සහති වායමති, තමෙනං උස්සහන්තං වායමන්තං පරෙ හනන්ති පරියාපාදෙන්ති; තථූපමාහං, භික්ඛවෙ, ඉමං පුග්ගලං වදාමි. එවරූපොපි, භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චො පුග්ගලො හොති. අයං, භික්ඛවෙ, පඨමො යොධාජීවූපමො පුග්ගලො සන්තො සංවිජ්ජමානො භික්ඛූසු.

''පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අඤ්ඤතරං ගාමං වා නිගමං වා උපනිස්සාය විහරති. සො පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය තමෙව ගාමං වා නිගමං වා පිණ්ඩාය පවිසති අරක්ඛිතෙනෙව කායෙන අරක්ඛිතාය වාචාය අරක්ඛිතෙන චිත්තෙන අනුපට්ඨිතාය සතියා අසංවුතෙහි ඉන්ද්‍රියෙහි. සො තත්ථ පස්සති මාතුගාමං දුන්නිවත්ථං වා දුප්පාරුතං වා. තස්ස තං මාතුගාමං දිස්වා දුන්නිවත්ථං වා දුප්පාරුතං වා රාගො චිත්තං අනුද්ධංසෙති. සො රාගානුද්ධංසිතෙන චිත්තෙන පරිඩය්හතෙව කායෙන පරිඩය්හති චෙතසා. තස්ස එවං හොති – 'යංනූනාහං ආරාමං ගන්ත්වා භික්ඛූනං ආරොචෙය්‍යං – රාගපරියුට්ඨිතොම්හි [රාගායිතොම්හි (සී. ස්‍යා. කං)], ආවුසො, රාගපරෙතො, න සක්කොමි බ්‍රහ්මචරියං සන්ධාරෙතුං; සික්ඛාදුබ්බල්‍යං ආවිකත්වා සික්ඛං පච්චක්ඛාය හීනායාවත්තිස්සාමී'ති. සො ආරාමං ගච්ඡන්තො අප්පත්වාව ආරාමං අන්තරාමග්ගෙ සික්ඛාදුබ්බල්‍යං ආවිකත්වා සික්ඛං පච්චක්ඛාය හීනායාවත්තති.

‘‘සෙය්‍යථාපි සො, භික්ඛවෙ, යොධාජීවො අසිචම්මං ගහෙත්වා ධනුකලාපං සන්නය්හිත්වා වියූළ්හං සඞ්ගාමං ඔතරති, සො තස්මිං සඞ්ගාමෙ උස්සහති වායමති, තමෙනං උස්සහන්තං වායමන්තං පරෙ උපලික්ඛන්ති, තමෙනං අපනෙන්ති; අපනෙත්වා ඤාතකානං නෙන්ති. සො ඤාතකෙහි නීයමානො අප්පත්වාව ඤාතකෙ අන්තරාමග්ගෙ කාලං කරොති; තථූපමාහං, භික්ඛවෙ, ඉමං පුග්ගලං වදාමි. එවරූපොපි, භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චො පුග්ගලො හොති. අයං, භික්ඛවෙ, දුතියො යොධාජීවූපමො පුග්ගලො සන්තො සංවිජ්ජමානො භික්ඛූසු.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අඤ්ඤතරං ගාමං වා නිගමං වා උපනිස්සාය විහරති. සො පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය තමෙව ගාමං වා නිගමං වා පිණ්ඩාය පවිසති අරක්ඛිතෙනෙව කායෙන අරක්ඛිතාය වාචාය අරක්ඛිතෙන චිත්තෙන අනුපට්ඨිතාය සතියා අසංවුතෙහි ඉන්ද්‍රියෙහි. සො තත්ථ පස්සති මාතුගාමං දුන්නිවත්ථං වා දුප්පාරුතං වා. තස්ස තං මාතුගාමං දිස්වා දුන්නිවත්ථං වා දුප්පාරුතං වා රාගො චිත්තං අනුද්ධංසෙති. සො රාගානුද්ධංසිතෙන චිත්තෙන පරිඩය්හතෙව කායෙන පරිඩය්හති චෙතසා. තස්ස එවං හොති – ‘යංනූනාහං ආරාමං ගන්ත්වා භික්ඛූනං ආරොචෙය්‍යං – රාගපරියුට්ඨිතොම්හි, ආවුසො, රාගපරෙතො, න සක්කොමි බ්‍රහ්මචරියං සන්ධාරෙතුං; සික්ඛාදුබ්බල්‍යං ආවිකත්වා සික්ඛං පච්චක්ඛාය හීනායාවත්තිස්සාමී’ති. සො ආරාමං ගන්ත්වා භික්ඛූනං ආරොචෙති – ‘රාගපරියුට්ඨිතොම්හි, ආවුසො, රාගපරෙතො, න සක්කොමි බ්‍රහ්මචරියං සන්ධාරෙතුං; සික්ඛාදුබ්බල්‍යං ආවිකත්වා සික්ඛං පච්චක්ඛාය හීනායාවත්තිස්සාමී’’’ති.

‘‘තමෙනං සබ්‍රහ්මචාරී ඔවදන්ති අනුසාසන්ති – ‘අප්පස්සාදා , ආවුසො, කාමා වුත්තා භගවතා බහුදුක්ඛා බහුපායාසා [බහූපායාසා (සී. ස්‍යා. කං. පී.) පාචි. 417; චූළව. 65; ම. නි. 1.234], ආදීනවො එත්ථ භියො‍්‍යා. අට්ඨිකඞ්කලූපමා කාමා වුත්තා භගවතා බහුදුක්ඛා බහුපායාසා, ආදීනවො එත්ථ භියො‍්‍යා. මංසපෙසූපමා කාමා වුත්තා භගවතා බහුදුක්ඛා බහුපායාසා, ආදීනවො එත්ථ භියො‍්‍යා. තිණුක්කූපමා කාමා වුත්තා භගවතා බහුදුක්ඛා බහුපායාසා, ආදීනවො එත්ථ භියො‍්‍යා. අඞ්ගාරකාසූපමා කාමා වුත්තා භගවතා බහුදුක්ඛා බහුපායාසා, ආදීනවො එත්ථ භියො‍්‍යා. සුපිනකූපමා කාමා වුත්තා භගවතා බහුදුක්ඛා බහුපායාසා, ආදීනවො එත්ථ භියො‍්‍යා. යාචිතකූපමා කාමා වුත්තා භගවතා බහුදුක්ඛා බහුපායාසා, ආදීනවො එත්ථ භියො‍්‍යා. රුක්ඛඵලූපමා කාමා වුත්තා භගවතා බහුදුක්ඛා බහුපායාසා, ආදීනවො එත්ථ භියො‍්‍යා. අසිසූනූපමා කාමා වුත්තා භගවතා බහුදුක්ඛා බහුපායාසා, ආදීනවො එත්ථ භියො‍්‍යා. සත්තිසූලූපමා කාමා වුත්තා භගවතා බහුදුක්ඛා බහුපායාසා, ආදීනවො එත්ථ භියො‍්‍යා. සප්පසිරූපමා කාමා වුත්තා භගවතා බහුදුක්ඛා බහුපායාසා, ආදීනවො එත්ථ භියො‍්‍යා. අභිරමතායස්මා බ්‍රහ්මචරියෙ; මායස්මා සික්ඛාදුබ්බල්‍යං ආවිකත්වා සික්ඛං පච්චක්ඛාය හීනායාවත්තී’’’ති.

‘‘සො සබ්‍රහ්මචාරීහි එවං ඔවදියමානො එවං අනුසාසියමානො එවමාහ – ‘කිඤ්චාපි, ආවුසො, අප්පස්සාදා කාමා වුත්තා භගවතා බහුදුක්ඛා බහුපායාසා, ආදීනවො එත්ථ භියො‍්‍යා; අථ ඛො නෙවාහං සක්කොමි බ්‍රහ්මචරියං සන්ධාරෙතුං, සික්ඛාදුබ්බල්‍යං ආවිකත්වා සික්ඛං පච්චක්ඛාය හීනායාවත්තිස්සාමී’’’ති. සො සික්ඛාදුබ්බල්‍යං ආවිකත්වා සික්ඛං පච්චක්ඛාය හීනායාවත්තති.

‘‘සෙය්‍යථාපි සො, භික්ඛවෙ, යොධාජීවො අසිචම්මං ගහෙත්වා ධනුකලාපං සන්නය්හිත්වා වියූළ්හං සඞ්ගාමං ඔතරති, සො තස්මිං සඞ්ගාමෙ උස්සහති වායමති, තමෙනං උස්සහන්තං වායමන්තං පරෙ උපලික්ඛන්ති, තමෙනං අපනෙන්ති; අපනෙත්වා ඤාතකානං නෙන්ති, තමෙනං ඤාතකා උපට්ඨහන්ති පරිචරන්ති . සො ඤාතකෙහි උපට්ඨහියමානො පරිචරියමානො තෙනෙව ආබාධෙන කාලං කරොති; තථූපමාහං, භික්ඛවෙ, ඉමං පුග්ගලං වදාමි. එවරූපොපි, භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චො පුග්ගලො හොති. අයං, භික්ඛවෙ, තතියො යොධාජීවූපමො පුග්ගලො සන්තො සංවිජ්ජමානො භික්ඛූසු.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අඤ්ඤතරං ගාමං වා නිගමං වා උපනිස්සාය විහරති. සො පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය තමෙව ගාමං වා නිගමං වා පිණ්ඩාය පවිසති අරක්ඛිතෙනෙව කායෙන අරක්ඛිතාය වාචාය අරක්ඛිතෙන චිත්තෙන අනුපට්ඨිතාය සතියා අසංවුතෙහි ඉන්ද්‍රියෙහි. සො තත්ථ පස්සති මාතුගාමං දුන්නිවත්ථං වා දුප්පාරුතං වා. තස්ස තං මාතුගාමං දිස්වා දුන්නිවත්ථං වා දුප්පාරුතං වා රාගො චිත්තං අනුද්ධංසෙති. සො රාගානුද්ධංසිතෙන චිත්තෙන පරිඩය්හතෙව කායෙන පරිඩය්හති චෙතසා. තස්ස එවං හොති – ‘යංනූනාහං ආරාමං ගන්ත්වා භික්ඛූනං ආරොචෙය්‍යං – රාගපරියුට්ඨිතොම්හි, ආවුසො, රාගපරෙතො, න සක්කොමි බ්‍රහ්මචරියං සන්ධාරෙතුං; සික්ඛාදුබ්බල්‍යං ආවිකත්වා සික්ඛං පච්චක්ඛාය හීනායාවත්තිස්සාමී’ති. සො ආරාමං ගන්ත්වා භික්ඛූනං ආරොචෙති – ‘රාගපරියුට්ඨිතොම්හි, ආවුසො, රාගපරෙතො, න සක්කොමි බ්‍රහ්මචරියං සන්ධාරෙතුං; සික්ඛාදුබ්බල්‍යං ආවිකත්වා සික්ඛං පච්චක්ඛාය හීනායාවත්තිස්සාමී’’’ති.

‘‘තමෙනං සබ්‍රහ්මචාරී ඔවදන්ති අනුසාසන්ති – ‘අප්පස්සාදා, ආවුසො, කාමා වුත්තා භගවතා බහුදුක්ඛා බහුපායාසා, ආදීනවො එත්ථ භියො‍්‍යා. අට්ඨිකඞ්කලූපමා කාමා වුත්තා භගවතා බහුදුක්ඛා බහුපායාසා, ආදීනවො එත්ථ භියො‍්‍යා. මංසපෙසූපමා කාමා වුත්තා භගවතා…පෙ…. තිණුක්කූපමා කාමා වුත්තා භගවතා… අඞ්ගාරකාසූපමා කාමා වුත්තා භගවතා… සුපිනකූපමා කාමා වුත්තා භගවතා… යාචිතකූපමා කාමා වුත්තා භගවතා… රුක්ඛඵලූපමා කාමා වුත්තා භගවතා… අසිසූනූපමා කාමා වුත්තා භගවතා… සත්තිසූලූපමා කාමා වුත්තා භගවතා… සප්පසිරූපමා කාමා වුත්තා භගවතා බහුදුක්ඛා බහුපායාසා, ආදීනවො එත්ථ භියො‍්‍යා. අභිරමතායස්මා බ්‍රහ්මචරියෙ; මායස්මා සික්ඛාදුබ්බල්‍යං ආවිකත්වා සික්ඛං පච්චක්ඛාය හීනායාවත්තී’’’ති.

‘‘සො සබ්‍රහ්මචාරීහි එවං ඔවදියමානො එවං අනුසාසියමානො එවමාහ – ‘උස්සහිස්සාමි , ආවුසො, වායමිස්සාමි, ආවුසො, අභිරමිස්සාමි, ආවුසො! න දානාහං, ආවුසො, සික්ඛාදුබ්බල්‍යං ආවිකත්වා සික්ඛං පච්චක්ඛාය හීනායාවත්තිස්සාමී’’’ති.

‘‘සෙය්‍යථාපි සො, භික්ඛවෙ, යොධාජීවො අසිචම්මං ගහෙත්වා ධනුකලාපං සන්නය්හිත්වා වියූළ්හං සඞ්ගාමං ඔතරති, සො තස්මිං සඞ්ගාමෙ උස්සහති වායමති, තමෙනං උස්සහන්තං වායමන්තං පරෙ උපලික්ඛන්ති, තමෙනං අපනෙන්ති; අපනෙත්වා ඤාතකානං නෙන්ති, තමෙනං ඤාතකා උපට්ඨහන්ති පරිචරන්ති. සො ඤාතකෙහි උපට්ඨහියමානො පරිචරියමානො වුට්ඨාති තම්හා ආබාධා; තථූපමාහං, භික්ඛවෙ, ඉමං පුග්ගලං වදාමි. එවරූපොපි, භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චො පුග්ගලො හොති. අයං, භික්ඛවෙ, චතුත්ථො යොධාජීවූපමො පුග්ගලො සන්තො සංවිජ්ජමානො භික්ඛූසු.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අඤ්ඤතරං ගාමං වා නිගමං වා උපනිස්සාය විහරති. සො පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය තමෙව ගාමං වා නිගමං වා පිණ්ඩාය පවිසති රක්ඛිතෙනෙව කායෙන රක්ඛිතාය වාචාය රක්ඛිතෙන චිත්තෙන උපට්ඨිතාය සතියා සංවුතෙහි ඉන්ද්‍රියෙහි. සො චක්ඛුනා රූපං දිස්වා න නිමිත්තග්ගාහී හොති නානුබ්‍යඤ්ජනග්ගාහී. යත්වාධිකරණමෙනං චක්ඛුන්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣාදොමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අන්වාස්සවෙය්‍යුං, තස්ස සංවරාය පටිපජ්ජති; රක්ඛති චක්ඛුන්ද්‍රියං; චක්ඛුන්ද්‍රියෙ සංවරං ආපජ්ජති. සොතෙන සද්දං සුත්වා... ඝානෙන ගන්ධං ඝායිත්වා ... ජිව්හාය රසං සායිත්වා... කායෙන ඵොට්ඨබ්බං ඵුසිත්වා... මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය න නිමිත්තග්ගාහී හොති නානුබ්‍යඤ්ජනග්ගාහී. යත්වාධිකරණමෙනං මනින්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣාදොමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අන්වාස්සවෙය්‍යුං, තස්ස සංවරාය පටිපජ්ජති; රක්ඛති මනින්ද්‍රියං; මනින්ද්‍රියෙ සංවරං ආපජ්ජති. සො පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තො විවිත්තං සෙනාසනං භජති අරඤ්ඤං රුක්ඛමූලං පබ්බතං කන්දරං ගිරිගුහං සුසානං වනපත්ථං අබ්භොකාසං පලාලපුඤ්ජං. සො අරඤ්ඤගතො වා රුක්ඛමූලගතො වා සුඤ්ඤාගාරගතො වා නිසීදති පල්ලඞ්කං ආභුජිත්වා උජුං කායං පණිධාය පරිමුඛං සතිං උපට්ඨපෙත්වා. සො අභිජ්ඣං ලොකෙ පහාය...පෙ.... සො ඉමෙ පඤ්ච නීවරණෙ පහාය චෙතසො උපක්කිලෙසෙ පඤ්ඤාය දුබ්බලීකරණෙ විවිච්චෙව කාමෙහි...පෙ.... චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති.

‘‘සො එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ ආසවානං ඛයඤාණාය චිත්තං අභිනින්නාමෙති. සො ‘ඉදං දුක්ඛ’න්ති යථාභූතං පජානාති...පෙ.... නාපරං ඉත්ථත්තායාති පජානාති’’.

‘‘සෙය්‍යථාපි සො, භික්ඛවෙ, යොධාජීවො අසිචම්මං ගහෙත්වා ධනුකලාපං සන්නය්හිත්වා වියූළ්හං සඞ්ගාමං ඔතරති, සො තං සඞ්ගාමං අභිවිජිනිත්වා විජිතසඞ්ගාමො තමෙව සඞ්ගාමසීසං අජ්ඣාවසති; තථූපමාහං, භික්ඛවෙ, ඉමං පුග්ගලං වදාමි. එවරූපොපි, භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චො පුග්ගලො හොති. අයං, භික්ඛවෙ, පඤ්චමො යොධාජීවූපමො පුග්ගලො සන්තො සංවිජ්ජමානො භික්ඛූසු. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ , පඤ්ච යොධාජීවූපමා පුග්ගලා සන්තො සංවිජ්ජමානා භික්ඛූසූ’’ති. ඡට්ඨං.

7. පඨමඅනාගතභයසුත්තං

77. ‘‘පඤ්චිමානි, භික්ඛවෙ, අනාගතභයානි සම්පස්සමානෙන අලමෙව ආරඤ්ඤිකෙන [ආරඤ්ඤකෙන (සබ්බත්ථ අ. නි. 5.181; පරි. 443)] භික්ඛුනා අප්පමත්තෙන ආතාපිනා පහිතත්තෙන විහරිතුං අප්පත්තස්ස පත්තියා අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියාය.

‘‘කතමානි පඤ්ච? ඉධ, භික්ඛවෙ, ආරඤ්ඤිකො භික්ඛු ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘අහං ඛො එතරහි එකකො අරඤ්ඤෙ විහරාමි. එකකං ඛො පන මං [එකකං ඛො පන (ස්‍යා. කං.)] අරඤ්ඤෙ විහරන්තං අහි වා මං ඩංසෙය්‍ය, විච්ඡිකො [විච්ඡිකා (ස්‍යා.)] වා මං ඩංසෙය්‍ය, සතපදී වා මං ඩංසෙය්‍ය, තෙන මෙ අස්ස කාලඞ්කිරියා, සො මමස්ස අන්තරායො; හන්දාහං වීරියං ආරභාමි අප්පත්තස්ස පත්තියා අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියායා’ති. ඉදං, භික්ඛවෙ, පඨමං අනාගතභයං සම්පස්සමානෙන අලමෙව ආරඤ්ඤිකෙන භික්ඛුනා අප්පමත්තෙන ආතාපිනා පහිතත්තෙන විහරිතුං අප්පත්තස්ස පත්තියා අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියාය.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, ආරඤ්ඤිකො භික්ඛු ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘අහං ඛො එතරහි එකකො අරඤ්ඤෙ විහරාමි. එකකො ඛො පනාහං අරඤ්ඤෙ විහරන්තො උපක්ඛලිත්වා වා පපතෙය්‍යං, භත්තං වා භුත්තං මෙ බ්‍යාපජ්ජෙය්‍ය, පිත්තං වා මෙ කුප්පෙය්‍ය, සෙම්හං වා මෙ කුප්පෙය්‍ය, සත්ථකා වා මෙ වාතා කුප්පෙය්‍යුං, තෙන මෙ අස්ස කාලඞ්කිරියා, සො මමස්ස අන්තරායො; හන්දාහං වීරියං ආරභාමි අප්පත්තස්ස පත්තියා අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියායා’ති. ඉදං, භික්ඛවෙ, දුතියං අනාගතභයං සම්පස්සමානෙන අලමෙව ආරඤ්ඤිකෙන භික්ඛුනා අප්පමත්තෙන ආතාපිනා පහිතත්තෙන විහරිතුං අප්පත්තස්ස පත්තියා අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියාය.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, ආරඤ්ඤිකො භික්ඛු ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘අහං ඛො එතරහි එකකො අරඤ්ඤෙ විහරාමි. එකකො ඛො පනාහං අරඤ්ඤෙ විහරන්තො වාළෙහි සමාගච්ඡෙය්‍යං, සීහෙන වා බ්‍යග්ඝෙන වා දීපිනා වා අච්ඡෙන වා තරච්ඡෙන වා, තෙ මං ජීවිතා වොරොපෙය්‍යුං, තෙන මෙ අස්ස කාලඞ්කිරියා , සො මමස්ස අන්තරායො; හන්දාහං වීරියං ආරභාමි අප්පත්තස්ස පත්තියා අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියායා’ති. ඉදං, භික්ඛවෙ, තතියං අනාගතභයං සම්පස්සමානෙන අලමෙව ආරඤ්ඤිකෙන භික්ඛුනා අප්පමත්තෙන ආතාපිනා පහිතත්තෙන විහරිතුං අප්පත්තස්ස පත්තියා අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියාය.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, ආරඤ්ඤිකො භික්ඛු ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘අහං ඛො එතරහි එකකො අරඤ්ඤෙ විහරාමි. එකකො ඛො පනාහං අරඤ්ඤෙ විහරන්තො මාණවෙහි සමාගච්ඡෙය්‍යං කතකම්මෙහි වා අකතකම්මෙහි වා, තෙ මං ජීවිතා වොරොපෙය්‍යුං, තෙන මෙ අස්ස කාලඞ්කිරියා , සො මමස්ස අන්තරායො; හන්දාහං වීරියං ආරභාමි අප්පත්තස්ස පත්තියා අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියායා’ති. ඉදං, භික්ඛවෙ, චතුත්ථං අනාගතභයං සම්පස්සමානෙන අලමෙව ආරඤ්ඤිකෙන භික්ඛුනා අප්පමත්තෙන ආතාපිනා පහිතත්තෙන විහරිතුං අප්පත්තස්ස පත්තියා අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියාය.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, ආරඤ්ඤිකො භික්ඛු ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘අහං ඛො එතරහි එකකො අරඤ්ඤෙ විහරාමි. සන්ති ඛො පනාරඤ්ඤෙ වාළා අමනුස්සා, තෙ මං ජීවිතා වොරොපෙය්‍යුං, තෙන මෙ අස්ස කාලඞ්කිරියා, සො මමස්ස අන්තරායො; හන්දාහං වීරියං ආරභාමි අප්පත්තස්ස පත්තියා අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියායා’ති. ඉදං, භික්ඛවෙ, පඤ්චමං අනාගතභයං සම්පස්සමානෙන අලමෙව ආරඤ්ඤිකෙන භික්ඛුනා අප්පමත්තෙන ආතාපිනා පහිතත්තෙන විහරිතුං අප්පත්තස්ස පත්තියා අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියාය.

‘‘ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච අනාගතභයානි සම්පස්සමානෙන අලමෙව ආරඤ්ඤිකෙන භික්ඛුනා අප්පමත්තෙන ආතාපිනා පහිතත්තෙන විහරිතුං අප්පත්තස්ස පත්තියා අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියායා’’ති. සත්තමං.

8. දුතියඅනාගතභයසුත්තං

78. ‘‘පඤ්චිමානි , භික්ඛවෙ, අනාගතභයානි සම්පස්සමානෙන අලමෙව භික්ඛුනා අප්පමත්තෙන ආතාපිනා පහිතත්තෙන විහරිතුං අප්පත්තස්ස පත්තියා අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියාය. කතමානි පඤ්ච? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘අහං ඛො එතරහි දහරො යුවා සුසුකාළකෙසො භද්‍රෙන යොබ්බනෙන සමන්නාගතො පඨමෙන වයසා . හොති ඛො පන සො සමයො යං ඉමං කායං ජරා ඵුසති. ජිණ්ණෙන ඛො පන ජරාය අභිභූතෙන න සුකරං බුද්ධානං සාසනං මනසි කාතුං, න සුකරානි අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි පටිසෙවිතුං. පුරා මං සො ධම්මො ආගච්ඡති අනිට්ඨො අකන්තො අමනාපො; හන්දාහං පටිකච්චෙව [පටිගච්චෙව (සී.)] වීරියං ආරභාමි අප්පත්තස්ස පත්තියා අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියාය, යෙනාහං ධම්මෙන සමන්නාගතො ජිණ්ණකොපි ඵාසුං [ඵාසු (පී. ක.)] විහරිස්සාමී’ති. ඉදං, භික්ඛවෙ, පඨමං අනාගතභයං සම්පස්සමානෙන අලමෙව භික්ඛුනා අප්පමත්තෙන ආතාපිනා පහිතත්තෙන විහරිතුං අප්පත්තස්ස පත්තියා අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියාය.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘අහං ඛො එතරහි අප්පාබාධො අප්පාතඞ්කො සමවෙපාකිනියා ගහණියා සමන්නාගතො නාතිසීතාය නාච්චුණ්හාය මජ්ඣිමාය පධානක්ඛමාය. හොති ඛො පන සො සමයො යං ඉමං කායං බ්‍යාධි ඵුසති. බ්‍යාධිතෙන ඛො පන බ්‍යාධිනා අභිභූතෙන [බ්‍යාධාභිභූතෙන (සී. පී. ක.)] න සුකරං බුද්ධානං සාසනං මනසි කාතුං, න සුකරානි අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි පටිසෙවිතුං. පුරා මං සො ධම්මො ආගච්ඡති අනිට්ඨො අකන්තො අමනාපො; හන්දාහං පටිකච්චෙව වීරියං ආරභාමි අප්පත්තස්ස පත්තියා අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියාය , යෙනාහං ධම්මෙන සමන්නාගතො බ්‍යාධිතොපි ඵාසුං විහරිස්සාමී’ති. ඉදං, භික්ඛවෙ, දුතියං අනාගතභයං සම්පස්සමානෙන අලමෙව භික්ඛුනා අප්පමත්තෙන ආතාපිනා පහිතත්තෙන විහරිතුං අප්පත්තස්ස පත්තියා අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියාය.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘එතරහි ඛො සුභික්ඛං සුසස්සං සුලභපිණ්ඩං , සුකරං උඤ්ඡෙන පග්ගහෙන යාපෙතුං. හොති ඛො පන සො සමයො යං දුබ්භික්ඛං හොති දුස්සස්සං දුල්ලභපිණ්ඩං, න සුකරං උඤ්ඡෙන පග්ගහෙන යාපෙතුං. දුබ්භික්ඛෙ ඛො පන මනුස්සා යෙන සුභික්ඛං තෙන සඞ්කමන්ති [තෙනුපසඞ්කමන්ති (ක.)]. තත්ථ සඞ්ගණිකවිහාරො හොති ආකිණ්ණවිහාරො. සඞ්ගණිකවිහාරෙ ඛො පන සති ආකිණ්ණවිහාරෙ න සුකරං බුද්ධානං සාසනං මනසි කාතුං, න සුකරානි අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි පටිසෙවිතුං. පුරා මං සො ධම්මො ආගච්ඡති අනිට්ඨො අකන්තො අමනාපො; හන්දාහං පටිකච්චෙව වීරියං ආරභාමි අප්පත්තස්ස පත්තියා අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියාය, යෙනාහං ධම්මෙන සමන්නාගතො දුබ්භික්ඛෙපි ඵාසු විහරිස්සාමී’ති. ඉදං, භික්ඛවෙ, තතියං අනාගතභයං සම්පස්සමානෙන අලමෙව භික්ඛුනා අප්පමත්තෙන ආතාපිනා පහිතත්තෙන විහරිතුං අප්පත්තස්ස පත්තියා අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියාය.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘එතරහි ඛො මනුස්සා සමග්ගා සම්මොදමානා අවිවදමානා ඛීරොදකීභූතා අඤ්ඤමඤ්ඤං පියචක්ඛූහි සම්පස්සන්තා විහරන්ති. හොති ඛො පන සො සමයො යං භයං හොති අටවිසඞ්කොපො, චක්කසමාරූළ්හා ජානපදා පරියායන්ති. භයෙ ඛො පන සති මනුස්සා යෙන ඛෙමං තෙන සඞ්කමන්ති. තත්ථ සඞ්ගණිකවිහාරො හොති ආකිණ්ණවිහාරො. සඞ්ගණිකවිහාරෙ ඛො පන සති ආකිණ්ණවිහාරෙ න සුකරං බුද්ධානං සාසනං මනසි කාතුං, න සුකරානි අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි පටිසෙවිතුං. පුරා මං සො ධම්මො ආගච්ඡති අනිට්ඨො අකන්තො අමනාපො; හන්දාහං පටිකච්චෙව වීරියං ආරභාමි අප්පත්තස්ස පත්තියා අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියාය, යෙනාහං ධම්මෙන සමන්නාගතො භයෙපි ඵාසුං විහරිස්සාමී’ති. ඉදං, භික්ඛවෙ, චතුත්ථං අනාගතභයං සම්පස්සමානෙන අලමෙව භික්ඛුනා අප්පමත්තෙන ආතාපිනා පහිතත්තෙන විහරිතුං අප්පත්තස්ස පත්තියා අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියාය.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘එතරහි ඛො සඞ්ඝො සමග්ගො සම්මොදමානො අවිවදමානො එකුද්දෙසො ඵාසු විහරති. හොති ඛො පන සො සමයො යං සඞ්ඝො භිජ්ජති. සඞ්ඝෙ ඛො පන භින්නෙ න සුකරං බුද්ධානං සාසනං මනසි කාතුං, න සුකරානි අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි පටිසෙවිතුං. පුරා මං සො ධම්මො ආගච්ඡති අනිට්ඨො අකන්තො අමනාපො; හන්දාහං පටිකච්චෙව වීරියං ආරභාමි අප්පත්තස්ස පත්තියා අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියාය, යෙනාහං ධම්මෙන සමන්නාගතො භින්නෙපි සඞ්ඝෙ ඵාසුං විහරිස්සාමී’ති. ඉදං, භික්ඛවෙ, පඤ්චමං අනාගතභයං සම්පස්සමානෙන අලමෙව භික්ඛුනා අප්පමත්තෙන ආතාපිනා පහිතත්තෙන විහරිතුං අප්පත්තස්ස පත්තියා අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියාය.

‘‘ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච අනාගතභයානි සම්පස්සමානෙන අලමෙව භික්ඛුනා අප්පමත්තෙන ආතාපිනා පහිතත්තෙන විහරිතුං අප්පත්තස්ස පත්තියා අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියායා’’ති. අට්ඨමං.

9. තතියඅනාගතභයසුත්තං

79. ‘‘පඤ්චිමානි , භික්ඛවෙ, අනාගතභයානි එතරහි අසමුප්පන්නානි ආයතිං සමුප්පජ්ජිස්සන්ති. තානි වො [ඛො (කත්ථචි)] පටිබුජ්ඣිතබ්බානි ; පටිබුජ්ඣිත්වා ච තෙසං පහානාය වායමිතබ්බං.

‘‘කතමානි පඤ්ච? භවිස්සන්ති, භික්ඛවෙ, භික්ඛූ අනාගතමද්ධානං අභාවිතකායා අභාවිතසීලා අභාවිතචිත්තා අභාවිතපඤ්ඤා. තෙ අභාවිතකායා සමානා අභාවිතසීලා අභාවිතචිත්තා අභාවිතපඤ්ඤා අඤ්ඤෙ උපසම්පාදෙස්සන්ති. තෙපි [තෙ (සී.)] න සක්ඛිස්සන්ති විනෙතුං අධිසීලෙ අධිචිත්තෙ අධිපඤ්ඤාය. තෙපි භවිස්සන්ති අභාවිතකායා අභාවිතසීලා අභාවිතචිත්තා අභාවිතපඤ්ඤා. තෙ අභාවිතකායා සමානා අභාවිතසීලා අභාවිතචිත්තා අභාවිතපඤ්ඤා අඤ්ඤෙ උපසම්පාදෙස්සන්ති. තෙපි [තෙ (?)] න සක්ඛිස්සන්ති විනෙතුං අධිසීලෙ අධිචිත්තෙ අධිපඤ්ඤාය. තෙපි භවිස්සන්ති අභාවිතකායා අභාවිතසීලා අභාවිතචිත්තා අභාවිතපඤ්ඤා. ඉති ඛො, භික්ඛවෙ, ධම්මසන්දොසා විනයසන්දොසො; විනයසන්දොසා ධම්මසන්දොසො. ඉදං, භික්ඛවෙ, පඨමං අනාගතභයං එතරහි අසමුප්පන්නං ආයතිං සමුප්පජ්ජිස්සති. තං වො පටිබුජ්ඣිතබ්බං; පටිබුජ්ඣිත්වා ච තස්ස පහානාය වායමිතබ්බං.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භවිස්සන්ති භික්ඛූ අනාගතමද්ධානං අභාවිතකායා අභාවිතසීලා අභාවිතචිත්තා අභාවිතපඤ්ඤා. තෙ අභාවිතකායා සමානා අභාවිතසීලා අභාවිතචිත්තා අභාවිතපඤ්ඤා අඤ්ඤෙසං නිස්සයං දස්සන්ති. තෙපි න සක්ඛිස්සන්ති විනෙතුං අධිසීලෙ අධිචිත්තෙ අධිපඤ්ඤාය . තෙපි භවිස්සන්ති අභාවිතකායා අභාවිතසීලා අභාවිතචිත්තා අභාවිතපඤ්ඤා. තෙ අභාවිතකායා සමානා අභාවිතසීලා අභාවිතචිත්තා අභාවිතපඤ්ඤා අඤ්ඤෙසං නිස්සයං දස්සන්ති. තෙපි න සක්ඛිස්සන්ති විනෙතුං අධිසීලෙ අධිචිත්තෙ අධිපඤ්ඤාය. තෙපි භවිස්සන්ති අභාවිතකායා අභාවිතසීලා අභාවිතචිත්තා අභාවිතපඤ්ඤා. ඉති ඛො, භික්ඛවෙ, ධම්මසන්දොසා විනයසන්දොසො; විනයසන්දොසා ධම්මසන්දොසො. ඉදං, භික්ඛවෙ, දුතියං අනාගතභයං එතරහි අසමුප්පන්නං ආයතිං සමුප්පජ්ජිස්සති. තං වො පටිබුජ්ඣිතබ්බං; පටිබුජ්ඣිත්වා ච තස්ස පහානාය වායමිතබ්බං.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භවිස්සන්ති භික්ඛූ අනාගතමද්ධානං අභාවිතකායා අභාවිතසීලා අභාවිතචිත්තා අභාවිතපඤ්ඤා. තෙ අභාවිතකායා සමානා අභාවිතසීලා අභාවිතචිත්තා අභාවිතපඤ්ඤා අභිධම්මකථං වෙදල්ලකථං කථෙන්තා කණ්හධම්මං ඔක්කමමානා න බුජ්ඣිස්සන්ති. ඉති ඛො, භික්ඛවෙ, ධම්මසන්දොසා විනයසන්දොසො; විනයසන්දොසා ධම්මසන්දොසො. ඉදං, භික්ඛවෙ, තතියං අනාගතභයං එතරහි අසමුප්පන්නං ආයතිං සමුප්පජ්ජිස්සති. තං වො පටිබුජ්ඣිතබ්බං; පටිබුජ්ඣිත්වා ච තස්ස පහානාය වායමිතබ්බං.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භවිස්සන්ති භික්ඛූ අනාගතමද්ධානං අභාවිතකායා අභාවිතසීලා අභාවිතචිත්තා අභාවිතපඤ්ඤා. තෙ අභාවිතකායා සමානා අභාවිතසීලා අභාවිතචිත්තා අභාවිතපඤ්ඤා යෙ තෙ සුත්තන්තා තථාගතභාසිතා ගම්භීරා ගම්භීරත්ථා ලොකුත්තරා සුඤ්ඤතාප්පටිසංයුත්තා, තෙසු භඤ්ඤමානෙසු න සුස්සූසිස්සන්ති, න සොතං ඔදහිස්සන්ති, න අඤ්ඤා චිත්තං උපට්ඨපෙස්සන්ති, න ච තෙ ධම්මෙ උග්ගහෙතබ්බං පරියාපුණිතබ්බං මඤ්ඤිස්සන්ති. යෙ පන තෙ සුත්තන්තා කවිතා [කවිකතා (සී. ස්‍යා. කං. පී., සං. නි. 2.229) ටීකා ඔලොකෙතබ්බා] කාවෙය්‍යා චිත්තක්ඛරා චිත්තබ්‍යඤ්ජනා බාහිරකා සාවකභාසිතා, තෙසු භඤ්ඤමානෙසු සුස්සූසිස්සන්ති, සොතං ඔදහිස්සන්ති, අඤ්ඤා චිත්තං උපට්ඨපෙස්සන්ති, තෙ ච ධම්මෙ උග්ගහෙතබ්බං පරියාපුණිතබ්බං මඤ්ඤිස්සන්ති. ඉති

ඛො, භික්ඛවෙ, ධම්මසන්දොසා විනයසන්දොසො; විනයසන්දොසා ධම්මසන්දොසො. ඉදං, භික්ඛවෙ, චතුත්ථං අනාගතභයං එතරහි අසමුප්පන්නං ආයතිං සමුප්පජ්ජිස්සති. තං වො පටිබුජ්ඣිතබ්බං; පටිබුජ්ඣිත්වා ච තස්ස පහානාය වායමිතබ්බං.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භවිස්සන්ති භික්ඛූ අනාගතමද්ධානං අභාවිතකායා අභාවිතසීලා අභාවිතචිත්තා අභාවිතපඤ්ඤා . තෙ අභාවිතකායා සමානා අභාවිතසීලා අභාවිතචිත්තා අභාවිතපඤ්ඤා ථෙරා භික්ඛූ බාහුලිකා [බාහුල්ලිකා (සයා. කං.) අ. නි. 2.49; 3.96] භවිස්සන්ති සාථලිකා ඔක්කමනෙ පුබ්බඞ්ගමා පවිවෙකෙ නික්ඛිත්තධුරා, න වීරියං ආරභිස්සන්ති අප්පත්තස්ස පත්තියා අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියාය. තෙසං පච්ඡිමා ජනතා දිට්ඨානුගතිං ආපජ්ජිස්සති. සාපි භවිස්සති බාහුලිකා සාථලිකා ඔක්කමනෙ පුබ්බඞ්ගමා පවිවෙකෙ නික්ඛිත්තධුරා, න වීරියං ආරභිස්සති අප්පත්තස්ස පත්තියා අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියාය. ඉති ඛො, භික්ඛවෙ, ධම්මසන්දොසා විනයසන්දොසො; විනයසන්දොසා ධම්මසන්දොසො. ඉදං, භික්ඛවෙ, පඤ්චමං අනාගතභයං එතරහි අසමුප්පන්නං ආයතිං සමුප්පජ්ජිස්සති. තං වො පටිබුජ්ඣිතබ්බං; පටිබුජ්ඣිත්වා ච තස්ස පහානාය වායමිතබ්බං . ‘‘ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච අනාගතභයානි එතරහි අසමුප්පන්නානි ආයතිං සමුප්පජ්ජිස්සන්ති. තානි වො පටිබුජ්ඣිතබ්බානි; පටිබුජ්ඣිත්වා ච තෙසං පහානාය වායමිතබ්බ’’න්ති. නවමං.

10. චතුත්ථඅනාගතභයසුත්තං

80. ‘‘පඤ්චිමානි, භික්ඛවෙ, අනාගතභයානි එතරහි අසමුප්පන්නානි ආයතිං සමුප්පජ්ජිස්සන්ති. තානි වො පටිබුජ්ඣිතබ්බානි; පටිබුජ්ඣිත්වා ච තෙසං පහානාය වායමිතබ්බං.

‘‘කතමානි පඤ්ච? භවිස්සන්ති, භික්ඛවෙ, භික්ඛූ අනාගතමද්ධානං චීවරෙ කල්‍යාණකාමා. තෙ චීවරෙ කල්‍යාණකාමා සමානා රිඤ්චිස්සන්ති පංසුකූලිකත්තං, රිඤ්චිස්සන්ති අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි; ගාමනිගමරාජධානීසු ඔසරිත්වා වාසං කප්පෙස්සන්ති, චීවරහෙතු ච අනෙකවිහිතං අනෙසනං අප්පතිරූපං ආපජ්ජිස්සන්ති. ඉදං, භික්ඛවෙ, පඨමං අනාගතභයං එතරහි අසමුප්පන්නං ආයතිං සමුප්පජ්ජිස්සති. තං වො පටිබුජ්ඣිතබ්බං; පටිබුජ්ඣිත්වා ච තස්ස පහානාය වායමිතබ්බං.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භවිස්සන්ති භික්ඛූ අනාගතමද්ධානං පිණ්ඩපාතෙ කල්‍යාණකාමා. තෙ පිණ්ඩපාතෙ කල්‍යාණකාමා සමානා රිඤ්චිස්සන්ති පිණ්ඩපාතිකත්තං , රිඤ්චිස්සන්ති අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි; ගාමනිගමරාජධානීසු ඔසරිත්වා වාසං කප්පෙස්සන්ති ජිව්හග්ගෙන රසග්ගානි පරියෙසමානා, පිණ්ඩපාතහෙතු ච අනෙකවිහිතං අනෙසනං අප්පතිරූපං ආපජ්ජිස්සන්ති. ඉදං, භික්ඛවෙ, දුතියං අනාගතභයං එතරහි අසමුප්පන්නං ආයතිං සමුප්පජ්ජිස්සති. තං වො පටිබුජ්ඣිතබ්බං; පටිබුජ්ඣිත්වා ච තස්ස පහානාය වායමිතබ්බං.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භවිස්සන්ති භික්ඛූ අනාගතමද්ධානං සෙනාසනෙ කල්‍යාණකාමා. තෙ සෙනාසනෙ කල්‍යාණකාමා සමානා රිඤ්චිස්සන්ති රුක්ඛමූලිකත්තං [ආරඤ්ඤකත්තං (සයා. කං.)], රිඤ්චිස්සන්ති අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි; ගාමනිගමරාජධානීසු ඔසරිත්වා වාසං කප්පෙස්සන්ති, සෙනාසනහෙතු ච අනෙකවිහිතං අනෙසනං අප්පතිරූපං ආපජ්ජිස්සන්ති. ඉදං, භික්ඛවෙ, තතියං අනාගතභයං එතරහි අසමුප්පන්නං ආයතිං සමුප්පජ්ජිස්සති. තං වො පටිබුජ්ඣිතබ්බං; පටිබුජ්ඣිත්වා ච තස්ස පහානාය වායමිතබ්බං.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භවිස්සන්ති භික්ඛූ අනාගතමද්ධානං භික්ඛුනීසික්ඛමානාසමණුද්දෙසෙහි සංසට්ඨා විහරිස්සන්ති. භික්ඛුනීසික්ඛමානාසමණුද්දෙසෙහි සංසග්ගෙ ඛො පන, භික්ඛවෙ, සති එතං පාටිකඞ්ඛං – ‘අනභිරතා වා බ්‍රහ්මචරියං චරිස්සන්ති, අඤ්ඤතරං වා සංකිලිට්ඨං ආපත්තිං ආපජ්ජිස්සන්ති, සික්ඛං වා පච්චක්ඛාය හීනායාවත්තිස්සන්ති’. ඉදං, භික්ඛවෙ, චතුත්ථං අනාගතභයං එතරහි අසමුප්පන්නං ආයතිං සමුප්පජ්ජිස්සති. තං වො පටිබුජ්ඣිතබ්බං; පටිබුජ්ඣිත්වා ච තස්ස පහානාය වායමිතබ්බං.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භවිස්සන්ති භික්ඛූ අනාගතමද්ධානං ආරාමිකසමණුද්දෙසෙහි සංසට්ඨා විහරිස්සන්ති. ආරාමිකසමණුද්දෙසෙහි සංසග්ගෙ ඛො පන, භික්ඛවෙ, සති එතං පාටිකඞ්ඛං – ‘අනෙකවිහිතං සන්නිධිකාරපරිභොගං අනුයුත්තා විහරිස්සන්ති, ඔළාරිකම්පි නිමිත්තං කරිස්සන්ති, පථවියාපි හරිතග්ගෙපි’. ඉදං, භික්ඛවෙ, පඤ්චමං අනාගතභයං එතරහි අසමුප්පන්නං ආයතිං සමුප්පජ්ජිස්සති. තං වො පටිබුජ්ඣිතබ්බං; පටිබුජ්ඣිත්වා ච තස්ස පහානාය වායමිතබ්බං.

‘‘ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච අනාගතභයානි එතරහි අසමුප්පන්නානි ආයතිං සමුප්පජ්ජිස්සන්ති. තානි වො පටිබුජ්ඣිතබ්බානි; පටිබුජ්ඣිත්වා ච තෙසං පහානාය වායමිතබ්බ’’න්ති. දසමං.

යොධාජීවවග්ගො තතියො.

තස්සුද්දානං –

ද්වෙ චෙතොවිමුත්තිඵලා, ද්වෙ ච ධම්මවිහාරිනො;
යොධාජීවා ච ද්වෙ වුත්තා, චත්තාරො ච අනාගතාති.

(9) 4. ථෙරවග්ගො

1. රජනීයසුත්තං

81. “පඤ්චහි , භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො ථෙරො භික්ඛු සබ්‍රහ්මචාරීනං අප්පියො ච හොති අමනාපො ච අගරු ච අභාවනීයො ච. කතමෙහි පඤ්චහි? රජනීයෙ රජ්ජති, දුස්සනීයෙ [දුසනීයෙ (සී. స్యా. කං. පී.)] දුස්සති, මොහනීයෙ මුය්හති, කුප්පනීයෙ [කුපනීයෙ (සී. ස්‍යා. කං.), කොපනීයෙ (පී.)] කුප්පති, මදනීයෙ මජ්ජති – ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො ථෙරො භික්ඛු සබ්‍රහ්මචාරීනං අප්පියො ච හොති අමනාපො ච අගරු ච අභාවනීයො ච.

“පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො ථෙරො භික්ඛු සබ්‍රහ්මචාරීනං පියො ච හොති මනාපො ච ගරු ච භාවනීයො ච. කතමෙහි පඤ්චහි? රජනීයෙ න රජ්ජති, දුස්සනීයෙ න දුස්සති, මොහනීයෙ න මුය්හති, කුප්පනීයෙ න කුප්පති, මදනීයෙ න මජ්ජති – ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො ථෙරො භික්ඛු සබ්‍රහ්මචාරීනං පියො ච හොති මනාපො ච ගරු ච භාවනීයො චා”ති. පඨමං.

2. වීතරාගසුත්තං

82. “පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො ථෙරො භික්ඛු සබ්‍රහ්මචාරීනං අප්පියො ච හොති අමනාපො ච අගරු ච අභාවනීයො ච. කතමෙහි පඤ්චහි? අවීතරාගො හොති, අවීතදොසො හොති, අවීතමොහො හොති, මක්ඛී ච, පළාසී ච – ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො ථෙරො භික්ඛු සබ්‍රහ්මචාරීනං අප්පියො ච හොති අමනාපො ච අගරු ච අභාවනීයො ච.

“පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො ථෙරො භික්ඛු සබ්‍රහ්මචාරීනං පියො ච හොති මනාපො ච ගරු ච භාවනීයො ච. කතමෙහි පඤ්චහි? වීතරාගො හොති, වීතදොසො හොති, වීතමොහො හොති, අමක්ඛී ච, අපළාසී ච – ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො ථෙරො භික්ඛු සබ්‍රහ්මචාරීනං පියො ච හොති මනාපො ච ගරු ච භාවනීයො චා”ති. දුතියං.

3. කුහකසුත්තං

83. “පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො ථෙරො භික්ඛු සබ්‍රහ්මචාරීනං අප්පියො ච හොති අමනාපො ච අගරු ච අභාවනීයො ච. කතමෙහි පඤ්චහි? කුහකො ච හොති, ලපකො ච, නෙමිත්තිකො [නිමිත්තිකො (ස්‍යා. කං.), නිමිත්තකො (ක.)] ච, නිප්පෙසිකො ච, ලාභෙන ච ලාභං නිජිගීසිතා [නිජිගිංසිතා (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] – ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො ථෙරො භික්ඛු සබ්‍රහ්මචාරීනං අප්පියො ච හොති අමනාපො ච අගරු ච අභාවනීයො ච.

“පඤ්චහි , භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො ථෙරො භික්ඛු සබ්‍රහ්මචාරීනං පියො ච හොති මනාපො ච ගරු ච භාවනීයො ච. කතමෙහි පඤ්චහි? න ච කුහකො හොති, න ච ලපකො, න ච නෙමිත්තිකො, න ච නිප්පෙසිකො, න ච ලාභෙන ලාභං නිජිගීසිතා – ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො ථෙරො භික්ඛු සබ්‍රහ්මචාරීනං පියො ච හොති මනාපො ච ගරු ච භාවනීයො චා”ති. තතියං.

4. අස්සද්ධසුත්තං

84. “පඤ්චහි , භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො ථෙරො භික්ඛු සබ්‍රහ්මචාරීනං අප්පියො ච හොති, අමනාපො ච අගරු ච අභාවනීයො ච. කතමෙහි පඤ්චහි? අස්සද්ධො හොති, අහිරිකො හොති, අනොත්තප්පී හොති , කුසීතො හොති, දුප්පඤ්ඤො හොති – ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො ථෙරො භික්ඛු සබ්‍රහ්මචාරීනං අප්පියො ච හොති අමනාපො ච අගරු ච අභාවනීයො ච.

“පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො ථෙරො භික්ඛු සබ්‍රහ්මචාරීනං පියො ච හොති මනාපො ච ගරු ච භාවනීයො ච. කතමෙහි පඤ්චහි? සද්ධො හොති, හිරීමා හොති, ඔත්තප්පී හොති, ආරද්ධවීරියො හොති, පඤ්ඤවා හොති – ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො ථෙරො භික්ඛු සබ්‍රහ්මචාරීනං පියො ච හොති මනාපො ච ගරු ච භාවනීයො චා”ති. චතුත්ථං.

5. අක්ඛමසුත්තං

85. “පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො ථෙරො භික්ඛු සබ්‍රහ්මචාරීනං අප්පියො ච හොති අමනාපො ච අගරු ච අභාවනීයො ච. කතමෙහි පඤ්චහි? අක්ඛමො හොති රූපානං, අක්ඛමො සද්දානං, අක්ඛමො ගන්ධානං,

අක්ඛමො රසානං, අක්ඛමො ඵොට්ඨබ්බානං – ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො ථෙරො භික්ඛු සබ්‍රහ්මචාරීනං අප්පියො ච හොති අමනාපො ච අගරු ච අභාවනීයො ච.

‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො ථෙරො භික්ඛු සබ්‍රහ්මචාරීනං පියො ච හොති මනාපො ච ගරු ච භාවනීයො ච. කතමෙහි පඤ්චහි? ඛමො හොති රූපානං, ඛමො සද්දානං, ඛමො ගන්ධානං, ඛමො රසානං, ඛමො ඵොට්ඨබ්බානං – ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො ථෙරො භික්ඛු සබ්‍රහ්මචාරීනං පියො ච හොති මනාපො ච ගරු ච භාවනීයො චා’’ති. පඤ්චමං.

6. පටිසම්භිදාපත්තසුත්තං

86. ‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො ථෙරො භික්ඛු සබ්‍රහ්මචාරීනං පියො ච හොති මනාපො ච ගරු ච භාවනීයො ච. කතමෙහි පඤ්චහි? අත්ථපටිසම්භිදාපත්තො හොති, ධම්මපටිසම්භිදාපත්තො හොති, නිරුත්තිපටිසම්භිදාපත්තො හොති, පටිභානපටිසම්භිදාපත්තො හොති , යානි තානි සබ්‍රහ්මචාරීනං උච්චාවචානි කිංකරණීයානි තත්ථ දක්ඛො හොති අනලසො තත්‍රුපායාය වීමංසාය සමන්නාගතො අලං කාතුං අලං සංවිධාතුං – ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො ථෙරො භික්ඛු සබ්‍රහ්මචාරීනං පියො ච හොති මනාපො ච ගරු ච භාවනීයො චා’’ති. ඡට්ඨං.

7. සීලවන්තසුත්තං

87. ‘‘පඤ්චහි , භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො ථෙරො භික්ඛු සබ්‍රහ්මචාරීනං පියො ච හොති මනාපො ච ගරු ච භාවනීයො ච. කතමෙහි පඤ්චහි? සීලවා හොති, පාතිමොක්ඛසංවරසංවුතො විහරති. ආචාරගොචරසම්පන්නො අණුමත්තෙසු වජ්ජෙසු භයදස්සාවී, සමාදාය සික්ඛති සික්ඛාපදෙසු; බහුස්සුතො හොති සුතධරො සුතසන්නිචයො, යෙ තෙ ධම්මා ආදිකල්‍යාණා මජ්ඣෙකල්‍යාණා පරියොසානකල්‍යාණා සාත්ථං සබ්‍යඤ්ජනං [සාත්ථා සබ්‍යඤ්ජනා (සී.)] කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං අභිවදන්ති, තථාරූපාස්ස ධම්මා බහුස්සුතා හොන්ති ධාතා [ධතා (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] වචසා පරිචිතා මනසානුපෙක්ඛිතා දිට්ඨියා සුප්පටිවිද්ධා; කල්‍යාණවාචො හොති කල්‍යාණවාක්කරණො පොරියා වාචාය සමන්නාගතො විස්සට්ඨාය අනෙලගළාය අත්ථස්ස විඤ්ඤාපනියා; චතුන්නං ඣානානං ආභිචෙතසිකානං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරානං නිකාමලාභී හොති අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී; ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො ථෙරො භික්ඛු සබ්‍රහ්මචාරීනං පියො ච හොති මනාපො ච ගරු ච භාවනීයො චා’’ති. සත්තමං.

8. ථෙරසුත්තං

88. ‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො ථෙරො භික්ඛු බහුජනඅහිතාය පටිපන්නො හොති බහුජනඅසුඛාය බහුනො ජනස්ස අනත්ථාය අහිතාය දුක්ඛාය දෙවමනුස්සානං.

‘‘කතමෙහි පඤ්චහි? ථෙරො හොති රත්තඤ්ඤූ චිරපබ්බජිතො; ඤාතො හොති යසස්සී සගහට්ඨපබ්බජිතානං [ගහට්ඨපබ්බජිතානං (සී.)] බහුජනපරිවාරො; ලාභී හොති චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරානං; බහුස්සුතො හොති සුතධරො සුතසන්නිචයො, යෙ තෙ ධම්මා ආදිකල්‍යාණා මජ්ඣෙකල්‍යාණා පරියොසානකල්‍යාණා සාත්ථං සබ්‍යඤ්ජනං කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං අභිවදන්ති, තථාරූපාස්ස ධම්මා බහුස්සුතා හොන්ති ධාතා වචසා පරිචිතා මනසානුපෙක්ඛිතා දිට්ඨියා අප්පටිවිද්ධා; මිච්ඡාදිට්ඨිකො හොති විපරීතදස්සනො, සො බහුජනං සද්ධම්මා වුට්ඨාපෙත්වා අසද්ධම්මෙ පතිට්ඨාපෙති. ථෙරො භික්ඛු රත්තඤ්ඤූ චිරපබ්බජිතො ඉතිපිස්ස දිට්ඨානුගතිං ආපජ්ජන්ති , ඤාතො ථෙරො භික්ඛු යසස්සී සගහට්ඨපබ්බජිතානං බහුජනපරිවාරො ඉතිපිස්ස දිට්ඨානුගතිං ආපජ්ජන්ති, ලාභී ථෙරො භික්ඛු චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරානං ඉතිපිස්ස දිට්ඨානුගතිං ආපජ්ජන්ති, බහුස්සුතො ථෙරො භික්ඛු සුතධරො සුතසන්නිචයො ඉතිපිස්ස දිට්ඨානුගතිං ආපජ්ජන්ති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො ථෙරො භික්ඛු බහුජනඅහිතාය පටිපන්නො හොති බහුජනඅසුඛාය බහුනො ජනස්ස අනත්ථාය අහිතාය දුක්ඛාය දෙවමනුස්සානං.

‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො ථෙරො භික්ඛු බහුජනහිතාය පටිපන්නො හොති බහුජනසුඛාය බහුනො ජනස්ස අත්ථාය හිතාය සුඛාය දෙවමනුස්සානං.

‘‘කතමෙහි පඤ්චහි? ථෙරො හොති රත්තඤ්ඤූ චිරපබ්බජිතො; ඤාතො හොති යසස්සී සගහට්ඨපබ්බජිතානං බහුජනපරිවාරො; ලාභී හොති චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරානං ; බහුස්සුතො හොති සුතධරො සුතසන්නිචයො, යෙ තෙ ධම්මා ආදිකල්‍යාණා මජ්ඣෙකල්‍යාණා පරියොසානකල්‍යාණා සාත්ථං සබ්‍යඤ්ජනං කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං අභිවදන්ති, තථාරූපාස්ස ධම්මා බහුස්සුතා හොන්ති ධාතා වචසා පරිචිතා මනසානුපෙක්ඛිතා දිට්ඨියා සුප්පටිවිද්ධා; සම්මාදිට්ඨිකො හොති අවිපරීතදස්සනො, සො බහුජනං අසද්ධම්මා වුට්ඨාපෙත්වා සද්ධම්මෙ පතිට්ඨාපෙති. ථෙරො භික්ඛු රත්තඤ්ඤූ චිරපබ්බජිතො ඉතිපිස්ස දිට්ඨානුගතිං ආපජ්ජන්ති,

ඤාතො ථෙරො භික්ඛු යසස්සී සගහට්ඨපබ්බජිතානං බහුජනපරිවාරො ඉතිපිස්ස දිට්ඨානුගතිං ආපජ්ජන්ති, ලාභී ථෙරො භික්ඛු චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරානං ඉතිපිස්ස දිට්ඨානුගතිං ආපජ්ජන්ති, බහුස්සුතො ථෙරො භික්ඛු සුතධරො සුතසන්නිචයො ඉතිපිස්ස දිට්ඨානුගතිං ආපජ්ජන්ති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො ථෙරො භික්ඛු බහුජනහිතාය පටිපන්නො හොති බහුජනසුඛාය බහුනො ජනස්ස අත්ථාය හිතාය සුඛාය දෙවමනුස්සාන''න්ති. අට්ඨමං.

9. පඨමසෙඛසුත්තං

89. ''පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මා සෙඛස්ස භික්ඛුනො පරිහානාය සංවත්තන්ති. කතමෙ පඤ්ච ? කම්මාරාමතා, භස්සාරාමතා, නිද්දාරාමතා, සඞ්ගණිකාරාමතා, යථාවිමුත්තං චිත්තං න පච්චවෙක්ඛති – ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ධම්මා සෙඛස්ස භික්ඛුනො පරිහානාය සංවත්තන්ති.

''පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මා සෙඛස්ස භික්ඛුනො අපරිහානාය සංවත්තන්ති. කතමෙ පඤ්ච? න කම්මාරාමතා, න භස්සාරාමතා, න නිද්දාරාමතා, න සඞ්ගණිකාරාමතා, යථාවිමුත්තං චිත්තං පච්චවෙක්ඛති – ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ධම්මා සෙඛස්ස භික්ඛුනො අපරිහානාය සංවත්තන්ති''ති. නවමං.

10. දුතියසෙඛසුත්තං

90. ''පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මා සෙඛස්ස භික්ඛුනො පරිහානාය සංවත්තන්ති. කතමෙ පඤ්ච? ඉධ, භික්ඛවෙ, සෙඛො භික්ඛු බහුකිච්චො හොති බහුකරණීයො වියත්තො කිංකරණීයෙසු; රිඤ්චති පටිසල්ලානං, නානුයුඤ්ජති අජ්ඣත්තං චෙතොසමථං. අයං, භික්ඛවෙ, පඨමො ධම්මො සෙඛස්ස භික්ඛුනො පරිහානාය සංවත්තති.

''පුන චපරං, භික්ඛවෙ, සෙඛො භික්ඛු අප්පමත්තකෙන කම්මෙන දිවසං අතිනාමෙති; රිඤ්චති පටිසල්ලානං, නානුයුඤ්ජති අජ්ඣත්තං චෙතොසමථං. අයං, භික්ඛවෙ, දුතියො ධම්මො සෙඛස්ස භික්ඛුනො පරිහානාය සංවත්තති.

''පුන චපරං, භික්ඛවෙ, සෙඛො භික්ඛු සංසට්ඨො විහරති ගහට්ඨපබ්බජිතෙහි අනනුලොමිකෙන ගිහිසංසග්ගෙන; රිඤ්චති පටිසල්ලානං, නානුයුඤ්ජති අජ්ඣත්තං චෙතොසමථං . අයං, භික්ඛවෙ, තතියො ධම්මො සෙඛස්ස භික්ඛුනො පරිහානාය සංවත්තති.

''පුන චපරං, භික්ඛවෙ, සෙඛො භික්ඛු අකාලෙන ගාමං පවිසති, අතිදිවා පටික්කමති; රිඤ්චති පටිසල්ලානං, නානුයුඤ්ජති අජ්ඣත්තං චෙතොසමථං. අයං, භික්ඛවෙ, චතුත්ථො ධම්මො සෙඛස්ස භික්ඛුනො පරිහානාය සංවත්තති.

''පුන චපරං, භික්ඛවෙ, සෙඛො භික්ඛු යායං කථා ආභිසල්ලෙඛිකා චෙතොවිවරණසප්පායා, සෙය්‍යථීදං – අප්පිච්ඡකථා සන්තුට්ඨිකථා පවිවෙකකථා අසංසග්ගකථා වීරියාරම්භකථා සීලකථා සමාධිකථා පඤ්ඤාකථා විමුත්තිකථා විමුත්තිඤාණදස්සනකථා, එවරූපියා කථාය න නිකාමලාභී හොති න අකිච්ඡලාභී න අකසිරලාභී [කිච්ඡලාභී කසිරලාභී (සී. ස්‍යා. කං. පී)]; රිඤ්චති පටිසල්ලානං, නානුයුඤ්ජති අජ්ඣත්තං චෙතොසමථං. අයං, භික්ඛවෙ, පඤ්චමො ධම්මො සෙඛස්ස භික්ඛුනො පරිහානාය සංවත්තති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ධම්මා සෙඛස්ස භික්ඛුනො පරිහානාය සංවත්තන්ති.

''පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මා සෙඛස්ස භික්ඛුනො අපරිහානාය සංවත්තන්ති. කතමෙ පඤ්ච? ඉධ, භික්ඛවෙ, සෙඛො භික්ඛු න බහුකිච්චො හොති න බහුකරණීයො වියත්තො කිංකරණීයෙසු; න රිඤ්චති පටිසල්ලානං, අනුයුඤ්ජති අජ්ඣත්තං චෙතොසමථං. අයං, භික්ඛවෙ, පඨමො ධම්මො සෙඛස්ස භික්ඛුනො අපරිහානාය සංවත්තති.

''පුන චපරං, භික්ඛවෙ, සෙඛො භික්ඛු න අප්පමත්තකෙන කම්මෙන දිවසං අතිනාමෙති; න රිඤ්චති පටිසල්ලානං, අනුයුඤ්ජති අජ්ඣත්තං චෙතොසමථං. අයං, භික්ඛවෙ, දුතියො ධම්මො සෙඛස්ස භික්ඛුනො අපරිහානාය සංවත්තති.

''පුන චපරං, භික්ඛවෙ, සෙඛො භික්ඛු අසංසට්ඨො විහරති ගහට්ඨපබ්බජිතෙහි අනනුලොමිකෙන ගිහිසංසග්ගෙන; න රිඤ්චති පටිසල්ලානං, අනුයුඤ්ජති අජ්ඣත්තං චෙතොසමථං . අයං, භික්ඛවෙ, තතියො ධම්මො සෙඛස්ස භික්ඛුනො අපරිහානාය සංවත්තති.

''පුන චපරං, භික්ඛවෙ, සෙඛො භික්ඛු න අතිකාලෙන ගාමං පවිසති, නාතිදිවා පටික්කමති; න රිඤ්චති පටිසල්ලානං, අනුයුඤ්ජති අජ්ඣත්තං චෙතොසමථං. අයං, භික්ඛවෙ, චතුත්ථො ධම්මො සෙඛස්ස භික්ඛුනො අපරිහානාය සංවත්තති.

''පුන චපරං, භික්ඛවෙ, සෙඛො භික්ඛු යායං කථා ආභිසල්ලෙඛිකා චෙතොවිවරණසප්පායා, සෙය්‍යථීදං – අප්පිච්ඡකථා සන්තුට්ඨිකථා පවිවෙකකථා අසංසග්ගකථා වීරියාරම්භකථා සීලකථා සමාධිකථා පඤ්ඤාකථා

විමුත්තිකථා විමුත්තිඤාණදස්සනකථා, එවරූපියා කථාය නිකාමලාභී හොති අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී; න රිඤ්චති පටිසල්ලානං, අනුයුඤ්ජති අජ්ඣත්තං චෙතොසමථං. අයං, භික්ඛවෙ, පඤ්චමො ධම්මො සෙඛස්ස භික්ඛුනො අපරිහානාය සංවත්තති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ධම්මා සෙඛස්ස භික්ඛුනො අපරිහානාය සංවත්තන්තී''ති. දසමං.

ථෙරවග්ගො චතුත්ථො.

තස්සුද්දානං –

රජනීයො වීතරාගො, කුහකාස්සද්ධඅක්ඛමා;
පටිසම්භිදා ච සීලෙන, ථෙරො සෙඛා පරෙ දුවෙති.

(10) 5. කකුධවග්ගො

1. පඨමසම්පදාසුත්තං

91. ''පඤ්චිමා , භික්ඛවෙ, සම්පදා. කතමා පඤ්ච? සද්ධාසම්පදා, සීලසම්පදා, සුතසම්පදා, චාගසම්පදා, පඤ්ඤාසම්පදා – ඉමා ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච සම්පදා''ති. පඨමං.

2. දුතියසම්පදාසුත්තං

92. ''පඤ්චිමා , භික්ඛවෙ, සම්පදා. කතමා පඤ්ච? සීලසම්පදා, සමාධිසම්පදා, පඤ්ඤාසම්පදා, විමුත්තිසම්පදා, විමුත්තිඤාණදස්සනසම්පදා – ඉමා ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච සම්පදා''ති. දුතියං.

3. බ්‍යාකරණසුත්තං

93. ''පඤ්චිමානි, භික්ඛවෙ, අඤ්ඤාබ්‍යාකරණානි. කතමානි පඤ්ච? මන්දත්තා මොමූහත්තා අඤ්ඤං බ්‍යාකරොති; පාපිච්ඡො ඉච්ඡාපකතො අඤ්ඤං බ්‍යාකරොති; උම්මාදා චිත්තක්ඛෙපා අඤ්ඤං බ්‍යාකරොති; අධිමානෙන අඤ්ඤං බ්‍යාකරොති; සම්මදෙව අඤ්ඤං බ්‍යාකරොති. ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච අඤ්ඤාබ්‍යාකරණානී''ති. තතියං.

4. ඵාසුවිහාරසුත්තං

94. ''පඤ්චිමෙ , භික්ඛවෙ, ඵාසුවිහාරා. කතමෙ පඤ්ච? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු විවිච්චෙව කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි සවිතක්කං සවිචාරං විවෙකජං පීතිසුඛං පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති; විතක්කවිචාරානං වූපසමා…පෙ…. දුතියං ඣානං… තතියං ඣානං… චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති; ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ඵාසුවිහාරා''ති. චතුත්ථං.

5. අකුප්පසුත්තං

95. ''පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු නචිරස්සෙව අකුප්පං පටිවිජ්ඣති. කතමෙහි පඤ්චහි? ඉධ , භික්ඛවෙ, භික්ඛු අත්ථපටිසම්භිදාපත්තො හොති, ධම්මපටිසම්භිදාපත්තො හොති, නිරුත්තිපටිසම්භිදාපත්තො හොති, පටිභානපටිසම්භිදාපත්තො හොති, යථාවිමුත්තං චිත්තං පච්චවෙක්ඛති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු නචිරස්සෙව අකුප්පං පටිවිජ්ඣතී''ති. පඤ්චමං.

6. සුතධරසුත්තං

96. ''පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු ආනාපානස්සතිං ආසෙවන්තො නචිරස්සෙව අකුප්පං පටිවිජ්ඣති. කතමෙහි පඤ්චහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අප්පට්ඨො හොති අප්පකිච්චො සුභරො සුසන්තොසො ජීවිතපරික්ඛාරෙසු; අප්පාහාරො හොති අනොදරිකත්තං අනුයුත්තො; අප්පමිද්ධො හොති ජාගරියං අනුයුත්තො; බහුස්සුතො හොති සුතධරො සුතසන්නිචයො, යෙ තෙ ධම්මා ආදිකල්‍යාණා මජ්ඣෙකල්‍යාණා පරියොසානකල්‍යාණා සාත්ථං සබ්‍යඤ්ජනං කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං අභිවදන්ති, තථාරූපාස්ස ධම්මා බහුස්සුතා හොන්ති ධාතා වචසා පරිචිතා මනසානුපෙක්ඛිතා දිට්ඨියා සුප්පටිවිද්ධා; යථාවිමුත්තං චිත්තං පච්චවෙක්ඛති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු ආනාපානස්සතිං ආසෙවන්තො නචිරස්සෙව අකුප්පං පටිවිජ්ඣතී''ති. ඡට්ඨං.

7. කථාසුත්තං

97. ''පඤ්චහි , භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු ආනාපානස්සතිං භාවෙන්තො නචිරස්සෙව අකුප්පං පටිවිජ්ඣති. කතමෙහි පඤ්චහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අප්පට්ඨො හොති අප්පකිච්චො සුභරො සුසන්තොසො ජීවිතපරික්ඛාරෙසු; අප්පාහාරො හොති අනොදරිකත්තං අනුයුත්තො; අප්පමිද්ධො හොති ජාගරියං අනුයුත්තො; යායං කථා ආභිසල්ලෙඛිකා චෙතොවිවරණසප්පායා, සෙය්‍යථිදං – අප්පිච්ඡකථා…පෙ…. විමුත්තිඤාණදස්සනකථා, එවරූපියා කථාය නිකාමලාභී හොති අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී; යථාවිමුත්තං චිත්තං පච්චවෙක්ඛති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු ආනාපානස්සතිං භාවෙන්තො නචිරස්සෙව අකුප්පං පටිවිජ්ඣතී''ති. සත්තමං.

8. ආරඤ්ඤකසුත්තං

98. ‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු ආනාපානස්සතිං බහුලීකරොන්තො නචිරස්සෙව අකුප්පං පටිවිජ්ඣති. කතමෙහි පඤ්චහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අප්පට්ඨො හොති අප්පකිච්චො සුභරො සුසන්තොසො ජීවිතපරික්ඛාරෙසු; අප්පාහාරො හොති අනොදරිකත්තං අනුයුත්තො; අප්පමිද්ධො හොති ජාගරියං අනුයුත්තො; ආරඤ්ඤකො හොති පන්තසෙනාසනො; යථාවිමුත්තං චිත්තං පච්චවෙක්ඛති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු ආනාපානස්සතිං බහුලීකරොන්තො නචිරස්සෙව අකුප්පං පටිවිජ්ඣතී’’ති. අට්ඨමං.

9. සීහසුත්තං

99. ‘‘සීහො, භික්ඛවෙ, මිගරාජා සායන්හසමයං ආසයා නික්ඛමති; ආසයා නික්ඛමිත්වා විජම්භති; විජම්භිත්වා සමන්තා චතුද්දිසං [චතුද්දිසා (ස්‍යා. කං. පී. ක.) අ. නි. 4.33; සං. නි. 3.78 පස්සිතබ්බං] අනුවිලොකෙති; සමන්තා චතුද්දිසං [චතුද්දිසා (ස්‍යා. කං. පී. ක.) අ. නි. 4.33; සං. නි. 3.78 පස්සිතබ්බං] අනුවිලොකෙත්වා තික්ඛත්තුං සීහනාදං නදති; තික්ඛත්තුං සීහනාදං නදිත්වා ගොචරාය පක්කමති. සො හත්ථිස්ස චෙපි පහාරං දෙති, සක්කච්චඤ්ඤෙව පහාරං දෙති, නො අසක්කච්චං; මහිංසස්ස [මහිසස්ස (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] චෙපි පහාරං දෙති, සක්කච්චඤ්ඤෙව පහාරං දෙති, නො අසක්කච්චං; ගවස්ස චෙපි පහාරං දෙති, සක්කච්චඤ්ඤෙව පහාරං දෙති, නො අසක්කච්චං; දීපිස්ස චෙපි පහාරං දෙති, සක්කච්චඤ්ඤෙව පහාරං දෙති , නො අසක්කච්චං; ඛුද්දකානඤ්චෙපි පාණානං පහාරං දෙති අන්තමසො සසබිළාරානම්පි [සසබිළාරානං (ක.)], සක්කච්චඤ්ඤෙව පහාරං දෙති, නො අසක්කච්චං. තං කිස්ස හෙතු? ‘මා මෙ යොග්ගපථො නස්සා’ති.

‘‘සීහොති ඛො, භික්ඛවෙ, තථාගතස්සෙතං අධිවචනං අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස. යං ඛො, භික්ඛවෙ, තථාගතො පරිසාය ධම්මං දෙසෙති, ඉදමස්ස හොති සීහනාදස්මිං. භික්ඛූනඤ්චෙපි, භික්ඛවෙ, තථාගතො ධම්මං දෙසෙති, සක්කච්චඤ්ඤෙව තථාගතො ධම්මං දෙසෙති, නො අසක්කච්චං; භික්ඛුනීනඤ්චෙපි, භික්ඛවෙ, තථාගතො ධම්මං දෙසෙති, සක්කච්චඤ්ඤෙව තථාගතො ධම්මං දෙසෙති, නො අසක්කච්චං; උපාසකානඤ්චෙපි, භික්ඛවෙ, තථාගතො ධම්මං දෙසෙති, සක්කච්චඤ්ඤෙව තථාගතො ධම්මං දෙසෙති, නො අසක්කච්චං; උපාසිකානඤ්චෙපි, භික්ඛවෙ, තථාගතො ධම්මං දෙසෙති, සක්කච්චඤ්ඤෙව තථාගතො ධම්මං දෙසෙති, නො අසක්කච්චං; පුථුජ්ජනානඤ්චෙපි, භික්ඛවෙ, තථාගතො ධම්මං දෙසෙති අන්තමසො අන්නභාරනෙසාදානම්පි [අන්නභාරනෙසාදානං (ක.)], සක්කච්චඤ්ඤෙව තථාගතො ධම්මං දෙසෙති, නො අසක්කච්චං. තං කිස්ස හෙතු? ධම්මගරු, භික්ඛවෙ, තථාගතො ධම්මගාරවො’’ති. නවමං.

10. කකුධථෙරසුත්තං

100. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා කොසම්බියං විහරති ඝොසිතාරාමෙ. [චූළව. 333, 341] තෙන ඛො පන සමයෙන කකුධො නාම කොලියපුත්තො [කොළියපුත්තො (සී. ස්‍යා. ක.)] ආයස්මතො මහාමොග්ගල්ලානස්ස උපට්ඨාකො අධුනාකාලඞ්කතො අඤ්ඤතරං මනොමයං කායං උපපන්නො. තස්ස එවරූපො අත්තභාවපටිලාභො හොති – සෙය්‍යථාපි නාම ද්වෙ වා තීණි වා මාගධකානි [මාගධිකානි (සී. පී. ක.)] ගාමක්ඛෙත්තානි. සො තෙන අත්තභාවපටිලාභෙන නෙව අත්තානං [නෙවත්තානං බ්‍යාබාධෙති (සී.)] නො පරං බ්‍යාබාධෙති.

අථ ඛො කකුධො දෙවපුත්තො යෙනායස්මා මහාමොග්ගල්ලානො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං මහාමොග්ගල්ලානං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතො ඛො කකුධො දෙවපුත්තො ආයස්මන්තං මහාමොග්ගල්ලානං එතදවොච – ‘‘දෙවදත්තස්ස, භන්තෙ, එවරූපං ඉච්ඡාගතං උප්පජ්ජි – ‘අහං භික්ඛුසඞ්ඝං පරිහරිස්සාමී’ති. සහචිත්තුප්පාදා ච, භන්තෙ, දෙවදත්තො තස්සා ඉද්ධියා පරිහීනො’’ති. ඉදමවොච කකුධො දෙවපුත්තො. ඉදං වත්වා ආයස්මන්තං මහාමොග්ගල්ලානං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා තත්ථෙවන්තරධායි.

අථ ඛො ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි ; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො භගවන්තං එතදවොච –

‘‘කකුධො නාම, භන්තෙ, කොලියපුත්තො මමං උපට්ඨාකො අධුනාකාලඞ්කතො අඤ්ඤතරං මනොමයං කායං උපපන්නො හොති. තස්ස එවරූපො අත්තභාවපටිලාභො – සෙය්‍යථාපි නාම ද්වෙ වා තීණි වා මාගධකානි ගාමක්ඛෙත්තානි. සො තෙන අත්තභාවපටිලාභෙන නෙව අත්තානං නො පරං බ්‍යාබාධෙති. අථ ඛො, භන්තෙ, කකුධො දෙවපුත්තො යෙනාහං තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා මං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතො ඛො, භන්තෙ, කකුධො දෙවපුත්තො මං එතදවොච – ‘දෙවදත්තස්ස, භන්තෙ, එවරූපං ඉච්ඡාගතං උප්පජ්ජි – අහං භික්ඛුසඞ්ඝං පරිහරිස්සාමීති. සහචිත්තුප්පාදා ච, භන්තෙ, දෙවදත්තො තස්සා ඉද්ධියා පරිහීනො’ති. ඉදමවොච, භන්තෙ, කකුධො දෙවපුත්තො. ඉදං වත්වා මං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා තත්ථෙවන්තරධායී’’ති.

‘‘කිං පන තෙ, මොග්ගල්ලාන, කකුධො දෙවපුත්තො චෙතසා චෙතො පරිච්ච විදිතො – ‘යං කිඤ්චි කකුධො දෙවපුත්තො භාසති සබ්බං තං තථෙව හොති, නො අඤ්ඤථා’’’ති? ‘‘චෙතසා චෙතො පරිච්ච විදිතො මෙ, භන්තෙ, කකුධො දෙවපුත්තො – ‘යං කිඤ්චි කකුධො දෙවපුත්තො භාසති සබ්බං තං තථෙව හොති, නො අඤ්ඤථා’’’ති.

‘‘රක්ඛස්සෙතං, මොග්ගල්ලාන, වාචං! (රක්ඛස්සෙතං, මොග්ගල්ලාන, වාචං) [( ) සී. ස්‍යා. කං. පී. පොත්ථකෙසු නත්ථි චූළව. 333 පන සබ්බත්ථපි දිස්සතියෙව]! ඉදානි සො මොඝපුරිසො අත්තනාව අත්තානං පාතුකරිස්සති .

‘‘පඤ්චිමෙ, මොග්ගල්ලාන, සත්ථාරො සන්තො සංවිජ්ජමානා ලොකස්මිං. කතමෙ පඤ්ච? ඉධ , මොග්ගල්ලාන, එකච්චො සත්ථා අපරිසුද්ධසීලො සමානො ‘පරිසුද්ධසීලොම්හී’ති පටිජානාති ‘පරිසුද්ධං මෙ සීලං පරියොදාතං අසංකිලිට්ඨ’න්ති. තමෙනං සාවකා එවං ජානන්ති – ‘අයං ඛො භවං සත්ථා අපරිසුද්ධසීලො සමානො පරිසුද්ධසීලොම්හී’ති පටිජානාති ‘පරිසුද්ධං මෙ සීලං පරියොදාතං අසංකිලිට්ඨ’න්ති. මයඤ්චෙව ඛො පන ගිහීනං ආරොචෙය්‍යාම, නාස්සස්ස මනාපං. යං ඛො පනස්ස අමනාපං, කථං නං [කථං නු තං (සී.), කථං නු (ස්‍යා. කං. පී. ක.), කථං තං (කත්ථචි)] මයං තෙන සමුදාචරෙය්‍යාම – ‘සම්මන්නති ඛො පන චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරෙන; යං තුමො කරිස්සති තුමොව තෙන පඤ්ඤායිස්සතී’ති . එවරූපං ඛො, මොග්ගල්ලාන, සත්ථාරං සාවකා සීලතො රක්ඛන්ති; එවරූපො ච පන සත්ථා සාවකෙහි සීලතො රක්ඛං පච්චාසීසති [පච්චාසිංසති (සී. ස්‍යා. කං. පී.)].

‘‘පුන චපරං, මොග්ගල්ලාන, ඉධෙකච්චො සත්ථා අපරිසුද්ධාජීවො සමානො ‘පරිසුද්ධාජීවොම්හී’ති පටිජානාති ‘පරිසුද්ධො මෙ ආජීවො පරියොදාතො අසංකිලිට්ඨො’ති. තමෙනං සාවකා එවං ජානන්ති – ‘අයං ඛො භවං සත්ථා අපරිසුද්ධාජීවො සමානො පරිසුද්ධාජීවොම්හී’ති පටිජානාති ‘පරිසුද්ධො මෙ ආජීවො පරියොදාතො අසංකිලිට්ඨො’ති. මයඤ්චෙව ඛො පන ගිහීනං ආරොචෙය්‍යාම, නාස්සස්ස මනාපං. යං ඛො පනස්ස අමනාපං, කථං නං මයං තෙන සමුදාචරෙය්‍යාම – ‘සම්මන්නති ඛො පන චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරෙන; යං තුමො කරිස්සති තුමොව තෙන පඤ්ඤායිස්සතී’ති. එවරූපං ඛො, මොග්ගල්ලාන, සත්ථාරං සාවකා ආජීවතො රක්ඛන්ති; එවරූපො ච පන සත්ථා සාවකෙහි ආජීවතො රක්ඛං පච්චාසීසති.

‘‘පුන චපරං, මොග්ගල්ලාන, ඉධෙකච්චො සත්ථා අපරිසුද්ධධම්මදෙසනො සමානො ‘පරිසුද්ධධම්මදෙසනොම්හී’ති පටිජානාති ‘පරිසුද්ධා මෙ ධම්මදෙසනා පරියොදාතා අසංකිලිට්ඨා’ති. තමෙනං සාවකා එවං ජානන්ති – ‘අයං ඛො භවං සත්ථා අපරිසුද්ධධම්මදෙසනො සමානො පරිසුද්ධධම්මදෙසනොම්හී’ති පටිජානාති ‘පරිසුද්ධා මෙ ධම්මදෙසනා පරියොදාතා අසංකිලිට්ඨා’ති. මයඤ්චෙව ඛො පන ගිහීනං ආරොචෙය්‍යාම, නාස්සස්ස මනාපං. යං ඛො පනස්ස අමනාපං, කථං නං මයං තෙන සමුදාචරෙය්‍යාම – ‘සම්මන්නති ඛො පන චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරෙන; යං තුමො කරිස්සති තුමොව තෙන පඤ්ඤායිස්සතී’ති. එවරූපං ඛො, මොග්ගල්ලාන, සත්ථාරං සාවකා ධම්මදෙසනතො රක්ඛන්ති ; එවරූපො ච පන සත්ථා සාවකෙහි ධම්මදෙසනතො රක්ඛං පච්චාසීසති.

‘‘පුන චපරං, මොග්ගල්ලාන, ඉධෙකච්චො සත්ථා අපරිසුද්ධවෙය්‍යාකරණො සමානො ‘පරිසුද්ධවෙය්‍යාකරණොම්හී’ති පටිජානාති ‘පරිසුද්ධං මෙ වෙය්‍යාකරණං පරියොදාතං අසංකිලිට්ඨ’න්ති. තමෙනං සාවකා එවං ජානන්ති – ‘අයං ඛො භවං සත්ථා අපරිසුද්ධවෙය්‍යාකරණො සමානො පරිසුද්ධවෙය්‍යාකරණොම්හී’ති පටිජානාති ‘පරිසුද්ධං මෙ වෙය්‍යාකරණං පරියොදාතං අසංකිලිට්ඨ’න්ති. මයඤ්චෙව ඛො පන ගිහීනං ආරොචෙය්‍යාම, නාස්සස්ස මනාපං . යං ඛො පනස්ස අමනාපං, කථං නං මයං තෙන සමුදාචරෙය්‍යාම – ‘සම්මන්නති ඛො පන චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරෙන; යං තුමො කරිස්සති තුමොව තෙන පඤ්ඤායිස්සතී’ති. එවරූපං ඛො, මොග්ගල්ලාන, සත්ථාරං සාවකා වෙය්‍යාකරණතො රක්ඛන්ති; එවරූපො ච පන සත්ථා සාවකෙහි වෙය්‍යාකරණතො රක්ඛං පච්චාසීසති.

‘‘පුන චපරං, මොග්ගල්ලාන, ඉධෙකච්චො සත්ථා අපරිසුද්ධඤාණදස්සනො සමානො ‘පරිසුද්ධඤාණදස්සනොම්හී’ති පටිජානාති ‘පරිසුද්ධං මෙ ඤාණදස්සනං පරියොදාතං අසංකිලිට්ඨ’න්ති. තමෙනං සාවකා එවං ජානන්ති – ‘අයං ඛො භවං සත්ථා අපරිසුද්ධඤාණදස්සනො සමානො පරිසුද්ධඤාණදස්සනොම්හී’ති පටිජානාති ‘පරිසුද්ධං මෙ ඤාණදස්සනං පරියොදාතං අසංකිලිට්ඨ’න්ති. මයඤ්චෙව ඛො පන ගිහීනං ආරොචෙය්‍යාම, නාස්සස්ස මනාපං. යං ඛො පනස්ස අමනාපං, කථං නං මයං තෙන සමුදාචරෙය්‍යාම – ‘සම්මන්නති ඛො පන චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරෙන; යං තුමො කරිස්සති තුමොව තෙන පඤ්ඤායිස්සතී’ති. එවරූපං ඛො, මොග්ගල්ලාන, සත්ථාරං සාවකා ඤාණදස්සනතො රක්ඛන්ති; එවරූපො ච පන සත්ථා සාවකෙහි ඤාණදස්සනතො රක්ඛං පච්චාසීසති. ඉමෙ ඛො, මොග්ගල්ලාන, පඤ්ච සත්ථාරො සන්තො සංවිජ්ජමානා ලොකස්මිං.

‘‘අහං ඛො පන, මොග්ගල්ලාන, පරිසුද්ධසීලො සමානො ‘පරිසුද්ධසීලොම්හී’ති පටිජානාමි ‘පරිසුද්ධං මෙ සීලං පරියොදාතං අසංකිලිට්ඨ’න්ති. න ච මං සාවකා සීලතො රක්ඛන්ති, න චාහං සාවකෙහි සීලතො රක්ඛං පච්චාසීසාමි. පරිසුද්ධාජීවො සමානො ‘පරිසුද්ධාජීවොම්හී’ති පටිජානාමි ‘පරිසුද්ධො මෙ ආජීවො පරියොදාතො අසංකිලිට්ඨො’ති. න ච මං සාවකා ආජීවතො රක්ඛන්ති, න චාහං සාවකෙහි ආජීවතො රක්ඛං පච්චාසීසාමි. පරිසුද්ධධම්මදෙසනො සමානො ‘පරිසුද්ධධම්මදෙසනොම්හී’ති පටිජානාමි ‘පරිසුද්ධා මෙ ධම්මදෙසනා පරියොදාතා අසංකිලිට්ඨා’ති. න ච මං සාවකා ධම්මදෙසනතො රක්ඛන්ති, න චාහං සාවකෙහි ධම්මදෙසනතො රක්ඛං පච්චාසීසාමි. පරිසුද්ධවෙය්‍යාකරණො සමානො ‘පරිසුද්ධවෙය්‍යාකරණොම්හී’ති පටිජානාමි ‘පරිසුද්ධං මෙ වෙය්‍යාකරණං පරියොදාතං අසංකිලිට්ඨ’න්ති. න ච මං සාවකා වෙය්‍යාකරණතො රක්ඛන්ති, න චාහං සාවකෙහි වෙය්‍යාකරණතො රක්ඛං පච්චාසීසාමි. පරිසුද්ධඤාණදස්සනො සමානො ‘පරිසුද්ධඤාණදස්සනොම්හී’ති පටිජානාමි ‘පරිසුද්ධං මෙ ඤාණදස්සනං

පරියොදාතං අසංකිලිට්ඨ'න්ති. න ච මං සාවකා ඤාණදස්සනතො රක්ඛන්ති, න චාහං සාවකෙහි ඤාණදස්සනතො රක්ඛං පච්චාසීසාමී''ති. දසමං.

කකුධවග්ගො පඤ්චමො.

තස්සුද්දානං –

ද්වෙ සම්පදා බ්‍යාකරණං, ඵාසු අකුප්පපඤ්චමං;
සුතං කථා ආරඤ්ඤකො, සීහො ච කකුධො දසාති.

දුතියපණ්ණාසකං සමත්තං.

3. තතියපණ්ණාසකං

(11) 1. ඵාසුවිහාරවග්ගො

1. සාරජ්ජසුත්තං

101. ‘‘පඤ්චිමෙ , භික්ඛවෙ, සෙඛවෙසාරජ්ජකරණා ධම්මා. කතමෙ පඤ්ච? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සද්ධො හොති, සීලවා හොති, බහුස්සුතො හොති, ආරද්ධවීරියො හොති, පඤ්ඤවා හොති.

‘‘යං, භික්ඛවෙ, අස්සද්ධස්ස සාරජ්ජං හොති, සද්ධස්ස තං සාරජ්ජං න හොති. තස්මායං ධම්මො සෙඛවෙසාරජ්ජකරණො.

‘‘යං, භික්ඛවෙ, දුස්සීලස්ස සාරජ්ජං හොති, සීලවතො තං සාරජ්ජං න හොති. තස්මායං ධම්මො සෙඛවෙසාරජ්ජකරණො.

‘‘යං, භික්ඛවෙ, අප්පස්සුතස්ස සාරජ්ජං හොති, බහුස්සුතස්ස තං සාරජ්ජං න හොති. තස්මායං ධම්මො සෙඛවෙසාරජ්ජකරණො.

‘‘යං, භික්ඛවෙ, කුසීතස්ස සාරජ්ජං හොති, ආරද්ධවීරියස්ස තං සාරජ්ජං න හොති. තස්මායං ධම්මො සෙඛවෙසාරජ්ජකරණො.

‘‘යං, භික්ඛවෙ, දුප්පඤ්ඤස්ස සාරජ්ජං හොති, පඤ්ඤවතො තං සාරජ්ජං න හොති. තස්මායං ධම්මො සෙඛවෙසාරජ්ජකරණො. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච සෙඛවෙසාරජ්ජකරණා ධම්මා’’ති. පඨමං.

2. උස්සඞ්කිතසුත්තං

102. ‘‘පඤ්චහි , භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු උස්සඞ්කිතපරිසඞ්කිතො හොති පාපභික්ඛූති අපි අකුප්පධම්මොපි [අපි අකුප්පධම්මො (සී. ස්‍යා. කං.)].

කතමෙහි පඤ්චහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු වෙසියාගොචරො වා හොති, විධවාගොචරො වා හොති, ථුල්ලකුමාරිකාගොචරො වා හොති, පණ්ඩකගොචරො වා හොති, භික්ඛුනීගොචරො වා හොති.

‘‘ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු උස්සඞ්කිතපරිසඞ්කිතො හොති පාපභික්ඛූති අපි අකුප්පධම්මොපී’’ති. දුතියං.

3. මහාචොරසුත්තං

103. ‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, අඞ්ගෙහි සමන්නාගතො මහාචොරො සන්ධිම්පි ඡින්දති, නිල්ලොපම්පි හරති, එකාගාරිකම්පි කරොති, පරිපන්ථෙපි තිට්ඨති. කතමෙහි පඤ්චහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, මහාචොරො විසමනිස්සිතො ච හොති, ගහනනිස්සිතො ච, බලවනිස්සිතො ච, භොගචාගී ච, එකචාරී ච.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, මහාචොරො විසමනිස්සිතො හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, මහාචොරො නදීවිදුග්ගං වා නිස්සිතො හොති පබ්බතවිසමං වා. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, මහාචොරො විසමනිස්සිතො හොති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, මහාචොරො ගහනනිස්සිතො හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, මහාචොරො තිණගහනං වා නිස්සිතො හොති රුක්ඛගහනං වා රොධං [ගෙධං (සී.) අ. නි. 3.51] වා මහාවනසණ්ඩං වා. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, මහාචොරො ගහනනිස්සිතො හොති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, මහාචොරො බලවනිස්සිතො හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, මහාචොරො රාජානං වා රාජමහාමත්තානං වා නිස්සිතො හොති. තස්ස එවං හොති – ‘සචෙ මං කොචි කිඤ්චි වක්ඛති, ඉමෙ මෙ රාජානො වා රාජමහාමත්තා වා පරියොධාය අත්ථං භණිස්සන්තී’ති. සචෙ නං කොචි කිඤ්චි ආහ, ත්‍යාස්ස රාජානො වා රාජමහාමත්තා වා පරියොධාය අත්ථං භණන්ති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, මහාචොරො බලවනිස්සිතො හොති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, මහාචොරො භොගචාගී හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, මහාචොරො අඩ්ඪො හොති මහද්ධනො මහාභොගො. තස්ස එවං හොති – ‘සචෙ මං කොචි කිඤ්චි වක්ඛති, ඉතො භොගෙන පටිසන්ථරිස්සාමී’ති. සචෙ නං කොචි කිඤ්චි ආහ, තතො භොගෙන පටිසන්ථරති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, මහාචොරො භොගචාගී හොති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, මහාචොරො එකචාරී හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, මහාචොරො එකකොව ගහණානි [නිග්ගහණානි (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] කත්තා හොති. තං කිස්ස හෙතු? ‘මා මෙ ගුය්හමන්තා බහිද්ධා සම්භෙදං අගමංසූ’ති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, මහාචොරො එකචාරී හොති.

‘‘ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහඞ්ගෙහි සමන්නාගතො මහාචොරො සන්ධිම්පි ඡින්දති නිල්ලොපම්පි හරති එකාගාරිකම්පි කරොති පරිපන්ථෙපි තිට්ඨති.

‘‘එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො පාපභික්ඛු ඛතං උපහතං අත්තානං පරිහරති, සාවජ්ජො ච හොති සානුවජ්ජො විඤ්ඤූනං, බහුඤ්ච අපුඤ්ඤං පසවති. කතමෙහි පඤ්චහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, පාපභික්ඛු විසමනිස්සිතො ච හොති, ගහනනිස්සිතො ච, බලවනිස්සිතො ච, භොගචාගී ච, එකචාරී ච.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, පාපභික්ඛු විසමනිස්සිතො හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, පාපභික්ඛු විසමෙන කායකම්මෙන සමන්නාගතො හොති, විසමෙන වචීකම්මෙන සමන්නාගතො හොති, විසමෙන මනොකම්මෙන සමන්නාගතො හොති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, පාපභික්ඛු විසමනිස්සිතො හොති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, පාපභික්ඛු ගහනනිස්සිතො හොති? ඉධ , භික්ඛවෙ, පාපභික්ඛු මිච්ඡාදිට්ඨිකො හොති අන්තග්ගාහිකාය දිට්ඨියා සමන්නාගතො. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, පාපභික්ඛු ගහනනිස්සිතො හොති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, පාපභික්ඛු බලවනිස්සිතො හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, පාපභික්ඛු රාජානං වා රාජමහාමත්තානං වා නිස්සිතො හොති. තස්ස එවං හොති – ‘සචෙ මං කොචි කිඤ්චි වක්ඛති, ඉමෙ මෙ රාජානො වා රාජමහාමත්තා වා පරියොධාය අත්ථං භණිස්සන්තී’ති. සචෙ නං කොචි කිඤ්චි ආහ, ත්‍යාස්ස රාජානො වා රාජමහාමත්තා වා පරියොධාය අත්ථං භණන්ති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, පාපභික්ඛු බලවනිස්සිතො හොති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, පාපභික්ඛු භොගචාගී හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, පාපභික්ඛු ලාභී හොති චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරානං. තස්ස එවං හොති – ‘සචෙ මං කොචි කිඤ්චි වක්ඛති, ඉතො ලාභෙන පටිසන්ථරිස්සාමී’ති. සචෙ නං කොචි කිඤ්චි ආහ, තතො ලාභෙන පටිසන්ථරති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, පාපභික්ඛු භොගචාගී හොති.

‘‘කථඤ්ච , භික්ඛවෙ, පාපභික්ඛු එකචාරී හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, පාපභික්ඛු එකකොව පච්චන්තිමෙසු ජනපදෙසු නිවාසං කප්පෙති. සො තත්ථ කුලානි උපසඞ්කමන්තො ලාභං ලභති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, පාපභික්ඛු එකචාරී හොති.

‘‘ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො පාපභික්ඛු ඛතං උපහතං අත්තානං පරිහරති, සාවජ්ජො ච හොති සානුවජ්ජො විඤ්ඤූනං, බහුඤ්ච අපුඤ්ඤං පසවතී’’ති. තතියං.

4. සමණසුඛුමාලසුත්තං

104. ‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු සමණෙසු සමණසුඛුමාලො හොති.

‘‘කතමෙහි පඤ්චහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු යාචිතොව බහුලං චීවරං පරිභුඤ්ජති, අප්පං අයාචිතො; යාචිතොව බහුලං පිණ්ඩපාතං පරිභුඤ්ජති, අප්පං අයාචිතො; යාචිතොව බහුලං සෙනාසනං පරිභුඤ්ජති, අප්පං අයාචිතො; යාචිතොව බහුලං ගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරං පරිභුඤ්ජති, අප්පං අයාචිතො. යෙහි ඛො පන සබ්‍රහ්මචාරීහි සද්ධිං විහරති , ත්‍යාස්ස [ත්‍යාස්ස (ක.) අ. නි. 4.87] මනාපෙනෙව බහුලං කායකම්මෙන සමුදාචරන්ති, අප්පං අමනාපෙන; මනාපෙනෙව බහුලං වචීකම්මෙන සමුදාචරන්ති, අප්පං අමනාපෙන; මනාපෙනෙව බහුලං මනොකම්මෙන සමුදාචරන්ති, අප්පං අමනාපෙන; මනාපංයෙව උපහාරං උපහරන්ති, අප්පං අමනාපං. යානි ඛො පන තානි වෙදයිතානි පිත්තසමුට්ඨානානි වා සෙම්හසමුට්ඨානානි වා වාතසමුට්ඨානානි වා සන්නිපාතිකානි වා උතුපරිණාමජානි වා විසමපරිහාරජානි වා ඔපක්කමිකානි වා කම්මවිපාකජානි වා, තානිස්ස න බහුදෙව උප්පජ්ජන්ති. අප්පාබාධො හොති, චතුන්නං ඣානානං ආභිචෙතසිකානං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරානං නිකාමලාභී හොති අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී, ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු සමණෙසු සමණසුඛුමාලො හොති.

‘‘යඤ්හි තං, භික්ඛවෙ, සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය – ‘සමණෙසු සමණසුඛුමාලො’ති, මමෙව තං, භික්ඛවෙ, සම්මා [මමෙව තං සම්මා (?)] වදමානො වදෙය්‍ය – ‘සමණෙසු සමණසුඛුමාලො’ති . අහඤ්හි, භික්ඛවෙ, යාචිතොව බහුලං චීවරං පරිභුඤ්ජාමි, අප්පං අයාචිතො; යාචිතොව බහුලං පිණ්ඩපාතං පරිභුඤ්ජාමි, අප්පං අයාචිතො; යාචිතොව බහුලං සෙනාසනං පරිභුඤ්ජාමි, අප්පං අයාචිතො; යාචිතොව බහුලං ගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරං පරිභුඤ්ජාමි, අප්පං අයාචිතො. යෙහි ඛො පන භික්ඛූහි සද්ධිං විහරාමි, තෙ මං මනාපෙනෙව බහුලං කායකම්මෙන සමුදාචරන්ති, අප්පං අමනාපෙන ; මනාපෙනෙව බහුලං වචීකම්මෙන සමුදාචරන්ති, අප්පං අමනාපෙන; මනාපෙනෙව බහුලං මනොකම්මෙන සමුදාචරන්ති, අප්පං අමනාපෙන; මනාපංයෙව උපහාරං උපහරන්ති, අප්පං අමනාපං. යානි ඛො පන

තානි වෙදයිතානි – පිත්තසමුට්ඨානානි වා සෙම්හසමුට්ඨානානි වා වාතසමුට්ඨානානි වා සන්නිපාතිකානි වා උතුපරිණාමජානි වා විසමපරිහාරජානි වා ඔපක්කමිකානි වා කම්මවිපාකජානි වා – තානි මෙ න බහුදෙව උප්පජ්ජන්ති. අප්පාබාධොහමස්මි, චතුන්නං ඛො පනස්මි [චතුන්නං ඛො පන (සී.), චතුන්නං (ස්‍යා. පී.)] ඣානානං ආභිචෙතසිකානං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරානං නිකාමලාභී [නිකාමලාභී හොමි (සී. ක.)] අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී, ආසවානං ඛයා…පෙ…. සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරාමි.

‘‘යඤ්හි තං, භික්ඛවෙ, සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය – ‘සමණෙසු සමණසුඛුමාලො’ති, මමෙව තං, භික්ඛවෙ, සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය – ‘සමණෙසු සමණසුඛුමාලො’’’ති. චතුත්ථං.

5. ඵාසුවිහාරසුත්තං

105. ‘‘පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, ඵාසුවිහාරා. කතමෙ පඤ්ච? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො මෙත්තං කායකම්මං පච්චුපට්ඨිතං හොති සබ්‍රහ්මචාරීසු ආවි චෙව රහො ච, මෙත්තං වචීකම්මං…පෙ…. මෙත්තං මනොකම්මං පච්චුපට්ඨිතං හොති සබ්‍රහ්මචාරීසු ආවි චෙව රහො ච. යානි තානි සීලානි අඛණ්ඩානි අච්ඡිද්දානි අසබලානි අකම්මාසානි භුජිස්සානි විඤ්ඤුප්පසත්ථානි අපරාමට්ඨානි සමාධිසංවත්තනිකානි, තථාරූපෙහි සීලෙහි සීලසාමඤ්ඤගතො විහරති සබ්‍රහ්මචාරීහි ආවි චෙව රහො ච. යායං දිට්ඨි අරියා නිය්‍යානිකා නිය්‍යාති තක්කරස්ස සම්මා දුක්ඛක්ඛයාය, තථාරූපාය දිට්ඨියා දිට්ඨිසාමඤ්ඤගතො විහරති සබ්‍රහ්මචාරීහි ආවි චෙව රහො ච. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ඵාසුවිහාරා’’ති. පඤ්චමං.

6. ආනන්දසුත්තං

106. එකං සමයං භගවා කොසම්බියං විහරති ඝොසිතාරාමෙ. අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවන්තං එතදවොච –

‘‘කිත්තාවතා නු ඛො, භන්තෙ, භික්ඛු සඞ්ඝෙ [භික්ඛුසංඝො (ස්‍යා. පී.)] විහරන්තො ඵාසුං විහරෙය්‍යා’’ති? ‘‘යතො ඛො, ආනන්ද, භික්ඛු අත්තනා [අත්තනා ච (පී. ක.)] සීලසම්පන්නො හොති, නො [නො ච (ක.)] පරං අධිසීලෙ සම්පවත්තා [සම්පවත්තා හොති (ක.)]; එත්තාවතාපි ඛො, ආනන්ද, භික්ඛු සඞ්ඝෙ විහරන්තො ඵාසුං විහරෙය්‍යා’’ති.

‘‘සියා පන, භන්තෙ, අඤ්ඤොපි පරියායො යථා භික්ඛු සඞ්ඝෙ විහරන්තො ඵාසුං විහරෙය්‍යා’’ති? ‘‘සියා, ආනන්ද [ආනන්දාති භගවා අවොච (ස්‍යා. පී.)]! යතො ඛො, ආනන්ද, භික්ඛු අත්තනා සීලසම්පන්නො හොති, නො පරං අධිසීලෙ සම්පවත්තා; අත්තානුපෙක්ඛී ච හොති, නො පරානුපෙක්ඛී; එත්තාවතාපි ඛො, ආනන්ද, භික්ඛු සඞ්ඝෙ විහරන්තො ඵාසුං විහරෙය්‍යා’’ති.

‘‘සියා පන, භන්තෙ, අඤ්ඤොපි පරියායො යථා භික්ඛු සඞ්ඝෙ විහරන්තො ඵාසුං විහරෙය්‍යා’’ති? ‘‘සියා, ආනන්ද! යතො ඛො, ආනන්ද, භික්ඛු අත්තනා සීලසම්පන්නො හොති, නො පරං අධිසීලෙ සම්පවත්තා; අත්තානුපෙක්ඛී ච හොති, නො පරානුපෙක්ඛී; අපඤ්ඤාතො ච හොති, තෙන ච අපඤ්ඤාතකෙන නො පරිතස්සති; එත්තාවතාපි ඛො, ආනන්ද, භික්ඛු සඞ්ඝෙ විහරන්තො ඵාසුං විහරෙය්‍යා’’ති.

‘‘සියා පන, භන්තෙ, අඤ්ඤොපි පරියායො යථා භික්ඛු සඞ්ඝෙ විහරන්තො ඵාසුං විහරෙය්‍යා’’ති? ‘‘සියා, ආනන්ද! යතො ඛො, ආනන්ද, භික්ඛු අත්තනා සීලසම්පන්නො හොති, නො පරං අධිසීලෙ සම්පවත්තා; අත්තානුපෙක්ඛී ච හොති, නො පරානුපෙක්ඛී; අපඤ්ඤාතො ච හොති, තෙන ච අපඤ්ඤාතකෙන නො පරිතස්සති; චතුන්නඤ්ච [චතුන්නං (පී. ක.)] ඣානානං ආභිචෙතසිකානං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරානං නිකාමලාභී හොති අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී; එත්තාවතාපි ඛො, ආනන්ද, භික්ඛු සඞ්ඝෙ විහරන්තො ඵාසුං විහරෙය්‍යා’’ති.

‘‘සියා පන, භන්තෙ, අඤ්ඤොපි පරියායො යථා භික්ඛු සඞ්ඝෙ විහරන්තො ඵාසුං විහරෙය්‍යා’’ති? ‘‘සියා, ආනන්ද! යතො ඛො, ආනන්ද, භික්ඛු අත්තනා සීලසම්පන්නො හොති, නො පරං අධිසීලෙ සම්පවත්තා; අත්තානුපෙක්ඛී ච හොති, නො පරානුපෙක්ඛී; අපඤ්ඤාතො ච හොති, තෙන ච අපඤ්ඤාතකෙන නො පරිතස්සති; චතුන්නඤ්ච ඣානානං ආභිචෙතසිකානං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරානං නිකාමලාභී හොති අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී; ආසවානඤ්ච [ආසවානං (සී. පී. ක.)] ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති; එත්තාවතාපි ඛො, ආනන්ද, භික්ඛු සඞ්ඝෙ විහරන්තො ඵාසුං විහරෙය්‍ය.

‘‘ඉමම්හා චාහං, ආනන්ද, ඵාසුවිහාරා අඤ්ඤො ඵාසුවිහාරො උත්තරිතරො වා පණීතතරො වා නත්ථීති වදාමී’’ති. ඡට්ඨං.

7. සීලසුත්තං

107. ''පඤ්චහි , භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු ආහුනෙය්‍යො හොති පාහුනෙය්‍යො දක්ඛිණෙය්‍යො අඤ්ජලිකරණීයො අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්ස.

''කතමෙහි පඤ්චහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සීලසම්පන්නො හොති, සමාධිසම්පන්නො හොති, පඤ්ඤාසම්පන්නො හොති, විමුත්තිසම්පන්නො හොති, විමුත්තිඤාණදස්සනසම්පන්නො හොති.

''ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු ආහුනෙය්‍යො හොති පාහුනෙය්‍යො දක්ඛිණෙය්‍යො අඤ්ජලිකරණීයො අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්සා''ති. සත්තමං.

8. අසෙඛසුත්තං

108. ''පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු ආහුනෙය්‍යො හොති පාහුනෙය්‍යො දක්ඛිණෙය්‍යො… පෙ…. අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්ස.

''කතමෙහි, පඤ්චහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අසෙඛෙන සීලක්ඛන්ධෙන සමන්නාගතො හොති, අසෙඛෙන සමාධික්ඛන්ධෙන සමන්නාගතො හොති, අසෙඛෙන පඤ්ඤාක්ඛන්ධෙන සමන්නාගතො හොති, අසෙඛෙන විමුත්තික්ඛන්ධෙන සමන්නාගතො හොති, අසෙඛෙන විමුත්තිඤාණදස්සනක්ඛන්ධෙන සමන්නාගතො හොති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු ආහුනෙය්‍යො හොති…පෙ…. අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්සා''ති. අට්ඨමං.

9. චාතුද්දිසසුත්තං

109. ''පඤ්චහි , භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු චාතුද්දිසො හොති. කතමෙහි පඤ්චහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සීලවා හොති, පාතිමොක්ඛසංවරසංවුතො විහරති ආචාරගොචරසම්පන්නො අණුමත්තෙසු වජ්ජෙසු භයදස්සාවී, සමාදාය සික්ඛති සික්ඛාපදෙසු; බහුස්සුතො හොති සුතධරො සුතසන්නිචයො , යෙ තෙ ධම්මා ආදිකල්‍යාණා මජ්ඣෙකල්‍යාණා පරියොසානකල්‍යාණා සාත්ථං සබ්‍යඤ්ජනං කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං අභිවදන්ති, තථාරූපාස්ස ධම්මා බහුස්සුතා හොන්ති ධාතා වචසා පරිචිතා මනසානුපෙක්ඛිතා දිට්ඨියා සුප්පටිවිද්ධා; සන්තුට්ඨො හොති ඉතරීතරචීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරෙන; චතුන්නං ඣානානං ආභිචෙතසිකානං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරානං නිකාමලාභී හොති අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී; ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති. ඉමෙහි, ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු චාතුද්දිසො හොතී''ති. නවමං.

10. අරඤ්ඤසුත්තං

110. ''පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු අලං අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි පටිසෙවිතුං. කතමෙහි පඤ්චහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සීලවා හොති…පෙ…. සමාදාය සික්ඛති සික්ඛාපදෙසු; බහුස්සුතො හොති…පෙ…. දිට්ඨියා සුප්පටිවිද්ධා; ආරද්ධවීරියො විහරති ථාමවා දළ්හපරක්කමො අනික්ඛිත්තධුරො කුසලෙසු ධම්මෙසු; චතුන්නං ඣානානං ආභිචෙතසිකානං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරානං නිකාමලාභී හොති අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී; ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු අලං අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි පටිසෙවිතු''න්ති. දසමං.

ඵාසුවිහාරවග්ගො පඨමො.

තස්සුද්දානං –

සාරජ්ජං සඞ්කිතො චොරො, සුඛුමාලං ඵාසු පඤ්චමං;
ආනන්ද සීලාසෙඛා ච, චාතුද්දිසො අරඤ්ඤෙන චාති.

(12) 2. අන්ධකවින්දවග්ගො

1. කුලූපකසුත්තං

111. ‘‘පඤ්චහි , භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො කුලූපකො භික්ඛු කුලෙසු අප්පියො ච හොති අමනාපො ච අගරු ච අභාවනීයො ච. කතමෙහි පඤ්චහි? අසන්ථවවිස්සාසී [අසන්ථුතවිස්සාසී (සී.), අසන්ධවවිස්සාසී (ක.)] ච හොති, අනිස්සරවිකප්පී ච, විස්සට්ඨුපසෙවී [වියත්ථුපසෙවී (සී.), බ්‍යත්ථුපසෙවී (ස්‍යා. කං.), ව්‍යත්තුපසෙවී (පී.)] ච, උපකණ්ණකජප්පී ච, අතියාචනකො ච. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො කුලූපකො භික්ඛු කුලෙසු අප්පියො ච හොති අමනාපො ච අගරු ච අභාවනීයො ච.

‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො කුලූපකො භික්ඛු කුලෙසු පියො ච හොති මනාපො ච ගරු ච භාවනීයො ච. කතමෙහි පඤ්චහි? න අසන්ථවවිස්සාසී ච හොති, න අනිස්සරවිකප්පී ච, න විස්සට්ඨුපසෙවී ච, න උපකණ්ණකජප්පී ච, න අතියාචනකො ච. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො කුලූපකො භික්ඛු කුලෙසු පියො ච හොති මනාපො ච ගරු ච භාවනීයො චා’’ති. පඨමං.

2. පච්ඡාසමණසුත්තං

112. ‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො පච්ඡාසමණො න ආදාතබ්බො. කතමෙහි පඤ්චහි? අතිදූරෙ වා ගච්ඡති අච්චාසන්නෙ වා , න පත්තපරියාපන්නං ගණ්හති, ආපත්තිසාමන්තා භණමානං න නිවාරෙති, භණමානස්ස අන්තරන්තරා කථං ඔපාතෙති, දුප්පඤ්ඤො හොති ජළො එළමූගො. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො පච්ඡාසමණො න ආදාතබ්බො.

‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො පච්ඡාසමණො ආදාතබ්බො. කතමෙහි පඤ්චහි? නාතිදූරෙ ගච්ඡති න අච්චාසන්නෙ, පත්තපරියාපන්නං ගණ්හති, ආපත්තිසාමන්තා භණමානං නිවාරෙති , භණමානස්ස න අන්තරන්තරා කථං ඔපාතෙති, පඤ්ඤවා හොති අජළො අනෙළමූගො. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො පච්ඡාසමණො ආදාතබ්බො’’ති. දුතියං.

3. සම්මාසමාධිසුත්තං

113. ‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු අභබ්බො සම්මාසමාධිං උපසම්පජ්ජ විහරිතුං. කතමෙහි පඤ්චහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අක්ඛමො හොති රූපානං, අක්ඛමො සද්දානං, අක්ඛමො ගන්ධානං, අක්ඛමො රසානං, අක්ඛමො ඵොට්ඨබ්බානං. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු අභබ්බො සම්මාසමාධිං උපසම්පජ්ජ විහරිතුං.

‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු භබ්බො සම්මාසමාධිං උපසම්පජ්ජ විහරිතුං. කතමෙහි පඤ්චහි? ඉධ , භික්ඛවෙ, භික්ඛු ඛමො හොති රූපානං, ඛමො සද්දානං, ඛමො ගන්ධානං, ඛමො රසානං, ඛමො ඵොට්ඨබ්බානං. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු භබ්බො සම්මාසමාධිං උපසම්පජ්ජ විහරිතු’’න්ති. තතියං.

4. අන්ධකවින්දසුත්තං

114. එකං සමයං භගවා මගධෙසු විහරති අන්ධකවින්දෙ. අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො ආයස්මන්තං ආනන්දං භගවා එතදවොච –

‘‘යෙ තෙ, ආනන්ද, භික්ඛූ නවා අචිරපබ්බජිතා අධුනාගතා ඉමං ධම්මවිනයං, තෙ වො, ආනන්ද, භික්ඛූ පඤ්චසු ධම්මෙසු සමාදපෙතබ්බා [සමාදාපෙතබ්බා (?)] නිවෙසෙතබ්බා පතිට්ඨාපෙතබ්බා . කතමෙසු පඤ්චසු? ‘එථ තුම්හෙ, ආවුසො, සීලවා හොථ, පාතිමොක්ඛසංවරසංවුතා විහරථ ආචාරගොචරසම්පන්නා අණුමත්තෙසු වජ්ජෙසු භයදස්සාවිනො, සමාදාය සික්ඛථ සික්ඛාපදෙසූ’ති – ඉති පාතිමොක්ඛසංවරෙ සමාදපෙතබ්බා නිවෙසෙතබ්බා පතිට්ඨාපෙතබ්බා.

‘‘‘එථ තුම්හෙ, ආවුසො, ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරා විහරථ ආරක්ඛසතිනො නිපක්කසතිනො [නිපකසතිනො (සී. ස්‍යා.), නෙපක්කසතිනො (?)], සාරක්ඛිතමානසා සතාරක්ඛෙන චෙතසා සමන්නාගතා’ති – ඉති ඉන්ද්‍රියසංවරෙ සමාදපෙතබ්බා නිවෙසෙතබ්බා පතිට්ඨාපෙතබ්බා.

‘‘‘එථ තුම්හෙ, ආවුසො, අප්පභස්සා හොථ, භස්සෙ පරියන්තකාරිනො’ති – ඉති භස්සපරියන්තෙ සමාදපෙතබ්බා නිවෙසෙතබ්බා පතිට්ඨාපෙතබ්බා.

‘‘‘එථ තුම්හෙ, ආවුසො, ආරඤ්ඤිකා හොථ, අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි පටිසෙවථා’ති – ඉති කායවූපකාසෙ සමාදපෙතබ්බා නිවෙසෙතබ්බා පතිට්ඨාපෙතබ්බා.

‘‘‘එථ තුම්හෙ, ආවුසො, සම්මාදිට්ඨිකා හොථ සම්මාදස්සනෙන සමන්නාගතා’ති – ඉති සම්මාදස්සනෙ සමාදපෙතබ්බා නිවෙසෙතබ්බා පතිට්ඨාපෙතබ්බා. යෙ තෙ, ආනන්ද, භික්ඛූ නවා අචිරපබ්බජිතා අධුනාගතා ඉමං ධම්මවිනයං, තෙ වො, ආනන්ද, භික්ඛූ ඉමෙසු පඤ්චසු ධම්මෙසු සමාදපෙතබ්බා නිවෙසෙතබ්බා පතිට්ඨාපෙතබ්බා’’ති . චතුත්ථං.

5. මච්ඡරිනීසුත්තං

115. ‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතා භික්ඛුනී යථාභතං නික්ඛිත්තා එවං නිරයෙ. කතමෙහි පඤ්චහි? ආවාසමච්ඡරිනී හොති, කුලමච්ඡරිනී හොති, ලාභමච්ඡරිනී හොති, වණ්ණමච්ඡරිනී හොති, ධම්මමච්ඡරිනී හොති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතා භික්ඛුනී යථාභතං නික්ඛිත්තා එවං නිරයෙ.

‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතා භික්ඛුනී යථාභතං නික්ඛිත්තා එවං සග්ගෙ. කතමෙහි පඤ්චහි? න ආවාසමච්ඡරිනී හොති, න කුලමච්ඡරිනී හොති, න ලාභමච්ඡරිනී හොති, න වණ්ණමච්ඡරිනී හොති, න ධම්මමච්ඡරිනී හොති . ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතා භික්ඛුනී යථාභතං නික්ඛිත්තා එවං සග්ගෙ’’ති. පඤ්චමං.

6. වණ්ණනාසුත්තං

116. ‘‘පඤ්චහි , භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතා භික්ඛුනී යථාභතං නික්ඛිත්තා එවං නිරයෙ. කතමෙහි පඤ්චහි? අනනුවිච්ච අපරියොගාහෙත්වා අවණ්ණාරහස්ස වණ්ණං භාසති, අනනුවිච්ච අපරියොගාහෙත්වා වණ්ණාරහස්ස අවණ්ණං භාසති, අනනුවිච්ච අපරියොගාහෙත්වා අප්පසාදනීයෙ ඨානෙ පසාදං උපදංසෙති, අනනුවිච්ච අපරියොගාහෙත්වා පසාදනීයෙ ඨානෙ අප්පසාදං උපදංසෙති, සද්ධාදෙය්‍යං විනිපාතෙති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතා භික්ඛුනී යථාභතං නික්ඛිත්තා එවං නිරයෙ.

‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතා භික්ඛුනී යථාභතං නික්ඛිත්තා එවං සග්ගෙ. කතමෙහි පඤ්චහි? අනුවිච්ච පරියොගාහෙත්වා අවණ්ණාරහස්ස අවණ්ණං භාසති, අනුවිච්ච පරියොගාහෙත්වා වණ්ණාරහස්ස වණ්ණං භාසති, අනුවිච්ච පරියොගාහෙත්වා අප්පසාදනීයෙ ඨානෙ අප්පසාදං උපදංසෙති, අනුවිච්ච පරියොගාහෙත්වා පසාදනීයෙ ඨානෙ පසාදං උපදංසෙති, සද්ධාදෙය්‍යං න විනිපාතෙති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතා භික්ඛුනී යථාභතං නික්ඛිත්තා එවං සග්ගෙ’’ති. ඡට්ඨං.

7. ඉස්සුකිනීසුත්තං

117. ‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතා භික්ඛුනී යථාභතං නික්ඛිත්තා එවං නිරයෙ. කතමෙහි පඤ්චහි? අනනුවිච්ච අපරියොගාහෙත්වා අවණ්ණාරහස්ස වණ්ණං භාසති, අනනුවිච්ච අපරියොගාහෙත්වා වණ්ණාරහස්ස අවණ්ණං භාසති, ඉස්සුකිනී ච හොති, මච්ඡරිනී ච, සද්ධාදෙය්‍යං [සද්ධාදෙය්‍යඤ්ච (ස්‍යා.)] විනිපාතෙති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතා භික්ඛුනී යථාභතං නික්ඛිත්තා එවං නිරයෙ.

‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතා භික්ඛුනී යථාභතං නික්ඛිත්තා එවං සග්ගෙ. කතමෙහි පඤ්චහි? අනුවිච්ච පරියොගාහෙත්වා අවණ්ණාරහස්ස අවණ්ණං භාසති, අනුවිච්ච පරියොගාහෙත්වා වණ්ණාරහස්ස වණ්ණං භාසති , අනිස්සුකිනී ච හොති, අමච්ඡරිනී ච, සද්ධාදෙය්‍යං න විනිපාතෙති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතා භික්ඛුනී යථාභතං නික්ඛිත්තා එවං සග්ගෙ’’ති. සත්තමං.

8. මිච්ඡාදිට්ඨිකසුත්තං

118. ‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතා භික්ඛුනී යථාභතං නික්ඛිත්තා එවං නිරයෙ. කතමෙහි පඤ්චහි? අනනුවිච්ච අපරියොගාහෙත්වා අවණ්ණාරහස්ස වණ්ණං භාසති, අනනුවිච්ච අපරියොගාහෙත්වා වණ්ණාරහස්ස අවණ්ණං භාසති, මිච්ඡාදිට්ඨිකා ච හොති, මිච්ඡාසඞ්කප්පා ච, සද්ධාදෙය්‍යං විනිපාතෙති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතා භික්ඛුනී යථාභතං නික්ඛිත්තා එවං නිරයෙ.

‘‘පඤ්චහි , භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතා භික්ඛුනී යථාභතං නික්ඛිත්තා එවං සග්ගෙ . කතමෙහි පඤ්චහි? අනුවිච්ච පරියොගාහෙත්වා අවණ්ණාරහස්ස අවණ්ණං භාසති, අනුවිච්ච පරියොගාහෙත්වා වණ්ණාරහස්ස වණ්ණං

භාසති, සම්මාදිට්ඨිකා ච, හොති, සම්මාසඞ්කප්පා ච, සද්ධාදෙය්‍යං න විනිපාතෙති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතා භික්ඛුනී යථාභතං නික්ඛිත්තා එවං සග්ගෙ’’ති. අට්ඨමං.

9. මිච්ඡාවාචාසුත්තං

119. ‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතා භික්ඛුනී යථාභතං නික්ඛිත්තා එවං නිරයෙ. කතමෙහි පඤ්චහි? අනනුවිච්ච අපරියොගාහෙත්වා අවණ්ණාරහස්ස වණ්ණං භාසති, අනනුවිච්ච අපරියොගාහෙත්වා වණ්ණාරහස්ස අවණ්ණං භාසති, මිච්ඡාවාචා ච හොති, මිච්ඡාකම්මන්තා ච, සද්ධාදෙය්‍යං විනිපාතෙති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතා භික්ඛුනී යථාභතං නික්ඛිත්තා එවං නිරයෙ.

‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතා භික්ඛුනී යථාභතං නික්ඛිත්තා එවං සග්ගෙ. කතමෙහි පඤ්චහි? අනුවිච්ච පරියොගාහෙත්වා අවණ්ණාරහස්ස අවණ්ණං භාසති, අනුවිච්ච පරියොගාහෙත්වා වණ්ණාරහස්ස වණ්ණං භාසති, සම්මාවාචා ච හොති, සම්මාකම්මන්තා ච, සද්ධාදෙය්‍යං න විනිපාතෙති. ඉමෙහි ඛො භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතා භික්ඛුනී යථාභතං නික්ඛිත්තා එවං සග්ගෙ’’ති. නවමං.

10. මිච්ඡාවායාමසුත්තං

120. ‘‘පඤ්චහි , භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතා භික්ඛුනී යථාභතං නික්ඛිත්තා එවං නිරයෙ. කතමෙහි පඤ්චහි? අනනුවිච්ච අපරියොගාහෙත්වා අවණ්ණාරහස්ස වණ්ණං භාසති, අනනුවිච්ච අපරියොගාහෙත්වා වණ්ණාරහස්ස අවණ්ණං භාසති, මිච්ඡාවායාමා ච හොති, මිච්ඡාසතිනී ච [මිච්ඡාසති ච (සයා.)], සද්ධාදෙය්‍යං විනිපාතෙති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතා භික්ඛුනී යථාභතං නික්ඛිත්තා එවං නිරයෙ.

‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතා භික්ඛුනී යථාභතං නික්ඛිත්තා එවං සග්ගෙ. කතමෙහි පඤ්චහි? අනුවිච්ච පරියොගාහෙත්වා අවණ්ණාරහස්ස අවණ්ණං භාසති, අනුවිච්ච පරියොගාහෙත්වා වණ්ණාරහස්ස වණ්ණං භාසති, සම්මාවායාමා ච හොති, සම්මාසතිනී ච, සද්ධාදෙය්‍යං න විනිපාතෙති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතා භික්ඛුනී යථාභතං නික්ඛිත්තා එවං සග්ගෙ’’ති. දසමං.

අන්ධකවින්දවග්ගො දුතියො.

තස්සුද්දානං –

කුලූපකො පච්ඡාසමණො, සමාධිඅන්ධකවින්දං;
මච්ඡරී වණ්ණනා ඉස්සා, දිට්ඨිවාචාය වායමාති.

(13) 3. ගිලානවග්ගො

1. ගිලානසුත්තං

121. එකං සමයං භගවා වෙසාලියං විහරති මහාවනෙ කූටාගාරසාලායං. අථ ඛො භගවා සායන්හසමයං පටිසල්ලානා වුට්ඨිතො යෙන ගිලානසාලා තෙනුපසඞ්කමි. අද්දසා ඛො භගවා අඤ්ඤතරං භික්ඛුං දුබ්බලං ගිලානකං; දිස්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදි. නිසජ්ජ ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි –

‘‘යං කිඤ්චි [යං කිඤ්චි (ස්‍යා. කං.)], භික්ඛවෙ, භික්ඛුං දුබ්බලං [භික්ඛවෙ දුබ්බලං (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] ගිලානකං පඤ්ච ධම්මා න විජහන්ති, තස්සෙතං පාටිකඞ්ඛං – ‘නචිරස්සෙව ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරිස්සතී’’’ති.

‘‘කතමෙ පඤ්ච? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අසුභානුපස්සී කායෙ විහරති, ආහාරෙ පටිකූලසඤ්ඤී, සබ්බලොකෙ අනභිරතසඤ්ඤී [සබ්බත්ථපි එවමෙව දිස්සති], සබ්බසඞ්ඛාරෙසු අනිච්චානුපස්සී, මරණසඤ්ඤා ඛො පනස්ස අජ්ඣත්තං සූපට්ඨිතා හොති. යං කිඤ්චි, භික්ඛවෙ, භික්ඛුං දුබ්බලං ගිලානකං ඉමෙ පඤ්ච ධම්මා න විජහන්ති, තස්සෙතං පාටිකඞ්ඛං – ‘නචිරස්සෙව ආසවානං ඛයා…පෙ.… සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරිස්සතී’’’ති. පඨමං.

2. සතිසූපට්ඨිතසුත්තං

122. ‘‘යො හි කොචි, භික්ඛවෙ, භික්ඛු වා භික්ඛුනී වා පඤ්ච ධම්මෙ භාවෙති පඤ්ච ධම්මෙ බහුලීකරොති, තස්ස ද්වින්නං ඵලානං අඤ්ඤතරං ඵලං පාටිකඞ්ඛං – දිට්ඨෙව ධම්මෙ අඤ්ඤා, සති වා උපාදිසෙසෙ අනාගාමිතා.

‘‘කතමෙ පඤ්ච? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො අජ්ඣත්තඤ්ඤෙව සති සූපට්ඨිතා හොති ධම්මානං උදයත්ථගාමිනියා පඤ්ඤාය, අසුභානුපස්සී කායෙ විහරති, ආහාරෙ පටිකූලසඤ්ඤී, සබ්බලොකෙ අනභිරතසඤ්ඤී, සබ්බසඞ්ඛාරෙසු අනිච්චානුපස්සී. යො හි කොචි, භික්ඛවෙ, භික්ඛු වා භික්ඛුනී වා ඉමෙ පඤ්ච ධම්මෙ භාවෙති ඉමෙ පඤ්ච ධම්මෙ බහුලීකරොති, තස්ස ද්වින්නං ඵලානං අඤ්ඤතරං ඵලං පාටිකඞ්ඛං – දිට්ඨෙව ධම්මෙ අඤ්ඤා, සති වා උපාදිසෙසෙ අනාගාමිතා’’ති. දුතියං.

3. පඨමඋපට්ඨාකසුත්තං

123. ‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො ගිලානො දූපට්ඨාකො [දුපට්ඨාකො (ස්‍යා. කං. පී. ක.) මහාව. 366] හොති. කතමෙහි පඤ්චහි? අසප්පායකාරී හොති, සප්පායෙ මත්තං න ජානාති, භෙසජ්ජං නප්පටිසෙවිතා හොති, අත්ථකාමස්ස ගිලානුපට්ඨාකස්ස න යථාභූතං ආබාධං ආවිකත්තා හොති අභික්කමන්තං වා අභික්කමතීති පටික්කමන්තං වා පටික්කමතීති ඨිතං වා ඨිතොති, උප්පන්නානං සාරීරිකානං වෙදනානං දුක්ඛානං තිබ්බානං [තිප්පානං (සී.) මහාව. 366] ඛරානං කටුකානං අසාතානං අමනාපානං පාණහරානං අනධිවාසකජාතිකො හොති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො ගිලානො දූපට්ඨාකො හොති.

‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො ගිලානො සූපට්ඨාකො හොති. කතමෙහි පඤ්චහි? සප්පායකාරී හොති, සප්පායෙ මත්තං ජානාති, භෙසජ්ජං පටිසෙවිතා හොති, අත්ථකාමස්ස ගිලානුපට්ඨාකස්ස යථාභූතං ආබාධං ආවිකත්තා හොති අභික්කමන්තං වා අභික්කමතීති පටික්කමන්තං වා පටික්කමතීති ඨිතං වා ඨිතොති, උප්පන්නානං සාරීරිකානං වෙදනානං දුක්ඛානං තිබ්බානං ඛරානං කටුකානං අසාතානං අමනාපානං පාණහරානං අධිවාසකජාතිකො හොති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො ගිලානො සූපට්ඨාකො හොතී’’ති. තතියං.

4. දුතියඋපට්ඨාකසුත්තං

124. ‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො ගිලානුපට්ඨාකො නාලං ගිලානං උපට්ඨාතුං. කතමෙහි පඤ්චහි? නප්පටිබලො හොති භෙසජ්ජං සංවිධාතුං; සප්පායාසප්පායං න ජානාති, අසප්පායං උපනාමෙති, සප්පායං අපනාමෙති; ආමිසන්තරො ගිලානං උපට්ඨාති, නො මෙත්තචිත්තො ; ජෙගුච්ඡී හොති උච්චාරං වා පස්සාවං වා වන්තං වා ඛෙළං වා නීහරිතුං; නප්පටිබලො හොති ගිලානං කාලෙන කාලං ධම්මියා කථාය සන්දස්සෙතුං සමාදපෙතුං [සමාදාපෙතුං (?) මහාව. 366] සමුත්තෙජෙතුං සම්පහංසෙතුං. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො ගිලානුපට්ඨාකො නාලං ගිලානං උපට්ඨාතුං.

‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො ගිලානුපට්ඨාකො අලං ගිලානං උපට්ඨාතුං. කතමෙහි පඤ්චහි? පටිබලො හොති භෙසජ්ජං සංවිධාතුං; සප්පායාසප්පායං ජානාති, අසප්පායං අපනාමෙති, සප්පායං උපනාමෙති; මෙත්තචිත්තො ගිලානං උපට්ඨාති, නො ආමිසන්තරො; අජෙගුච්ඡී හොති උච්චාරං වා පස්සාවං වා වන්තං වා ඛෙළං වා නීහරිතුං; පටිබලො හොති ගිලානං කාලෙන කාලං ධම්මියා කථාය සන්දස්සෙතුං සමාදපෙතුං සමුත්තෙජෙතුං

සම්පහංසෙතුං. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො ගිලානුපට්ඨාකො අලං ගිලානං උපට්ඨාතු''න්ති. චතුත්ථං.

5. පඨමඅනායුස්සාසුත්තං

125. ''පඤ්චිමෙ , භික්ඛවෙ, ධම්මා අනායුස්සා. කතමෙ පඤ්ච? අසප්පායකාරී හොති, සප්පායෙ මත්තං න ජානාති, අපරිණතභොජී ච හොති, අකාලචාරී ච හොති, අබ්‍රහ්මචාරී ච. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ධම්මා අනායුස්සා.

''පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මා ආයුස්සා. කතමෙ පඤ්ච? සප්පායකාරී හොති, සප්පායෙ මත්තං ජානාති, පරිණතභොජී ච හොති, කාලචාරී ච හොති, බ්‍රහ්මචාරී ච. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ධම්මා ආයුස්සා''ති. පඤ්චමං.

6. දුතියඅනායුස්සාසුත්තං

126. ''පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මා අනායුස්සා. කතමෙ පඤ්ච? අසප්පායකාරී හොති, සප්පායෙ මත්තං න ජානාති, අපරිණතභොජී ච හොති, දුස්සීලො ච, පාපමිත්තො ච. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ධම්මා අනායුස්සා.

''පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මා ආයුස්සා. කතමෙ පඤ්ච ? සප්පායකාරී හොති, සප්පායෙ මත්තං ජානාති, පරිණතභොජී ච හොති, සීලවා ච, කල්‍යාණමිත්තො ච. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ධම්මා ආයුස්සා''ති. ඡට්ඨං.

7. වපකාසසුත්තං

127. ''පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු නාලං සඞ්ඝම්හා වපකාසිතුං [වි + අප + කාසිතුං = වපකාසිතුං]. කතමෙහි පඤ්චහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අසන්තුට්ඨො හොති ඉතරීතරෙන චීවරෙන, අසන්තුට්ඨො හොති ඉතරීතරෙන පිණ්ඩපාතෙන, අසන්තුට්ඨො හොති ඉතරීතරෙන සෙනාසනෙන, අසන්තුට්ඨො හොති ඉතරීතරෙන ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරෙන, කාමසඞ්කප්පබහුලො ච විහරති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු නාලං සඞ්ඝම්හා වපකාසිතුං.

''පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු අලං සඞ්ඝම්හා වපකාසිතුං. කතමෙහි පඤ්චහි? ඉධ , භික්ඛවෙ, භික්ඛු සන්තුට්ඨො හොති ඉතරීතරෙන චීවරෙන, සන්තුට්ඨො හොති ඉතරීතරෙන පිණ්ඩපාතෙන, සන්තුට්ඨො හොති ඉතරීතරෙන සෙනාසනෙන, සන්තුට්ඨො හොති ඉතරීතරෙන ගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරෙන , නෙක්ඛම්මසඞ්කප්පබහුලො [න කාමසඞ්කප්පබහුලො (ක.)] ච විහරති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු අලං සඞ්ඝම්හා වපකාසිතු''න්ති. සත්තමං.

8. සමණසුඛසුත්තං

128. ''පඤ්චිමානි, භික්ඛවෙ, සමණදුක්ඛානි. කතමානි පඤ්ච? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අසන්තුට්ඨො හොති ඉතරීතරෙන චීවරෙන, අසන්තුට්ඨො හොති ඉතරීතරෙන පිණ්ඩපාතෙන, අසන්තුට්ඨො හොති ඉතරීතරෙන සෙනාසනෙන, අසන්තුට්ඨො හොති ඉතරීතරෙන ගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරෙන, අනභිරතො ච බ්‍රහ්මචරියං චරති. ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච සමණදුක්ඛානි.

''පඤ්චිමානි, භික්ඛවෙ, සමණසුඛානි. කතමානි පඤ්ච? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සන්තුට්ඨො හොති ඉතරීතරෙන චීවරෙන, සන්තුට්ඨො හොති ඉතරීතරෙන පිණ්ඩපාතෙන, සන්තුට්ඨො හොති ඉතරීතරෙන සෙනාසනෙන, සන්තුට්ඨො හොති ඉතරීතරෙන ගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරෙන, අභිරතො ච බ්‍රහ්මචරියං චරති. ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච සමණසුඛානී''ති. අට්ඨමං.

9. පරිකුප්පසුත්තං

129. ''පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, ආපායිකා නෙරයිකා පරිකුප්පා අතෙකිච්ඡා. කතමෙ පඤ්ච? මාතා [මාතරං (ක.)] ජීවිතා වොරොපිතා හොති, පිතා [පිතරං (ක.)] ජීවිතා වොරොපිතො [වොරොපිතා (ක.)] හොති, අරහං [අරහන්තං (ක.), අරහා (ස්‍යා.)] ජීවිතා වොරොපිතො හොති, තථාගතස්ස දුට්ඨෙන චිත්තෙන ලොහිතං උප්පාදිතං හොති, සඞ්ඝො භින්නො හොති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ආපායිකා නෙරයිකා පරිකුප්පා අතෙකිච්ඡා''ති. නවමං.

10. බ්‍යසනසුත්තං

130. ''පඤ්චිමානි , භික්ඛවෙ, බ්‍යසනානි. කතමානි පඤ්ච? ඤාතිබ්‍යසනං, භොගබ්‍යසනං, රොගබ්‍යසනං, සීලබ්‍යසනං, දිට්ඨිබ්‍යසනං. න, භික්ඛවෙ, සත්තා ඤාතිබ්‍යසනහෙතු වා භොගබ්‍යසනහෙතු වා රොගබ්‍යසනහෙතු වා

කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජන්ති. සීලබ්‍යසනහෙතු වා, භික්ඛවෙ, සත්තා දිට්ඨිබ්‍යසනහෙතු වා කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජන්ති. ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච බ්‍යසනානි.

‘‘පඤ්චිමා, භික්ඛවෙ, සම්පදා. කතමා පඤ්ච? ඤාතිසම්පදා, භොගසම්පදා, ආරොග්‍යසම්පදා, සීලසම්පදා, දිට්ඨිසම්පදා. න, භික්ඛවෙ, සත්තා ඤාතිසම්පදාහෙතු වා භොගසම්පදාහෙතු වා ආරොග්‍යසම්පදාහෙතු වා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්ති. සීලසම්පදාහෙතු වා, භික්ඛවෙ, සත්තා දිට්ඨිසම්පදාහෙතු වා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්ති. ඉමා ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච සම්පදා’’ති. දසමං.

ගිලානවග්ගො තතියො.

තස්සුද්දානං –

ගිලානො සතිසූපට්ඨී, ද්වෙ උපට්ඨාකා දුවායුසා;
වපකාසසමණසුඛා, පරිකුප්පං බ්‍යසනෙන චාති.

(14) 4. රාජවග්ගො

1. පඨමචක්කානුවත්තනසුත්තං

131. ‘‘පඤ්චහි , භික්ඛවෙ, අඞ්ගෙහි සමන්නාගතො රාජා චක්කවත්තී ධම්මෙනෙව චක්කං වත්තෙති [පවත්තෙති (ස්යා. පී. ක.)]; තං හොති චක්කං අප්පටිවත්තියං [අප්පතිවත්තියං (සී.)] කෙනචි මනුස්සභූතෙන පච්චත්ථිකෙන පාණිනා.

‘‘කතමෙහි පඤ්චහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, රාජා චක්කවත්තී අත්ථඤ්ඤූ ච හොති, ධම්මඤ්ඤූ ච, මත්තඤ්ඤූ ච, කාලඤ්ඤූ ච, පරිසඤ්ඤූ ච. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි අඞ්ගෙහි සමන්නාගතො රාජා චක්කවත්තී ධම්මෙනෙව චක්කං පවත්තෙති; තං හොති චක්කං අප්පටිවත්තියං කෙනචි මනුස්සභූතෙන පච්චත්ථිකෙන පාණිනා.

‘‘එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො තථාගතො අරහං සම්මාසම්බුද්ධො ධම්මෙනෙව අනුත්තරං ධම්මචක්කං පවත්තෙති; තං හොති චක්කං අප්පටිවත්තියං සමණෙන වා බ්‍රාහ්මණෙන වා දෙවෙන වා මාරෙන වා බ්‍රහ්මුනා වා කෙනචි වා ලොකස්මිං.

‘‘කතමෙහි පඤ්චහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, තථාගතො අරහං සම්මාසම්බුද්ධො අත්ථඤ්ඤූ, ධම්මඤ්ඤූ, මත්තඤ්ඤූ, කාලඤ්ඤූ, පරිසඤ්ඤූ. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො තථාගතො අරහං සම්මාසම්බුද්ධො ධම්මෙනෙව අනුත්තරං ධම්මචක්කං පවත්තෙති; තං හොති ධම්මචක්කං අප්පටිවත්තියං සමණෙන වා බ්‍රාහ්මණෙන වා දෙවෙන වා මාරෙන වා බ්‍රහ්මුනා වා කෙනචි වා ලොකස්මි’’න්ති. පඨමං.

2. දුතියචක්කානුවත්තනසුත්තං

132. ‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, අඞ්ගෙහි සමන්නාගතො රඤ්ඤො චක්කවත්තිස්ස ජෙට්ඨො පුත්තො පිතරා පවත්තිතං චක්කං ධම්මෙනෙව අනුප්පවත්තෙති; තං හොති චක්කං අප්පටිවත්තියං කෙනචි මනුස්සභූතෙන පච්චත්ථිකෙන පාණිනා.

‘‘කතමෙහි පඤ්චහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො චක්කවත්තිස්ස ජෙට්ඨො පුත්තො අත්ථඤ්ඤූ ච හොති, ධම්මඤ්ඤූ ච, මත්තඤ්ඤූ ච, කාලඤ්ඤූ ච, පරිසඤ්ඤූ ච. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි අඞ්ගෙහි සමන්නාගතො රඤ්ඤො චක්කවත්තිස්ස ජෙට්ඨො පුත්තො පිතරා පවත්තිතං චක්කං ධම්මෙනෙව අනුප්පවත්තෙති; තං හොති චක්කං අප්පටිවත්තියං කෙනචි මනුස්සභූතෙන පච්චත්ථිකෙන පාණිනා.

‘‘එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො සාරිපුත්තො තථාගතෙන අනුත්තරං ධම්මචක්කං පවත්තිතං සම්මදෙව අනුප්පවත්තෙති; තං හොති චක්කං අප්පටිවත්තියං සමණෙන වා බ්‍රාහ්මණෙන වා දෙවෙන වා මාරෙන වා බ්‍රහ්මුනා වා කෙනචි වා ලොකස්මිං.

‘‘කතමෙහි පඤ්චහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, සාරිපුත්තො අත්ථඤ්ඤූ, ධම්මඤ්ඤූ, මත්තඤ්ඤූ , කාලඤ්ඤූ, පරිසඤ්ඤූ. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො සාරිපුත්තො තථාගතෙන අනුත්තරං ධම්මචක්කං පවත්තිතං සම්මදෙව අනුප්පවත්තෙති; තං හොති චක්කං අප්පටිවත්තියං සමණෙන වා බ්‍රාහ්මණෙන වා දෙවෙන වා මාරෙන වා බ්‍රහ්මුනා වා කෙනචි වා ලොකස්මි’’න්ති. දුතියං.

3. ධම්මරාජාසුත්තං

133. ‘‘යොපි සො [යොපි ඛො (සී. ස්යා. පී.)], භික්ඛවෙ, රාජා චක්කවත්තී ධම්මිකො ධම්මරාජා, සොපි න අරාජකං චක්කං වත්තෙතී’’ති. එවං වුත්තෙ අඤ්ඤතරො භික්ඛු භගවන්තං එතදවොච – ‘‘කො පන, භන්තෙ, රඤ්ඤො චක්කවත්තිස්ස ධම්මිකස්ස ධම්මරඤ්ඤො රාජා’’ති? ‘‘ධම්මො, භික්ඛූ’’ති භගවා අවොච.

‘‘ඉධ, භික්ඛු, රාජා චක්කවත්තී ධම්මිකො ධම්මරාජා ධම්මඤ්ඤෙව නිස්සාය ධම්මං සක්කරොන්තො ධම්මං ගරුං කරොන්තො ධම්මං අපචායමානො ධම්මද්ධජො ධම්මකෙතු ධම්මාධිපතෙය්‍යො ධම්මිකං රක්ඛාවරණගුත්තිං සංවිදහති අන්තොජනස්මිං.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛු, රාජා චක්කවත්තී ධම්මිකො ධම්මරාජා ධම්මඤ්ඤෙව නිස්සාය ධම්මං සක්කරොන්තො ධම්මං ගරුං කරොන්තො ධම්මං අපචායමානො ධම්මද්ධජො ධම්මකෙතු ධම්මාධිපතෙය්‍යො ධම්මිකං රක්ඛාවරණගුත්තිං සංවිදහති ඛත්තියෙසු අනුයන්තෙසු [අනුයුත්තෙසු (සී.) අ. නි. 3.14] …පෙ.… බලකායස්මිං බ්‍රාහ්මණගහපතිකෙසු නෙගමජානපදෙසු සමණබ්‍රාහ්මණෙසු මිගපක්ඛීසු. ස ඛො සො, භික්ඛු, රාජා චක්කවත්තී ධම්මිකො ධම්මරාජා ධම්මඤ්ඤෙව නිස්සාය ධම්මං සක්කරොන්තො ධම්මං ගරුං කරොන්තො ධම්මං අපචායමානො

ධම්මද්ධජො ධම්මකෙතු ධම්මාධිපතෙය්‍යො ධම්මිකං රක්ඛාවරණගුත්තිං සංවිදහිත්වා අන්තොජනස්මිං ධම්මිකං රක්ඛාවරණගුත්තිං සංවිදහිත්වා ඛත්තියෙසු අනුයන්තෙසු බලකායස්මිං බ්‍රාහ්මණගහපතිකෙසු නෙගමජානපදෙසු සමණබ්‍රාහ්මණෙසු මිගපක්ඛීසු ධම්මෙනෙව චක්කං පවත්තෙති; තං හොති චක්කං අප්පටිවත්තියං කෙනචි මනුස්සභූතෙන පච්චත්ථිකෙන පාණිනා.

‘‘එවමෙවං ඛො, භික්ඛු, තථාගතො අරහං සම්මාසම්බුද්ධො ධම්මිකො ධම්මරාජා ධම්මඤ්ඤෙව නිස්සාය ධම්මං සක්කරොන්තො ධම්මං ගරුං කරොන්තො ධම්මං අපචායමානො ධම්මද්ධජො ධම්මකෙතු ධම්මාධිපතෙය්‍යො ධම්මිකං රක්ඛාවරණගුත්තිං සංවිදහති භික්ඛූසු – ‘එවරූපං කායකම්මං සෙවිතබ්බං, එවරූපං කායකම්මං න සෙවිතබ්බං; එවරූපං වචීකම්මං සෙවිතබ්බං, එවරූපං වචීකම්මං න සෙවිතබ්බං; එවරූපං මනොකම්මං සෙවිතබ්බං, එවරූපං මනොකම්මං න සෙවිතබ්බං; එවරූපො ආජීවො සෙවිතබ්බො, එවරූපො ආජීවො න සෙවිතබ්බො; එවරූපො ගාමනිගමො සෙවිතබ්බො, එවරූපො ගාමනිගමො න සෙවිතබ්බො’ති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛු, තථාගතො අරහං සම්මාසම්බුද්ධො ධම්මිකො ධම්මරාජා ධම්මඤ්ඤෙව නිස්සාය ධම්මං සක්කරොන්තො ධම්මං ගරුං කරොන්තො ධම්මං අපචායමානො ධම්මද්ධජො ධම්මකෙතු ධම්මාධිපතෙය්‍යො ධම්මිකං රක්ඛාවරණගුත්තිං සංවිදහති භික්ඛුනීසු [භික්ඛූසු භික්ඛුනීසු (සී. පී.)] …පෙ.… උපාසකෙසු…පෙ.… උපාසිකාසු – ‘එවරූපං කායකම්මං සෙවිතබ්බං, එවරූපං කායකම්මං න සෙවිතබ්බං; එවරූපං වචීකම්මං සෙවිතබ්බං, එවරූපං වචීකම්මං න සෙවිතබ්බං; එවරූපං මනොකම්මං සෙවිතබ්බං, එවරූපං මනොකම්මං න සෙවිතබ්බං; එවරූපො ආජීවො සෙවිතබ්බො, එවරූපො ආජීවො න සෙවිතබ්බො; එවරූපො ගාමනිගමො සෙවිතබ්බො, එවරූපො ගාමනිගමො න සෙවිතබ්බො’’’ති.

‘‘ස ඛො සො, භික්ඛු, තථාගතො අරහං සම්මාසම්බුද්ධො ධම්මිකො ධම්මරාජා ධම්මඤ්ඤෙව නිස්සාය ධම්මං සක්කරොන්තො ධම්මං ගරුං කරොන්තො ධම්මං අපචායමානො ධම්මද්ධජො ධම්මකෙතු ධම්මාධිපතෙය්‍යො ධම්මිකං රක්ඛාවරණගුත්තිං සංවිදහිත්වා භික්ඛූසු, ධම්මිකං රක්ඛාවරණගුත්තිං සංවිදහිත්වා භික්ඛුනීසු, ධම්මිකං රක්ඛාවරණගුත්තිං සංවිදහිත්වා උපාසකෙසු, ධම්මිකං රක්ඛාවරණගුත්තිං සංවිදහිත්වා උපාසිකාසු ධම්මෙනෙව අනුත්තරං ධම්මචක්කං පවත්තෙති; තං හොති චක්කං අප්පටිවත්තියං සමණෙන වා බ්‍රාහ්මණෙන වා දෙවෙන වා මාරෙන වා බ්‍රහ්මුනා වා කෙනචි වා ලොකස්මි’’න්ති. තතියං.

4. යස්සංදිසංසුත්තං

134. ‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, අඞ්ගෙහි සමන්නාගතො රාජා ඛත්තියො මුද්ධාවසිත්තො යස්සං යස්සං දිසායං විහරති, සකස්මිංයෙව විජිතෙ විහරති.

‘‘කතමෙහි පඤ්චහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, රාජා ඛත්තියො මුද්ධාවසිත්තො උභතො සුජාතො හොති මාතිතො ච පිතිතො ච, සංසුද්ධගහණිකො, යාව සත්තමා පිතාමහයුගා අක්ඛිත්තො අනුපක්කුට්ඨො ජාතිවාදෙන; අඩ්ඪො හොති මහද්ධනො මහාභොගො පරිපුණ්ණකොසකොට්ඨාගාරො; බලවා ඛො පන හොති චතුරඞ්ගිනියා සෙනාය සමන්නාගතො අස්සවාය ඔවාදපටිකරාය; පරිණායකො ඛො පනස්ස හොති පණ්ඩිතො වියත්තො මෙධාවී පටිබලො අතීතානාගතපච්චුප්පන්නෙ අත්ථෙ චින්තෙතුං; තස්සිමෙ චත්තාරො ධම්මා යසං පරිපාචෙන්ති. සො ඉමිනා යසපඤ්චමෙන [යසෙන පඤ්චමෙන (ක.), පඤ්චමෙන (සී.)] ධම්මෙන සමන්නාගතො යස්සං යස්සං දිසායං විහරති, සකස්මිංයෙව විජිතෙ විහරති. තං කිස්ස හෙතු? එවඤ්හෙතං, භික්ඛවෙ, හොති විජිතාවීනං.

‘‘එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු යස්සං යස්සං දිසායං විහරති, විමුත්තචිත්තොව [විමුත්තචිත්තො (සී. පී.), විමුත්තචිත්තො ච (ක.)] විහරති. කතමෙහි පඤ්චහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සීලවා හොති, පාතිමොක්ඛසංවරසංවුතො විහරති ආචාරගොචරසම්පන්නො අණුමත්තෙසු වජ්ජෙසු භයදස්සාවී, සමාදාය සික්ඛති සික්ඛාපදෙසු – රාජාව ඛත්තියො මුද්ධාවසිත්තො ජාතිසම්පන්නො; බහුස්සුතො හොති සුතධරො සුතසන්නිචයො, යෙ තෙ ධම්මා ආදිකල්‍යාණා මජ්ඣෙකල්‍යාණා පරියොසානකල්‍යාණා සාත්ථං සබ්‍යඤ්ජනං කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං අභිවදන්ති, තථාරූපාස්ස ධම්මා බහුස්සුතා හොන්ති ධාතා වචසා පරිචිතා මනසානුපෙක්ඛිතා දිට්ඨියා සුප්පටිවිද්ධා – රාජාව ඛත්තියො මුද්ධාවසිත්තො අඩ්ඪො මහද්ධනො මහාභොගො පරිපුණ්ණකොසකොට්ඨාගාරො; ආරද්ධවීරියො විහරති අකුසලානං ධම්මානං පහානාය කුසලානං ධම්මානං උපසම්පදාය ථාමවා දළ්හපරක්කමො අනික්ඛිත්තධුරො කුසලෙසු ධම්මෙසු – රාජාව ඛත්තියො මුද්ධාවසිත්තො බලසම්පන්නො; පඤ්ඤවා හොති උදයත්ථගාමිනියා පඤ්ඤාය සමන්නාගතො අරියාය නිබ්බෙධිකාය සම්මා දුක්ඛක්ඛයගාමිනියා – රාජාව ඛත්තියො මුද්ධාවසිත්තො පරිණායකසම්පන්නො; තස්සිමෙ චත්තාරො ධම්මා විමුත්තිං පරිපාචෙන්ති . සො ඉමිනා විමුත්තිපඤ්චමෙන ධම්මෙන සමන්නාගතො යස්සං යස්සං දිසායං විහරති විමුත්තචිත්තොව විහරති. තං කිස්ස හෙතු? එවඤ්හෙතං, භික්ඛවෙ, හොති විමුත්තචිත්තාන’’න්ති. චතුත්ථං.

5. පඨමපත්ථනාසුත්තං

135. ''පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, අඞ්ගෙහි සමන්නාගතො රඤ්ඤො ඛත්තියස්ස මුද්ධාවසිත්තස්ස ජෙට්ඨො පුත්තො රජ්ජං පත්ථෙති. කතමෙහි පඤ්චහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො ඛත්තියස්ස මුද්ධාවසිත්තස්ස ජෙට්ඨො පුත්තො උභතො සුජාතො හොති මාතිතො ච පිතිතො ච, සංසුද්ධගහණිකො, යාව සත්තමා පිතාමහයුගා අක්ඛිත්තො අනුපක්කුට්ඨො ජාතිවාදෙන; අභිරූපො හොති දස්සනීයො පාසාදිකො පරමාය වණ්ණපොක්ඛරතාය සමන්නාගතො; මාතාපිතූනං පියො හොති මනාපො; නෙගමජානපදස්ස පියො හොති මනාපො; යානි තානි රඤ්ඤං ඛත්තියානං මුද්ධාවසිත්තානං සිප්පට්ඨානානි හත්ථිස්මිං වා අස්සස්මිං වා රථස්මිං වා ධනුස්මිං වා ථරුස්මිං වා තත්ථ සික්ඛිතො හොති අනවයො.

''තස්ස එවං හොති – 'අහං ඛො'ම්හි උභතො සුජාතො මාතිතො ච පිතිතො ච, සංසුද්ධගහණිකො, යාව සත්තමා පිතාමහයුගා අක්ඛිත්තො අනුපක්කුට්ඨො ජාතිවාදෙන. කස්මාහං රජ්ජං න පත්ථෙය්‍යං! අහං ඛො'ම්හි අභිරූපො දස්සනීයො පාසාදිකො පරමාය වණ්ණපොක්ඛරතාය සමන්නාගතො. කස්මාහං රජ්ජං න පත්ථෙය්‍යං! අහං ඛො'ම්හි මාතාපිතූනං පියො මනාපො. කස්මාහං රජ්ජං න පත්ථෙය්‍යං! අහං ඛො'ම්හි නෙගමජානපදස්ස පියො මනාපො. කස්මාහං රජ්ජං න පත්ථෙය්‍යං! අහං ඛො'ම්හි යානි තානි රඤ්ඤං ඛත්තියානං මුද්ධාවසිත්තානං සිප්පට්ඨානානි හත්ථිස්මිං වා අස්සස්මිං වා රථස්මිං වා ධනුස්මිං වා ථරුස්මිං වා, තත්ථ [තත්ථම්හි (සී.), තත්ථපි (ක.)] සික්ඛිතො අනවයො. කස්මාහං රජ්ජං න පත්ථෙය්‍යා'න්ති! ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි අඞ්ගෙහි සමන්නාගතො රඤ්ඤො ඛත්තියස්ස මුද්ධාවසිත්තස්ස ජෙට්ඨො පුත්තො රජ්ජං පත්ථෙති.

''එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු ආසවානං ඛයං පත්ථෙති. කතමෙහි පඤ්චහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සද්ධො හොති, සද්දහති තථාගතස්ස බොධිං – 'ඉතිපි සො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො විජ්ජාචරණසම්පන්නො සුගතො ලොකවිදූ අනුත්තරො පුරිසදම්මසාරථි සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා'ති. අප්පාබාධො හොති අප්පාතඞ්කො, සමවෙපාකිනියා ගහණියා සමන්නාගතො නාතිසීතාය නාච්චුණ්හාය මජ්ඣිමාය පධානක්ඛමාය; අසඨො හොති අමායාවී, යථාභූතං අත්තානං ආවිකත්තා සත්ථරි වා විඤ්ඤූසු වා සබ්‍රහ්මචාරීසු; ආරද්ධවීරියො විහරති අකුසලානං ධම්මානං පහානාය, කුසලානං ධම්මානං උපසම්පදාය, ථාමවා දළ්හපරක්කමො අනික්ඛිත්තධුරො කුසලෙසු ධම්මෙසු; පඤ්ඤවා හොති උදයත්ථගාමිනියා පඤ්ඤාය සමන්නාගතො අරියාය නිබ්බෙධිකාය සම්මා දුක්ඛක්ඛයගාමිනියා.

''තස්ස එවං හොති – 'අහං ඛො'ම්හි සද්ධො, සද්දහාමි තථාගතස්ස බොධිං – ඉතිපි සො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො…පෙ…. සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා'ති. 'කස්මාහං ආසවානං ඛයං න පත්ථෙය්‍යං! අහං ඛො'ම්හි අප්පාබාධො අප්පාතඞ්කො සමවෙපාකිනියා ගහණියා සමන්නාගතො නාතිසීතාය නාච්චුණ්හාය මජ්ඣිමාය පධානක්ඛමාය. කස්මාහං ආසවානං ඛයං න පත්ථෙය්‍යං! අහං ඛො'ම්හි අසඨො අමායාවී යථාභූතං අත්තානං ආවිකත්තා සත්ථරි වා විඤ්ඤූසු වා සබ්‍රහ්මචාරීසු. කස්මාහං ආසවානං ඛයං න පත්ථෙය්‍යං! අහං ඛො'ම්හි ආරද්ධවීරියො විහරාමි අකුසලානං ධම්මානං පහානාය, කුසලානං ධම්මානං උපසම්පදාය, ථාමවා දළ්හපරක්කමො අනික්ඛිත්තධුරො කුසලෙසු ධම්මෙසු. කස්මාහං ආසවානං ඛයං න පත්ථෙය්‍යං! අහං ඛො'ම්හි පඤ්ඤවා උදයත්ථගාමිනියා පඤ්ඤාය සමන්නාගතො අරියාය නිබ්බෙධිකාය සම්මා දුක්ඛක්ඛයගාමිනියා. කස්මාහං ආසවානං ඛයං න පත්ථෙය්‍යා'න්ති! ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු ආසවානං ඛයං පත්ථෙතී''ති. පඤ්චමං.

6. දුතියපත්ථනාසුත්තං

136. ''පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, අඞ්ගෙහි සමන්නාගතො රඤ්ඤො ඛත්තියස්ස මුද්ධාවසිත්තස්ස ජෙට්ඨො පුත්තො ඔපරජ්ජං [උපරජ්ජං (ස්‍යා. පී. ක.)] පත්ථෙති. කතමෙහි පඤ්චහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො ඛත්තියස්ස මුද්ධාවසිත්තස්ස ජෙට්ඨො පුත්තො උභතො සුජාතො හොති මාතිතො ච පිතිතො ච, සංසුද්ධගහණිකො, යාව සත්තමා පිතාමහයුගා අක්ඛිත්තො අනුපක්කුට්ඨො ජාතිවාදෙන; අභිරූපො හොති දස්සනීයො පාසාදිකො පරමාය වණ්ණපොක්ඛරතාය සමන්නාගතො; මාතාපිතූනං පියො හොති මනාපො, බලකායස්ස පියො හොති මනාපො; පණ්ඩිතො හොති වියත්තො මෙධාවී පටිබලො අතීතානාගතපච්චුප්පන්නෙ අත්ථෙ චින්තෙතුං.

''තස්ස එවං හොති – 'අහං ඛො'ම්හි උභතො සුජාතො මාතිතො ච පිතිතො ච, සංසුද්ධගහණිකො, යාව සත්තමා පිතාමහයුගා අක්ඛිත්තො අනුපක්කුට්ඨො ජාතිවාදෙන. කස්මාහං ඔපරජ්ජං න පත්ථෙය්‍යං! අහං ඛො'ම්හි අභිරූපො දස්සනීයො පාසාදිකො පරමාය වණ්ණපොක්ඛරතාය සමන්නාගතො. කස්මාහං ඔපරජ්ජං න පත්ථෙය්‍යං! අහං ඛො'ම්හි මාතාපිතූනං පියො මනාපො. කස්මාහං ඔපරජ්ජං න පත්ථෙය්‍යං! අහං ඛො'ම්හි බලකායස්ස පියො මනාපො. කස්මාහං ඔපරජ්ජං න පත්ථෙය්‍යං! අහං ඛො'ම්හි පණ්ඩිතො වියත්තො මෙධාවී පටිබලො අතීතානාගතපච්චුප්පන්නෙ අත්ථෙ චින්තෙතුං. කස්මාහං ඔපරජ්ජං න පත්ථෙය්‍යා'න්ති! ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි අඞ්ගෙහි සමන්නාගතො රඤ්ඤො ඛත්තියස්ස මුද්ධාවසිත්තස්ස ජෙට්ඨො පුත්තො ඔපරජ්ජං පත්ථෙති.

''එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු ආසවානං ඛයං පත්ථෙති. කතමෙහි පඤ්චහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සීලවා හොති…පෙ…. සමාදාය සික්ඛති සික්ඛාපදෙසු; බහුස්සුතො හොති…පෙ…. දිට්ඨියා සුප්පටිවිද්ධා; චතූසු සතිපට්ඨානෙසු සුප්පතිට්ඨිතචිත්තො [සුපට්ඨිතචිත්තො (සී. ස්‍යා.), සුපට්ඨිතචිත්තො (ක.)] හොති; ආරද්ධවීරියො විහරති අකුසලානං ධම්මානං පහානාය, කුසලානං ධම්මානං උපසම්පදාය, ථාමවා දළ්හපරක්කමො

අනික්ඛිත්තධුරො කුසලෙසු ධම්මෙසු; පඤ්ඤවා හොති, උදයත්ථගාමිනියා පඤ්ඤාය සමන්නාගතො අරියාය නිබ්බෙධිකාය සම්මා දුක්ඛක්ඛයගාමිනියා.

‘‘තස්ස එවං හොති – ‘අහං ඛොම්හි සීලවා, පාතිමොක්ඛසංවරසංවුතො විහරාමි ආචාරගොචරසම්පන්නො අණුමත්තෙසු වජ්ජෙසු භයදස්සාවී, සමාදාය සික්ඛාමි සික්ඛාපදෙසු. කස්මාහං ආසවානං භයං න පත්ථෙය්‍යං! අහං ඛොම්හි බහුස්සුතො සුතධරො සුතසන්නිචයො, යෙ තෙ ධම්මා ආදිකල්‍යාණා මජ්ඣෙකල්‍යාණා පරියොසානකල්‍යාණා සාත්ථං සබ්‍යඤ්ජනං [සත්ථා බ්‍යඤ්ජනා (සී.)] කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං අභිවදන්ති, තථාරූපා මෙ ධම්මා බහුස්සුතා හොන්ති ධාතා වචසා පරිචිතා මනසානුපෙක්ඛිතා දිට්ඨියා සුප්පටිවිද්ධා. කස්මාහං ආසවානං භයං න පත්ථෙය්‍යං! අහං ඛොම්හි චතූසු සතිපට්ඨානෙසු සුප්පතිට්ඨිතචිත්තො. කස්මාහං ආසවානං භයං න පත්ථෙය්‍යං! අහං ඛොම්හි ආරද්ධවීරියො විහරාමි අකුසලානං ධම්මානං පහානාය, කුසලානං ධම්මානං උපසම්පදාය, ථාමවා දළ්හපරක්කමො අනික්ඛිත්තධුරො කුසලෙසු ධම්මෙසු. කස්මාහං ආසවානං භයං න පත්ථෙය්‍යං! අහං ඛොම්හි පඤ්ඤවා උදයත්ථගාමිනියා පඤ්ඤාය සමන්නාගතො අරියාය නිබ්බෙධිකාය සම්මා දුක්ඛක්ඛයගාමිනියා. කස්මාහං ආසවානං භයං න පත්ථෙය්‍ය’න්ති! ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු ආසවානං භයං පත්ථෙතී’’ති. ඡට්ඨං.

7. අප්පංසුපතිසුත්තං

137. ‘‘පඤ්චිමෙ , භික්ඛවෙ, අප්පං රත්තියා සුපන්ති, බහුං ජග්ගන්ති. කතමෙ පඤ්ච? ඉත්ථී, භික්ඛවෙ, පුරිසාධිප්පායා අප්පං රත්තියා සුපති, බහුං ජග්ගති. පුරිසො, භික්ඛවෙ, ඉත්ථාධිප්පායො අප්පං රත්තියා සුපති, බහුං ජග්ගති. චොරො, භික්ඛවෙ, ආදානාධිප්පායො අප්පං රත්තියා සුපති, බහුං ජග්ගති. රාජා [රාජයුත්තො (පී. ක.)], භික්ඛවෙ, රාජකරණීයෙසු යුත්තො අප්පං රත්තියා සුපති, බහුං ජග්ගති. භික්ඛු, භික්ඛවෙ, විසංයොගාධිප්පායො අප්පං රත්තියා සුපති, බහුං ජග්ගති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච අප්පං රත්තියා සුපන්ති, බහුං ජග්ගන්තී’’ති. සත්තමං.

8. භත්තාදකසුත්තං

138. ‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, අඞ්ගෙහි සමන්නාගතො රඤ්ඤො නාගො භත්තාදකො ච හොති ඔකාසඵරණො ච ලණ්ඩසාරණො ච සලාකග්ගාහී ච රඤ්ඤො නාගොත්වෙව සඞ්ඛං ගච්ඡති. කතමෙහි පඤ්චහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො නාගො අක්ඛමො හොති රූපානං, අක්ඛමො සද්දානං, අක්ඛමො ගන්ධානං, අක්ඛමො රසානං, අක්ඛමො ඵොට්ඨබ්බානං. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි අඞ්ගෙහි සමන්නාගතො රඤ්ඤො නාගො භත්තාදකො ච ඔකාසඵරණො ච ලණ්ඩසාරණො ච සලාකග්ගාහී ච, රඤ්ඤො නාගොත්වෙව සඞ්ඛං ගච්ඡති.

‘‘එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු භත්තාදකො ච හොති, ඔකාසඵරණො ච මඤ්චපීඨමද්දනො [පීඨමද්දනො (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] ච සලාකග්ගාහී ච, භික්ඛුත්වෙව සඞ්ඛං ගච්ඡති. කතමෙහි පඤ්චහි? ඉධ , භික්ඛවෙ, භික්ඛු අක්ඛමො හොති රූපානං, අක්ඛමො සද්දානං, අක්ඛමො ගන්ධානං, අක්ඛමො රසානං, අක්ඛමො ඵොට්ඨබ්බානං. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු භත්තාදකො ච හොති ඔකාසඵරණො ච මඤ්චපීඨමද්දනො ච සලාකග්ගාහී ච, භික්ඛුත්වෙව සඞ්ඛං ගච්ඡතී’’ති. අට්ඨමං.

9. අක්ඛමසුත්තං

139. ‘‘පඤ්චහි , භික්ඛවෙ, අඞ්ගෙහි සමන්නාගතො රඤ්ඤො නාගො න රාජාරහො හොති න රාජභොග්ගො, න රඤ්ඤො අඞ්ගංත්වෙව සඞ්ඛං ගච්ඡති . කතමෙහි පඤ්චහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො නාගො අක්ඛමො හොති රූපානං, අක්ඛමො සද්දානං, අක්ඛමො ගන්ධානං, අක්ඛමො රසානං, අක්ඛමො ඵොට්ඨබ්බානං.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො නාගො අක්ඛමො හොති රූපානං? ඉධ, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො නාගො සඞ්ගාමගතො හත්ථිකායං වා දිස්වා අස්සකායං වා දිස්වා රථකායං වා දිස්වා පත්තිකායං වා දිස්වා සංසීදති විසීදති, න සන්ථම්භති න සක්කොති සඞ්ගාමං ඔතරිතුං. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො නාගො අක්ඛමො හොති රූපානං.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො නාගො අක්ඛමො හොති සද්දානං? ඉධ, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො නාගො සඞ්ගාමගතො හත්ථිසද්දං වා සුත්වා අස්සසද්දං වා සුත්වා රථසද්දං වා සුත්වා පත්තිසද්දං වා සුත්වා භෙරිපණවසඞ්ඛතිණවනින්නාදසද්දං වා සුත්වා සංසීදති විසීදති, න සන්ථම්භති න සක්කොති සඞ්ගාමං ඔතරිතුං. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො නාගො අක්ඛමො හොති සද්දානං.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො නාගො අක්ඛමො හොති ගන්ධානං? ඉධ , භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො නාගො සඞ්ගාමගතො යෙ තෙ රඤ්ඤො නාගා අභිජාතා සඞ්ගාමාවචරා තෙසං මුත්තකරීසස්ස ගන්ධං ඝායිත්වා සංසීදති විසීදති, න සන්ථම්භති න සක්කොති සඞ්ගාමං ඔතරිතුං. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො නාගො අක්ඛමො හොති ගන්ධානං.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො නාගො අක්ඛමො හොති රසානං? ඉධ, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො නාගො සඞ්ගාමගතො එකිස්සා වා තිණොදකදත්තියා විමානිතො [විහනීතො (සයා.), විහානිතො (කත්ථචි)] ද්වීහි වා තීහි වා චතූහි වා පඤ්චහි වා තිණොදකදත්තීහි විමානිතො සංසීදති විසීදති, න සන්ථම්භති න සක්කොති සඞ්ගාමං ඔතරිතුං. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො නාගො අක්ඛමො හොති රසානං.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො නාගො අක්ඛමො හොති ඵොට්ඨබ්බානං? ඉධ, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො නාගො සඞ්ගාමගතො එකෙන වා සරවෙගෙන විද්ධො, ද්වීහි වා තීහි වා චතූහි වා පඤ්චහි වා සරවෙගෙහි විද්ධො සංසීදති විසීදති, න සන්ථම්භති න සක්කොති සඞ්ගාමං ඔතරිතුං. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො නාගො අක්ඛමො හොති ඵොට්ඨබ්බානං.

‘‘ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි අඞ්ගෙහි සමන්නාගතො රඤ්ඤො නාගො න රාජාරහො හොති න රාජභොග්ගො න රඤ්ඤො අඞ්ගංත්වෙව සඞ්ඛං ගච්ඡති.

‘‘එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි අඞ්ගෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු න ආහුනෙය්‍යො හොති න පාහුනෙය්‍යො න දක්ඛිණෙය්‍යො න අඤ්ජලිකරණීයො න අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්ස. කතමෙහි පඤ්චහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අක්ඛමො හොති රූපානං, අක්ඛමො සද්දානං, අක්ඛමො ගන්ධානං, අක්ඛමො රසානං, අක්ඛමො ඵොට්ඨබ්බානං.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අක්ඛමො හොති රූපානං? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු චක්ඛුනා රූපං දිස්වා රජනීයෙ රූපෙ සාරජ්ජති, න සක්කොති චිත්තං සමාදහිතුං. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අක්ඛමො හොති රූපානං.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අක්ඛමො හොති සද්දානං? ඉධ , භික්ඛවෙ, භික්ඛු සොතෙන සද්දං සුත්වා රජනීයෙ සද්දෙ සාරජ්ජති, න සක්කොති චිත්තං සමාදහිතුං. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අක්ඛමො හොති සද්දානං.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අක්ඛමො හොති ගන්ධානං? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ඝානෙන ගන්ධං ඝායිත්වා රජනීයෙ ගන්ධෙ සාරජ්ජති, න සක්කොති චිත්තං සමාදහිතුං. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අක්ඛමො හොති ගන්ධානං.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අක්ඛමො හොති රසානං? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ජිව්හාය රසං සායිත්වා රජනීයෙ රසෙ සාරජ්ජති, න සක්කොති චිත්තං සමාදහිතුං. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අක්ඛමො හොති රසානං.

‘‘කථඤ්ච , භික්ඛවෙ, භික්ඛු අක්ඛමො හොති ඵොට්ඨබ්බානං? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු කායෙන ඵොට්ඨබ්බං ඵුසිත්වා රජනීයෙ ඵොට්ඨබ්බෙ සාරජ්ජති, න සක්කොති චිත්තං සමාදහිතුං. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අක්ඛමො හොති ඵොට්ඨබ්බානං.

‘‘ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු න ආහුනෙය්‍යො හොති න පාහුනෙය්‍යො න දක්ඛිණෙය්‍යො න අඤ්ජලිකරණීයො න අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්ස.

‘‘පඤ්චහි , භික්ඛවෙ, අඞ්ගෙහි සමන්නාගතො රඤ්ඤො නාගො රාජාරහො හොති රාජභොග්ගො, රඤ්ඤො අඞ්ගංත්වෙව සඞ්ඛං ගච්ඡති. කතමෙහි පඤ්චහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො නාගො ඛමො හොති රූපානං, ඛමො සද්දානං, ඛමො ගන්ධානං, ඛමො රසානං, ඛමො ඵොට්ඨබ්බානං.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො නාගො ඛමො හොති රූපානං? ඉධ, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො නාගො සඞ්ගාමගතො හත්ථිකායං වා දිස්වා අස්සකායං වා දිස්වා රථකායං වා දිස්වා පත්තිකායං වා දිස්වා න සංසීදති න විසීදති, සන්ථම්භති සක්කොති සඞ්ගාමං ඔතරිතුං. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො නාගො ඛමො හොති රූපානං.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො නාගො ඛමො හොති සද්දානං? ඉධ , භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො නාගො සඞ්ගාමගතො හත්ථිසද්දං වා සුත්වා අස්සසද්දං වා සුත්වා රථසද්දං වා සුත්වා පත්තිසද්දං වා සුත්වා භෙරිපණවසඞ්ඛතිණවනින්නාදසද්දං වා සුත්වා න සංසීදති න විසීදති, සන්ථම්භති සක්කොති සඞ්ගාමං ඔතරිතුං. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො නාගො ඛමො හොති සද්දානං.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො නාගො ඛමො හොති ගන්ධානං? ඉධ, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො නාගො සඞ්ගාමගතො යෙ තෙ රඤ්ඤො නාගා අභිජාතා සඞ්ගාමාවචරා තෙසං මුත්තකරීසස්ස ගන්ධං ඝායිත්වා න සංසීදති න විසීදති, සන්ථම්භති සක්කොති සඞ්ගාමං ඔතරිතුං. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො නාගො ඛමො හොති ගන්ධානං.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො නාගො ඛමො හොති රසානං? ඉධ, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො නාගො සඞ්ගාමගතො එකිස්සා වා තිණොදකදත්තියා විමානිතො ද්වීහි වා තීහි වා චතූහි වා පඤ්චහි වා තිණොදකදත්තීහි විමානිතො න

සංසීදති න විසීදති, සන්ථම්භති සක්කොති සඞ්ගාමං ඔතරිතුං. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො නාගො ඛමො හොති රසානං.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො නාගො ඛමො හොති ඵොට්ඨබ්බානං? ඉධ, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො නාගො සඞ්ගාමගතො එකෙන වා සරවෙගෙන විද්ධො, ද්වීහි වා තීහි වා චතූහි වා පඤ්චහි වා සරවෙගෙහි විද්ධො න සංසීදති න විසීදති, සන්ථම්භති සක්කොති සඞ්ගාමං ඔතරිතුං. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො නාගො ඛමො හොති ඵොට්ඨබ්බානං.

‘‘ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි අඞ්ගෙහි සමන්නාගතො රඤ්ඤො නාගො රාජාරහො හොති රාජභොග්ගො, රඤ්ඤො අඞ්ගංත්වෙව සඞ්ඛං ගච්ඡති.

‘‘එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු ආහුනෙය්‍යො හොති පාහුනෙය්‍යො දක්ඛිණෙය්‍යො අඤ්ජලිකරණීයො අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්ස. කතමෙහි පඤ්චහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ඛමො හොති රූපානං, ඛමො සද්දානං, ඛමො ගන්ධානං, ඛමො රසානං, ඛමො ඵොට්ඨබ්බානං .

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ඛමො හොති රූපානං? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු චක්ඛුනා රූපං දිස්වා රජනීයෙ රූපෙ න සාරජ්ජති, සක්කොති චිත්තං සමාදහිතුං. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ඛමො හොති රූපානං.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ඛමො හොති සද්දානං? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සොතෙන සද්දං සුත්වා රජනීයෙ සද්දෙ න සාරජ්ජති, සක්කොති චිත්තං සමාදහිතුං. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ඛමො හොති සද්දානං.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ඛමො හොති ගන්ධානං. ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ඝානෙන ගන්ධං ඝායිත්වා රජනීයෙ ගන්ධෙ න සාරජ්ජති, සක්කොති චිත්තං සමාදහිතුං. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ඛමො හොති ගන්ධානං.

‘‘කථඤ්ච , භික්ඛවෙ, භික්ඛු ඛමො හොති රසානං? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ජිව්හාය රසං සායිත්වා රජනීයෙ රසෙ න සාරජ්ජති, සක්කොති චිත්තං සමාදහිතුං. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ඛමො හොති රසානං.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ඛමො හොති ඵොට්ඨබ්බානං? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු කායෙන ඵොට්ඨබ්බං ඵුසිත්වා රජනීයෙ ඵොට්ඨබ්බෙ න සාරජ්ජති, සක්කොති චිත්තං සමාදහිතුං. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ඛමො හොති ඵොට්ඨබ්බානං.

‘‘ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු ආහුනෙය්‍යො හොති පාහුනෙය්‍යො දක්ඛිණෙය්‍යො අඤ්ජලිකරණීයො අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්සා’’ති. නවමං.

10. සොතසුත්තං

140. ‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, අඞ්ගෙහි සමන්නාගතො රඤ්ඤො නාගො රාජාරහො හොති රාජභොග්ගො, රඤ්ඤො අඞ්ගංත්වෙව සඞ්ඛං ගච්ඡති. කතමෙහි පඤ්චහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො නාගො සොතා ච හොති, හන්තා ච, රක්ඛිතා ච, ඛන්තා ච, ගන්තා ච.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො නාගො සොතා හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො නාගො යමෙනං හත්ථිදම්මසාරථී [හත්ථිදම්මසාරථී (සී.)] කාරණං කාරෙති – යදි වා කතපුබ්බං යදි වා අකතපුබ්බං – තං අට්ඨිං කත්වා [අට්ඨිකත්වා (සී. ස්‍යා. කං. පී.) අ. නි. 4.114] මනසි කත්වා සබ්බං චෙතසා [සබ්බචෙතසා (?)] සමන්නාහරිත්වා ඔහිතසොතො සුණාති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො නාගො සොතා හොති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො නාගො හන්තා හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො නාගො සඞ්ගාමගතො හත්ථිම්පි හනති [හන්ති (සී. පී.)], හත්ථාරුහම්පි හනති, අස්සම්පි හනති, අස්සාරුහම්පි හනති, රථම්පි හනති, රථිකම්පි [රථාරුහම්පි (පී.)] හනති, පත්තිකම්පි හනති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො නාගො හන්තා හොති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො නාගො රක්ඛිතා හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො නාගො සඞ්ගාමගතො රක්ඛති පුරිමං කායං, රක්ඛති පච්ඡිමං කායං, රක්ඛති පුරිමෙ පාදෙ, රක්ඛති පච්ඡිමෙ පාදෙ, රක්ඛති සීසං, රක්ඛති කණ්ණෙ, රක්ඛති දන්තෙ, රක්ඛති සොණ්ඩං, රක්ඛති වාලධිං, රක්ඛති හත්ථාරුහං. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො නාගො රක්ඛිතා හොති.

‘‘කථඤ්ච , භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො නාගො ඛන්තා හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො නාගො සඞ්ගාමගතො ඛමො හොති සත්තිප්පහාරානං අසිප්පහාරානං උසුප්පහාරානං ඵරසුප්පහාරානං භෙරිපණවසඞ්ඛතිණවනින්නාදසද්දානං. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො නාගො ඛන්තා හොති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො නාගො ගන්තා හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො නාගො යමෙනං හත්ථිදම්මසාරථී දිසං පෙසෙති – යදි වා ගතපුබ්බං යදි වා අගතපුබ්බං – තං ඛිප්පමෙව ගන්තා හොති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො නාගො ගන්තා හොති.

‘‘ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි අඞ්ගෙහි සමන්නාගතො රඤ්ඤො නාගො රාජාරහො හොති රාජභොග්ගො, රඤ්ඤො අඞ්ගංත්වෙව සඞ්ඛං ගච්ඡති.

‘‘එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු ආහුනෙය්‍යො හොති පාහුනෙය්‍යො දක්ඛිණෙය්‍යො අඤ්ජලිකරණීයො අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්ස. කතමෙහි පඤ්චහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සොතා ච හොති, හන්තා ච, රක්ඛිතා ච, ඛන්තා ච, ගන්තා ච.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සොතා හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ දෙසියමානෙ අට්ඨිංකත්වා මනසි කත්වා සබ්බං චෙතසා සමන්නාහරිත්වා ඔහිතසොතො ධම්මං සුණාති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සොතා හොති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු හන්තා හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු උප්පන්නං කාමවිතක්කං නාධිවාසෙති, පජහති විනොදෙති (හනති) [( ) නත්ථි සී. පී. පොත්ථකෙසු අ. නි. 4.114] බ්‍යන්තීකරොති අනභාවං ගමෙති; උප්පන්නං බ්‍යාපාදවිතක්කං…පෙ…. උප්පන්නං විහිංසාවිතක්කං…පෙ…. උප්පන්නුප්පන්නෙ පාපකෙ අකුසලෙ ධම්මෙ නාධිවාසෙති , පජහති විනොදෙති (හනති) [( ) නත්ථි සී. පී. පොත්ථකෙසු අ. නි. 4.114] බ්‍යන්තීකරොති අනභාවං ගමෙති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු හන්තා හොති.

‘‘කථඤ්ච , භික්ඛවෙ, භික්ඛු රක්ඛිතා හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු චක්ඛුනා රූපං දිස්වා න නිමිත්තග්ගාහී හොති නානුබ්‍යඤ්ජනග්ගාහී. යත්වාධිකරණමෙනං චක්ඛුන්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣාදොමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අන්වාස්සවෙය්‍යුං, තස්ස සංවරාය පටිපජ්ජති; රක්ඛති චක්ඛුන්ද්‍රියං; චක්ඛුන්ද්‍රියෙ සංවරං ආපජ්ජති. සොතෙන සද්දං සුත්වා… ඝානෙන ගන්ධං ඝායිත්වා… ජිව්හාය රසං සායිත්වා… කායෙන ඵොට්ඨබ්බං ඵුසිත්වා… මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය න නිමිත්තග්ගාහී හොති නානුබ්‍යඤ්ජනග්ගාහී. යත්වාධිකරණමෙනං මනින්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣාදොමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අන්වාස්සවෙය්‍යුං, තස්ස සංවරාය පටිපජ්ජති; රක්ඛති මනින්ද්‍රියං; මනින්ද්‍රියෙ සංවරං ආපජ්ජති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු රක්ඛිතා හොති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ඛන්තා හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ඛමො හොති සීතස්ස උණ්හස්ස ජිඝච්ඡාය පිපාසාය ඩංසමකසවාතාතපසරීසප [… සිරිංසප (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] පසම්ඵස්සානං; දුරුත්තානං දුරාගතානං වචනපථානං උප්පන්නානං සාරීරිකානං වෙදනානං දුක්ඛානං තිබ්බානං ඛරානං කටුකානං අසාතානං අමනාපානං පාණහරානං අධිවාසකජාතිකො හොති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ඛන්තා හොති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ගන්තා හොති? ඉධ , භික්ඛවෙ, භික්ඛු යා සා දිසා අගතපුබ්බා ඉමිනා දීඝෙන අද්ධුනා, යදිදං සබ්බසඞ්ඛාරසමථො සබ්බූපධිපටිනිස්සග්ගො තණ්හාක්ඛයො විරාගො නිරොධො නිබ්බානං, තං ඛිප්පඤ්ඤෙව ගන්තා හොති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ගන්තා හොති.

‘‘ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු ආහුනෙය්‍යො හොති…පෙ…. අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්සා’’ති. දසමං.

රාජවග්ගො චතුත්ථො.

තස්සුද්දානං –

චක්කානුවත්තනා රාජා, යස්සංදිසං ද්වෙ චෙව පත්ථනා;
අප්පංසුපති භත්තාදො, අක්ඛමො ච සොතෙන චාති.

(15) 5. තිකණ්ඩකීවග්ගො

1. අවජානාතිසුත්තං

141. ‘‘පඤ්චිමෙ , භික්ඛවෙ, පුග්ගලා සන්තො සංවිජ්ජමානා ලොකස්මිං. කතමෙ පඤ්ච? දත්වා අවජානාති, සංවාසෙන අවජානාති, ආධෙය්‍යමුඛො [ආදියමුඛො (සී.), ආදෙය්‍යමුඛො (ස්‍යා. කං.), ආදියමුඛො (පී.) අට්ඨකථාය පඨමසංවණ්ණනානුරූපං. පු. ප. 193 පස්සිතබ්බං] හොති, ලොලො හොති, මන්දො මොමූහො හොති [මන්දො හොති මොමූහො (සී.)].

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, පුග්ගලො දත්වා අවජානාති? ඉධ, භික්ඛවෙ, පුග්ගලො පුග්ගලස්ස දෙති චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරං. තස්ස එවං හොති – ‘අහං දෙමි; අයං පටිග්ගණ්හාතී’ති. තමෙනං දත්වා අවජානාති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, පුග්ගලො දත්වා අවජානාති.

‘‘කථඤ්ච , භික්ඛවෙ, පුග්ගලො සංවාසෙන අවජානාති? ඉධ , භික්ඛවෙ, පුග්ගලො පුග්ගලෙන සද්ධිං සංවසති ද්වෙ වා තීණි වා වස්සානි. තමෙනං සංවාසෙන අවජානාති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, පුග්ගලො සංවාසෙන අවජානාති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, පුග්ගලො ආධෙය්‍යමුඛො හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො පුග්ගලො පරස්ස වණ්ණෙ වා අවණ්ණෙ වා භාසියමානෙ තං ඛිප්පඤ්ඤෙව අධිමුච්චිතා [අධිමුච්චිතො (ස්‍යා.)] හොති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, පුග්ගලො ආධෙය්‍යමුඛො හොති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, පුග්ගලො ලොලො හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො පුග්ගලො ඉත්තරසද්ධො හොති ඉත්තරභත්තී ඉත්තරපෙමො ඉත්තරප්පසාදො. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, පුග්ගලො ලොලො හොති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, පුග්ගලො මන්දො මොමූහො හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො පුග්ගලො කුසලාකුසලෙ ධම්මෙ න ජානාති, සාවජ්ජානවජ්ජෙ ධම්මෙ න ජානාති, හීනප්පණීතෙ ධම්මෙ න ජානාති , කණ්හසුක්කසප්පටිභාගෙ ධම්මෙ න ජානාති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, පුග්ගලො මන්දො මොමූහො හොති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච පුග්ගලා සන්තො සංවිජ්ජමානා ලොකස්මි’’න්ති. පඨමං.

2. ආරභතිසුත්තං

142. ‘‘පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, පුග්ගලා සන්තො සංවිජ්ජමානා ලොකස්මිං. කතමෙ පඤ්ච? ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො පුග්ගලො ආරභති ච විප්පටිසාරී ච හොති; තඤ්ච චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං යථාභූතං නප්පජානාති යත්ථස්ස තෙ උප්පන්නා පාපකා අකුසලා ධම්මා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති.

[පු. ප. 191] ‘‘ඉධ පන, භික්ඛවෙ, එකච්චො පුග්ගලො ආරභති, න විප්පටිසාරී හොති; තඤ්ච චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං යථාභූතං නප්පජානාති යත්ථස්ස තෙ උප්පන්නා පාපකා අකුසලා ධම්මා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති.

‘‘ඉධ පන, භික්ඛවෙ, එකච්චො පුග්ගලො න ආරභති, විප්පටිසාරී හොති; තඤ්ච චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං යථාභූතං නප්පජානාති යත්ථස්ස තෙ උප්පන්නා පාපකා අකුසලා ධම්මා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති.

‘‘ඉධ පන, භික්ඛවෙ, එකච්චො පුග්ගලො න ආරභති න විප්පටිසාරී හොති; තඤ්ච චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං යථාභූතං නප්පජානාති යත්ථස්ස තෙ උප්පන්නා පාපකා අකුසලා ධම්මා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති.

‘‘ඉධ පන, භික්ඛවෙ, එකච්චො පුග්ගලො න ආරභති න විප්පටිසාරී හොති; තඤ්ච චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං යථාභූතං පජානාති යත්ථස්ස තෙ උප්පන්නා පාපකා අකුසලා ධම්මා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති.

‘‘තත්‍ර, භික්ඛවෙ, ය්වායං පුග්ගලො ආරභති ච විප්පටිසාරී ච හොති, තඤ්ච චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං යථාභූතං නප්පජානාති යත්ථස්ස තෙ උප්පන්නා පාපකා අකුසලා ධම්මා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති, සො එවමස්ස වචනීයො – ‘ආයස්මතො ඛො ආරම්භජා [ආරබ්භජා (පී. ක.), ආරභජා (ස්‍යා. කං.)] ආසවා සංවිජ්ජන්ති, විප්පටිසාරජා ආසවා පවඩ්ඪන්ති [සංවඩ්ඪන්ති (ක.)], සාධු වතායස්මා ආරම්භජෙ ආසවෙ පහාය විප්පටිසාරජෙ ආසවෙ පටිවිනොදෙත්වා චිත්තං පඤ්ඤඤ්ච භාවෙතු [භාවෙතුං (සී. පී.)]; එවමායස්මා අමුනා පඤ්චමෙන පුග්ගලෙන සමසමො භවිස්සතී’’’ති.

‘‘තත්‍ර, භික්ඛවෙ, ය්වායං පුග්ගලො ආරභති න විප්පටිසාරී හොති, තඤ්ච චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං යථාභූතං නප්පජානාති යත්ථස්ස තෙ උප්පන්නා පාපකා අකුසලා ධම්මා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති, සො එවමස්ස වචනීයො – ‘ආයස්මතො ඛො ආරම්භජා ආසවා සංවිජ්ජන්ති, විප්පටිසාරජා ආසවා න පවඩ්ඪන්ති, සාධු වතායස්මා

ආරම්භජෙ ආසවෙ පහාය චිත්තං පඤ්ඤඤ්ච භාවෙතු; එවමායස්මා අමුනා පඤ්චමෙන පුග්ගලෙන සමසමො භවිස්සතී’’’ති.

‘‘තත්‍ර, භික්ඛවෙ, ය්වායං පුග්ගලො න ආරභති විප්පටිසාරී හොති, තඤ්ච චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං යථාභූතං නප්පජානාති යත්ථස්ස තෙ උප්පන්නා පාපකා අකුසලා ධම්මා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති, සො එවමස්ස වචනීයො – ‘ආයස්මතො බො ආරම්භජා ආසවා න සංවිජ්ජන්ති, විප්පටිසාරජා ආසවා පවඩ්ඪන්ති, සාධු වතායස්මා විප්පටිසාරජෙ ආසවෙ පටිවිනොදෙත්වා චිත්තං පඤ්ඤඤ්ච භාවෙතු; එවමායස්මා අමුනා පඤ්චමෙන පුග්ගලෙන සමසමො භවිස්සතී’’’ ති.

‘‘තත්‍ර, භික්ඛවෙ, ය්වායං පුග්ගලො න ආරභති න විප්පටිසාරී හොති, තඤ්ච චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං යථාභූතං නප්පජානාති යත්ථස්ස තෙ උප්පන්නා පාපකා අකුසලා ධම්මා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති, සො එවමස්ස වචනීයො – ‘ආයස්මතො බො ආරම්භජා ආසවා න සංවිජ්ජන්ති, විප්පටිසාරජා ආසවා න පවඩ්ඪන්ති, සාධු වතායස්මා චිත්තං පඤ්ඤඤ්ච භාවෙතු; එවමායස්මා අමුනා පඤ්චමෙන පුග්ගලෙන සමසමො භවිස්සතී’’’ති.

‘‘ඉති බො, භික්ඛවෙ, ඉමෙ චත්තාරො පුග්ගලා අමුනා පඤ්චමෙන පුග්ගලෙන එවං ඔවදියමානා එවං අනුසාසියමානා අනුපුබ්බෙන ආසවානං ඛයං පාපුණන්තී’’ති [පු. ප. 191]. දුතියං.

3. සාරන්දදසුත්තං

143. එකං සමයං භගවා වෙසාලියං විහරති මහාවනෙ කූටාගාරසාලායං. අථ බො භගවා පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය වෙසාලිං පිණ්ඩාය පාවිසි. තෙන බො පන සමයෙන පඤ්චමත්තානං ලිච්ඡවිසතානං සාරන්දදෙ චෙතියෙ සන්නිසින්නානං සන්නිපතිතානං අයමන්තරාකථා උදපාදි – ‘‘පඤ්චන්නං රතනානං පාතුභාවො දුල්ලභො ලොකස්මිං. කතමෙසං පඤ්චන්නං? හත්ථිරතනස්ස පාතුභාවො දුල්ලභො ලොකස්මිං, අස්සරතනස්ස පාතුභාවො දුල්ලභො ලොකස්මිං, මණිරතනස්ස පාතුභාවො දුල්ලභො ලොකස්මිං, ඉත්ථිරතනස්ස පාතුභාවො දුල්ලභො ලොකස්මිං, ගහපතිරතනස්ස පාතුභාවො දුල්ලභො ලොකස්මිං. ඉමෙසං පඤ්චන්නං රතනානං පාතුභාවො දුල්ලභො ලොකස්මි’’න්ති.

අථ බො තෙ ලිච්ඡවී මග්ගෙ පුරිසං ඨපෙසුං [පෙසෙසුං (ස්‍යා. ක.)] – ‘‘යදා ත්වං [යථා ත්වං (සී. පී.)], අම්භො පුරිස, පස්සෙය්‍යාසි භගවන්තං, අථ අම්හාකං ආරොචෙය්‍යාසී’’ති. අද්දසා බො සො පුරිසො භගවන්තං දූරතොව ආගච්ඡන්තං; දිස්වාන යෙන තෙ ලිච්ඡවී තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා තෙ ලිච්ඡවී එතදවොච – ‘‘අයං සො, භන්තෙ, භගවා ගච්ඡති අරහං සම්මාසම්බුද්ධො; යස්සදානි කාලං මඤ්ඤථා’’ති.

අථ බො තෙ ලිච්ඡවී යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨංසු. එකමන්තං ඨිතා බො තෙ ලිච්ඡවී භගවන්තං එතදවොචුං –

‘‘සාධු, භන්තෙ, යෙන සාරන්දදං චෙතියං තෙනුපසඞ්කමතු අනුකම්පං උපාදායා’’ති. අධිවාසෙසි භගවා තුණ්හීභාවෙන. අථ බො භගවා යෙන සාරන්දදං චෙතියං තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදි. නිසජ්ජ බො භගවා තෙ ලිච්ඡවී එතදවොච – ‘‘කාය නුත්ථ, ලිච්ඡවී, එතරහි කථාය සන්නිසින්නා, කා ච පන වො අන්තරාකථා විප්පකතා’’ති? ‘‘ඉධ, භන්තෙ, අම්හාකං සන්නිසින්නානං සන්නිපතිතානං අයමන්තරාකථා උදපාදි – ‘පඤ්චන්නං රතනානං පාතුභාවො දුල්ලභො ලොකස්මිං. කතමෙසං පඤ්චන්නං ? හත්ථිරතනස්ස පාතුභාවො දුල්ලභො ලොකස්මිං, අස්සරතනස්ස පාතුභාවො දුල්ලභො ලොකස්මිං, මණිරතනස්ස පාතුභාවො දුල්ලභො ලොකස්මිං, ඉත්ථිරතනස්ස පාතුභාවො දුල්ලභො ලොකස්මිං, ගහපතිරතනස්ස පාතුභාවො දුල්ලභො ලොකස්මිං. ඉමෙසං පඤ්චන්නං රතනානං පාතුභාවො දුල්ලභො ලොකස්මි’’’න්ති.

‘‘කාමාධිමුත්තානං වත, භො, ලිච්ඡවීනං [කාමාධිමුත්තානං වත වො ලිච්ඡවීනං (සී.), කාමාධිමුත්තානං වත වො ලිච්ඡවී (ස්‍යා.), කාමාධිමුත්තානංව වො ලිච්ඡවී (?)] කාමංයෙව ආරබ්භ අන්තරාකථා උදපාදි. පඤ්චන්නං, ලිච්ඡවී, රතනානං පාතුභාවො දුල්ලභො ලොකස්මිං. කතමෙසං පඤ්චන්නං? තථාගතස්ස අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස පාතුභාවො දුල්ලභො ලොකස්මිං, තථාගතප්පවෙදිතස්ස ධම්මවිනයස්ස දෙසෙතා පුග්ගලො දුල්ලභො ලොකස්මිං, තථාගතප්පවෙදිතස්ස ධම්මවිනයස්ස දෙසිතස්ස විඤ්ඤාතා පුග්ගලො දුල්ලභො ලොකස්මිං, තථාගතප්පවෙදිතස්ස ධම්මවිනයස්ස දෙසිතස්ස විඤ්ඤාතා [විඤ්ඤාතස්ස (සී. පී.) අ. නි. 5.195] ධම්මානුධම්මප්පටිපන්නො පුග්ගලො දුල්ලභො ලොකස්මිං, කතඤ්ඤූ කතවෙදී පුග්ගලො දුල්ලභො ලොකස්මිං. ඉමෙසං බො, ලිච්ඡවී, පඤ්චන්නං රතනානං පාතුභාවො දුල්ලභො ලොකස්මි’’න්ති. තතියං.

4. තිකණ්ඩකීසුත්තං

144. එකං සමයං භගවා සාකෙතෙ විහරති තිකණ්ඩකීවනෙ [කණ්ඩකීවනෙ (සං. නි. 5.902)]. තත්‍ර බො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘භික්ඛවො’’ති. ‘‘භදන්තෙ’’ති තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච –

‘‘සාධු, භික්ඛවෙ, භික්ඛු කාලෙන කාලං අප්පටිකූලෙ පටිකූලසඤ්ඤී [අප්පටික්කූලෙ පටික්කූලසඤ්ඤී (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] විහරෙය්‍ය. සාධු, භික්ඛවෙ, භික්ඛු කාලෙන කාලං පටිකූලෙ අප්පටිකූලසඤ්ඤී විහරෙය්‍ය. සාධු, භික්ඛවෙ, භික්ඛු කාලෙන කාලං අප්පටිකූලෙ ච පටිකූලෙ ච පටිකූලසඤ්ඤී විහරෙය්‍ය. සාධු, භික්ඛවෙ, භික්ඛු කාලෙන කාලං පටිකූලෙ ච අප්පටිකූලෙ ච අප්පටිකූලසඤ්ඤී විහරෙය්‍ය. සාධු, භික්ඛවෙ, භික්ඛු කාලෙන කාලං පටිකූලඤ්ච අප්පටිකූලඤ්ච තදුභයං අභිනිවජ්ජෙත්වා උපෙක්ඛකො විහරෙය්‍ය සතො සම්පජානො.

‘‘කිඤ්ච [කථඤ්ච (සී. පී. ක.)], භික්ඛවෙ, භික්ඛු අත්ථවසං පටිච්ච අප්පටිකූලෙ පටිකූලසඤ්ඤී විහරෙය්‍ය? ‘මා මෙ රජනීයෙසු ධම්මෙසු රාගො උදපාදී’ති – ඉදං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අත්ථවසං පටිච්ච අප්පටිකූලෙ පටිකූලසඤ්ඤී විහරෙය්‍ය.

‘‘කිඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අත්ථවසං පටිච්ච පටිකූලෙ අප්පටිකූලසඤ්ඤී විහරෙය්‍ය? ‘මා මෙ දොසනීයෙසු ධම්මෙසු දොසො උදපාදී’ති – ඉදං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අත්ථවසං පටිච්ච පටිකූලෙ අප්පටිකූලසඤ්ඤී විහරෙය්‍ය.

‘‘කිඤ්ච , භික්ඛවෙ, භික්ඛු අත්ථවසං පටිච්ච අප්පටිකූලෙ ච පටිකූලෙ ච පටිකූලසඤ්ඤී විහරෙය්‍ය? ‘මා මෙ රජනීයෙසු ධම්මෙසු රාගො උදපාදි, මා මෙ දොසනීයෙසු ධම්මෙසු දොසො උදපාදී’ති – ඉදං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අත්ථවසං පටිච්ච අප්පටිකූලෙ ච පටිකූලෙ ච පටිකූලසඤ්ඤී විහරෙය්‍ය.

‘‘කිඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අත්ථවසං පටිච්ච පටිකූලෙ ච අප්පටිකූලෙ ච අප්පටිකූලසඤ්ඤී විහරෙය්‍ය? ‘මා මෙ දොසනීයෙසු ධම්මෙසු දොසො උදපාදි, මා මෙ රජනීයෙසු ධම්මෙසු රාගො උදපාදී’ති – ඉදං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අත්ථවසං පටිච්ච පටිකූලෙ ච අප්පටිකූලෙ ච අප්පටිකූලසඤ්ඤී විහරෙය්‍ය.

‘‘කිඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අත්ථවසං පටිච්ච පටිකූලඤ්ච අප්පටිකූලඤ්ච තදුභයං අභිනිවජ්ජෙත්වා උපෙක්ඛකො විහරෙය්‍ය? ‘සතො සම්පජානො මා මෙ ක්වචනි [ක්වචිනි (සී. ස්‍යා. පී.)] කත්ථචි කිඤ්චනං [කිඤ්චන (සී. පී.)] රජනීයෙසු ධම්මෙසු රාගො උදපාදි, මා මෙ ක්වචනි කත්ථචි කිඤ්චනං දොසනීයෙසු ධම්මෙසු දොසො උදපාදි, මා මෙ ක්වචනි කත්ථචි කිඤ්චනං මොහනීයෙසු ධම්මෙසු මොහො උදපාදී’ති – ඉදං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අත්ථවසං පටිච්ච පටිකූලඤ්ච අප්පටිකූලඤ්ච තදුභයං අභිනිවජ්ජෙත්වා උපෙක්ඛකො විහරෙය්‍ය සතො සම්පජානො’’ති. චතුත්ථං.

5. නිරයසුත්තං

145. ‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං නිරයෙ. කතමෙහි පඤ්චහි? පාණාතිපාතී හොති, අදින්නාදායී හොති, කාමෙසුමිච්ඡාචාරී හොති, මුසාවාදී හොති, සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨායී හොති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං නිරයෙ.

‘‘පඤ්චහි , භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං සග්ගෙ. කතමෙහි පඤ්චහි? පාණාතිපාතා පටිවිරතො හොති, අදින්නාදානා පටිවිරතො හොති, කාමෙසුමිච්ඡාචාරා පටිවිරතො හොති, මුසාවාදා පටිවිරතො හොති, සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා පටිවිරතො හොති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං සග්ගෙ’’ති. පඤ්චමං.

6. මිත්තසුත්තං

146. ‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු මිත්තො න සෙවිතබ්බො. කතමෙහි පඤ්චහි? කම්මන්තං කාරෙති, අධිකරණං ආදියති, පාමොක්ඛෙසු භික්ඛූසු පටිවිරුද්ධො හොති, දීඝචාරිකං අනවත්ථචාරිකං [අවත්ථානචාරිකං (ස්‍යා.)] අනුයුත්තො විහරති, නප්පටිබලො හොති කාලෙන කාලං ධම්මියා කථාය සන්දස්සෙතුං සමාදපෙතුං සමුත්තෙජෙතුං සම්පහංසෙතුං. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු මිත්තො න සෙවිතබ්බො.

‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු මිත්තො සෙවිතබ්බො. කතමෙහි පඤ්චහි? න කම්මන්තං කාරෙති, න අධිකරණං ආදියති, න පාමොක්ඛෙසු භික්ඛූසු පටිවිරුද්ධො හොති, න දීඝචාරිකං අනවත්ථචාරිකං අනුයුත්තො විහරති, පටිබලො හොති කාලෙන කාලං ධම්මියා කථාය සන්දස්සෙතුං සමාදපෙතුං සමුත්තෙජෙතුං සම්පහංසෙතුං. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු මිත්තො සෙවිතබ්බො’’ති. ඡට්ඨං.

7. අසප්පුරිසදානසුත්තං

147. ‘‘පඤ්චිමානි, භික්ඛවෙ, අසප්පුරිසදානානි. කතමානි පඤ්ච? අසක්කච්චං දෙති, අචිත්තීකත්වා [අචිත්තිකත්වා (පී.), අචිතිං කත්වා (ස්‍යා.), අචිත්තිං කත්වා (ක.)] දෙති, අසහත්ථා දෙති, අපවිද්ධං [අපවිට්ටං (ස්‍යා. කං.)] දෙති, අනාගමනදිට්ඨිකො දෙති. ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච අසප්පුරිසදානානි.

“පඤ්චිමානි , භික්ඛවෙ, සප්පුරිසදානානි. කතමානි පඤ්ච? සක්කච්චං දෙති, චිත්තීකත්වා දෙති, සහත්ථා දෙති, අනපවිද්ධං දෙති, ආගමනදිට්ඨිකො දෙති. ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච සප්පුරිසදානානී”ති. සත්තමං.

8. සප්පුරිසදානසුත්තං

148. “පඤ්චිමානි , භික්ඛවෙ, සප්පුරිසදානානි. කතමානි පඤ්ච? සද්ධාය දානං දෙති, සක්කච්චං දානං දෙති, කාලෙන දානං දෙති, අනුග්ගහිතචිත්තො [අනග්ගහිතචිත්තො (සී.)] දානං දෙති, අත්තානඤ්ච පරඤ්ච අනුපහච්ච දානං දෙති.

“සද්ධාය ඛො පන, භික්ඛවෙ, දානං දත්වා යත්ථ යත්ථ තස්ස දානස්ස විපාකො නිබ්බත්තති, අඩ්ඪො ච හොති මහද්ධනො මහාභොගො, අභිරූපො ච හොති දස්සනීයො පාසාදිකො පරමාය වණ්ණපොක්ඛරතාය සමන්නාගතො.

“සක්කච්චං ඛො පන, භික්ඛවෙ, දානං දත්වා යත්ථ යත්ථ තස්ස දානස්ස විපාකො නිබ්බත්තති, අඩ්ඪො ච හොති මහද්ධනො මහාභොගො. යෙපිස්ස තෙ හොන්ති පුත්තාති වා දාරාති වා දාසාති වා පෙස්සාති වා කම්මකරාති [කම්මකාරාති (ක.)] වා, තෙපි සුස්සූසන්ති සොතං ඔදහන්ති අඤ්ඤා චිත්තං උපට්ඨපෙන්ති.

“කාලෙන ඛො පන, භික්ඛවෙ, දානං දත්වා යත්ථ යත්ථ තස්ස දානස්ස විපාකො නිබ්බත්තති, අඩ්ඪො ච හොති මහද්ධනො මහාභොගො; කාලාගතා චස්ස අත්ථා පචුරා හොන්ති.

“අනුග්ගහිතචිත්තො ඛො පන, භික්ඛවෙ, දානං දත්වා යත්ථ යත්ථ තස්ස දානස්ස විපාකො නිබ්බත්තති, අඩ්ඪො ච හොති මහද්ධනො මහාභොගො; උළාරෙසු ච පඤ්චසු කාමගුණෙසු භොගාය චිත්තං නමති.

“අත්තානඤ්ච පරඤ්ච අනුපහච්ච ඛො පන, භික්ඛවෙ, දානං දත්වා යත්ථ යත්ථ තස්ස දානස්ස විපාකො නිබ්බත්තති, අඩ්ඪො ච හොති මහද්ධනො මහාභොගො; න චස්ස කුතොචි භොගානං උපඝාතො ආගච්ඡති අග්ගිතො වා උදකතො වා රාජතො වා චොරතො වා අප්පියතො වා දායාදතො වා [අප්පියතො වා දායාදතො වා (සී. ස්‍යා. කං. පී.), අප්පියදායාදතො වා (ක.)]. ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච සප්පුරිසදානානී”ති. අට්ඨමං.

9. පඨමසමයවිමුත්තසුත්තං

149. “පඤ්චිමෙ , භික්ඛවෙ, ධම්මා සමයවිමුත්තස්ස භික්ඛුනො පරිහානාය සංවත්තන්ති. කතමෙ පඤ්ච? කම්මාරාමතා, භස්සාරාමතා, නිද්දාරාමතා , සඞ්ගණිකාරාමතා, යථාවිමුත්තං චිත්තං න පච්චවෙක්ඛති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ධම්මා සමයවිමුත්තස්ස භික්ඛුනො පරිහානාය සංවත්තන්ති.

“පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මා සමයවිමුත්තස්ස භික්ඛුනො අපරිහානාය සංවත්තන්ති. කතමෙ පඤ්ච? න කම්මාරාමතා, න භස්සාරාමතා, න නිද්දාරාමතා, න සඞ්ගණිකාරාමතා, යථාවිමුත්තං චිත්තං පච්චවෙක්ඛති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ධම්මා සමයවිමුත්තස්ස භික්ඛුනො අපරිහානාය සංවත්තන්තී”ති. නවමං.

10. දුතියසමයවිමුත්තසුත්තං

150. [කථා. 267] “පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මා සමයවිමුත්තස්ස භික්ඛුනො පරිහානාය සංවත්තන්ති. කතමෙ පඤ්ච? කම්මාරාමතා, භස්සාරාමතා, නිද්දාරාමතා, ඉන්ද්‍රියෙසු අගුත්තද්වාරතා, භොජනෙ අමත්තඤ්ඤුතා. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ධම්මා සමයවිමුත්තස්ස භික්ඛුනො පරිහානාය සංවත්තන්ති.

“පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මා සමයවිමුත්තස්ස භික්ඛුනො අපරිහානාය සංවත්තන්ති. කතමෙ පඤ්ච? න කම්මාරාමතා, න භස්සාරාමතා, න නිද්දාරාමතා, ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරතා, භොජනෙ මත්තඤ්ඤුතා. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ධම්මා සමයවිමුත්තස්ස භික්ඛුනො අපරිහානාය සංවත්තන්තී”ති. දසමං.

තිකණ්ඩකීවග්ගො පඤ්චමො.

තස්සුද්දානං –

දත්වා අවජානාති ආරභති ච, සාරන්දද තිකණ්ඩ නිරයෙන ච;
මිත්තො අසප්පුරිසසප්පුරිසෙන, සමයවිමුත්තං අපරෙ ද්වෙති.

තතියපණ්ණාසකං සමත්තං.

4. චතුත්ථපණ්ණාසකං

(16) 1. සද්ධම්මවග්ගො

1. පඨමසම්මත්තනියාමසුත්තං

151. ‘‘පඤ්චහි , භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො සුණන්තොපි සද්ධම්මං අභබ්බො නියාමං ඔක්කමිතුං කුසලෙසු ධම්මෙසු සම්මත්තං. කතමෙහි පඤ්චහි? කථං පරිභොති, කථිකං [කථිතං (ක.)] පරිභොති, අත්තානං පරිභොති, වික්ඛිත්තචිත්තො ධම්මං සුණාති, අනෙකග්ගචිත්තො අයොනිසො ච [අයොනිසො (සයා. කං.)] මනසි කරොති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො සුණන්තොපි සද්ධම්මං අභබ්බො නියාමං ඔක්කමිතුං කුසලෙසු ධම්මෙසු සම්මත්තං.

‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො සුණන්තො සද්ධම්මං භබ්බො නියාමං ඔක්කමිතුං කුසලෙසු ධම්මෙසු සම්මත්තං. කතමෙහි පඤ්චහි? න කථං පරිභොති, න කථිකං පරිභොති, න අත්තානං පරිභොති, අවික්ඛිත්තචිත්තො ධම්මං සුණාති, එකග්ගචිත්තො යොනිසො ච මනසි කරොති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො සුණන්තො සද්ධම්මං භබ්බො නියාමං ඔක්කමිතුං කුසලෙසු ධම්මෙසු සම්මත්ත’’න්ති. පඨමං.

2. දුතියසම්මත්තනියාමසුත්තං

152. ‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො සුණන්තොපි සද්ධම්මං අභබ්බො නියාමං ඔක්කමිතුං කුසලෙසු ධම්මෙසු සම්මත්තං. කතමෙහි පඤ්චහි? කථං පරිභොති, කථිකං පරිභොති, අත්තානං පරිභොති, දුප්පඤ්ඤො හොති ජළො එළමූගො, අනඤ්ඤාතෙ අඤ්ඤාතමානී හොති. ඉමෙහි ඛො , භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො සුණන්තොපි සද්ධම්මං අභබ්බො නියාමං ඔක්කමිතුං කුසලෙසු ධම්මෙසු සම්මත්තං.

‘‘පඤ්චහි , භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො සුණන්තො සද්ධම්මං භබ්බො නියාමං ඔක්කමිතුං කුසලෙසු ධම්මෙසු සම්මත්තං. කතමෙහි පඤ්චහි? න කථං පරිභොති, න කථිකං පරිභොති, න අත්තානං පරිභොති, පඤ්ඤවා හොති අජළො අනෙළමූගො, න අනඤ්ඤාතෙ අඤ්ඤාතමානී හොති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො සුණන්තො සද්ධම්මං භබ්බො නියාමං ඔක්කමිතුං කුසලෙසු ධම්මෙසු සම්මත්ත’’න්ති. දුතියං.

3. තතියසම්මත්තනියාමසුත්තං

153. ‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො සුණන්තොපි සද්ධම්මං අභබ්බො නියාමං ඔක්කමිතුං කුසලෙසු ධම්මෙසු සම්මත්තං. කතමෙහි පඤ්චහි? මක්ඛී ධම්මං සුණාති මක්ඛපරියුට්ඨිතො, උපාරම්භචිත්තො [සඋපාරම්භචිත්තො (සයා. කං.)] ධම්මං සුණාති රන්ධගවෙසී, ධම්මදෙසකෙ ආහතචිත්තො හොති ඛීලජාතො [ඛිලජාතො (සයා. පී.)], දුප්පඤ්ඤො හොති ජළො එළමූගො, අනඤ්ඤාතෙ අඤ්ඤාතමානී හොති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො සුණන්තොපි සද්ධම්මං අභබ්බො නියාමං ඔක්කමිතුං කුසලෙසු ධම්මෙසු සම්මත්තං.

‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො සුණන්තො සද්ධම්මං භබ්බො නියාමං ඔක්කමිතුං කුසලෙසු ධම්මෙසු සම්මත්තං. කතමෙහි පඤ්චහි? අමක්ඛී ධම්මං සුණාති න මක්ඛපරියුට්ඨිතො, අනුපාරම්භචිත්තො ධම්මං සුණාති න රන්ධගවෙසී, ධම්මදෙසකෙ අනාහතචිත්තො හොති අඛීලජාතො, පඤ්ඤවා හොති අජළො අනෙළමූගො, න අනඤ්ඤාතෙ අඤ්ඤාතමානී හොති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො සුණන්තො සද්ධම්මං භබ්බො නියාමං ඔක්කමිතුං කුසලෙසු ධම්මෙසු සම්මත්ත’’න්ති. තතියං.

4. පඨමසද්ධම්මසම්මොසසුත්තං

154. ‘‘පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මා සද්ධම්මස්ස සම්මොසාය අන්තරධානාය සංවත්තන්ති. කතමෙ පඤ්ච? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛූ න සක්කච්චං ධම්මං සුණන්ති, න සක්කච්චං ධම්මං පරියාපුණන්ති, න සක්කච්චං ධම්මං ධාරෙන්ති, න සක්කච්චං ධාතානං [ධතානං (සී. සයා. කං. පී.)] ධම්මානං අත්ථං උපපරික්ඛන්ති, න සක්කච්චං අත්ථමඤ්ඤාය ධම්මමඤ්ඤාය ධම්මානුධම්මං පටිපජ්ජන්ති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ධම්මා සද්ධම්මස්ස සම්මොසාය අන්තරධානාය සංවත්තන්ති.

‘‘පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මා සද්ධම්මස්ස ඨිතියා අසම්මොසාය අනන්තරධානාය සංවත්තන්ති. කතමෙ පඤ්ච? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛූ සක්කච්චං ධම්මං සුණන්ති, සක්කච්චං ධම්මං පරියාපුණන්ති, සක්කච්චං ධම්මං ධාරෙන්ති, සක්කච්චං ධාතානං ධම්මානං අත්ථං උපපරික්ඛන්ති, සක්කච්චං අත්ථමඤ්ඤාය ධම්මමඤ්ඤාය ධම්මානුධම්මං පටිපජ්ජන්ති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ධම්මා සද්ධම්මස්ස ඨිතියා අසම්මොසාය අනන්තරධානාය සංවත්තන්තී’’ති. චතුත්ථං.

5. දුතියසද්ධම්මසම්මොසසුත්තං

155. ‘‘පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මා සද්ධම්මස්ස සම්මොසාය අන්තරධානාය සංවත්තන්ති. කතමෙ පඤ්ච? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛූ ධම්මං න පරියාපුණන්ති – සුත්තං, ගෙය්‍යං, වෙය්‍යාකරණං, ගාථං, උදානං, ඉතිවුත්තකං, ජාතකං, අබ්භුතධම්මං, වෙදල්ලං. අයං, භික්ඛවෙ, පඨමො ධම්මො සද්ධම්මස්ස සම්මොසාය අන්තරධානාය සංවත්තති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛූ යථාසුතං යථාපරියත්තං ධම්මං න විත්ථාරෙන පරෙසං දෙසෙන්ති. අයං, භික්ඛවෙ, දුතියො ධම්මො සද්ධම්මස්ස සම්මොසාය අන්තරධානාය සංවත්තති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛූ යථාසුතං යථාපරියත්තං ධම්මං න විත්ථාරෙන පරං [පරෙසං (සී. ස්‍යා. කං. පී.), පරෙ (?)] වාචෙන්ති. අයං, භික්ඛවෙ, තතියො ධම්මො සද්ධම්මස්ස සම්මොසාය අන්තරධානාය සංවත්තති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛූ යථාසුතං යථාපරියත්තං ධම්මං න විත්ථාරෙන සජ්ඣායං කරොන්ති. අයං, භික්ඛවෙ, චතුත්ථො ධම්මො සද්ධම්මස්ස සම්මොසාය අන්තරධානාය සංවත්තති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛූ යථාසුතං යථාපරියත්තං ධම්මං න චෙතසා අනුවිතක්කෙන්ති අනුවිචාරෙන්ති මනසානුපෙක්ඛන්ති. අයං, භික්ඛවෙ, පඤ්චමො ධම්මො සද්ධම්මස්ස සම්මොසාය අන්තරධානාය සංවත්තති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ධම්මා සද්ධම්මස්ස සම්මොසාය අන්තරධානාය සංවත්තන්ති.

‘‘පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මා සද්ධම්මස්ස ඨිතියා අසම්මොසාය අනන්තරධානාය සංවත්තන්ති. කතමෙ පඤ්ච? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛූ ධම්මං පරියාපුණන්ති – සුත්තං, ගෙය්‍යං, වෙය්‍යාකරණං, ගාථං, උදානං, ඉතිවුත්තකං, ජාතකං, අබ්භුතධම්මං, වෙදල්ලං. අයං, භික්ඛවෙ, පඨමො ධම්මො සද්ධම්මස්ස ඨිතියා අසම්මොසාය අනන්තරධානාය සංවත්තති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛූ යථාසුතං යථාපරියත්තං ධම්මං විත්ථාරෙන පරෙසං දෙසෙන්ති. අයං, භික්ඛවෙ, දුතියො ධම්මො සද්ධම්මස්ස ඨිතියා අසම්මොසාය අනන්තරධානාය සංවත්තති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛූ යථාසුතං යථාපරියත්තං ධම්මං විත්ථාරෙන පරං වාචෙන්ති. අයං, භික්ඛවෙ, තතියො ධම්මො සද්ධම්මස්ස ඨිතියා අසම්මොසාය අනන්තරධානාය සංවත්තති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ , භික්ඛූ යථාසුතං යථාපරියත්තං ධම්මං විත්ථාරෙන සජ්ඣායං කරොන්ති. අයං, භික්ඛවෙ, චතුත්ථො ධම්මො සද්ධම්මස්ස ඨිතියා අසම්මොසාය අනන්තරධානාය සංවත්තති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛූ යථාසුතං යථාපරියත්තං ධම්මං චෙතසා අනුවිතක්කෙන්ති අනුවිචාරෙන්ති මනසානුපෙක්ඛන්ති. අයං, භික්ඛවෙ, පඤ්චමො ධම්මො සද්ධම්මස්ස ඨිතියා අසම්මොසාය අනන්තරධානාය සංවත්තති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ධම්මා සද්ධම්මස්ස ඨිතියා අසම්මොසාය අනන්තරධානාය සංවත්තන්ති’’ති. පඤ්චමං.

6. තතියසද්ධම්මසම්මොසසුත්තං

156. [අ. නි. 4.160] ‘‘පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මා සද්ධම්මස්ස සම්මොසාය අන්තරධානාය සංවත්තන්ති. කතමෙ පඤ්ච? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛූ දුග්ගහිතං සුත්තන්තං පරියාපුණන්ති දුන්නික්ඛිත්තෙහි පදබ්‍යඤ්ජනෙහි . දුන්නික්ඛිත්තස්ස, භික්ඛවෙ, පදබ්‍යඤ්ජනස්ස අත්ථොපි දුන්නයො හොති. අයං, භික්ඛවෙ, පඨමො ධම්මො සද්ධම්මස්ස සම්මොසාය අන්තරධානාය සංවත්තති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛූ දුබ්බචා හොන්ති, දොවචස්සකරණෙහි ධම්මෙහි සමන්නාගතා, අක්ඛමා අප්පදක්ඛිණග්ගාහිනො අනුසාසනිං. අයං, භික්ඛවෙ, දුතියො ධම්මො සද්ධම්මස්ස සම්මොසාය අන්තරධානාය සංවත්තති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, යෙ තෙ භික්ඛූ බහුස්සුතා ආගතාගමා ධම්මධරා විනයධරා මාතිකාධරා, තෙ න සක්කච්චං සුත්තන්තං පරං වාචෙන්ති; තෙසං අච්චයෙන ඡින්නමූලකො සුත්තන්තො හොති අප්පටිසරණො. අයං, භික්ඛවෙ, තතියො ධම්මො සද්ධම්මස්ස සම්මොසාය අන්තරධානාය සංවත්තති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, ථෙරා භික්ඛූ බාහුලිකා හොන්ති සාථලිකා ඔක්කමනෙ පුබ්බඞ්ගමා පවිවෙකෙ නික්ඛිත්තධුරා , න වීරියං ආරභන්ති අප්පත්තස්ස පත්තියා අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියාය. තෙසං පච්ඡිමා ජනතා දිට්ඨානුගතිං ආපජ්ජති. සාපි හොති බාහුලිකා සාථලිකා ඔක්කමනෙ පුබ්බඞ්ගමා පවිවෙකෙ

නික්ඛිත්තධුරා, න වීරියං ආරභති අප්පත්තස්ස පත්තියා අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියාය. අයං, භික්ඛවෙ, චතුත්ථො ධම්මො සද්ධම්මස්ස සම්මොසාය අන්තරධානාය සංවත්තති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, සඞ්ඝො භින්නො හොති. සඞ්ඝෙ ඛො පන, භික්ඛවෙ, භින්නෙ අඤ්ඤමඤ්ඤං අක්කොසා ච හොන්ති, අඤ්ඤමඤ්ඤං පරිභාසා ච හොන්ති, අඤ්ඤමඤ්ඤං පරික්ඛෙපා ච හොන්ති, අඤ්ඤමඤ්ඤං පරිච්චජනා [පරිච්චජා (ස්‍යා. කං.)] ච හොන්ති. තත්ථ අප්පසන්නා චෙව නප්පසීදන්ති, පසන්නානඤ්ච එකච්චානං අඤ්ඤථත්තං හොති. අයං, භික්ඛවෙ, පඤ්චමො ධම්මො සද්ධම්මස්ස සම්මොසාය අන්තරධානාය සංවත්තති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ධම්මා සද්ධම්මස්ස සම්මොසාය අන්තරධානාය සංවත්තන්ති.

‘‘පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මා සද්ධම්මස්ස ඨිතියා අසම්මොසාය අනන්තරධානාය සංවත්තන්ති. කතමෙ පඤ්ච? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛූ සුග්ගහිතං සුත්තන්තං පරියාපුණන්ති සුනික්ඛිත්තෙහි පදබ්‍යඤ්ජනෙහි. සුනික්ඛිත්තස්ස, භික්ඛවෙ, පදබ්‍යඤ්ජනස්ස අත්ථොපි සුනයො හොති. අයං, භික්ඛවෙ, පඨමො ධම්මො සද්ධම්මස්ස ඨිතියා අසම්මොසාය අනන්තරධානාය සංවත්තති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛූ සුවචා හොන්ති සොවචස්සකරණෙහි ධම්මෙහි සමන්නාගතා, ඛමා පදක්ඛිණග්ගාහිනො අනුසාසනිං. අයං, භික්ඛවෙ, දුතියො ධම්මො සද්ධම්මස්ස ඨිතියා අසම්මොසාය අනන්තරධානාය සංවත්තති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, යෙ තෙ භික්ඛූ බහුස්සුතා ආගතාගමා ධම්මධරා විනයධරා මාතිකාධරා, තෙ සක්කච්චං සුත්තන්තං පරං වාචෙන්ති; තෙසං අච්චයෙන න ඡින්නමූලකො [අච්ඡින්නමූලකො (ක.) අ. නි. 4.160] සුත්තන්තො හොති සප්පටිසරණො. අයං, භික්ඛවෙ, තතියො ධම්මො සද්ධම්මස්ස ඨිතියා අසම්මොසාය අනන්තරධානාය සංවත්තති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, ථෙරා භික්ඛූ න බාහුලිකා හොන්ති න සාථලිකා, ඔක්කමනෙ නික්ඛිත්තධුරා පවිවෙකෙ පුබ්බඞ්ගමා; වීරියං ආරභන්ති අප්පත්තස්ස පත්තියා අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියාය. තෙසං පච්ඡිමා ජනතා දිට්ඨානුගතිං ආපජ්ජති. සාපි හොති න බාහුලිකා න සාථලිකා, ඔක්කමනෙ නික්ඛිත්තධුරා පවිවෙකෙ පුබ්බඞ්ගමා, වීරියං ආරභති අප්පත්තස්ස පත්තියා අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියාය. අයං, භික්ඛවෙ, චතුත්ථො ධම්මො සද්ධම්මස්ස ඨිතියා අසම්මොසාය අනන්තරධානාය සංවත්තති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, සඞ්ඝො සමග්ගො සම්මොදමානො අවිවදමානො එකුද්දෙසො ඵාසුං විහරති. සඞ්ඝෙ ඛො පන, භික්ඛවෙ, සමග්ගෙ න චෙව අඤ්ඤමඤ්ඤං අක්කොසා හොන්ති, න ච අඤ්ඤමඤ්ඤං පරිභාසා හොන්ති, න ච අඤ්ඤමඤ්ඤං පරික්ඛෙපා හොන්ති, න ච අඤ්ඤමඤ්ඤං පරිච්චජනා හොන්ති. තත්ථ අප්පසන්නා චෙව පසීදන්ති, පසන්නානඤ්ච භිය්‍යොභාවො හොති. අයං, භික්ඛවෙ, පඤ්චමො ධම්මො සද්ධම්මස්ස ඨිතියා අසම්මොසාය අනන්තරධානාය සංවත්තති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ධම්මා සද්ධම්මස්ස ඨිතියා අසම්මොසාය අනන්තරධානාය සංවත්තන්තී’’ති. ඡට්ඨං.

7. දුක්කථාසුත්තං

157. ‘‘පඤ්චන්නං , භික්ඛවෙ, පුග්ගලානං කථා දුක්කථා පුග්ගලෙ පුග්ගලං [පුග්ගලං පුග්ගලං (සී. පී.)] උපනිධාය. කතමෙසං පඤ්චන්නං? අස්සද්ධස්ස, භික්ඛවෙ, සද්ධාකථා දුක්කථා; දුස්සීලස්ස සීලකථා දුක්කථා; අප්පස්සුතස්ස බාහුසච්චකථා දුක්කථා; මච්ඡරිස්ස [මච්ඡරියස්ස (සී. පී. ක.)] චාගකථා දුක්කථා; දුප්පඤ්ඤස්ස පඤ්ඤාකථා දුක්කථා.

‘‘කස්මා ච, භික්ඛවෙ, අස්සද්ධස්ස සද්ධාකථා දුක්කථා? අස්සද්ධො, භික්ඛවෙ, සද්ධාකථාය කච්ඡමානාය අභිසජ්ජති කුප්පති බ්‍යාපජ්ජති පතිත්ථීයති කොපඤ්ච දොසඤ්ච අප්පච්චයඤ්ච පාතුකරොති. තං කිස්ස හෙතු? තඤ්හි සො, භික්ඛවෙ, සද්ධාසම්පදං අත්තනි න සමනුපස්සති [න සම්පස්සති (සී.)], න ච ලභති තතොනිදානං පීතිපාමොජ්ජං. තස්මා අස්සද්ධස්ස සද්ධාකථා දුක්කථා.

‘‘කස්මා ච, භික්ඛවෙ, දුස්සීලස්ස සීලකථා දුක්කථා? දුස්සීලො, භික්ඛවෙ, සීලකථාය කච්ඡමානාය අභිසජ්ජති කුප්පති බ්‍යාපජ්ජති පතිත්ථීයති කොපඤ්ච දොසඤ්ච අප්පච්චයඤ්ච පාතුකරොති. තං කිස්ස හෙතු? තඤ්හි සො , භික්ඛවෙ, සීලසම්පදං අත්තනි න සමනුපස්සති න ච ලභති තතොනිදානං පීතිපාමොජ්ජං. තස්මා දුස්සීලස්ස සීලකථා දුක්කථා.

‘‘කස්මා ච, භික්ඛවෙ, අප්පස්සුතස්ස බාහුසච්චකථා දුක්කථා? අප්පස්සුතො, භික්ඛවෙ, බාහුසච්චකථාය කච්ඡමානාය අභිසජ්ජති කුප්පති බ්‍යාපජ්ජති පතිත්ථීයති කොපඤ්ච දොසඤ්ච අප්පච්චයඤ්ච පාතුකරොති. තං කිස්ස හෙතු? තඤ්හි සො, භික්ඛවෙ, සුතසම්පදං අත්තනි න සමනුපස්සති, න ච ලභති තතොනිදානං පීතිපාමොජ්ජං. තස්මා අප්පස්සුතස්ස බාහුසච්චකථා දුක්කථා.

‘‘කස්මා ච, භික්ඛවෙ, මච්ඡරිස්ස චාගකථා දුක්කථා? මච්ඡරී, භික්ඛවෙ, චාගකථාය කච්ඡමානාය අභිසජ්ජති කුප්පති බ්‍යාපජ්ජති පතිත්ථීයති කොපඤ්ච දොසඤ්ච අප්පච්චයඤ්ච පාතුකරොති . තං කිස්ස හෙතු? තඤ්හි සො, භික්ඛවෙ, චාගසම්පදං අත්තනි න සමනුපස්සති න ච ලභති තතොනිදානං පීතිපාමොජ්ජං. තස්මා මච්ඡරිස්ස චාගකථා දුක්කථා.

‘‘කස්මා ච, භික්ඛවෙ, දුප්පඤ්ඤස්ස පඤ්ඤාකථා දුක්කථා? දුප්පඤ්ඤො, භික්ඛවෙ, පඤ්ඤාකථාය කච්ඡමානාය අභිසජ්ජති කුප්පති බ්‍යාපජ්ජති පතිත්ථීයති කොපඤ්ච දොසඤ්ච අප්පච්චයඤ්ච පාතුකරොති. තං කිස්ස හෙතු? තඤ්හි සො, භික්ඛවෙ, පඤ්ඤාසම්පදං අත්තනි න සමනුපස්සති, න ච ලභති තතොනිදානං පීතිපාමොජ්ජං. තස්මා දුප්පඤ්ඤස්ස පඤ්ඤාකථා දුක්කථා. ඉමෙසං ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චන්නං පුග්ගලානං කථා දුක්කථා පුග්ගලෙ පුග්ගලං උපනිධාය.

‘‘පඤ්චන්නං, භික්ඛවෙ, පුග්ගලානං කථා සුකථා පුග්ගලෙ පුග්ගලං උපනිධාය. කතමෙසං පඤ්චන්නං? සද්ධස්ස, භික්ඛවෙ, සද්ධාකථා සුකථා; සීලවතො සීලකථා සුකථා; බහුස්සුතස්ස බාහුසච්චකථා සුකථා; චාගවතො චාගකථා සුකථා; පඤ්ඤවතො පඤ්ඤාකථා සුකථා.

‘‘කස්මා ච, භික්ඛවෙ, සද්ධස්ස සද්ධාකථා සුකථා? සද්ධො, භික්ඛවෙ, සද්ධාකථාය කච්ඡමානාය නාභිසජ්ජති න කුප්පති න බ්‍යාපජ්ජති න පතිත්ථීයති න කොපඤ්ච දොසඤ්ච අප්පච්චයඤ්ච පාතුකරොති. තං කිස්ස හෙතු? තඤ්හි සො, භික්ඛවෙ, සද්ධාසම්පදං අත්තනි සමනුපස්සති ලභති ච තතොනිදානං පීතිපාමොජ්ජං . තස්මා සද්ධස්ස සද්ධාකථා සුකථා.

‘‘කස්මා ච, භික්ඛවෙ, සීලවතො සීලකථා සුකථා? සීලවා, භික්ඛවෙ, සීලකථාය කච්ඡමානාය නාභිසජ්ජති න කුප්පති න බ්‍යාපජ්ජති න පතිත්ථීයති න කොපඤ්ච දොසඤ්ච අප්පච්චයඤ්ච පාතුකරොති. තං කිස්ස හෙතු? තඤ්හි සො, භික්ඛවෙ, සීලසම්පදං අත්තනි සමනුපස්සති, ලභති ච තතොනිදානං පීතිපාමොජ්ජං. තස්මා සීලවතො සීලකථා සුකථා.

‘‘කස්මා ච, භික්ඛවෙ, බහුස්සුතස්ස බාහුසච්චකථා සුකථා? බහුස්සුතො, භික්ඛවෙ, බාහුසච්චකථාය කච්ඡමානාය නාභිසජ්ජති න කුප්පති න බ්‍යාපජ්ජති න පතිත්ථීයති න කොපඤ්ච දොසඤ්ච අප්පච්චයඤ්ච පාතුකරොති. තං කිස්ස හෙතු? තඤ්හි සො, භික්ඛවෙ, සුතසම්පදං අත්තනි සමනුපස්සති, ලභති ච තතොනිදානං පීතිපාමොජ්ජං. තස්මා බහුස්සුතස්ස බාහුසච්චකථා සුකථා.

‘‘කස්මා ච, භික්ඛවෙ, චාගවතො චාගකථා සුකථා? චාගවා, භික්ඛවෙ, චාගකථාය කච්ඡමානාය නාභිසජ්ජති න කුප්පති න බ්‍යාපජ්ජති න පතිත්ථීයති න කොපඤ්ච දොසඤ්ච අප්පච්චයඤ්ච පාතුකරොති. තං කිස්ස හෙතු? තඤ්හි සො, භික්ඛවෙ, චාගසම්පදං අත්තනි සමනුපස්සති, ලභති ච තතොනිදානං පීතිපාමොජ්ජං. තස්මා චාගවතො චාගකථා සුකථා.

‘‘කස්මා ච, භික්ඛවෙ, පඤ්ඤවතො පඤ්ඤාකථා සුකථා? පඤ්ඤවා, භික්ඛවෙ, පඤ්ඤාකථාය කච්ඡමානාය නාභිසජ්ජති න කුප්පති න බ්‍යාපජ්ජති න පතිත්ථීයති න කොපඤ්ච දොසඤ්ච අප්පච්චයඤ්ච පාතුකරොති. තං කිස්ස හෙතු? තඤ්හි සො, භික්ඛවෙ, පඤ්ඤාසම්පදං අත්තනි සමනුපස්සති ලභති ච තතොනිදානං පීතිපාමොජ්ජං. තස්මා පඤ්ඤවතො පඤ්ඤාකථා සුකථා. ඉමෙසං ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චන්නං පුග්ගලානං කථා සුකථා පුග්ගලෙ පුග්ගලං උපනිධායා’’ති. සත්තමං.

8. සාරජ්ජසුත්තං

158. ‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු සාරජ්ජං ඔක්කන්තො [ඔක්කමන්තො (ක.)] හොති. කතමෙහි පඤ්චහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අස්සද්ධො හොති, දුස්සීලො හොති, අප්පස්සුතො හොති, කුසීතො හොති, දුපඤ්ඤො හොති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු සාරජ්ජං ඔක්කන්තො හොති.

‘‘පඤ්චහි , භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු විසාරදො හොති. කතමෙහි පඤ්චහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සද්ධො හොති, සීලවා හොති, බහුස්සුතො හොති, ආරද්ධවීරියො හොති, පඤ්ඤවා හොති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු විසාරදො හොතී’’ති. අට්ඨමං.

9. උදායීසුත්තං

159. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා කොසම්බියං විහරති ඝොසිතාරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා උදායී මහතියා ගිහිපරිසාය පරිවුතො ධම්මං දෙසෙන්තො නිසින්නො හොති. අද්දසා ඛො ආයස්මා ආනන්දො ආයස්මන්තං උදායිං මහතියා ගිහිපරිසාය පරිවුතං ධම්මං දෙසෙන්තං නිසින්නං. දිස්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවන්තං

එතදවොච – ‘‘ආයස්මා, භන්තෙ, උදායී මහතියා ගිහිපරිසාය පරිවුතො ධම්මං දෙසෙතී’’ති [දෙසෙන්තො නිසින්නො’’ති (සත්‍යා.)].

‘‘න ඛො, ආනන්ද , සුකරං පරෙසං ධම්මං දෙසෙතුං. පරෙසං, ආනන්ද, ධම්මං දෙසෙන්තෙන පඤ්ච ධම්මෙ අජ්ඣත්තං උපට්ඨාපෙත්වා පරෙසං ධම්මො දෙසෙතබ්බො. කතමෙ පඤ්ච? ‘අනුපුබ්බිං කථං [ආනුපුබ්බිකථං (සී.), අනුපුබ්බිකථං (සත්‍යා. පී. ක.)] කථෙස්සාමී’ති පරෙසං ධම්මො දෙසෙතබ්බො; ‘පරියායදස්සාවී කථං කථෙස්සාමී’ති පරෙසං ධම්මො දෙසෙතබ්බො; ‘අනුද්දයතං පටිච්ච කථං කථෙස්සාමී’ති පරෙසං ධම්මො දෙසෙතබ්බො; ‘න ආමිසන්තරො කථං කථෙස්සාමී’ති පරෙසං ධම්මො දෙසෙතබ්බො; ‘අත්තානඤ්ච පරඤ්ච අනුපහච්ච කථං කථෙස්සාමී’ති පරෙසං ධම්මො දෙසෙතබ්බො. න ඛො, ආනන්ද, සුකරං පරෙසං ධම්මං දෙසෙතුං. පරෙසං, ආනන්ද, ධම්මං දෙසෙන්තෙන ඉමෙ පඤ්ච ධම්මෙ අජ්ඣත්තං උපට්ඨාපෙත්වා පරෙසං ධම්මො දෙසෙතබ්බො’’ති. නවමං.

10. දුප්පටිවිනොදයසුත්තං

160. ‘‘පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, උප්පන්නා දුප්පටිවිනොදයා. කතමෙ පඤ්ච? උප්පන්නො රාගො දුප්පටිවිනොදයො, උප්පන්නො දොසො දුප්පටිවිනොදයො, උප්පන්නො මොහො දුප්පටිවිනොදයො, උප්පන්නං පටිභානං දුප්පටිවිනොදයං, උප්පන්නං ගමිකචිත්තං දුප්පටිවිනොදයං. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච උප්පන්නා දුප්පටිවිනොදයා’’ති. දසමං.

සද්ධම්මවග්ගො පඨමො.

තස්සුද්දානං –

තයො සම්මත්තනියාමා, තයො සද්ධම්මසම්මොසා;
දුක්කථා චෙව සාරජ්ජං, උදායිදුබ්බිනොදයාති.

(17) 2. ආඝාතවග්ගො

1. පඨමආඝාතපටිවිනයසුත්තං

161. ‘‘පඤ්චිමෙ , භික්ඛවෙ, ආඝාතපටිවිනයා යත්ථ භික්ඛුනො උප්පන්නො ආඝාතො සබ්බසො පටිවිනෙතබ්බො. කතමෙ පඤ්ච? යස්මිං, භික්ඛවෙ, පුග්ගලෙ ආඝාතො ජායෙථ, මෙත්තා තස්මිං පුග්ගලෙ භාවෙතබ්බා; එවං තස්මිං පුග්ගලෙ ආඝාතො පටිවිනෙතබ්බො. යස්මිං, භික්ඛවෙ, පුග්ගලෙ ආඝාතො ජායෙථ, කරුණා තස්මිං පුග්ගලෙ භාවෙතබ්බා; එවං තස්මිං පුග්ගලෙ ආඝාතො පටිවිනෙතබ්බො. යස්මිං, භික්ඛවෙ, පුග්ගලෙ ආඝාතො ජායෙථ, උපෙක්ඛා තස්මිං පුග්ගලෙ භාවෙතබ්බා; එවං තස්මිං පුග්ගලෙ ආඝාතො පටිවිනෙතබ්බො. යස්මිං, භික්ඛවෙ, පුග්ගලෙ ආඝාතො ජායෙථ, අසතිඅමනසිකාරො තස්මිං පුග්ගලෙ ආපජ්ජිතබ්බො; එවං තස්මිං පුග්ගලෙ ආඝාතො පටිවිනෙතබ්බො. යස්මිං , භික්ඛවෙ, පුග්ගලෙ ආඝාතො ජායෙථ, කම්මස්සකතා තස්මිං පුග්ගලෙ අධිට්ඨාතබ්බා – ‘කම්මස්සකො අයමායස්මා කම්මදායාදො කම්මයොනි කම්මබන්ධු කම්මප්පටිසරණො, යං කම්මං කරිස්සති කල්‍යාණං වා පාපකං වා තස්ස දායාදො භවිස්සතී’ති; එවං තස්මිං පුග්ගලෙ ආඝාතො පටිවිනෙතබ්බො. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ආඝාතපටිවිනයා, යත්ථ භික්ඛුනො උප්පන්නො ආඝාතො සබ්බසො පටිවිනෙතබ්බො’’ති. පඨමං.

2. දුතියආඝාතපටිවිනයසුත්තං

162. තත්‍ර ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘ආවුසො භික්ඛවෙ’’ති. ‘‘ආවුසො’’ති ඛො තෙ භික්ඛූ ආයස්මතො සාරිපුත්තස්ස පච්චස්සොසුං. ආයස්මා සාරිපුත්තො එතදවොච –

‘‘පඤ්චිමෙ, ආවුසො, ආඝාතපටිවිනයා යත්ථ භික්ඛුනො උප්පන්නො ආඝාතො සබ්බසො පටිවිනෙතබ්බො. කතමෙ පඤ්ච? ඉධාවුසො, එකච්චො පුග්ගලො අපරිසුද්ධකායසමාචාරො හොති පරිසුද්ධවචීසමාචාරො; එවරූපෙපි, ආවුසො, පුග්ගලෙ ආඝාතො පටිවිනෙතබ්බො. ඉධ පනාවුසො, එකච්චො පුග්ගලො අපරිසුද්ධවචීසමාචාරො හොති පරිසුද්ධකායසමාචාරො; එවරූපෙපි, ආවුසො, පුග්ගලෙ ආඝාතො පටිවිනෙතබ්බො. ඉධ පනාවුසො, එකච්චො පුග්ගලො අපරිසුද්ධකායසමාචාරො හොති අපරිසුද්ධවචීසමාචාරො, ලභති ච කාලෙන කාලං චෙතසො විවරං චෙතසො පසාදං; එවරූපෙපි, ආවුසො, පුග්ගලෙ ආඝාතො පටිවිනෙතබ්බො. ඉධ පනාවුසො, එකච්චො පුග්ගලො අපරිසුද්ධකායසමාචාරො හොති අපරිසුද්ධවචීසමාචාරො, න ච ලභති කාලෙන කාලං චෙතසො විවරං චෙතසො පසාදං; එවරූපෙපි, ආවුසො, පුග්ගලෙ ආඝාතො පටිවිනෙතබ්බො. ඉධ පනාවුසො, එකච්චො පුග්ගලො පරිසුද්ධකායසමාචාරො පරිසුද්ධවචීසමාචාරො, ලභති ච කාලෙන වා කාලං චෙතසො විවරං චෙතසො පසාදං; එවරූපෙපි, ආවුසො, පුග්ගලෙ ආඝාතො පටිවිනෙතබ්බො.

‘‘තත්‍රාවුසො, ය්වායං පුග්ගලො අපරිසුද්ධකායසමාචාරො පරිසුද්ධවචීසමාචාරො, කථං තස්මිං පුග්ගලෙ ආඝාතො පටිවිනෙතබ්බො? සෙය්‍යථාපි, ආවුසො, භික්ඛු පංසුකූලිකො රථියාය නන්තකං දිස්වා වාමෙන පාදෙන නිග්ගණ්හිත්වා දක්ඛිණෙන පාදෙන පත්ථරිත්වා [විත්ථාරෙත්වා (සී. පී.)], යො තත්ථ සාරො තං පරිපාතෙත්වා ආදාය පක්කමෙය්‍ය; එවමෙවං ඛ්වාවුසො, ය්වායං පුග්ගලො අපරිසුද්ධකායසමාචාරො පරිසුද්ධවචීසමාචාරො, යාස්ස අපරිසුද්ධකායසමාචාරතා න සාස්ස තස්මිං සමයෙ මනසි කාතබ්බා, යා ච ඛ්වාස්ස පරිසුද්ධවචීසමාචාරතා සාස්ස තස්මිං සමයෙ මනසි කාතබ්බා. එවං තස්මිං පුග්ගලෙ ආඝාතො පටිවිනෙතබ්බො.

‘‘තත්‍රාවුසො, ය්වායං පුග්ගලො අපරිසුද්ධවචීසමාචාරො පරිසුද්ධකායසමාචාරො, කථං තස්මිං පුග්ගලෙ ආඝාතො පටිවිනෙතබ්බො? සෙය්‍යථාපි, ආවුසො, පොක්ඛරණී සෙවාලපණකපරියොනද්ධා. අථ පුරිසො ආගච්ඡෙය්‍ය ඝම්මාභිතත්තො ඝම්මපරෙතො කිලන්තො තසිතො පිපාසිතො. සො තං පොක්ඛරණිං ඔගාහෙත්වා උභොහි හත්ථෙහි ඉතිචිති ච සෙවාලපණකං අපවියූහිත්වා අඤ්ජලිනා පිවිත්වා පක්කමෙය්‍ය. එවමෙවං ඛො, ආවුසො , ය්වායං පුග්ගලො අපරිසුද්ධවචීසමාචාරො පරිසුද්ධකායසමාචාරො, යාස්ස අපරිසුද්ධවචීසමාචාරතා න සාස්ස තස්මිං සමයෙ මනසි කාතබ්බා, යා ච ඛ්වාස්ස පරිසුද්ධකායසමාචාරතා සාස්ස තස්මිං සමයෙ මනසි කාතබ්බා. එවං තස්මිං පුග්ගලෙ ආඝාතො පටිවිනෙතබ්බො.

‘‘තත්‍රාවුසො, ය්වායං පුග්ගලො අපරිසුද්ධකායසමාචාරො අපරිසුද්ධවචීසමාචාරො ලභති ච කාලෙන කාලං චෙතසො විවරං චෙතසො පසාදං, කථං තස්මිං පුග්ගලෙ ආඝාතො පටිවිනෙතබ්බො? සෙය්‍යථාපි, ආවුසො, පරිත්තං ගොපදෙ [ගොපදකෙ (සී. ස්‍යා.)] උදකං. අථ පුරිසො ආගච්ඡෙය්‍ය ඝම්මාභිතත්තො ඝම්මපරෙතො කිලන්තො තසිතො පිපාසිතො. තස්ස එවමස්ස – ‘ඉදං ඛො පරිත්තං ගොපදෙ උදකං. සචාහං අඤ්ජලිනා වා පිවිස්සාමි භාජනෙන වා ඛොභෙස්සාමිපි තං ලොළෙස්සාමිපි තං අපෙය්‍යම්පි තං කරිස්සාමි. යංනූනාහං චතුක්කුණ්ඩිකො [චතුගුණ්ඩිකො (සී.), චතුකුණ්ඩිකො (ස්‍යා. කං. පී.), චතුකොණ්ඩිකො (දී. නි. 3.7)] නිපතිත්වා ගොපීතකං පිවිත්වා පක්කමෙය්‍ය’න්ති. සො චතුක්කුණ්ඩිකො නිපතිත්වා ගොපීතකං පිවිත්වා පක්කමෙය්‍ය. එවමෙවං ඛො, ආවුසො, ය්වායං පුග්ගලො අපරිසුද්ධකායසමාචාරො අපරිසුද්ධවචීසමාචාරො ලභති ච කාලෙන කාලං චෙතසො විවරං චෙතසො පසාදං, යාස්ස අපරිසුද්ධකායසමාචාරතා න සාස්ස තස්මිං සමයෙ මනසි කාතබ්බා; යාපිස්ස අපරිසුද්ධවචීසමාචාරතා න සාපිස්ස

තස්මිං සමයෙ මනසි කාතබ්බා. යඤ්ච ඛො සො ලභති කාලෙන කාලං චෙතසො විවරං චෙතසො පසාදං, තමෙවස්ස [තදෙවස්ස (සී. ස්‍යා.)] තස්මිං සමයෙ මනසි කාතබ්බං. එවං තස්මිං පුග්ගලෙ ආඝාතො පටිවිනෙතබ්බො.

‘‘තත්‍රාවුසො , ය්වායං පුග්ගලො අපරිසුද්ධකායසමාචාරො අපරිසුද්ධවචීසමාචාරො න ච ලභති කාලෙන කාලං චෙතසො විවරං චෙතසො පසාදං, කථං තස්මිං පුග්ගලෙ ආඝාතො පටිවිනෙතබ්බො? සෙය්‍යථාපි, ආවුසො, පුරිසො ආබාධිකො දුක්ඛිතො බාළ්හගිලානො අද්ධානමග්ගප්පටිපන්නො. තස්ස පුරතොපිස්ස දූරෙ ගාමො පච්ඡතොපිස්ස දූරෙ ගාමො. සො න ලභෙය්‍ය සප්පායානි භොජනානි, න ලභෙය්‍ය සප්පායානි භෙසජ්ජානි, න ලභෙය්‍ය පතිරූපං උපට්ඨාකං, න ලභෙය්‍ය ගාමන්තනායකං. තමෙනං අඤ්ඤතරො පුරිසො පස්සෙය්‍ය අද්ධානමග්ගප්පටිපන්නො. සො තස්මිං පුරිසෙ කාරුඤ්ඤංයෙව උපට්ඨාපෙය්‍ය, අනුද්දයංයෙව උපට්ඨාපෙය්‍ය, අනුකම්පංයෙව උපට්ඨාපෙය්‍ය – ‘අහො වතායං පුරිසො ලභෙය්‍ය සප්පායානි භොජනානි, ලභෙය්‍ය සප්පායානි භෙසජ්ජානි, ලභෙය්‍ය පතිරූපං උපට්ඨාකං, ලභෙය්‍ය ගාමන්තනායකං! තං කිස්ස හෙතු? මායං [අයං (ක.)] පුරිසො ඉධෙව අනයබ්‍යසනං ආපජ්ජී’ති [ආපජ්ජෙය්‍ය (ක.)]! එවමෙවං ඛො, ආවුසො, ය්වායං පුග්ගලො අපරිසුද්ධකායසමාචාරො අපරිසුද්ධවචීසමාචාරො න ච ලභති කාලෙන කාලං චෙතසො විවරං චෙතසො පසාදං, එවරූපෙපි [එවරූපෙ (පී.)], ආවුසො, පුග්ගලෙ කාරුඤ්ඤංයෙව උපට්ඨාපෙතබ්බං අනුද්දයායෙව උපට්ඨාපෙතබ්බා අනුකම්පායෙව උපට්ඨාපෙතබ්බා – ‘අහො වත අයමායස්මා කායදුච්චරිතං පහාය කායසුචරිතං භාවෙය්‍ය, වචීදුච්චරිතං පහාය වචීසුචරිතං භාවෙය්‍ය, මනොදුච්චරිතං පහාය මනොසුචරිතං භාවෙය්‍ය ! තං කිස්ස හෙතු? මායං ආයස්මා [අයමායස්මා (ක.)] කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජී’ති [උපපජ්ජතීති (ක.)]! එවං තස්මිං පුග්ගලෙ ආඝාතො පටිවිනෙතබ්බො.

‘‘තත්‍රාවුසො , ය්වායං පුග්ගලො පරිසුද්ධකායසමාචාරො පරිසුද්ධවචීසමාචාරො ලභති ච කාලෙන කාලං චෙතසො විවරං චෙතසො පසාදං, කථං තස්මිං පුග්ගලෙ ආඝාතො පටිවිනෙතබ්බො? සෙය්‍යථාපි, ආවුසො, පොක්ඛරණී අච්ඡොදකා සාතොදකා සීතොදකා [අච්ඡොදිකා සාතොදිකා සීතොදිකා (සී.)] සෙතකා [සෙතොදකා (ක.)] සුපතිත්ථා රමණීයා නානාරුක්ඛෙහි සඤ්ඡන්නා. අථ පුරිසො ආගච්ඡෙය්‍ය ඝම්මාභිතත්තො ඝම්මපරෙතො කිලන්තො තසිතො පිපාසිතො . සො තං පොක්ඛරණිං ඔගාහෙත්වා න්හාත්වා ච පිවිත්වා ච පච්චුත්තරිත්වා තත්ථෙව රුක්ඛච්ඡායාය නිසීදෙය්‍ය වා නිපජ්ජෙය්‍ය වා.

එවමෙවං ඛො, ආවුසො, ය්වායං පුග්ගලො පරිසුද්ධකායසමාචාරො පරිසුද්ධවචීසමාචාරො ලභති ච කාලෙන කාලං චෙතසො විවරං චෙතසො පසාදං, යාපිස්ස පරිසුද්ධකායසමාචාරතා සාපිස්ස තස්මිං සමයෙ මනසි කාතබ්බා; යාපිස්ස පරිසුද්ධවචීසමාචාරතා සාපිස්ස තස්මිං සමයෙ මනසි කාතබ්බා; යම්පි ලභති කාලෙන කාලං චෙතසො විවරං චෙතසො පසාදං, තම්පිස්ස තස්මිං සමයෙ මනසි කාතබ්බං. එවං තස්මිං පුග්ගලෙ ආඝාතො පටිවිනෙතබ්බො. සමන්තපාසාදිකං, ආවුසො, පුග්ගලං ආගම්ම චිත්තං පසීදති.

‘‘ඉමෙ ඛො, ආවුසො, පඤ්ච ආඝාතපටිවිනයා, යත්ථ භික්ඛුනො උප්පන්නො ආඝාතො සබ්බසො පටිවිනෙතබ්බො’’ති. දුතියං.

3. සාකච්ඡසුත්තං

163. තත්‍ර ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘ආවුසො භික්ඛවෙ’’ති. ‘‘ආවුසො’’ති ඛො තෙ භික්ඛූ ආයස්මතො සාරිපුත්තස්ස පච්චස්සොසුං. ආයස්මා සාරිපුත්තො එතදවොච –

[අ. නි. 5.65-66] ‘‘පඤ්චහාවුසො , ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු අලං සාකච්ඡො සබ්‍රහ්මචාරීනං. කතමෙහි පඤ්චහි? ඉධාවුසො, භික්ඛු අත්තනා ච සීලසම්පන්නො හොති, සීලසම්පදාකථාය ච ආගතං පඤ්හං බ්‍යාකත්තා හොති; අත්තනා ච සමාධිසම්පන්නො හොති, සමාධිසම්පදාකථාය ච ආගතං පඤ්හං බ්‍යාකත්තා හොති; අත්තනා ච පඤ්ඤාසම්පන්නො හොති, පඤ්ඤාසම්පදාකථාය ච ආගතං පඤ්හං බ්‍යාකත්තා හොති; අත්තනා ච විමුත්තිසම්පන්නො හොති, විමුත්තිසම්පදාකථාය ච ආගතං පඤ්හං බ්‍යාකත්තා හොති; අත්තනා ච විමුත්තිඤාණදස්සනසම්පන්නො හොති, විමුත්තිඤාණදස්සනසම්පදාකථාය ච ආගතං පඤ්හං බ්‍යාකත්තා හොති. ඉමෙහි ඛො, ආවුසො, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු අලං සාකච්ඡො සබ්‍රහ්මචාරීන’’න්ති. තතියං.

4. සාජීවසුත්තං

164. [අ. නි. 5.65] තත්‍ර ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො භික්ඛූ ආමන්තෙසි…පෙ.… ‘‘පඤ්චහි, ආවුසො, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු අලංසාජීවො සබ්‍රහ්මචාරීනං. කතමෙහි පඤ්චහි? ඉධාවුසො, භික්ඛු අත්තනා ච සීලසම්පන්නො හොති , සීලසම්පදාකථාය ච ආගතං පඤ්හං බ්‍යාකත්තා හොති; අත්තනා ච සමාධිසම්පන්නො හොති, සමාධිසම්පදාකථාය ච ආගතං පඤ්හං බ්‍යාකත්තා හොති; අත්තනා ච පඤ්ඤාසම්පන්නො හොති, පඤ්ඤාසම්පදාකථාය ච ආගතං පඤ්හං බ්‍යාකත්තා හොති; අත්තනා ච විමුත්තිසම්පන්නො හොති, විමුත්තිසම්පදාකථාය ච ආගතං පඤ්හං බ්‍යාකත්තා හොති; අත්තනා ච විමුත්තිඤාණදස්සනසම්පන්නො හොති, විමුත්තිඤාණදස්සනසම්පදාකථාය ච ආගතං පඤ්හං බ්‍යාකත්තා හොති. ඉමෙහි ඛො, ආවුසො, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු අලංසාජීවො සබ්‍රහ්මචාරීන’’න්ති. චතුත්ථං.

5. පඤ්හපුච්ඡාසුත්තං

165. තත්‍ර ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො භික්ඛූ ආමන්තෙසි…පෙ…. ‘‘යො හි කොචි, ආවුසො, පරං පඤ්හං පුච්ඡති, සබ්බො සො පඤ්චහි ඨානෙහි, එතෙසං වා අඤ්ඤතරෙන. කතමෙහි පඤ්චහි? මන්දත්තා මොමූහත්තා [මොමුහත්තා (සී.)] පරං පඤ්හං පුච්ඡති, පාපිච්ඡො ඉච්ඡාපකතො පරං පඤ්හං පුච්ඡති, පරිභවං පරං පඤ්හං පුච්ඡති, අඤ්ඤාතුකාමො පරං පඤ්හං පුච්ඡති, අථ වා පනෙවංචිත්තො [අථ වා පකුප්පන්තො (සී. පී.)] පරං පඤ්හං පුච්ඡති – ‘සචෙ මෙ පඤ්හං පුට්ඨො සම්මදෙව බ්‍යාකරිස්සති ඉච්චෙතං කුසලං, නො චෙ [නො ච (ස්‍යා.)] මෙ පඤ්හං පුට්ඨො සම්මදෙව බ්‍යාකරිස්සති අහමස්ස සම්මදෙව බ්‍යාකරිස්සාමී’ති. යො හි කොචි, ආවුසො, පරං පඤ්හං පුච්ඡති, සබ්බො සො ඉමෙහි පඤ්චහි ඨානෙහි, එතෙසං වා අඤ්ඤතරෙන. අහං ඛො පනාවුසො, එවංචිත්තො පරං පඤ්හං පුච්ඡාමි – ‘සචෙ මෙ පඤ්හං පුට්ඨො සම්මදෙව බ්‍යාකරිස්සති ඉච්චෙතං කුසලං, නො චෙ මෙ පඤ්හං පුට්ඨො සම්මදෙව බ්‍යාකරිස්සති, අහමස්ස සම්මදෙව බ්‍යාකරිස්සාමී’’ති. පඤ්චමං.

6. නිරොධසුත්තං

166. තත්‍ර ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො භික්ඛූ ආමන්තෙසි…පෙ…. ‘‘ඉධාවුසො, භික්ඛු සීලසම්පන්නො සමාධිසම්පන්නො පඤ්ඤාසම්පන්නො සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපජ්ජෙය්‍යාපි වුට්ඨහෙය්‍යාපි [සමාපජ්ජෙය්‍යාපි වුට්ඨහෙය්‍යාපි (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] – අත්ථෙතං ඨානං. නො චෙ දිට්ඨෙව ධම්මෙ අඤ්ඤං ආරාධෙය්‍ය, අතික්කම්මෙව කබළීකාරාහාරභක්ඛානං [කබළිංකාරාහාරභක්ඛානං (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] දෙවානං සහබ්‍යතං අඤ්ඤතරං මනොමයං කායං උපපන්නො සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපජ්ජෙය්‍යාපි වුට්ඨහෙය්‍යාපි – අත්ථෙතං ඨාන’’න්ති.

එවං වුත්තෙ ආයස්මා උදායී ආයස්මන්තං සාරිපුත්තං එතදවොච – ‘‘අට්ඨානං ඛො එතං, ආවුසො සාරිපුත්ත, අනවකාසො යං සො භික්ඛු අතික්කම්මෙව කබළීකාරාහාරභක්ඛානං දෙවානං සහබ්‍යතං අඤ්ඤතරං මනොමයං කායං උපපන්නො සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපජ්ජෙය්‍යාපි වුට්ඨහෙය්‍යාපි – නත්ථෙතං ඨාන’’න්ති.

දුතියම්පි ඛො…පෙ…. තතියම්පි ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘ඉධාවුසො, භික්ඛු සීලසම්පන්නො සමාධිසම්පන්නො පඤ්ඤාසම්පන්නො සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපජ්ජෙය්‍යාපි වුට්ඨහෙය්‍යාපි – අත්ථෙතං ඨානං. නො චෙ දිට්ඨෙව ධම්මෙ අඤ්ඤං ආරාධෙය්‍ය, අතික්කම්මෙව කබළීකාරාහාරභක්ඛානං දෙවානං සහබ්‍යතං අඤ්ඤතරං මනොමයං කායං උපපන්නො සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපජ්ජෙය්‍යාපි වුට්ඨහෙය්‍යාපි – අත්ථෙතං ඨාන’’න්ති.

තතියම්පි ඛො ආයස්මා උදායී ආයස්මන්තං සාරිපුත්තං එතදවොච – ‘‘අට්ඨානං ඛො එතං, ආවුසො සාරිපුත්ත , අනවකාසො යං සො භික්ඛු අතික්කම්මෙව කබළීකාරාහාරභක්ඛානං දෙවානං සහබ්‍යතං අඤ්ඤතරං මනොමයං කායං උපපන්නො සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපජ්ජෙය්‍යාපි වුට්ඨහෙය්‍යාපි – නත්ථෙතං ඨාන’’න්ති.

අථ ඛො ආයස්මතො සාරිපුත්තස්ස එතදහොසි – ‘‘යාවතතියකම්පි [යාවතතියම්පි (සී. ස්‍යා. පී.)] ඛො මෙ ආයස්මා උදායී පටික්කොසති, න ච මෙ කොචි භික්ඛු අනුමොදති. යංනූනාහං යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමෙය්‍ය’’න්ති. අථ ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘ඉධාවුසො, භික්ඛු සීලසම්පන්නො සමාධිසම්පන්නො පඤ්ඤාසම්පන්නො සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපජ්ජෙය්‍යාපි වුට්ඨහෙය්‍යාපි – අත්ථෙතං ඨානං. නො චෙ දිට්ඨෙව ධම්මෙ අඤ්ඤං ආරාධෙය්‍ය, අතික්කම්මෙව කබළීකාරාහාරභක්ඛානං දෙවානං සහබ්‍යතං අඤ්ඤතරං මනොමයං කායං උපපන්නො සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපජ්ජෙය්‍යාපි වුට්ඨහෙය්‍යාපි – අත්ථෙතං ඨාන’’න්ති.

එවං වුත්තෙ ආයස්මා උදායී ආයස්මන්තං සාරිපුත්තං එතදවොච – ‘‘අට්ඨානං ඛො එතං, ආවුසො සාරිපුත්ත, අනවකාසො යං සො භික්ඛු අතික්කම්මෙව කබළීකාරාහාරභක්ඛානං දෙවානං සහබ්‍යතං අඤ්ඤතරං මනොමයං කායං උපපන්නො සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපජ්ජෙය්‍යාපි වුට්ඨහෙය්‍යාපි – නත්ථෙතං ඨාන’’න්ති.

දුතියම්පි ඛො…පෙ…. තතියම්පි ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘ඉධාවුසො, භික්ඛු සීලසම්පන්නො සමාධිසම්පන්නො පඤ්ඤාසම්පන්නො සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපජ්ජෙය්‍යාපි වුට්ඨහෙය්‍යාපි – අත්ථෙතං ඨානං . නො චෙ දිට්ඨෙව ධම්මෙ අඤ්ඤං ආරාධෙය්‍ය, අතික්කම්මෙව කබළීකාරාහාරභක්ඛානං දෙවානං සහබ්‍යතං අඤ්ඤතරං මනොමයං කායං උපපන්නො සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපජ්ජෙය්‍යාපි වුට්ඨහෙය්‍යාපි – අත්ථෙතං ඨාන’’න්ති.

තතියම්පි ඛො ආයස්මා උදායී ආයස්මන්තං සාරිපුත්තං එතදවොච – ‘‘අට්ඨානං ඛො එතං, ආවුසො සාරිපුත්ත, අනවකාසො යං සො භික්ඛු අතික්කම්මෙව කබළීකාරාහාරභක්ඛානං දෙවානං සහබ්‍යතං අඤ්ඤතරං මනොමයං කායං උපපන්නො සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපජ්ජෙය්‍යාපි වුට්ඨහෙය්‍යාපි – නත්ථෙතං ඨාන’’න්ති.

අථ ඛො ආයස්මතො සාරිපුත්තස්ස එතදහොසි – ‘‘භගවතොපි ඛො මෙ සම්මුඛා ආයස්මා උදායී යාවතතියකං පටික්කොසති, න ච මෙ කොචි භික්ඛු අනුමොදති. යංනූනාහං තුණ්හී අස්ස’’න්ති. අථ ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො තුණ්හී අහොසි.

අථ ඛො භගවා ආයස්මන්තං උදායිං ආමන්තෙසි – ‘‘කං පන ත්වං, උදායි, මනොමයං කායං පච්චෙසී’’ති? ‘‘යෙ තෙ, භන්තෙ, දෙවා අරූපිනො සඤ්ඤාමයා’’ති. ‘‘කිං නු ඛො තුය්හං, උදායි, බාලස්ස අබ්‍යත්තස්ස භණිතෙන! ත්වම්පි නාම භණිතබ්බං මඤ්ඤසී’’ති! අථ ඛො භගවා ආයස්මන්තං ආනන්දං ආමන්තෙසි – ‘‘අත්ථි නාම, ආනන්ද, ථෙරං භික්ඛුං විහෙසියමානං අජ්ඣුපෙක්ඛිස්සථ . න හි නාම, ආනන්ද, කාරුඤ්ඤම්පි භවිස්සති ථෙරම්හි [බ්‍යත්තම්හි (සයා. කං. ක.)] භික්ඛුම්හි විහෙසියමානම්හී’’ති.

අථ ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සීලසම්පන්නො සමාධිසම්පන්නො පඤ්ඤාසම්පන්නො සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපජ්ජෙය්‍යාපි වුට්ඨහෙය්‍යාපි – අත්ථෙතං ඨානං. නො චෙ දිට්ඨෙව ධම්මෙ අඤ්ඤං ආරාධෙය්‍ය , අතික්කම්මෙව කබළීකාරාහාරභක්ඛානං දෙවානං සහබ්‍යතං අඤ්ඤතරං මනොමයං කායං උපපන්නො සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපජ්ජෙය්‍යාපි වුට්ඨහෙය්‍යාපි – අත්ථෙතං ඨාන’’න්ති. ඉදමවොච භගවා. ඉදං වත්වාන සුගතො උට්ඨායාසනා විහාරං පාවිසි.

අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො අචිරපක්කන්තස්ස භගවතො යෙනායස්මා උපවාණො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං උපවාණං එතදවොච – ‘‘ඉධාවුසො උපවාණ, අඤ්ඤෙ ථෙරෙ භික්ඛූ විහෙසෙන්ති. මයං තෙන න මුච්චාම. අනච්ඡරියං ඛො, පනෙතං ආවුසො උපවාණ, යං භගවා සායන්හසමයං පටිසල්ලානා වුට්ඨිතො එතදෙව ආරබ්භ උදාහරෙය්‍ය යථා ආයස්මන්තංයෙවෙත්ථ උපවාණං පටිභාසෙය්‍ය. ඉදානෙව අම්හාකං සාරජ්ජං ඔක්කන්ත’’න්ති. අථ ඛො භගවා සායන්හසමයං පටිසල්ලානා වුට්ඨිතො යෙන උපට්ඨානසාලා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදි. නිසජ්ජ ඛො භගවා ආයස්මන්තං උපවාණං එතදවොච –

‘‘කතීහි නු ඛො, උපවාණ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො ථෙරො භික්ඛු සබ්‍රහ්මචාරීනං පියො ච හොති මනාපො ච ගරු ච භාවනීයො චා’’ති? ‘‘පඤ්චහි, භන්තෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො ථෙරො භික්ඛු සබ්‍රහ්මචාරීනං පියො ච හොති මනාපො ච ගරු ච භාවනීයො ච. කතමෙහි පඤ්චහි? ඉධ, භන්තෙ, ථෙරො භික්ඛු සීලවා හොති…පෙ…. සමාදාය සික්ඛති සික්ඛාපදෙසු; බහුස්සුතො හොති…පෙ…. දිට්ඨියා සුප්පටිවිද්ධා; කල්‍යාණවාචො හොති කල්‍යාණවාක්කරණො පොරියා වාචාය සමන්නාගතො විස්සට්ඨාය අනෙලගලාය [අනෙලගළාය (සයා. කං.)] අත්ථස්ස විඤ්ඤාපනියා; චතුන්නං ඣානානං ආභිචෙතසිකානං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරානං නිකාමලාභී හොති අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී; ආසවානං ඛයා…පෙ…. සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති. ඉමෙහි ඛො, භන්තෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො ථෙරො භික්ඛු සබ්‍රහ්මචාරීනං පියො ච හොති මනාපො ච ගරු ච භාවනීයො චා’’ති.

‘‘සාධු සාධු, උපවාණ! ඉමෙහි ඛො, උපවාණ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො ථෙරො භික්ඛු සබ්‍රහ්මචාරීනං පියො ච හොති මනාපො ච ගරු ච භාවනීයො ච. ඉමෙ චෙ, උපවාණ, පඤ්ච ධම්මා ථෙරස්ස භික්ඛුනො න සංවිජ්ජෙය්‍යුං, තං සබ්‍රහ්මචාරී න සක්කරෙය්‍යුං න ගරුං කරෙය්‍යුං න මානෙය්‍යුං න පූජෙය්‍යුං ඛණ්ඩිච්චෙන පාලිච්චෙන වලිත්තචතාය. යස්මා ච ඛො, උපවාණ, ඉමෙ පඤ්ච ධම්මා ථෙරස්ස භික්ඛුනො සංවිජ්ජන්ති, තස්මා තං සබ්‍රහ්මචාරී සක්කරොන්ති ගරුං කරොන්ති මානෙන්ති පූජෙන්තී’’ති. ඡට්ඨං.

7. චොදනාසුත්තං

167. තත්‍ර ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘චොදකෙන, ආවුසො, භික්ඛුනා පරං චොදෙතුකාමෙන පඤ්ච ධම්මෙ අජ්ඣත්තං උපට්ඨාපෙත්වා පරො චොදෙතබ්බො’’.

‘‘කතමෙ පඤ්ච? කාලෙන වක්ඛාමි, නො අකාලෙන; භූතෙන වක්ඛාමි, නො අභූතෙන; සණ්හෙන වක්ඛාමි, නො ඵරුසෙන; අත්ථසංහිතෙන වක්ඛාමි, නො අනත්ථසංහිතෙන; මෙත්තචිත්තො [මෙත්තචිත්තෙන (සී. පී. ක.) චූළව. 400 පස්සිතබ්බං] වක්ඛාමි, නො දොසන්තරො [දොසන්තරෙන (සී. පී. ක.)]. චොදකෙන, ආවුසො, භික්ඛුනා පරං චොදෙතුකාමෙන ඉමෙ පඤ්ච ධම්මෙ අජ්ඣත්තං උපට්ඨාපෙත්වා පරො චොදෙතබ්බො.

‘‘ඉධාහං , ආවුසො, එකච්චං පුග්ගලං පස්සාමි අකාලෙන චොදියමානං නො කාලෙන කුපිතං, අභූතෙන චොදියමානං නො භූතෙන කුපිතං, ඵරුසෙන චොදියමානං නො සණ්හෙන කුපිතං, අනත්ථසංහිතෙන චොදියමානං නො අත්ථසංහිතෙන කුපිතං, දොසන්තරෙන චොදියමානං නො මෙත්තචිත්තෙන කුපිතං.

‘‘අධම්මචුදිතස්ස, ආවුසො, භික්ඛුනො පඤ්චහාකාරෙහි අවිප්පටිසාරො උපදහාතබ්බො [උපදහිතබ්බො (සී. සයා. පී.)] – ‘අකාලෙනායස්මා චුදිතො නො කාලෙන , අලං තෙ අවිප්පටිසාරාය; අභූතෙනායස්මා චුදිතො නො භූතෙන , අලං තෙ අවිප්පටිසාරාය; ඵරුසෙනායස්මා චුදිතො නො සණ්හෙන, අලං තෙ අවිප්පටිසාරාය ; අනත්ථසංහිතෙනායස්මා චුදිතො නො අත්ථසංහිතෙන, අලං තෙ අවිප්පටිසාරාය; දොසන්තරෙනායස්මා චුදිතො නො මෙත්තචිත්තෙන, අලං තෙ අවිප්පටිසාරායා’ති. අධම්මචුදිතස්ස, ආවුසො, භික්ඛුනො ඉමෙහි පඤ්චහාකාරෙහි අවිප්පටිසාරො උපදහාතබ්බො.

‘‘අධම්මචොදකස්ස, ආවුසො, භික්ඛුනො පඤ්චහාකාරෙහි විප්පටිසාරො උපදහාතබ්බො – ‘අකාලෙන තෙ, ආවුසො, චොදිතො [චුදිතො (සී. ස්‍යා. පී.)] නො කාලෙන, අලං තෙ විප්පටිසාරාය; අභූතෙන තෙ, ආවුසො, චොදිතො නො භූතෙන, අලං තෙ විප්පටිසාරාය; ඵරුසෙන තෙ, ආවුසො, චොදිතො නො සණ්හෙන, අලං තෙ විප්පටිසාරාය; අනත්ථසංහිතෙන තෙ, ආවුසො, චොදිතො නො අත්ථසංහිතෙන, අලං තෙ විප්පටිසාරාය; දොසන්තරෙන තෙ, ආවුසො, චොදිතො නො මෙත්තචිත්තෙන, අලං තෙ විප්පටිසාරායා’ති. අධම්මචොදකස්ස, ආවුසො, භික්ඛුනො ඉමෙහි පඤ්චහාකාරෙහි විප්පටිසාරො උපදහාතබ්බො. තං කිස්ස හෙතු? යථා න අඤ්ඤොපි භික්ඛු අභූතෙන චොදෙතබ්බං මඤ්ඤෙය්‍යාති.

‘‘ඉධ පනාහං, ආවුසො, එකච්චං පුග්ගලං පස්සාමි කාලෙන චොදියමානං නො අකාලෙන කුපිතං, භූතෙන චොදියමානං නො අභූතෙන කුපිතං, සණ්හෙන චොදියමානං නො ඵරුසෙන කුපිතං, අත්ථසංහිතෙන චොදියමානං නො අනත්ථසංහිතෙන කුපිතං, මෙත්තචිත්තෙන චොදියමානං නො දොසන්තරෙන කුපිතං.

‘‘ධම්මචුදිතස්ස, ආවුසො, භික්ඛුනො පඤ්චහාකාරෙහි විප්පටිසාරො උපදහාතබ්බො – ‘කාලෙනායස්මා චුදිතො නො අකාලෙන, අලං තෙ විප්පටිසාරාය; භූතෙනායස්මා චුදිතො නො අභූතෙන, අලං තෙ විප්පටිසාරාය; සණ්හෙනායස්මා චුදිතො නො ඵරුසෙන, අලං තෙ විප්පටිසාරාය; අත්ථසංහිතෙනායස්මා චුදිතො නො අනත්ථසංහිතෙන, අලං තෙ විප්පටිසාරාය; මෙත්තචිත්තෙනායස්මා චුදිතො නො දොසන්තරෙන, අලං තෙ විප්පටිසාරායා’ති. ධම්මචුදිතස්ස , ආවුසො, භික්ඛුනො ඉමෙහි පඤ්චහාකාරෙහි විප්පටිසාරො උපදහාතබ්බො.

‘‘ධම්මචොදකස්ස, ආවුසො, භික්ඛුනො පඤ්චහාකාරෙහි අවිප්පටිසාරො උපදහාතබ්බො – ‘කාලෙන තෙ, ආවුසො, චොදිතො නො අකාලෙන, අලං තෙ අවිප්පටිසාරාය; භූතෙන තෙ, ආවුසො, චොදිතො නො අභූතෙන, අලං තෙ අවිප්පටිසාරාය; සණ්හෙන තෙ, ආවුසො, චොදිතො නො ඵරුසෙන, අලං තෙ අවිප්පටිසාරාය; අත්ථසංහිතෙන තෙ, ආවුසො, චොදිතො නො අනත්ථසංහිතෙන, අලං තෙ අවිප්පටිසාරාය; මෙත්තචිත්තෙන තෙ, ආවුසො, චොදිතො නො දොසන්තරෙන, අලං තෙ අවිප්පටිසාරායා’ති. ධම්මචොදකස්ස, ආවුසො, භික්ඛුනො ඉමෙහි පඤ්චහාකාරෙහි අවිප්පටිසාරො උපදහාතබ්බො. තං කිස්ස හෙතු? යථා අඤ්ඤොපි භික්ඛු භූතෙන චොදිතබ්බං මඤ්ඤෙය්‍යාති.

‘‘චුදිතෙන, ආවුසො, පුග්ගලෙන ද්වීසු ධම්මෙසු පතිට්ඨාතබ්බං – සච්චෙ ච, අකුප්පෙ ච. මං චෙපි [පඤ්චහි (ස්‍යා. ක.)], ආවුසො, පරෙ චොදෙය්‍යුං කාලෙන වා අකාලෙන වා භූතෙන වා අභූතෙන වා සණ්හෙන වා ඵරුසෙන වා අත්ථසංහිතෙන වා අනත්ථසංහිතෙන වා මෙත්තචිත්තා [මෙත්තචිත්තෙන (සී. පී. ක.) ම. නි. 1.227 පස්සිතබ්බං] වා දොසන්තරා [දොසන්තරෙන (සී. පී. ක.)] වා, අහම්පි ද්වීසුයෙව ධම්මෙසු පතිට්ඨහෙය්‍යං – සච්චෙ ච, අකුප්පෙ ච. සචෙ ජානෙය්‍යං – ‘අත්ථෙසො මයි ධම්මො’ති, ‘අත්ථී’ති නං වදෙය්‍යං – ‘සංවිජ්ජතෙසො මයි ධම්මො’ති. සචෙ ජානෙය්‍යං – ‘නත්ථෙසො මයි ධම්මො’ති, ‘නත්ථී’ති නං වදෙය්‍යං – ‘නෙසො ධම්මො මයි සංවිජ්ජතී’ති.

‘‘එවම්පි ඛො තෙ [එවම්පි ඛො (ක.)], සාරිපුත්ත, වුච්චමානා අථ ච පනිධෙකච්චෙ මොඝපුරිසා න පදක්ඛිණං ගණ්හන්තී’’ති.

‘‘යෙ තෙ, භන්තෙ, පුග්ගලා අස්සද්ධා ජීවිකත්ථා න සද්ධා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතා සඨා මායාවිනො කෙතබිනො [කෙටුභිනො (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] උද්ධතා උන්නළා චපලා මුඛරා විකිණ්ණවාචා ඉන්ද්‍රියෙසු අගුත්තද්වාරා භොජනෙ අමත්තඤ්ඤුනො ජාගරියං අනනුයුත්තා සාමඤ්ඤෙ අනපෙක්ඛවන්තො සික්ඛාය න තිබ්බගාරවා බාහුලිකා සාථලිකා ඔක්කමනෙ පුබ්බඞ්ගමා පවිවෙකෙ නික්ඛිත්තධුරා කුසීතා හීනවීරියා මුට්ඨස්සතිනො අසම්පජානා අසමාහිතා විබ්භන්තචිත්තා දුප්පඤ්ඤා එළමූගා, තෙ මයා එවං වුච්චමානා න පදක්ඛිණං ගණ්හන්ති.

‘‘යෙ පන තෙ, භන්තෙ, කුලපුත්තා සද්ධා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතා අසඨා අමායාවිනො අකෙතබිනො අනුද්ධතා අනුන්නළා අචපලා අමුඛරා අවිකිණ්ණවාචා ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරා භොජනෙ මත්තඤ්ඤුනො ජාගරියං අනුයුත්තා සාමඤ්ඤෙ අපෙක්ඛවන්තො සික්ඛාය තිබ්බගාරවා න බාහුලිකා න සාථලිකා ඔක්කමනෙ නික්ඛිත්තධුරා පවිවෙකෙ පුබ්බඞ්ගමා ආරද්ධවීරියා පහිතත්තා උපට්ඨිතස්සතිනො සම්පජානා සමාහිතා එකග්ගචිත්තා පඤ්ඤවන්තො අනෙළමූගා, තෙ මයා එවං වුච්චමානා පදක්ඛිණං ගණ්හන්තීති.

‘‘යෙ තෙ, සාරිපුත්ත, පුග්ගලා අස්සද්ධා ජීවිකත්ථා න සද්ධා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතා සඨා මායාවිනො කෙතබිනො උද්ධතා උන්නළා චපලා මුඛරා විකිණ්ණවාචා ඉන්ද්‍රියෙසු අගුත්තද්වාරා භොජනෙ අමත්තඤ්ඤුනො ජාගරියං අනනුයුත්තා සාමඤ්ඤෙ අනපෙක්ඛවන්තො සික්ඛාය න තිබ්බගාරවා බාහුලිකා සාථලිකා ඔක්කමනෙ පුබ්බඞ්ගමා පවිවෙකෙ නික්ඛිත්තධුරා කුසීතා හීනවීරියා මුට්ඨස්සතිනො අසම්පජානා අසමාහිතා විබ්භන්තචිත්තා දුප්පඤ්ඤා එළමූගා, තිට්ඨන්තු තෙ.

‘‘යෙ පන, තෙ සාරිපුත්ත, කුලපුත්තා සද්ධා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතා අසඨා අමායාවිනො අකෙතබිනො අනුද්ධතා අනුන්නළා අචපලා අමුඛරා අවිකිණ්ණවාචා ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරා භොජනෙ මත්තඤ්ඤුනො ජාගරියං අනුයුත්තා සාමඤ්ඤෙ අපෙක්ඛවන්තො සික්ඛාය තිබ්බගාරවා න බාහුලිකා න සාථලිකා ඔක්කමනෙ නික්ඛිත්තධුරා පවිවෙකෙ පුබ්බඞ්ගමා ආරද්ධවීරියා පහිතත්තා උපට්ඨිතස්සතිනො සම්පජානා සමාහිතා එකග්ගචිත්තා පඤ්ඤවන්තො

අනෙළමූගා, තෙ ත්‍වං, සාරිපුත්ත, වදෙය්‍යාසි . ඔවද, සාරිපුත්ත , සබ්‍රහ්මචාරී; අනුසාස, සාරිපුත්ත, සබ්‍රහ්මචාරී – ‘අසද්ධම්මා වුට්ඨාපෙත්වා සද්ධම්මෙ පතිට්ඨාපෙස්සාමි සබ්‍රහ්මචාරි’න්ති. එවඤ්හි තෙ, සාරිපුත්ත, සික්ඛිතබ්බ’’න්ති. සත්තමං.

8. සීලසුත්තං

168. තත්‍ර ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘දුස්සීලස්ස, ආවුසො, සීලවිපන්නස්ස හතූපනිසො හොති සම්මාසමාධි; සම්මාසමාධිම්හි අසති සම්මාසමාධිවිපන්නස්ස හතූපනිසං හොති යථාභූතඤාණදස්සනං; යථාභූතඤාණදස්සනෙ අසති යථාභූතඤාණදස්සනවිපන්නස්ස හතූපනිසො හොති නිබ්බිදාවිරාගො; නිබ්බිදාවිරාගෙ අසති නිබ්බිදාවිරාගවිපන්නස්ස හතූපනිසං හොති විමුත්තිඤාණදස්සනං. සෙය්‍යථාපි, ආවුසො, රුක්ඛො සාඛාපලාසවිපන්නො. තස්ස පපටිකාපි න පාරිපූරිං ගච්ඡති, තචොපි ...පෙ.... ඵෙග්ගුපි... සාරොපි න පාරිපූරිං ගච්ඡති. එවමෙවං ඛො, ආවුසො, දුස්සීලස්ස සීලවිපන්නස්ස හතූපනිසො හොති සම්මාසමාධි; සම්මාසමාධිම්හි අසති සම්මාසමාධිවිපන්නස්ස හතූපනිසං හොති යථාභූතඤාණදස්සනං; යථාභූතඤාණදස්සනෙ අසති යථාභූතඤාණදස්සනවිපන්නස්ස හතූපනිසො හොති නිබ්බිදාවිරාගො; නිබ්බිදාවිරාගෙ අසති නිබ්බිදාවිරාගවිපන්නස්ස හතූපනිසං හොති විමුත්තිඤාණදස්සනං.

‘‘සීලවතො, ආවුසො, සීලසම්පන්නස්ස උපනිසසම්පන්නො හොති සම්මාසමාධි; සම්මාසමාධිම්හි සති සම්මාසමාධිසම්පන්නස්ස උපනිසසම්පන්නං හොති යථාභූතඤාණදස්සනං; යථාභූතඤාණදස්සනෙ සති යථාභූතඤාණදස්සනසම්පන්නස්ස උපනිසසම්පන්නො හොති නිබ්බිදාවිරාගො; නිබ්බිදාවිරාගෙ සති නිබ්බිදාවිරාගසම්පන්නස්ස උපනිසසම්පන්නං හොති විමුත්තිඤාණදස්සනං. සෙය්‍යථාපි, ආවුසො, රුක්ඛො, සාඛාපලාසසම්පන්නො. තස්ස පපටිකාපි පාරිපූරිං ගච්ඡති, තචොපි...පෙ.... ඵෙග්ගුපි... සාරොපි පාරිපූරිං ගච්ඡති. එවමෙවං ඛො, ආවුසො, සීලවතො සීලසම්පන්නස්ස උපනිසසම්පන්නො හොති සම්මාසමාධි; සම්මාසමාධිම්හි සති සම්මාසමාධිසම්පන්නස්ස උපනිසසම්පන්නං හොති යථාභූතඤාණදස්සනං; යථාභූතඤාණදස්සනෙ සති යථාභූතඤාණදස්සනසම්පන්නස්ස උපනිසසම්පන්නො හොති නිබ්බිදාවිරාගො; නිබ්බිදාවිරාගෙ සති නිබ්බිදාවිරාගසම්පන්නස්ස උපනිසසම්පන්නං හොති විමුත්තිඤාණදස්සන’’න්ති [අ. නි. 5.168; 6.50; 7.65]. අට්ඨමං.

9. ඛිප්පනිසන්තිසුත්තං

169. අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො යෙනායස්මා සාරිපුත්තො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මතා සාරිපුත්තෙන සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං [සාරාණීයං (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා ආනන්දො ආයස්මන්තං සාරිපුත්තං එතදවොච –

‘‘කිත්තාවතා නු ඛො, ආවුසො සාරිපුත්ත, භික්ඛු ඛිප්පනිසන්ති ච හොති, කුසලෙසු ධම්මෙසු සුග්ගහිතග්ගාහී ච, බහුඤ්ච ගණ්හාති, ගහිතඤ්චස්ස නප්පමුස්සතී’’ති? ‘‘ආයස්මා ඛො ආනන්දො බහුස්සුතො. පටිභාතු ආයස්මන්තංයෙව ආනන්ද’’න්ති. ‘‘තෙනහාවුසො සාරිපුත්ත, සුණාහි, සාධුකං මනසි කරොහි; භාසිස්සාමී’’ති. ‘‘එවමාවුසො’’ති ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො ආයස්මතො ආනන්දස්ස පච්චස්සොසි. ආයස්මා ආනන්දො එතදවොච –

‘‘ඉධාවුසො සාරිපුත්ත, භික්ඛු අත්ථකුසලො ච හොති, ධම්මකුසලො ච, බ්‍යඤ්ජනකුසලො ච , නිරුත්තිකුසලො ච, පුබ්බාපරකුසලො ච. එත්තාවතා ඛො , ආවුසො සාරිපුත්ත, භික්ඛු ඛිප්පනිසන්ති ච හොති කුසලෙසු ධම්මෙසු, සුග්ගහිතග්ගාහී ච, බහුඤ්ච ගණ්හාති, ගහිතඤ්චස්ස නප්පමුස්සතී’’ති. ‘‘අච්ඡරියං, ආවුසො! අබ්භුතං, ආවුසො!! යාව සුභාසිතං චිදං ආයස්මතා ආනන්දෙන. ඉමෙහි ච මයං පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතං ආයස්මන්තං ආනන්දං ධාරෙම – ‘ආයස්මා ආනන්දො අත්ථකුසලො ධම්මකුසලො බ්‍යඤ්ජනකුසලො නිරුත්තිකුසලො පුබ්බාපරකුසලො’’’ති. නවමං.

10. භද්දජිසුත්තං

170. එකං සමයං ආයස්මා ආනන්දො කොසම්බියං විහරති ඝොසිතාරාමෙ. අථ ඛො ආයස්මා භද්දජි යෙනායස්මා ආනන්දො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මතා ආනන්දෙන සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො ආයස්මන්තං භද්දජිං ආයස්මා ආනන්දො එතදවොච – ‘‘කිං නු ඛො, ආවුසො භද්දජි, දස්සනානං අග්ගං, කිං සවනානං අග්ගං, කිං සුඛානං අග්ගං, කිං සඤ්ඤානං අග්ගං, කිං භවානං අග්ග’’න්ති?

‘‘අත්ථාවුසො, බ්‍රහ්මා අභිභූ අනභිභූතො අඤ්ඤදත්ථුදසො වසවත්තී, යො තං බ්‍රහ්මානං පස්සති, ඉදං දස්සනානං අග්ගං. අත්ථාවුසො, ආභස්සරා නාම දෙවා සුඛෙන අභිසන්නා පරිසන්නා. තෙ කදාචි කරහචි උදානං උදානෙන්ති – ‘අහො සුඛං, අහො සුඛ’න්ති! යො තං සද්දං සුණාති, ඉදං සවනානං අග්ගං. අත්ථාවුසො, සුභකිණ්හා නාම දෙවා. තෙ සන්තංයෙව තුසිතා සුඛං පටිවෙදෙන්ති, ඉදං සුඛානං අග්ගං. අත්ථාවුසො, ආකිඤ්චඤ්ඤායතනූපගා දෙවා, ඉදං සඤ්ඤානං අග්ගං. අත්ථාවුසො, නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනූපගා දෙවා, ඉදං භවානං අග්ග’’න්ති. ‘‘සමෙති ඛො ඉදං ආයස්මතො භද්දජිස්ස, යදිදං බහුනා ජනෙනා’’ති?

‘‘ආයස්මා ඛො, ආනන්දො, බහුස්සුතො. පටිභාතු ආයස්මන්තංයෙව ආනන්ද’’න්ති. ‘‘තෙනහාවුසො භද්දජි, සුණාහි, සාධුකං මනසි කරොහි; භාසිස්සාමී’’ති. ‘‘එවමාවුසො’’ති ඛො ආයස්මා භද්දජි ආයස්මතො ආනන්දස්ස පච්චස්සොසි. ආයස්මා ආනන්දො එතදවොච –

‘‘යථා පස්සතො ඛො, ආවුසො, අනන්තරා ආසවානං ඛයො හොති, ඉදං දස්සනානං අග්ගං. යථා සුණතො අනන්තරා ආසවානං ඛයො හොති, ඉදං සවනානං අග්ගං. යථා සුඛිතස්ස අනන්තරා ආසවානං ඛයො හොති, ඉදං සුඛානං අග්ගං. යථා සඤ්ඤිස්ස අනන්තරා ආසවානං ඛයො හොති, ඉදං සඤ්ඤානං අග්ගං. යථා භූතස්ස අනන්තරා ආසවානං ඛයො හොති, ඉදං භවානං අග්ග’’න්ති. දසමං.

ආඝාතවග්ගො දුතියො.

තස්සුද්දානං –

ද්වෙ ආඝාතවිනයා, සාකච්ඡා සාජීවතො පඤ්හං;
පුච්ඡා නිරොධො චොදනා, සීලං නිසන්ති භද්දජීති.

(18) 3. උපාසකවග්ගො

1. සාරජ්ජසුත්තං

171. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘භික්ඛවො’’ති . ‘‘භදන්තෙ’’ති තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච –

‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො උපාසකො සාරජ්ජං ඔක්කන්තො හොති. කතමෙහි පඤ්චහි? පාණාතිපාතී හොති, අදින්නාදායී හොති, කාමෙසුමිච්ඡාචාරී හොති, මුසාවාදී හොති, සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨායී හොති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො උපාසකො සාරජ්ජං ඔක්කන්තො හොති.

‘‘පඤ්චහි , භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො උපාසකො විසාරදො හොති. කතමෙහි පඤ්චහි? පාණාතිපාතා පටිවිරතො හොති, අදින්නාදානා පටිවිරතො හොති, කාමෙසුමිච්ඡාචාරා පටිවිරතො හොති, මුසාවාදා පටිවිරතො හොති, සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා පටිවිරතො හොති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො උපාසකො විසාරදො හොතී’’ති. පඨමං.

2. විසාරදසුත්තං

172. ‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො උපාසකො අවිසාරදො අගාරං අජ්ඣාවසති. කතමෙහි පඤ්චහි? පාණාතිපාතී හොති…පෙ…. සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨායී හොති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො උපාසකො අවිසාරදො අගාරං අජ්ඣාවසති.

‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො උපාසකො විසාරදො අගාරං අජ්ඣාවසති. කතමෙහි පඤ්චහි? පාණාතිපාතා පටිවිරතො හොති…පෙ…. සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා පටිවිරතො හොති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො උපාසකො විසාරදො අගාරං අජ්ඣාවසතී’’ති. දුතියං.

3. නිරයසුත්තං

173. ‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො උපාසකො යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං නිරයෙ. කතමෙහි පඤ්චහි? පාණාතිපාතී හොති…පෙ…. සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨායී හොති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො උපාසකො යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං නිරයෙ.

‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො උපාසකො යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං සග්ගෙ. කතමෙහි පඤ්චහි? පාණාතිපාතා පටිවිරතො හොති…පෙ…. සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා පටිවිරතො හොති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො උපාසකො යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං සග්ගෙ’’ති. තතියං.

4. වෙරසුත්තං

174. අථ ඛො අනාථපිණ්ඩිකො ගහපති යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො අනාථපිණ්ඩිකං ගහපතිං භගවා එතදවොච –

‘‘පඤ්ච, ගහපති, භයානි වෙරානි අප්පහාය ‘දුස්සීලො’ ඉති වුච්චති, නිරයඤ්ච උපපජ්ජති. කතමානි පඤ්ච? පාණාතිපාතං, අදින්නාදානං, කාමෙසුමිච්ඡාචාරං, මුසාවාදං, සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානං – ඉමානි ඛො, ගහපති, පඤ්ච භයානි වෙරානි අප්පහාය ‘දුස්සීලො’ ඉති වුච්චති, නිරයඤ්ච උපපජ්ජති.

‘‘පඤ්ච, ගහපති, භයානි වෙරානි පහාය ‘සීලවා’ ඉති වුච්චති, සුගතිඤ්ච උපපජ්ජති . කතමානි පඤ්ච? පාණාතිපාතං, අදින්නාදානං, කාමෙසුමිච්ඡාචාරං, මුසාවාදං, සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානං – ඉමානි ඛො, ගහපති, පඤ්ච භයානි වෙරානි පහාය ‘සීලවා’ ඉති වුච්චති, සුගතිඤ්ච උපපජ්ජති.

‘‘යං, ගහපති, පාණාතිපාතී පාණාතිපාතපච්චයා දිට්ඨධම්මිකම්පි භයං වෙරං පසවති, සම්පරායිකම්පි භයං වෙරං පසවති, චෙතසිකම්පි දුක්ඛං දොමනස්සං පටිසංවෙදෙති, පාණාතිපාතා පටිවිරතො නෙව දිට්ඨධම්මිකං භයං වෙරං පසවති, න සම්පරායිකං භයං වෙරං පසවති, න චෙතසිකං දුක්ඛං දොමනස්සං පටිසංවෙදෙති. පාණාතිපාතා පටිවිරතස්ස එවං තං භයං වෙරං වූපසන්තං හොති.

‘‘යං, ගහපති, අදින්නාදායී…පෙ…..

‘‘යං, ගහපති, කාමෙසුමිච්ඡාචාරී…පෙ.….

‘‘යං, ගහපති, මුසාවාදී…පෙ.….

‘‘යං, ගහපති, සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨායී සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානපච්චයා දිට්ඨධම්මිකම්පි භයං වෙරං පසවති, සම්පරායිකම්පි භයං වෙරං පසවති, චෙතසිකම්පි දුක්ඛං දොමනස්සං පටිසංවෙදෙති, සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා පටිවිරතො නෙව දිට්ඨධම්මිකං භයං වෙරං පසවති, න සම්පරායිකං භයං වෙරං පසවති, න චෙතසිකං දුක්ඛං දොමනස්සං පටිසංවෙදෙති. සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා පටිවිරතස්ස එවං තං භයං වෙරං වූපසන්තං හොතී’’ති.

‘‘යො පාණමතිපාතෙති, මුසාවාදඤ්ච භාසති;
ලොකෙ අදින්නං ආදියති, පරදාරඤ්ච ගච්ඡති;
සුරාමෙරයපානඤ්ච, යො නරො අනුයුඤ්ජති.

‘‘අප්පහාය පඤ්ච වෙරානි, දුස්සීලො ඉති වුච්චති;
කායස්ස භෙදා දුප්පඤ්ඤො, නිරයං සොපපජ්ජති.

‘‘යො පාණං නාතිපාතෙති, මුසාවාදං න භාසති;
ලොකෙ අදින්නං නාදියති, පරදාරං න ගච්ඡති;
සුරාමෙරයපානඤ්ච , යො නරො නානුයුඤ්ජති.

‘‘පහාය පඤ්ච වෙරානි, සීලවා ඉති වුච්චති;
කායස්ස භෙදා සප්පඤ්ඤො, සුගතිං සොපපජ්ජතී’’ති. චතුත්ථං;

5. චණ්ඩාලසුත්තං

175. ‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො උපාසකො උපාසකචණ්ඩාලො ච හොති උපාසකමලඤ්ච උපාසකපතිකුට්ඨො ච [උපාසකපතිකිට්ඨො ච (සී.ස්‍යා. කං. පී.)]. කතමෙහි පඤ්චහි? අස්සද්ධො හොති; දුස්සීලො හොති; කොතුහලමඞ්ගලිකො හොති, මඞ්ගලං පච්චෙති නො කම්මං; ඉතො ච බහිද්ධා දක්ඛිණෙය්‍යං ගවෙසති; තත්ථ ච පුබ්බකාරං කරොති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො උපාසකො උපාසකචණ්ඩාලො ච හොති උපාසකමලඤ්ච උපාසකපතිකුට්ඨො ච.

‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො උපාසකො උපාසකරතනඤ්ච හොති උපාසකපදුමඤ්ච උපාසකපුණ්ඩරීකඤ්ච [උපාසකපුණ්ඩරීකො ච (පී. ක.)]. කතමෙහි පඤ්චහි? සද්ධො හොති; සීලවා හොති; අකොතුහලමඞ්ගලිකො හොති, කම්මං පච්චෙති නො මඞ්ගලං; න ඉතො බහිද්ධා දක්ඛිණෙය්‍යං ගවෙසති; ඉධ ච පුබ්බකාරං කරොති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො උපාසකො උපාසකරතනඤ්ච හොති උපාසකපදුමඤ්ච උපාසකපුණ්ඩරීකඤ්චා’’ති. පඤ්චමං.

6. පීතිසුත්තං

176. අථ ඛො අනාථපිණ්ඩිකො ගහපති පඤ්චමත්තෙහි උපාසකසතෙහි පරිවුතො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො අනාථපිණ්ඩිකං ගහපතිං භගවා එතදවොච –

‘‘තුම්හෙ ඛො, ගහපති, භික්ඛුසඞ්ඝං පච්චුපට්ඨිතා චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරෙන . න ඛො, ගහපති, තාවතකෙනෙව තුට්ඨි කරණීයා – ‘මයං භික්ඛුසඞ්ඝං පච්චුපට්ඨිතා චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරෙනා’ති . තස්මාතිහ, ගහපති, එවං සික්ඛිතබ්බං – ‘කින්ති මයං කාලෙන කාලං පවිවෙකං පීතිං උපසම්පජ්ජ විහරෙය්‍යාමා’ති! එවඤ්හි වො, ගහපති, සික්ඛිතබ්බ’’න්ති.

එවං වුත්තෙ ආයස්මා සාරිපුත්තො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අච්ඡරියං, භන්තෙ, අබ්භුතං, භන්තෙ! යාව සුභාසිතං චිදං, භන්තෙ, භගවතා – ‘තුම්හෙ ඛො, ගහපති, භික්ඛුසඞ්ඝං පච්චුපට්ඨිතා චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරෙන. න ඛො, ගහපති, තාවතකෙනෙව තුට්ඨි කරණීයා – මයං භික්ඛුසඞ්ඝං පච්චුපට්ඨිතා චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරෙනාති. තස්මාතිහ, ගහපති, එවං සික්ඛිතබ්බං – කින්ති මයං කාලෙන කාලං පවිවෙකං පීතිං උපසම්පජ්ජ විහරෙය්‍යාමාති! එවඤ්හි වො, ගහපති, සික්ඛිතබ්බ’න්ති. යස්මිං, භන්තෙ, සමයෙ අරියසාවකො පවිවෙකං පීතිං උපසම්පජ්ජ විහරති, පඤ්චස්ස ඨානානි තස්මිං සමයෙ න හොන්ති. යම්පිස්ස කාමූපසංහිතං දුක්ඛං දොමනස්සං, තම්පිස්ස තස්මිං සමයෙ න හොති. යම්පිස්ස කාමූපසංහිතං සුඛං සොමනස්සං, තම්පිස්ස තස්මිං සමයෙ න හොති. යම්පිස්ස අකුසලූපසංහිතං දුක්ඛං දොමනස්සං,

තම්පිස්ස තස්මිං සමයෙ න හොති. යම්පිස්ස අකුසලූපසංහිතං සුඛං සොමනස්සං, තම්පිස්ස තස්මිං සමයෙ න හොති. යම්පිස්ස කුසලූපසංහිතං දුක්ඛං දොමනස්සං, තම්පිස්ස තස්මිං සමයෙ න හොති. යස්මිං, භන්තෙ, සමයෙ අරියසාවකො පවිවෙකං පීතිං උපසම්පජ්ජ විහරති, ඉමානිස්ස පඤ්ච [ඉමානි පඤ්චස්ස (සයා. කං.)] ඨානානි තස්මිං සමයෙ න හොන්තී''ති.

''සාධු සාධු, සාරිපුත්ත! යස්මිං, සාරිපුත්ත, සමයෙ අරියසාවකො පවිවෙකං පීතිං උපසම්පජ්ජ විහරති, පඤ්චස්ස ඨානානි තස්මිං සමයෙ න හොන්ති. යම්පිස්ස කාමූපසංහිතං දුක්ඛං දොමනස්සං, තම්පිස්ස තස්මිං සමයෙ න හොති. යම්පිස්ස කාමූපසංහිතං සුඛං සොමනස්සං, තම්පිස්ස තස්මිං සමයෙ න හොති. යම්පිස්ස අකුසලූපසංහිතං දුක්ඛං දොමනස්සං, තම්පිස්ස තස්මිං සමයෙ න හොති. යම්පිස්ස අකුසලූපසංහිතං සුඛං සොමනස්සං, තම්පිස්ස තස්මිං සමයෙ න හොති. යම්පිස්ස කුසලූපසංහිතං දුක්ඛං දොමනස්සං, තම්පිස්ස තස්මිං සමයෙ න හොති. යස්මිං, සාරිපුත්ත, සමයෙ අරියසාවකො පවිවෙකං පීතිං උපසම්පජ්ජ විහරති, ඉමානිස්ස [ඉමානෙත්ථ (සී.)] පඤ්ච ඨානානි තස්මිං සමයෙ න හොන්තී''ති. ඡට්ඨං.

7. වණිජ්ජාසුත්තං

177. ''පඤ්චිමා , භික්ඛවෙ, වණිජ්ජා උපාසකෙන අකරණීයා. කතමා පඤ්ච? සත්ථවණිජ්ජා, සත්තවණිජ්ජා, මංසවණිජ්ජා, මජ්ජවණිජ්ජා, විසවණිජ්ජා – ඉමා ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච වණිජ්ජා උපාසකෙන අකරණීයා''ති. සත්තමං.

8. රාජාසුත්තං

178. ''තං කිං මඤ්ඤථ, භික්ඛවෙ, අපි නු තුම්හෙහි දිට්ඨං වා සුතං වා – 'අයං පුරිසො පාණාතිපාතං පහාය පාණාතිපාතා පටිවිරතොති [පටිවිරතො හොතීති (සී.), පටිවිරතො හොති (සයා. කං. පී.)]. තමෙනං රාජානො ගහෙත්වා පාණාතිපාතා වෙරමණිහෙතු හනන්ති වා බන්ධන්ති වා පබ්බාජෙන්ති වා යථාපච්චයං වා කරොන්තී'''ති? ''නො හෙතං, භන්තෙ''. ''සාධු, භික්ඛවෙ! මයාපි ඛො එතං, භික්ඛවෙ, නෙව දිට්ඨං න සුතං – 'අයං පුරිසො පාණාතිපාතං පහාය පාණාතිපාතා පටිවිරතොති. තමෙනං රාජානො ගහෙත්වා පාණාතිපාතා වෙරමණිහෙතු හනන්ති වා බන්ධන්ති වා පබ්බාජෙන්ති වා යථාපච්චයං වා කරොන්තී'ති. අපි ච, ඛ්වස්ස තථෙව පාපකම්මං පවෙදෙන්ති [තථෙව පාපකං කම්මං පවෙදයන්ති (සී.), තදෙව පාපකම්මං පවෙදෙති (සයා. කං.)] – 'අයං පුරිසො ඉත්ථිං වා පුරිසං වා ජීවිතා වොරොපෙසීති [වොරොපෙතීති (සයා. කං.)]. තමෙනං රාජානො ගහෙත්වා පාණාතිපාතහෙතු හනන්ති වා බන්ධන්ති වා පබ්බාජෙන්ති වා යථාපච්චයං වා කරොන්ති. අපි නු තුම්හෙහි එවරූපං දිට්ඨං වා සුතං වා'''ති? ''දිට්ඨඤ්ච නො, භන්තෙ, සුතඤ්ච සුයයිස්සති [සුයිස්සති (සී. පී.)] චා''ති.

''තං කිං මඤ්ඤථ, භික්ඛවෙ, අපි නු තුම්හෙහි දිට්ඨං වා සුතං වා – 'අයං පුරිසො අදින්නාදානං පහාය අදින්නාදානා පටිවිරතොති. තමෙනං රාජානො ගහෙත්වා අදින්නාදානා වෙරමණිහෙතු හනන්ති වා බන්ධන්ති වා පබ්බාජෙන්ති වා යථාපච්චයං වා කරොන්තී'''ති? ''නො හෙතං භන්තෙ''. ''සාධු, භික්ඛවෙ! මයාපි ඛො එතං, භික්ඛවෙ, නෙව දිට්ඨං න සුතං – 'අයං පුරිසො අදින්නාදානං පහාය අදින්නාදානා පටිවිරතොති. තමෙනං රාජානො ගහෙත්වා අදින්නාදානා වෙරමණිහෙතු හනන්ති වා බන්ධන්ති වා පබ්බාජෙන්ති වා යථාපච්චයං වා කරොන්තී'ති. අපි ච ඛ්වස්ස තථෙව පාපකම්මං පවෙදෙන්ති – 'අයං පුරිසො ගාමා වා අරඤ්ඤා වා අදින්නං ථෙය්‍යසඞ්ඛාතං ආදියීති [ආදියති (සයා. කං.)]. තමෙනං රාජානො ගහෙත්වා අදින්නාදානහෙතු හනන්ති වා බන්ධන්ති වා පබ්බාජෙන්ති වා යථාපච්චයං වා කරොන්ති. අපි නු තුම්හෙහි එවරූපං දිට්ඨං වා සුතං වා'''ති? ''දිට්ඨඤ්ච නො, භන්තෙ, සුතඤ්ච සුයයිස්සති චා''ති.

''තං කිං මඤ්ඤථ, භික්ඛවෙ, අපි නු තුම්හෙහි දිට්ඨං වා සුතං වා – 'අයං පුරිසො කාමෙසුමිච්ඡාචාරං පහාය කාමෙසුමිච්ඡාචාරා පටිවිරතොති. තමෙනං රාජානො ගහෙත්වා කාමෙසුමිච්ඡාචාරා වෙරමණිහෙතු හනන්ති වා බන්ධන්ති වා පබ්බාජෙන්ති වා යථාපච්චයං වා කරොන්තී'''ති? ''නො හෙතං , භන්තෙ''. ''සාධු, භික්ඛවෙ! මයාපි ඛො එතං, භික්ඛවෙ, නෙව දිට්ඨං න සුතං – 'අයං පුරිසො කාමෙසුමිච්ඡාචාරං පහාය කාමෙසුමිච්ඡාචාරා පටිවිරතොති. තමෙනං රාජානො ගහෙත්වා කාමෙසුමිච්ඡාචාරා වෙරමණිහෙතු හනන්ති වා බන්ධන්ති වා පබ්බාජෙන්ති වා යථාපච්චයං වා කරොන්තී'ති. අපි ච ඛ්වස්ස තථෙව පාපකම්මං පවෙදෙන්ති – 'අයං පුරිසො පරිත්ථීසු පරකුමාරීසු චාරිත්තං ආපජ්ජීති [ආපජ්ජති (සයා. කං.)]. තමෙනං රාජානො ගහෙත්වා කාමෙසුමිච්ඡාචාරහෙතු හනන්ති වා බන්ධන්ති වා පබ්බාජෙන්ති වා යථාපච්චයං වා කරොන්ති. අපි නු තුම්හෙහි එවරූපං දිට්ඨං වා සුතං වා'''ති? ''දිට්ඨඤ්ච නො, භන්තෙ, සුතඤ්ච සුයයිස්සති චා''ති.

''තං කිං මඤ්ඤථ, භික්ඛවෙ, අපි නු තුම්හෙහි දිට්ඨං වා සුතං වා – 'අයං පුරිසො මුසාවාදං පහාය මුසාවාදා පටිවිරතොති. තමෙනං රාජානො ගහෙත්වා මුසාවාදා වෙරමණිහෙතු හනන්ති වා බන්ධන්ති වා පබ්බාජෙන්ති වා යථාපච්චයං වා කරොන්තී'''ති? ''නො හෙතං, භන්තෙ''. ''සාධු, භික්ඛවෙ! මයාපි ඛො එතං, භික්ඛවෙ, නෙව දිට්ඨං න සුතං – 'අයං පුරිසො මුසාවාදං පහාය මුසාවාදා පටිවිරතොති. තමෙනං රාජානො ගහෙත්වා මුසාවාදා වෙරමණිහෙතු හනන්ති වා බන්ධන්ති වා පබ්බාජෙන්ති වා යථාපච්චයං වා කරොන්තී'ති. අපි ච ඛ්වස්ස තථෙව පාපකම්මං පවෙදෙන්ති – 'අයං පුරිසො ගහපතිස්ස වා ගහපතිපුත්තස්ස වා මුසාවාදෙන අත්ථං පභඤ්ජීති [භඤ්ජතීති (සී.), භඤ්ජති (සයා. කං.),

හඤ්ජීති (පී.)]. තමෙනං රාජානො ගහෙත්වා මුසාවාදහෙතු හනන්ති වා බන්ධන්ති වා පබ්බාජෙන්ති වා යථාපච්චයං වා කරොන්ති. අපි නු තුම්හෙහි එවරූපං දිට්ඨං වා සුතං වා'''ති? ''දිට්ඨඤ්ච නො, භන්තෙ, සුතඤ්ච සුයයිස්සති චා''ති .

''තං කිං මඤ්ඤථ, භික්ඛවෙ, අපි නු තුම්හෙහි දිට්ඨං වා සුතං වා – 'අයං පුරිසො සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානං පහාය සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා පටිවිරතොති. තමෙනං රාජානො ගහෙත්වා සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා වෙරමණිහෙතු හනන්ති වා බන්ධන්ති වා පබ්බාජෙන්ති වා යථාපච්චයං වා කරොන්ති'ති? ''නො හෙතං, භන්තෙ''. ''සාධු, භික්ඛවෙ! මයාපි ඛො එතං, භික්ඛවෙ, නෙව දිට්ඨං න සුතං – 'අයං පුරිසො සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානං පහාය සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා පටිවිරතොති. තමෙනං රාජානො ගහෙත්වා සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා වෙරමණිහෙතු හනන්ති වා බන්ධන්ති වා පබ්බාජෙන්ති වා යථාපච්චයං වා කරොන්ති'ති. අපි ච ඛ්වස්ස තථෙව පාපකම්මං පවෙදෙන්ති – 'අයං පුරිසො සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානං අනුයුත්තො ඉත්ථිං වා පුරිසං වා ජීවිතා වොරොපෙසි [වොරොපෙති (සයා.)]; අයං පුරිසො සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානං අනුයුත්තො ගාමා වා අරඤ්ඤා වා අදින්නං ථෙය්‍යසඞ්ඛාතං ආදියි [ආදියති (සී. සයා.)]; අයං පුරිසො සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානං අනුයුත්තො පරිත්ථීසු පරකුමාරීසු චාරිත්තං ආපජ්ජි [ආපජ්ජති (සී. සයා.)]; අයං පුරිසො සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානං අනුයුත්තො ගහපතිස්ස වා ගහපතිපුත්තස්ස වා මුසාවාදෙන අත්ථං පභඤ්ජීති. තමෙනං රාජානො ගහෙත්වා සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානහෙතු හනන්ති වා බන්ධන්ති වා පබ්බාජෙන්ති වා යථාපච්චයං වා කරොන්ති. අපි නු තුම්හෙහි එවරූපං දිට්ඨං වා සුතං වා'''ති? ''දිට්ඨඤ්ච නො, භන්තෙ, සුතඤ්ච සුයයිස්සති චා''ති. අට්ඨමං.

9. ගිහිසුත්තං

179. අථ ඛො අනාථපිණ්ඩිකො ගහපති පඤ්චමත්තෙහි උපාසකසතෙහි පරිවුතො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. අථ ඛො භගවා ආයස්මන්තං සාරිපුත්තං ආමන්තෙසි – ''යං කඤ්චි [යං කිඤ්චි (සී. පී.)], සාරිපුත්ත, ජානෙය්‍යාථ ගිහිං ඔදාතවසනං පඤ්චසු සික්ඛාපදෙසු සංවුතකම්මන්තං චතුන්නං ආභිචෙතසිකානං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරානං නිකාමලාභිං අකිච්ඡලාභිං අකසිරලාභිං, සො ආකඞ්ඛමානො අත්තනාව අත්තානං බ්‍යාකරෙය්‍ය – 'ඛීණනිරයොම්හි ඛීණතිරච්ඡානයොනි ඛීණපෙත්තිවිසයො ඛීණාපායදුග්ගතිවිනිපාතො, සොතාපන්නොහමස්මි අවිනිපාතධම්මො නියතො සම්බොධිපරායණො'''ති.

''කතමෙසු පඤ්චසු සික්ඛාපදෙසු සංවුතකම්මන්තො හොති? ඉධ , සාරිපුත්ත, අරියසාවකො පාණාතිපාතා පටිවිරතො හොති, අදින්නාදානා පටිවිරතො හොති, කාමෙසුමිච්ඡාචාරා පටිවිරතො හොති, මුසාවාදා පටිවිරතො හොති, සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා පටිවිරතො හොති. ඉමෙසු පඤ්චසු සික්ඛාපදෙසු සංවුතකම්මන්තො හොති.

''කතමෙසං චතුන්නං ආභිචෙතසිකානං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරානං නිකාමලාභී හොති අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී? ඉධ, සාරිපුත්ත, අරියසාවකො බුද්ධෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගතො හොති – 'ඉතිපි සො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො විජ්ජාචරණසම්පන්නො සුගතො ලොකවිදූ අනුත්තරො පුරිසදම්මසාරථි, සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා'ති. අයමස්ස පඨමො ආභිචෙතසිකො දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරො අධිගතො හොති අවිසුද්ධස්ස චිත්තස්ස විසුද්ධියා අපරියොදාතස්ස චිත්තස්ස පරියොදපනාය.

''පුන චපරං, සාරිපුත්ත, අරියසාවකො ධම්මෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගතො හොති – 'ස්වාක්ඛාතො භගවතා ධම්මො සන්දිට්ඨිකො අකාලිකො එහිපස්සිකො ඔපනෙය්‍යිකො පච්චත්තං වෙදිතබ්බො විඤ්ඤූහී'ති. අයමස්ස දුතියො ආභිචෙතසිකො දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරො අධිගතො හොති අවිසුද්ධස්ස චිත්තස්ස විසුද්ධියා අපරියොදාතස්ස චිත්තස්ස පරියොදපනාය.

''පුන චපරං, සාරිපුත්ත, අරියසාවකො සඞ්ඝෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගතො හොති – 'සුප්පටිපන්නො භගවතො සාවකසඞ්ඝො උජුප්පටිපන්නො භගවතො සාවකසඞ්ඝො ඤායප්පටිපන්නො භගවතො සාවකසඞ්ඝො සාමීචිප්පටිපන්නො භගවතො සාවකසඞ්ඝො, යදිදං චත්තාරි පුරිසයුගානි අට්ඨ පුරිසපුග්ගලා එස භගවතො සාවකසඞ්ඝො ආහුනෙය්‍යො පාහුනෙය්‍යො දක්ඛිණෙය්‍යො අඤ්ජලිකරණීයො අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්සා'ති. අයමස්ස තතියො ආභිචෙතසිකො දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරො අධිගතො හොති අවිසුද්ධස්ස චිත්තස්ස විසුද්ධියා අපරියොදාතස්ස චිත්තස්ස පරියොදපනාය.

''පුන චපරං, සාරිපුත්ත, අරියසාවකො අරියකන්තෙහි සීලෙහි සමන්නාගතො හොති අඛණ්ඩෙහි අච්ඡිද්දෙහි අසබලෙහි අකම්මාසෙහි භුජිස්සෙහි විඤ්ඤුප්පසත්ථෙහි අපරාමට්ඨෙහි සමාධිසංවත්තනිකෙහි. අයමස්ස චතුත්ථො ආභිචෙතසිකො දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරො අධිගතො හොති අවිසුද්ධස්ස චිත්තස්ස විසුද්ධියා අපරියොදාතස්ස චිත්තස්ස පරියොදපනාය. ඉමෙසං චතුන්නං ආභිචෙතසිකානං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරානං නිකාමලාභී හොති අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී.

''යං කඤ්චි, සාරිපුත්ත, ජානෙය්‍යාථ ගිහිං ඔදාතවසනං – ඉමෙසු පඤ්චසු සික්ඛාපදෙසු සංවුතකම්මන්තං, ඉමෙසඤ්ච චතුන්නං ආභිචෙතසිකානං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරානං නිකාමලාභිං අකිච්ඡලාභිං අකසිරලාභිං, සො

ආකඞ්ඛමානො අත්තනාව අත්තානං බ්‍යාකරෙය්‍ය – ‘ඛීණනිරයොම්හි ඛීණතිරච්ඡානයොනි ඛීණපෙත්තිවිසයො ඛීණාපායදුග්ගතිවිනිපාතො, සොතාපන්නොහමස්මි අවිනිපාතධම්මො නියතො සම්බොධිපරායණො’’’ති.

‘‘නිරයෙසු භයං දිස්වා, පාපානි පරිවජ්ජයෙ;
අරියධම්මං සමාදාය, පණ්ඩිතො පරිවජ්ජයෙ.

‘‘න හිංසෙ පාණභූතානි, විජ්ජමානෙ පරක්කමෙ;
මුසා ච න භණෙ ජානං, අදින්නං න පරාමසෙ.

‘‘සෙහි දාරෙහි සන්තුට්ඨො, පරදාරඤ්ච ආරමෙ [නාරමෙ (සී. ස්‍යා.)];
මෙරයං වාරුණිං ජන්තු, න පිවෙ චිත්තමොහනිං.

‘‘අනුස්සරෙය්‍ය සම්බුද්ධං, ධම්මඤ්චානුවිතක්කයෙ;
අබ්‍යාපජ්ජං [අබ්‍යාපජ්ඣං (?) අබ්‍යාපජ්ඣං (ක.)] හිතං චිත්තං, දෙවලොකාය භාවයෙ.

‘‘උපට්ඨිතෙ දෙය්‍යධම්මෙ, පුඤ්ඤත්ථස්ස ජිගීසතො [ජිගිංසතො (සී. ස්‍යා. කං. පී.)];
සන්තෙසු පඨමං දින්නා, විපුලා හොති දක්ඛිණා.

‘‘සන්තො හවෙ පවක්ඛාමි, සාරිපුත්ත සුණොහි මෙ;
ඉති කණ්හාසු සෙතාසු, රොහිණීසු හරීසු වා.

‘‘කම්මාසාසු සරූපාසු, ගොසු පාරෙවතාසු වා;
යාසු කාසුචි එතාසු, දන්තො ජායති පුඞ්ගවො.

‘‘ධොරය්හො බලසම්පන්නො, කල්‍යාණජවනික්කමො;
තමෙව භාරෙ යුඤ්ජන්ති, නාස්ස වණ්ණං පරික්ඛරෙ.

‘‘එවමෙවං මනුස්සෙසු, යස්මිං කිස්මිඤ්චි ජාතියෙ;
ඛත්තියෙ බ්‍රාහ්මණෙ වෙස්සෙ, සුද්දෙ චණ්ඩාලපුක්කුසෙ.

‘‘යාසු කාසුචි එතාසු, දන්තො ජායති සුබ්බතො;
ධම්මට්ඨො සීලසම්පන්නො, සච්චවාදී හිරීමනො.

‘‘පහීනජාතිමරණො, බ්‍රහ්මචරියස්ස කෙවලී;
පන්නභාරො විසංයුත්තො, කතකිච්චො අනාසවො.

‘‘පාරගූ සබ්බධම්මානං, අනුපාදාය නිබ්බුතො;
තස්මිඤ්ච විරජෙ ඛෙත්තෙ, විපුලා හොති දක්ඛිණා.

‘‘බාලා ච අවිජානන්තා, දුම්මෙධා අස්සුතාවිනො;
බහිද්ධා දදන්ති දානානි, න හි සන්තෙ උපාසරෙ.

‘‘යෙ ච සන්තෙ උපාසන්ති, සප්පඤ්ඤෙ ධීරසම්මතෙ;
සද්ධා ච නෙසං සුගතෙ, මූලජාතා පතිට්ඨිතා.

‘‘දෙවලොකඤ්ච තෙ යන්ති, කුලෙ වා ඉධ ජායරෙ;
අනුපුබ්බෙන නිබ්බානං, අධිගච්ඡන්ති පණ්ඩිතා’’ති. නවමං;

10. ගවෙසීසුත්තං

180. එකං සමයං භගවා කොසලෙසු චාරිකං චරති මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං. අද්දසා ඛො භගවා අද්ධානමග්ගප්පටිපන්නො අඤ්ඤතරස්මිං පදෙසෙ මහන්තං සාලවනං; දිස්වාන [දිස්වා (සී. පී.)] මග්ගා ඔක්කම්ම [උක්කම්ම (කත්ථචි)] යෙන තං සාලවනං තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා තං සාලවනං අජ්ඣොගාහෙත්වා අඤ්ඤතරස්මිං පදෙසෙ සිතං පාත්වාකාසි.

අථ ඛො ආයස්මතො ආනන්දස්ස එතදහොසි – ‘‘කො නු ඛො හෙතු කො පච්චයො භගවතො සිතස්ස පාතුකම්මාය? න අකාරණෙන තථාගතා සිතං පාතුකරොන්තී’’ති. අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවන්තං එතදවොච –

‘‘කො නු ඛො, භන්තෙ, හෙතු කො පච්චයො භගවතො සිතස්ස පාතුකම්මාය? න අකාරණෙන තථාගතා සිතං පාතුකරොන්තී’’ති.

‘‘භූතපුබ්බං, ආනන්ද, ඉමස්මිං පදෙසෙ නගරං අහොසි ඉද්ධඤ්චෙව ඵීතඤ්ච බහුජනං ආකිණ්ණමනුස්සං. තං ඛො පනානන්ද, නගරං කස්සපො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො උපනිස්සාය විහාසි. කස්සපස්ස ඛො පනානන්ද, භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස ගවෙසී නාම උපාසකො අහොසි සීලෙසු අපරිපූරකාරී. ගවෙසිනා ඛො, ආනන්ද, උපාසකෙන පඤ්චමත්තානි උපාසකසතානි පටිදෙසිතානි සමාදපිතානි [සමාදාපිතානි (?)] අහෙසුං සීලෙසු අපරිපූරකාරිනො. අථ ඛො, ආනන්ද, ගවෙසිස්ස උපාසකස්ස එතදහොසි – ‘අහං ඛො ඉමෙසං පඤ්චන්නං උපාසකසතානං බහූපකාරො [බහුකාරො (කත්ථචි)] පුබ්බඞ්ගමො සමාදපෙතා [සමාදාපෙතා (?)], අහඤ්චම්හි සීලෙසු අපරිපූරකාරී, ඉමානි ච පඤ්ච උපාසකසතානි සීලෙසු අපරිපූරකාරිනො. ඉච්චෙතං සමසමං, නත්ථි කිඤ්චි අතිරෙකං; හන්දාහං අතිරෙකායා’’’ති.

‘‘අථ ඛො, ආනන්ද, ගවෙසී උපාසකො යෙන තානි පඤ්ච උපාසකසතානි තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා තානි පඤ්ච උපාසකසතානි එතදවොච – ‘අජ්ජතග්ගෙ මං ආයස්මන්තො සීලෙසු පරිපූරකාරිං ධාරෙථා’ති! අථ ඛො, ආනන්ද, තෙසං පඤ්චන්නං උපාසකසතානං එතදහොසි – ‘අයයො ඛො ගවෙසී අම්හාකං බහූපකාරො පුබ්බඞ්ගමො සමාදපෙතා . අයයො හි නාම ගවෙසී සීලෙසු පරිපූරකාරී භවිස්සති. කිමඞ්ගං [කිමඞ්ග (සී. පී.)] පන මය’න්ති [පන න මයන්ති (සී.) අ. නි. 4.159; චූළව. 330; සං. නි. 5.1020 පාළියා සංසන්දෙතබ්බං]! අථ ඛො, ආනන්ද, තානි පඤ්ච උපාසකසතානි යෙන ගවෙසී උපාසකො තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා ගවෙසිං උපාසකං එතදවොචුං – ‘අජ්ජතග්ගෙ අයයො ගවෙසී ඉමානිපි පඤ්ච උපාසකසතානි සීලෙසු පරිපූරකාරිනො ධාරෙතූ’ති. අථ ඛො, ආනන්ද, ගවෙසිස්ස උපාසකස්ස එතදහොසි – ‘අහං ඛො ඉමෙසං පඤ්චන්නං උපාසකසතානං බහූපකාරො පුබ්බඞ්ගමො සමාදපෙතා, අහඤ්චම්හි සීලෙසු පරිපූරකාරී, ඉමානිපි පඤ්ච උපාසකසතානි සීලෙසු පරිපූරකාරිනො . ඉච්චෙතං සමසමං, නත්ථි කිඤ්චි අතිරෙකං; හන්දාහං අතිරෙකායා’’’ති!

‘‘අථ ඛො, ආනන්ද, ගවෙසී උපාසකො යෙන තානි පඤ්ච උපාසකසතානි තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා තානි පඤ්ච උපාසකසතානි එතදවොච – ‘අජ්ජතග්ගෙ මං ආයස්මන්තො බ්‍රහ්මචාරිං ධාරෙථ ආරාචාරිං [අනාචාරිං (පී.)] විරතං මෙථුනා ගාමධම්මා’ති. අථ ඛො, ආනන්ද, තෙසං පඤ්චන්නං උපාසකසතානං එතදහොසි – ‘අයයො ඛො ගවෙසී අම්හාකං බහූපකාරො පුබ්බඞ්ගමො සමාදපෙතා. අයයො හි නාම ගවෙසී බ්‍රහ්මචාරී භවිස්සති ආරාචාරී විරතො මෙථුනා ගාමධම්මා. කිමඞ්ගං පන මය’න්ති! අථ ඛො, ආනන්ද, තානි පඤ්ච උපාසකසතානි යෙන ගවෙසී උපාසකො තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා ගවෙසිං උපාසකං එතදවොචුං – ‘අජ්ජතග්ගෙ අයයො ගවෙසී ඉමානිපි පඤ්ච උපාසකසතානි බ්‍රහ්මචාරිනො ධාරෙතු ආරාචාරිනො විරතා මෙථුනා ගාමධම්මා’ති. අථ ඛො, ආනන්ද, ගවෙසිස්ස උපාසකස්ස එතදහොසි – ‘අහං ඛො ඉමෙසං පඤ්චන්නං උපාසකසතානං බහූපකාරො පුබ්බඞ්ගමො සමාදපෙතා. අහඤ්චම්හි සීලෙසු පරිපූරකාරී. ඉමානිපි පඤ්ච උපාසකසතානි සීලෙසු පරිපූරකාරිනො. අහඤ්චම්හි බ්‍රහ්මචාරී ආරාචාරී විරතො මෙථුනා ගාමධම්මා. ඉමානිපි පඤ්ච උපාසකසතානි බ්‍රහ්මචාරිනො ආරාචාරිනො විරතා මෙථුනා ගාමධම්මා. ඉච්චෙතං සමසමං, නත්ථි කිඤ්චි අතිරෙකං; හන්දාහං අතිරෙකායා’’’ති.

‘‘අථ ඛො, ආනන්ද, ගවෙසී උපාසකො යෙන තානි පඤ්ච උපාසකසතානි තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා තානි පඤ්ච උපාසකසතානි එතදවොච – ‘අජ්ජතග්ගෙ මං ආයස්මන්තො එකභත්තිකං ධාරෙථ රත්තූපරතං විරතං විකාලභොජනා’ති. අථ ඛො, ආනන්ද, තෙසං පඤ්චන්නං උපාසකසතානං එතදහොසි – ‘අයයො ඛො ගවෙසී බහූපකාරො පුබ්බඞ්ගමො සමාදපෙතා. අයයො හි නාම ගවෙසී එකභත්තිකො භවිස්සති රත්තූපරතො විරතො විකාලභොජනා. කිමඞ්ගං පන මය’න්ති! අථ ඛො, ආනන්ද, තානි පඤ්ච උපාසකසතානි යෙන ගවෙසී උපාසකො තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා ගවෙසිං උපාසකං එතදවොචුං – ‘අජ්ජතග්ගෙ අයයො ගවෙසී ඉමානිපි පඤ්ච උපාසකසතානි එකභත්තිකෙ ධාරෙතු රත්තූපරතෙ විරතෙ විකාලභොජනා’ති. අථ ඛො, ආනන්ද, ගවෙසිස්ස උපාසකස්ස එතදහොසි – ‘අහං ඛො ඉමෙසං පඤ්චන්නං උපාසකසතානං බහූපකාරො පුබ්බඞ්ගමො සමාදපෙතා. අහඤ්චම්හි සීලෙසු පරිපූරකාරී. ඉමානිපි පඤ්ච උපාසකසතානි සීලෙසු පරිපූරකාරිනො. අහඤ්චම්හි බ්‍රහ්මචාරී ආරාචාරී විරතො මෙථුනා ගාමධම්මා. ඉමානිපි පඤ්ච උපාසකසතානි බ්‍රහ්මචාරිනො ආරාචාරිනො විරතා මෙථුනා ගාමධම්මා. අහඤ්චම්හි එකභත්තිකො රත්තූපරතො විරතො විකාලභොජනා. ඉමානිපි පඤ්ච උපාසකසතානි එකභත්තිකා රත්තූපරතා විරතා විකාලභොජනා. ඉච්චෙතං සමසමං, නත්ථි කිඤ්චි අතිරෙකං; හන්දාහං අතිරෙකායා’’’ති.

‘‘අථ ඛො, ආනන්ද, ගවෙසී උපාසකො යෙන කස්සපො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො තෙනුපසඞ්කමි ; උපසඞ්කමිත්වා කස්සපං භගවන්තං අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධං එතදවොච – ‘ලභෙයයාහං, භන්තෙ, භගවතො සන්තිකෙ පබ්බජ්ජං ලභෙයයං උපසම්පද’න්ති. අලත්ථ ඛො, ආනන්ද, ගවෙසී උපාසකො කස්සපස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස සන්තිකෙ පබ්බජ්ජං, අලත්ථ උපසම්පදං. අචිරූපසම්පන්නො ඛො පනානන්ද, ගවෙසී භික්ඛු එකො වූපකට්ඨො අප්පමත්තො ආතාපී පහිතත්තො විහරන්තො නචිරස්සෙව – යස්සත්ථාය කුලපුත්තා සම්මදෙව අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජන්ති, තදනුත්තරං – බ්‍රහ්මචරියපරියොසානං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහාසි. ‘ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා’ති අබ්භඤ්ඤාසි. අඤ්ඤතරො ච පනානන්ද, ගවෙසී භික්ඛු අරහතං අහොසි.

‘‘අථ ඛො, ආනන්ද, තෙස පඤ්චන්නං උපාසකසතානං එතදහොසි – ‘අයྱො ඛො ගවෙසී අම්හාකං බහූපකාරො පුබ්බඞ්ගමො සමාදපෙතා. අය්‍යො හි නාම ගවෙසී කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිස්සති. කිමඞ්ගං පන මය’න්ති! අථ ඛො, ආනන්ද, තානි පඤ්ච උපාසකසතානි යෙන කස්සපො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො තෙනුපසඞ්කමිංසු ; උපසඞ්කමිත්වා කස්සපං භගවන්තං අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධං එතදවොචුං – ‘ලභෙය්‍යාම මයං, භන්තෙ, භගවතො සන්තිකෙ පබ්බජ්ජං, ලභෙය්‍යාම උපසම්පද’න්ති. අලභිංසු ඛො, ආනන්ද, තානි පඤ්ච උපාසකසතානි කස්සපස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස සන්තිකෙ පබ්බජ්ජං, අලභිංසු උපසම්පදං.

‘‘අථ ඛො, ආනන්ද, ගවෙසිස්ස භික්ඛුනො එතදහොසි – ‘අහං ඛො ඉමස්ස අනුත්තරස්ස විමුත්තිසුඛස්ස නිකාමලාභී හොමි අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී. අහො වතිමානිපි පඤ්ච භික්ඛුසතානි ඉමස්ස අනුත්තරස්ස විමුත්තිසුඛස්ස නිකාමලාභිනො අස්සු අකිච්ඡලාභිනො අකසිරලාභිනො’ති. අථ ඛො, ආනන්ද, තානි පඤ්ච භික්ඛුසතානි වූපකට්ඨා [භික්ඛුසතානි එකෙකා වූපකට්ඨා (ස්‍යා. කං.)] අප්පමත්තා ආතාපිනො පහිතත්තා විහරන්තා නචිරස්සෙව – යස්සත්ථාය කුලපුත්තා සම්මදෙව අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජන්ති, තදනුත්තරං – බ්‍රහ්මචරියපරියොසානං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරිංසු. ‘ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා’ති අබ්භඤ්ඤිංසු’’.

‘‘ඉති ඛො , ආනන්ද, තානි පඤ්ච භික්ඛුසතානි ගවෙසීපමුඛානි උත්තරුත්තරි [උත්තරුත්තරිං (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] පණීතපණීතං වායමමානා අනුත්තරං විමුත්තිං සච්ඡාකංසු. තස්මාතිහ, ආනන්ද, එවං සික්ඛිතබ්බං – ‘උත්තරුත්තරි පණීතපණීතං වායමමානා අනුත්තරං විමුත්තිං සච්ඡිකරිස්සාමා’ති. එවඤ්හි වො, ආනන්ද, සික්ඛිතබ්බ’’න්ති. දසමං.

උපාසකවග්ගො තතියො.

තස්සුද්දානං –

සාරජ්ජං විසාරදො නිරයං, වෙරං චණ්ඩාලපඤ්චමං;
පීති වණිජ්ජා රාජානො, ගිහී චෙව ගවෙසිනාති.

(19) 4. අරඤ්ඤවග්ගො

1. ආරඤ්ඤිකසුත්තං

181. ‘‘පඤ්චිමෙ , භික්ඛවෙ, ආරඤ්ඤිකා [ආරඤ්ඤකා (සබ්බත්ථ) පරි. 443 පස්සිතබ්බං]. කතමෙ පඤ්ච? මන්දත්තා මොමූහත්තා ආරඤ්ඤිකො හොති, පාපිච්ඡො ඉච්ඡාපකතො ආරඤ්ඤිකො හොති, උම්මාදා චිත්තක්ඛෙපා ආරඤ්ඤිකො හොති, වණ්ණිතං බුද්ධෙහි බුද්ධසාවකෙහීති ආරඤ්ඤිකො හොති, අප්පිච්ඡතංයෙව නිස්සාය සන්තුට්ඨිංයෙව නිස්සාය සල්ලෙඛංයෙව නිස්සාය පවිවෙකංයෙව නිස්සාය ඉදමත්ථිතංයෙව [ඉදමට්ඨිතංයෙව (සී. පී.)] නිස්සාය ආරඤ්ඤිකො හොති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ආරඤ්ඤිකා. ඉමෙසං ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චන්නං ආරඤ්ඤිකානං ය්වායං ආරඤ්ඤිකො අප්පිච්ඡතංයෙව නිස්සාය සන්තුට්ඨිංයෙව නිස්සාය සල්ලෙඛංයෙව නිස්සාය පවිවෙකංයෙව නිස්සාය ඉදමත්ථිතංයෙව නිස්සාය ආරඤ්ඤිකො හොති, අයං ඉමෙසං පඤ්චන්නං ආරඤ්ඤිකානං අග්ගො ච සෙට්ඨො ච මොක්ඛො [පාමොක්ඛො (අ. නි. 4.95; 10.91)] ච උත්තමො ච පවරො ච.

‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, ගවා ඛීරං, ඛීරම්හා දධි, දධිම්හා නවනීතං, නවනීතම්හා සප්පි, සප්පිම්හා සප්පිමණ්ඩො, සප්පිමණ්ඩො [සප්පිම්හා සප්පිමණ්ඩො (ක.) සං. නි. 3.662] තත්ථ අග්ගමක්ඛායති; එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, ඉමෙසං පඤ්චන්නං ආරඤ්ඤිකානං ය්වායං ආරඤ්ඤිකො අප්පිච්ඡතංයෙව නිස්සාය සන්තුට්ඨිංයෙව නිස්සාය සල්ලෙඛංයෙව නිස්සාය පවිවෙකංයෙව නිස්සාය ඉදමත්ථිතංයෙව නිස්සාය ආරඤ්ඤිකො හොති, අයං ඉමෙසං පඤ්චන්නං ආරඤ්ඤිකානං අග්ගො ච සෙට්ඨො ච මොක්ඛො ච උත්තමො ච පවරො චා’’ති. පඨමං.

2. චීවරසුත්තං

182. ‘‘පඤ්චිමෙ , භික්ඛවෙ, පංසුකූලිකා. කතමෙ පඤ්ච? මන්දත්තා මොමූහත්තා පංසුකූලිකො හොති…පෙ…. ඉදමත්ථිතංයෙව නිස්සාය පංසුකූලිකො හොති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච පංසුකූලිකා’’ති. දුතියං.

3. රුක්ඛමූලිකසුත්තං

183. ‘‘පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, රුක්ඛමූලිකා. කතමෙ පඤ්ච? මන්දත්තා මොමූහත්තා රුක්ඛමූලිකො හොති…පෙ.… ඉදමත්ථිතංයෙව නිස්සාය රුක්ඛමූලිකො හොති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච රුක්ඛමූලිකා’’ති. තතියං.

4. සොසානිකසුත්තං

184. ‘‘පඤ්චිමෙ , භික්ඛවෙ, සොසානිකා. කතමෙ පඤ්ච? මන්දත්තා මොමූහත්තා සොසානිකො හොති…පෙ…. ඉදමත්ථිතංයෙව නිස්සාය සොසානිකො හොති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච සොසානිකා’’ති. චතුත්ථං.

5. අබ්භොකාසිකසුත්තං

185. ‘‘පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, අබ්භොකාසිකා…පෙ….. පඤ්චමං.

6. නෙසජ්ජිකසුත්තං

186. ‘‘පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, නෙසජ්ජිකා…පෙ….. ඡට්ඨං.

7. යථාසන්ථතිකසුත්තං

187. ‘‘පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, යථාසන්ථතිකා…පෙ….. සත්තමං.

8. එකාසනිකසුත්තං

188. ‘‘පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, එකාසනිකා…පෙ….. අට්ඨමං.

9. ඛලුපච්ඡාභත්තිකසුත්තං

189. ‘‘පඤ්චිමෙ , භික්ඛවෙ, ඛලුපච්ඡාභත්තිකා…පෙ….. නවමං.

10. පත්තපිණ්ඩිකසුත්තං

190. ‘‘පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, පත්තපිණ්ඩිකා. කතමෙ පඤ්ච? මන්දත්තා මොමූහත්තා පත්තපිණ්ඩිකො හොති, පාපිච්ඡො ඉච්ඡාපකතො පත්තපිණ්ඩිකො හොති, උම්මාදා චිත්තක්ඛෙපා පත්තපිණ්ඩිකො හොති, ‘වණ්ණිතං බුද්ධෙහි බුද්ධසාවකෙහී’ති පත්තපිණ්ඩිකො හොති, අප්පිච්ඡතංයෙව නිස්සාය සන්තුට්ඨිංයෙව නිස්සාය සල්ලෙඛංයෙව නිස්සාය පවිවෙකංයෙව නිස්සාය ඉදමත්ථිතංයෙව නිස්සාය පත්තපිණ්ඩිකො හොති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච පත්තපිණ්ඩිකා. ඉමෙසං ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චන්නං පත්තපිණ්ඩිකානං ය්වායං පත්තපිණ්ඩිකො අප්පිච්ඡතංයෙව නිස්සාය සන්තුට්ඨිංයෙව නිස්සාය සල්ලෙඛංයෙව නිස්සාය පවිවෙකංයෙව නිස්සාය ඉදමත්ථිතංයෙව නිස්සාය පත්තපිණ්ඩිකො හොති, අයං ඉමෙසං පඤ්චන්නං පත්තපිණ්ඩිකානං අග්ගො ච සෙට්ඨො ච මොක්ඛො ච උත්තමො ච පවරො ච.

‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, ගවා ඛීරං, ඛීරම්හා දධි, දධිම්හා නවනීතං, නවනීතම්හා සප්පි, සප්පිම්හා සප්පිමණ්ඩො, සප්පිමණ්ඩො තත්ථ අග්ගමක්ඛායති; එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, ඉමෙසං පඤ්චන්නං පත්තපිණ්ඩිකානං ය්වායං පත්තපිණ්ඩිකො අප්පිච්ඡතංයෙව නිස්සාය සන්තුට්ඨිංයෙව නිස්සාය සල්ලෙඛංයෙව නිස්සාය පවිවෙකංයෙව නිස්සාය ඉදමත්ථිතංයෙව නිස්සාය පත්තපිණ්ඩිකො හොති, අයං ඉමෙසං පඤ්චන්නං පත්තපිණ්ඩිකානං අග්ගො ච සෙට්ඨො ච මොක්ඛො ච උත්තමො ච පවරො චා’’ති. දසමං.

අරඤ්ඤවග්ගො චතුත්ථො.

තස්සුද්දානං –

අරඤ්ඤං චීවරං රුක්ඛ, සුසානං අබ්භොකාසිකං;
නෙසජ්ජං සන්ථතං එකාසනිකං, ඛලුපච්ඡාපිණ්ඩිකෙන චාති.

(20) 5. බ්‍රාහ්මණවග්ගො

1. සොණසුත්තං

191. ‘‘පඤ්චිමෙ , භික්ඛවෙ, පොරාණා බ්‍රාහ්මණධම්මා එතරහි සුනඛෙසු සන්දිස්සන්ති, නො බ්‍රාහ්මණෙසු. කතමෙ පඤ්ච? පුබ්බෙ සුදං [පුබ්බස්සුදං (ක.)], භික්ඛවෙ, බ්‍රාහ්මණා බ්‍රාහ්මණිංයෙව ගච්ඡන්ති, නො අබ්‍රාහ්මණිං. එතරහි, භික්ඛවෙ, බ්‍රාහ්මණා බ්‍රාහ්මණිම්පි ගච්ඡන්ති, අබ්‍රාහ්මණිම්පි ගච්ඡන්ති. එතරහි, භික්ඛවෙ, සුනඛා සුනඛිංයෙව ගච්ඡන්ති, නො අසුනඛිං. අයං, භික්ඛවෙ, පඨමො පොරාණො බ්‍රාහ්මණධම්මො එතරහි සුනඛෙසු සන්දිස්සති, නො බ්‍රාහ්මණෙසු.

‘‘පුබ්බෙ සුදං, භික්ඛවෙ, බ්‍රාහ්මණා බ්‍රාහ්මණිං උතුනිංයෙව ගච්ඡන්ති, නො අනුතුනිං. එතරහි, භික්ඛවෙ, බ්‍රාහ්මණා බ්‍රාහ්මණිං උතුනිම්පි ගච්ඡන්ති, අනුතුනිම්පි ගච්ඡන්ති . එතරහි, භික්ඛවෙ, සුනඛා සුනඛිං උතුනිංයෙව ගච්ඡන්ති, නො අනුතුනිං. අයං, භික්ඛවෙ, දුතියො පොරාණො බ්‍රාහ්මණධම්මො එතරහි සුනඛෙසු සන්දිස්සති, නො බ්‍රාහ්මණෙසු.

‘‘පුබ්බෙ සුදං, භික්ඛවෙ, බ්‍රාහ්මණා බ්‍රාහ්මණිං නෙව කිණන්ති නො වික්කිණන්ති, සම්පියෙනෙව සංවාසං සංබන්ධාය [සංසග්ගත්ථාය (සී. පී.)] සංපවත්තෙන්ති. එතරහි, භික්ඛවෙ, බ්‍රාහ්මණා බ්‍රාහ්මණිං කිණන්තිපි වික්කිණන්තිපි, සම්පියෙනපි සංවාසං සංබන්ධාය සංපවත්තෙන්ති. එතරහි, භික්ඛවෙ, සුනඛා සුනඛිං නෙව කිණන්ති නො වික්කිණන්ති, සම්පියෙනෙව සංවාසං සංබන්ධාය සංපවත්තෙන්ති. අයං, භික්ඛවෙ, තතියො පොරාණො බ්‍රාහ්මණධම්මො එතරහි සුනඛෙසු සන්දිස්සති, නො බ්‍රාහ්මණෙසු.

‘‘පුබ්බෙ සුදං, භික්ඛවෙ, බ්‍රාහ්මණා න සන්නිධිං කරොන්ති ධනස්සපි ධඤ්ඤස්සපි රජතස්සපි ජාතරූපස්සපි. එතරහි, භික්ඛවෙ, බ්‍රාහ්මණා සන්නිධිං කරොන්ති ධනස්සපි ධඤ්ඤස්සපි රජතස්සපි ජාතරූපස්සපි. එතරහි, භික්ඛවෙ, සුනඛා න සන්නිධිං කරොන්ති ධනස්සපි ධඤ්ඤස්සපි රජතස්සපි ජාතරූපස්සපි. අයං, භික්ඛවෙ, චතුත්ථො පොරාණො බ්‍රාහ්මණධම්මො එතරහි සුනඛෙසු සන්දිස්සති, නො බ්‍රාහ්මණෙසු.

‘‘පුබ්බෙ සුදං, භික්ඛවෙ, බ්‍රාහ්මණා සායං සායමාසාය පාතො පාතරාසාය භික්ඛං පරියෙසන්ති. එතරහි, භික්ඛවෙ, බ්‍රාහ්මණා යාවදත්ථං උදරාවදෙහකං භුඤ්ජිත්වා අවසෙසං ආදාය පක්කමන්ති. එතරහි, භික්ඛවෙ, සුනඛා සායං සායමාසාය පාතො පාතරාසාය භික්ඛං පරියෙසන්ති. අයං, භික්ඛවෙ, පඤ්චමො පොරාණො බ්‍රාහ්මණධම්මො එතරහි සුනඛෙසු සන්දිස්සති, නො බ්‍රාහ්මණෙසු. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච පොරාණා බ්‍රාහ්මණධම්මා එතරහි සුනඛෙසු සන්දිස්සන්ති, නො බ්‍රාහ්මණෙසූ’’ති. පඨමං.

2. දොණබ්‍රාහ්මණසුත්තං

192. අථ ඛො දොණො බ්‍රාහ්මණො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො දොණො බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං එතදවොච –

‘‘සුතං මෙතං, භො ගොතම – ‘න සමණො ගොතමො බ්‍රාහ්මණෙ ජිණ්ණෙ වුඩ්ඪෙ මහල්ලකෙ අද්ධගතෙ වයොඅනුප්පත්තෙ අභිවාදෙති වා පච්චුට්ඨෙති වා ආසනෙන වා නිමන්තෙතී’ති. තයිදං, භො ගොතම, තථෙව. න හි භවං ගොතමො බ්‍රාහ්මණෙ ජිණ්ණෙ වුඩ්ඪෙ මහල්ලකෙ අද්ධගතෙ වයොඅනුප්පත්තෙ අභිවාදෙති වා පච්චුට්ඨෙති වා ආසනෙන වා නිමන්තෙති. තයිදං, භො ගොතම, න සම්පන්නමෙවා’’ති. ‘‘ත්වම්පි නො, දොණ, බ්‍රාහ්මණො පටිජානාසී’’ති? ‘‘යඤ්හි තං, භො ගොතම, සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය – ‘බ්‍රාහ්මණො උභතො සුජාතො – මාතිතො ච පිතිතො ච, සංසුද්ධගහණිකො, යාව සත්තමා පිතාමහයුගා අක්ඛිතො අනුපක්කුට්ඨො ජාතිවාදෙන, අජ්ඣායකො මන්තධරො, තිණ්ණං වෙදානං පාරගූ සනිඝණ්ඩුකෙටුභානං සාක්ඛරප්පභෙදානං ඉතිහාසපඤ්චමානං, පදකො වෙය්‍යාකරණො ලොකායතමහාපුරිසලක්ඛණෙසු අනවයො’ති, මමෙව තං, භො ගොතම, සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය. අහඤ්හි, භො ගොතම, බ්‍රාහ්මණො උභතො සුජාතො – මාතිතො ච පිතිතො ච, සංසුද්ධගහණිකො, යාව සත්තමා පිතාමහයුගා අක්ඛිත්තො අනුපක්කුට්ඨො ජාතිවාදෙන, අජ්ඣායකො මන්තධරො, තිණ්ණං වෙදානං පාරගූ සනිඝණ්ඩුකෙටුභානං සාක්ඛරප්පභෙදානං ඉතිහාසපඤ්චමානං, පදකො වෙය්‍යාකරණො ලොකායතමහාපුරිසලක්ඛණෙසු අනවයො’’ති.

‘‘යෙ ඛො, තෙ දොණ, බ්‍රාහ්මණානං පුබ්බකා ඉසයො මන්තානං කත්තාරො මන්තානං පවත්තාරො, යෙසමිදං එතරහි බ්‍රාහ්මණා පොරාණං මන්තපදං ගීතං පවුත්තං සමිහිතං තදනුගායන්ති තදනුභාසන්ති භාසිතමනුභාසන්ති සජ්ඣායිතමනුසජ්ඣායන්ති වාචිතමනුවාචෙන්ති, සෙය්‍යථිදං – අට්ඨකො, වාමකො, වාමදෙවො, වෙස්සාමිත්තො, යමදග්ගි [යමතග්ගි (සී.) දී. නි. 1.284, 526, 536; ම. නි. 2.427; මහාව. 300; අ. නි. 5.192 පස්සිතබ්බං], අඞ්ගීරසො, භාරද්වාජො, වාසෙට්ඨො, කස්සපො, භගු; ත්‍යාස්සු’මෙ පඤ්ච බ්‍රාහ්මණෙ පඤ්ඤාපෙන්ති – බ්‍රහ්මසමං, දෙවසමං, මරියාදං, සම්භින්නමරියාදං, බ්‍රාහ්මණචණ්ඩාලංයෙව පඤ්චමං. තෙසං ත්වං දොණ, කතමො’’ති?

‘‘න ඛො මයං, භො ගොතම, පඤ්ච බ්‍රාහ්මණෙ ජානාම, අථ ඛො මයං බ්‍රාහ්මණාත්වෙව ජානාම. සාධු මෙ භවං ගොතමො තථා ධම්මං දෙසෙතු යථා අහං ඉමෙ පඤ්ච බ්‍රාහ්මණෙ ජානෙය්‍යා’’න්ති. ‘‘තෙන හි, බ්‍රාහ්මණ, සුණොහි, සාධුකං මනසි කරොහි; භාසිස්සාමී’’ති. ‘‘එවං භො’’ති ඛො දොණො බ්‍රාහ්මණො භගවතො පච්චස්සොසි. භගවා එතදවොච –

‘‘කථඤ්ච, දොණ, බ්‍රාහ්මණො බ්‍රහ්මසමො හොති? ඉධ, දොණ, බ්‍රාහ්මණො උභතො සුජාතො හොති – මාතිතො ච පිතිතො ච, සංසුද්ධගහණිකො, යාව සත්තමා පිතාමහයුගා අක්ඛිත්තො අනුපක්කුට්ඨො ජාතිවාදෙන. සො අට්ඨචත්තාලීසවස්සානි කොමාරබ්‍රහ්මචරියං [කොධාරං බ්‍රහ්මචරියං (සයා. ක.)] චරති මන්තෙ අධීයමානො. අට්ඨචත්තාලීසවස්සානි කොමාරබ්‍රහ්මචරියං චරිත්වා මන්තෙ අධීයිත්වා ආචරියස්ස ආචරියධනං පරියෙසති ධම්මෙනෙව, නො අධම්මෙන.

‘‘තත්ථ ච, දොණ, කො ධම්මො? නෙව කසියා න වණිජ්ජාය න ගොරක්ඛෙන න ඉස්සත්ථෙන [න ඉස්සත්තෙන (ක.)] න රාජපොරිසෙන න සිප්පඤ්ඤතරෙන, කෙවලං භික්ඛාචරියාය කපාලං අනතිමඤ්ඤමානො. සො ආචරියස්ස ආචරියධනං නිය්‍යාදෙත්වා [නීය්‍යාදෙත්වා (සී.), නීයාදෙත්වා (පී.), නිය්‍යාතෙත්වා (කත්ථචි)] කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජති. සො එවං පබ්බජිතො සමානො මෙත්තාසහගතෙන චෙතසා එකං දිසං ඵරිත්වා විහරති, තථා දුතියං තථා තතියං තථා චතුත්ථං [චතුත්ථිං (සී.)], ඉති උද්ධමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං ලොකං මෙත්තාසහගතෙන චෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අබ්‍යාපජ්ජෙන [අබ්‍යාපජ්ඣෙන (ක.) අබ්‍යාබජ්ඣෙන (?)] ඵරිත්වා විහරති. කරුණා…පෙ.... මුදිතා… උපෙක්ඛාසහගතෙන චෙතසා එකං දිසං ඵරිත්වා විහරති, තථා දුතියං තථා තතියං තථා චතුත්ථං , ඉති උද්ධමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං ලොකං උපෙක්ඛාසහගතෙන චෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අබ්‍යාපජ්ජෙන ඵරිත්වා විහරති. සො ඉමෙ චත්තාරො බ්‍රහ්මවිහාරෙ භාවෙත්වා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං බ්‍රහ්මලොකං උපපජ්ජති. එවං ඛො, දොණ, බ්‍රාහ්මණො බ්‍රහ්මසමො හොති.

‘‘කථඤ්ච, දොණ, බ්‍රාහ්මණො දෙවසමො හොති? ඉධ, දොණ, බ්‍රාහ්මණො උභතො සුජාතො හොති – මාතිතො ච පිතිතො ච, සංසුද්ධගහණිකො, යාව සත්තමා පිතාමහයුගා අක්ඛිත්තො අනුපක්කුට්ඨො ජාතිවාදෙන . සො අට්ඨචත්තාලීසවස්සානි කොමාරබ්‍රහ්මචරියං චරති මන්තෙ අධීයමානො. අට්ඨචත්තාලීසවස්සානි කොමාරබ්‍රහ්මචරියං චරිත්වා මන්තෙ අධීයිත්වා ආචරියස්ස ආචරියධනං පරියෙසති ධම්මෙනෙව, නො අධම්මෙන. තත්ථ ච, දොණ, කො ධම්මො? නෙව කසියා න වණිජ්ජාය න ගොරක්ඛෙන න ඉස්සත්ථෙන න රාජපොරිසෙන න සිප්පඤ්ඤතරෙන, කෙවලං භික්ඛාචරියාය කපාලං අනතිමඤ්ඤමානො. සො ආචරියස්ස ආචරියධනං නිය්‍යාදෙත්වා දාරං පරියෙසති ධම්මෙනෙව, නො අධම්මෙන.

‘‘තත්ථ ච, දොණ, කො ධම්මො? නෙව කයෙන න වික්කයෙන, බ්‍රාහ්මණිංයෙව උදකූපස්සට්ඨං. සො බ්‍රාහ්මණිංයෙව ගච්ඡති, න ඛත්තියිං න වෙස්සිං න සුද්දිං න චණ්ඩාලිං න නෙසාදිං න වෙනිං [න වෙණිං (සී. සයා. කං. පී.)] න රථකාරිං න පුක්කුසිං ගච්ඡති, න ගබ්භිනිං ගච්ඡති, න පායමානං ගච්ඡති, න අනුතුනිං ගච්ඡති. කස්මා ච, දොණ, බ්‍රාහ්මණො න ගබ්භිනිං ගච්ඡති? සචෙ, දොණ, බ්‍රාහ්මණො ගබ්භිනිං ගච්ඡති, අතිමීළ්හජො නාම සො හොති මාණවකො වා මාණවිකා [මාණවකී (ක.)] වා . තස්මා, දොණ, බ්‍රාහ්මණො න ගබ්භිනිං ගච්ඡති. කස්මා ච, දොණ, බ්‍රාහ්මණො න පායමානං ගච්ඡති? සචෙ, දොණ, බ්‍රාහ්මණො පායමානං ගච්ඡති, අසුචිපටිපීළිතො නාම සො හොති මාණවකො වා මාණවිකා වා. තස්මා, දොණ, බ්‍රාහ්මණො න පායමානං ගච්ඡති. තස්ස සා හොති බ්‍රාහ්මණී නෙව කාමත්ථා න දවත්ථා න රතත්ථා, පජත්ථාව බ්‍රාහ්මණස්ස බ්‍රාහ්මණී හොති. සො මෙථුනං උප්පාදෙත්වා කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජති. සො එවං පබ්බජිතො සමානො විවිච්චෙව කාමෙහි…පෙ.... චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. සො ඉමෙ චත්තාරො ඣානෙ භාවෙත්වා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජති. එවං ඛො, දොණ, බ්‍රාහ්මණො දෙවසමො හොති.

‘‘කථඤ්ච, දොණ, බ්‍රාහ්මණො මරියාදො හොති? ඉධ, දොණ, බ්‍රාහ්මණො උභතො සුජාතො හොති – මාතිතො ච පිතිතො ච, සංසුද්ධගහණිකො, යාව සත්තමා පිතාමහයුගා අක්ඛිත්තො අනුපක්කුට්ඨො ජාතිවාදෙන. සො අට්ඨචත්තාලීසවස්සානි කොමාරබ්‍රහ්මචරියං චරති මන්තෙ අධීයමානො. අට්ඨචත්තාලීසවස්සානි කොමාරබ්‍රහ්මචරියං චරිත්වා මන්තෙ අධීයිත්වා ආචරියස්ස ආචරියධනං පරියෙසති ධම්මෙනෙව, නො අධම්මෙන . තත්ථ ච, දොණ, කො ධම්මො? නෙව කසියා න වණිජ්ජාය න ගොරක්ඛෙන න ඉස්සත්ථෙන න රාජපොරිසෙන න සිප්පඤ්ඤතරෙන, කෙවලං භික්ඛාචරියාය කපාලං අනතිමඤ්ඤමානො. සො ආචරියස්ස ආචරියධනං නිය්‍යාදෙත්වා දාරං පරියෙසති ධම්මෙනෙව, නො අධම්මෙන.

‘‘තත්ථ ච, දොණ , කො ධම්මො? නෙව කයෙන න වික්කයෙන, බ්‍රාහ්මණිංයෙව උදකූපස්සට්ඨං. සො බ්‍රාහ්මණිංයෙව ගච්ඡති, න ඛත්තියිං න වෙස්සිං න සුද්දිං න චණ්ඩාලිං න නෙසාදිං න වෙනිං න රථකාරිං න පුක්කුසිං ගච්ඡති, න ගබ්භිනිං ගච්ඡති, න පායමානං ගච්ඡති, න අනුතුනිං ගච්ඡති. කස්මා ච, දොණ, බ්‍රාහ්මණො න ගබ්භිනිං ගච්ඡති? සචෙ, දොණ, බ්‍රාහ්මණො ගබ්භිනිං ගච්ඡති, අතිමීළ්හජො නාම සො හොති මාණවකො වා මාණවිකා වා. තස්මා, දොණ, බ්‍රාහ්මණො න ගබ්භිනිං ගච්ඡති. කස්මා ච, දොණ, බ්‍රාහ්මණො න පායමානං ගච්ඡති? සචෙ, දොණ, බ්‍රාහ්මණො පායමානං ගච්ඡති, අසුචිපටිපීළිතො නාම සො හොති මාණවකො වා මාණවිකා වා. තස්මා, දොණ,

බ්‍රාහ්මණො න පායමානං ගච්ඡති. තස්ස සා හොති බ්‍රාහ්මණී නෙව කාමත්ථා න දවත්ථා න රතත්ථා, පජත්ථාව බ්‍රාහ්මණස්ස බ්‍රාහ්මණී හොති. සො මෙථුනං උප්පාදෙත්වා තමෙව පුත්තස්සාදං නිකාමයමානො කුටුම්බං අජ්ඣාවසති, න අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජති. යාව පොරාණානං බ්‍රාහ්මණානං මරියාදො තත්ථ තිට්ඨති, තං න වීතික්කමති. 'යාව පොරාණානං බ්‍රාහ්මණානං මරියාදො තත්ථ බ්‍රාහ්මණො ඨිතො තං න වීතික්කමතී'ති, ඛො, දොණ, තස්මා බ්‍රාහ්මණො මරියාදොති වුච්චති. එවං ඛො, දොණ, බ්‍රාහ්මණො මරියාදො හොති.

''කථඤ්ච, දොණ, බ්‍රාහ්මණො සම්භින්නමරියාදො හොති? ඉධ , දොණ, බ්‍රාහ්මණො උභතො සුජාතො හොති – මාතිතො ච පිතිතො ච, සංසුද්ධගහණිකො, යාව සත්තමා පිතාමහයුගා අක්ඛිත්තො අනුපක්කුට්ඨො ජාතිවාදෙන . සො අට්ඨචත්තාලීසවස්සානි කොමාරබ්‍රහ්මචරියං චරති මන්තෙ අධීයමානො. අට්ඨචත්තාලීසවස්සානි කොමාරබ්‍රහ්මචරියං චරිත්වා මන්තෙ අධීයිත්වා ආචරියස්ස ආචරියධනං පරියෙසති ධම්මෙනෙව, නො අධම්මෙන.

''තත්ථ ච, දොණ, කො ධම්මො? නෙව කසියා න වණිජ්ජාය න ගොරක්ඛෙන න ඉස්සත්ථෙන න රාජපොරිසෙන න සිප්පඤ්ඤතරෙන, කෙවලං භික්ඛාචරියාය කපාලං අනතිමඤ්ඤමානො. සො ආචරියස්ස ආචරියධනං නිය්‍යාදෙත්වා දාරං පරියෙසති ධම්මෙනපි අධම්මෙනපි කයෙනපි වික්කයෙනපි බ්‍රාහ්මණිම්පි උදකූපස්සට්ඨං. සො බ්‍රාහ්මණිම්පි ගච්ඡති ඛත්තියිම්පි ගච්ඡති වෙස්සිම්පි ගච්ඡති සුද්දිම්පි ගච්ඡති චණ්ඩාලිම්පි ගච්ඡති නෙසාදිම්පි ගච්ඡති වෙනිම්පි ගච්ඡති රථකාරිම්පි ගච්ඡති පුක්කුසිම්පි ගච්ඡති ගබ්භිනිම්පි ගච්ඡති පායමානම්පි ගච්ඡති උතුනිම්පි ගච්ඡති අනුතුනිම්පි ගච්ඡති. තස්ස සා හොති බ්‍රාහ්මණී කාමත්ථාපි දවත්ථාපි රතත්ථාපි පජත්ථාපි බ්‍රාහ්මණස්ස බ්‍රාහ්මණී හොති. යාව පොරාණානං බ්‍රාහ්මණානං මරියාදො තත්ථ න තිට්ඨති, තං වීතික්කමති. 'යාව පොරාණානං බ්‍රාහ්මණානං මරියාදො තත්ථ බ්‍රාහ්මණො න ඨිතො තං වීතික්කමතී'ති ඛො, දොණ, තස්මා බ්‍රාහ්මණො සම්භින්නමරියාදොති වුච්චති. එවං ඛො, දොණ, බ්‍රාහ්මණො සම්භින්නමරියාදො හොති.

''කථඤ්ච, දොණ, බ්‍රාහ්මණො බ්‍රාහ්මණචණ්ඩාලො හොති? ඉධ, දොණ, බ්‍රාහ්මණො උභතො සුජාතො හොති – මාතිතො ච පිතිතො ච, සංසුද්ධගහණිකො, යාව සත්තමා පිතාමහයුගා අක්ඛිත්තො අනුපක්කුට්ඨො ජාතිවාදෙන. සො අට්ඨචත්තාලීසවස්සානි කොමාරබ්‍රහ්මචරියං චරති මන්තෙ අධීයමානො. අට්ඨචත්තාලීසවස්සානි කොමාරබ්‍රහ්මචරියං චරිත්වා මන්තෙ අධීයිත්වා ආචරියස්ස ආචරියධනං පරියෙසති ධම්මෙනපි අධම්මෙනපි කසියාපි වණිජ්ජායපි ගොරක්ඛෙනපි ඉස්සත්ථෙනපි රාජපොරිසෙනපි සිප්පඤ්ඤතරෙනපි, කෙවලම්පි භික්ඛාචරියාය, කපාලං අනතිමඤ්ඤමානො.

''සො ආචරියස්ස ආචරියධනං නිය්‍යාදෙත්වා දාරං පරියෙසති ධම්මෙනපි අධම්මෙනපි කයෙනපි වික්කයෙනපි බ්‍රාහ්මණිම්පි උදකූපස්සට්ඨං. සො බ්‍රාහ්මණිම්පි ගච්ඡති ඛත්තියිම්පි ගච්ඡති වෙස්සිම්පි ගච්ඡති සුද්දිම්පි ගච්ඡති චණ්ඩාලිම්පි ගච්ඡති නෙසාදිම්පි ගච්ඡති වෙනිම්පි ගච්ඡති රථකාරිම්පි ගච්ඡති පුක්කුසිම්පි ගච්ඡති ගබ්භිනිම්පි ගච්ඡති පායමානම්පි ගච්ඡති උතුනිම්පි ගච්ඡති අනුතුනිම්පි ගච්ඡති. තස්ස සා හොති බ්‍රාහ්මණී කාමත්ථාපි දවත්ථාපි රතත්ථාපි පජත්ථාපි බ්‍රාහ්මණස්ස බ්‍රාහ්මණී හොති. සො සබ්බකම්මෙහි ජීවිකං [ජීවිතං (ක.)] කප්පෙති. තමෙනං බ්‍රාහ්මණා එවමාහංසු – 'කස්මා භවං බ්‍රාහ්මණො පටිජානමානො සබ්බකම්මෙහි ජීවිකං කප්පෙතී'ති? සො එවමාහ – 'සෙය්‍යථාපි, භො, අග්ගි සුචිම්පි ඩහති අසුචිම්පි ඩහති, න ච තෙන අග්ගි උපලිප්පති [උපලිම්පති (ක.)]; එවමෙවං ඛො, භො, සබ්බකම්මෙහි චෙපි බ්‍රාහ්මණො ජීවිකං කප්පෙති, න ච තෙන බ්‍රාහ්මණො උපලිප්පති'. 'සබ්බකම්මෙහි ජීවිකං කප්පෙතී'ති ඛො, දොණ , තස්මා බ්‍රාහ්මණො බ්‍රාහ්මණචණ්ඩාලොති වුච්චති. එවං ඛො, දොණ, බ්‍රාහ්මණො බ්‍රාහ්මණචණ්ඩාලො හොති.

''යෙ ඛො තෙ, දොණ, බ්‍රාහ්මණානං පුබ්බකා ඉසයො මන්තානං කත්තාරො මන්තානං පවත්තාරො යෙසමිදං එතරහි බ්‍රාහ්මණා පොරාණං මන්තපදං ගීතං පවුත්තං සමිහිතං තදනුගායන්ති තදනුභාසන්ති භාසිතමනුභාසන්ති සජ්ඣායිතමනුසජ්ඣායන්ති වාචිතමනුවාචෙන්ති, සෙය්‍යථිදං – අට්ඨකො, වාමකො, වාමදෙවො, වෙස්සාමිත්තො, යමදග්ගි, අඞ්ගීරසො, භාරද්වාජො, වාසෙට්ඨො , කස්සපො, භගු; ත්‍යාස්සුමෙ පඤ්ච බ්‍රාහ්මණෙ පඤ්ඤාපෙන්ති – බ්‍රහ්මසමං, දෙවසමං, මරියාදං, සම්භින්නමරියාදං, බ්‍රාහ්මණචණ්ඩාලංයෙව පඤ්චමං. තෙසං ත්වං, දොණ, කතමො''ති?

''එවං සන්තෙ මයං, භො ගොතම, බ්‍රාහ්මණචණ්ඩාලම්පි න පූරෙම. අභික්කන්තං, භො ගොතම...පෙ.... උපාසකං මං භවං ගොතමො ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගත''න්ති. දුතියං.

3. සඞ්ගාරවසුත්තං

193. අථ ඛො සඞ්ගාරවො බ්‍රාහ්මණො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො සඞ්ගාරවො බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං එතදවොච – ''කො නු ඛො, භො ගොතම, හෙතු කො පච්චයො, යෙන කදාචි දීඝරත්තං සජ්ඣායකතාපි මන්තා නප්පටිභන්ති, පගෙව අසජ්ඣායකතා? කො පන, භො ගොතම, හෙතු කො පච්චයො, යෙන කදාචි දීඝරත්තං අසජ්ඣායකතාපි මන්තා පටිභන්ති, පගෙව සජ්ඣායකතා''ති?

‘‘යස්මිං, බ්‍රාහ්මණ, සමයෙ කාමරාගපරියුට්ඨිතෙන චෙතසා විහරති කාමරාගපරෙතෙන, උප්පන්නස්ස ච කාමරාගස්ස නිස්සරණං යථාභූතං නප්පජානාති , අත්තත්ථම්පි තස්මිං සමයෙ යථාභූතං නප්පජානාති න පස්සති, පරත්ථම්පි තස්මිං සමයෙ යථාභූතං නප්පජානාති න පස්සති, උභයත්ථම්පි තස්මිං සමයෙ යථාභූතං නප්පජානාති න පස්සති, දීඝරත්තං සජ්ඣායකතාපි මන්තා නප්පටිභන්ති, පගෙව අසජ්ඣායකතා. සෙය්‍යථාපි, බ්‍රාහ්මණ, උදපත්තො සංසට්ඨො ලාඛාය වා හලිද්දියා වා නීලියා වා මඤ්ජිට්ඨාය වා. තත්ථ චක්ඛුමා පුරිසො සකං මුඛනිමිත්තං පච්චවෙක්ඛමානො යථාභූතං නප්පජානෙය්‍ය න පස්සෙය්‍ය. එවමෙවං ඛො, බ්‍රාහ්මණ, යස්මිං සමයෙ කාමරාගපරියුට්ඨිතෙන චෙතසා විහරති කාමරාගපරෙතෙන, උප්පන්නස්ස ච කාමරාගස්ස නිස්සරණං යථාභූතං නප්පජානාති, අත්තත්ථම්පි තස්මිං සමයෙ යථාභූතං නප්පජානාති න පස්සති, පරත්ථම්පි…පෙ…. උභයත්ථම්පි තස්මිං සමයෙ යථාභූතං නප්පජානාති න පස්සති, දීඝරත්තං සජ්ඣායකතාපි මන්තා නප්පටිභන්ති, පගෙව අසජ්ඣායකතා.

‘‘පුන චපරං, බ්‍රාහ්මණ, යස්මිං සමයෙ බ්‍යාපාදපරියුට්ඨිතෙන චෙතසා විහරති බ්‍යාපාදපරෙතෙන, උප්පන්නස්ස ච බ්‍යාපාදස්ස නිස්සරණං යථාභූතං නප්පජානාති, අත්තත්ථම්පි තස්මිං සමයෙ යථාභූතං නප්පජානාති න පස්සති, පරත්ථම්පි…පෙ…. උභයත්ථම්පි තස්මිං සමයෙ යථාභූතං නප්පජානාති න පස්සති, දීඝරත්තං සජ්ඣායකතාපි මන්තා නප්පටිභන්ති, පගෙව අසජ්ඣායකතා. සෙය්‍යථාපි, බ්‍රාහ්මණ, උදපත්තො අග්ගිනා සන්තත්තො උක්කුධිතො [උක්කඨිතො (සී. පී.), උක්කුට්ඨිතො (ස්‍යා. කං.)] උස්සදකජාතො [උසුමකජාතො (කත්ථචි), උස්සූරකජාතො (ක.), උස්මුදකජාතො (ම. නි. 3 මජ්ඣිමනිකායෙ)]. තත්ථ චක්ඛුමා පුරිසො සකං මුඛනිමිත්තං පච්චවෙක්ඛමානො යථාභූතං නප්පජානෙය්‍ය න පස්සෙය්‍ය. එවමෙවං ඛො, බ්‍රාහ්මණ, යස්මිං සමයෙ බ්‍යාපාදපරියුට්ඨිතෙන චෙතසා විහරති බ්‍යාපාදපරෙතෙන, උප්පන්නස්ස ච බ්‍යාපාදස්ස නිස්සරණං යථාභූතං නප්පජානාති, අත්තත්ථම්පි තස්මිං සමයෙ යථාභූතං නප්පජානාති න පස්සති, පරත්ථම්පි…පෙ…. උභයත්ථම්පි තස්මිං සමයෙ යථාභූතං නප්පජානාති න පස්සති, දීඝරත්තං සජ්ඣායකතාපි මන්තා නප්පටිභන්ති , පගෙව අසජ්ඣායකතා.

‘‘පුන චපරං, බ්‍රාහ්මණ, යස්මිං සමයෙ ථිනමිද්ධපරියුට්ඨිතෙන චෙතසා විහරති ථිනමිද්ධපරෙතෙන, උප්පන්නස්ස ච ථිනමිද්ධස්ස නිස්සරණං යථාභූතං නප්පජානාති, අත්තත්ථම්පි තස්මිං සමයෙ යථාභූතං නප්පජානාති න පස්සති, පරත්ථම්පි…පෙ…. උභයත්ථම්පි තස්මිං සමයෙ යථාභූතං නප්පජානාති න පස්සති, දීඝරත්තං සජ්ඣායකතාපි මන්තා නප්පටිභන්ති, පගෙව අසජ්ඣායකතා. සෙය්‍යථාපි, බ්‍රාහ්මණ, උදපත්තො සෙවාලපණකපරියොනද්ධො. තත්ථ චක්ඛුමා පුරිසො සකං මුඛනිමිත්තං පච්චවෙක්ඛමානො යථාභූතං නප්පජානෙය්‍ය න පස්සෙය්‍ය. එවමෙවං ඛො, බ්‍රාහ්මණ, යස්මිං සමයෙ ථිනමිද්ධපරියුට්ඨිතෙන චෙතසා විහරති ථිනමිද්ධපරෙතෙන, උප්පන්නස්ස ච ථිනමිද්ධස්ස නිස්සරණං යථාභූතං නප්පජානාති, අත්තත්ථම්පි තස්මිං සමයෙ යථාභූතං නප්පජානාති න පස්සති, පරත්ථම්පි…පෙ…. උභයත්ථම්පි තස්මිං සමයෙ යථාභූතං නප්පජානාති න පස්සති, දීඝරත්තං සජ්ඣායකතාපි මන්තා නප්පටිභන්ති, පගෙව අසජ්ඣායකතා.

‘‘පුන චපරං, බ්‍රාහ්මණ, යස්මිං සමයෙ උද්ධච්චකුක්කුච්චපරියුට්ඨිතෙන චෙතසා විහරති උද්ධච්චකුක්කුච්චපරෙතෙන, උප්පන්නස්ස ච උද්ධච්චකුක්කුච්චස්ස නිස්සරණං යථාභූතං නප්පජානාති, අත්තත්ථම්පි තස්මිං සමයෙ යථාභූතං නප්පජානාති න පස්සති, පරත්ථම්පි…පෙ…. උභයත්ථම්පි තස්මිං සමයෙ යථාභූතං නප්පජානාති න පස්සති, දීඝරත්තං සජ්ඣායකතාපි මන්තා නප්පටිභන්ති, පගෙව අසජ්ඣායකතා. සෙය්‍යථාපි, බ්‍රාහ්මණ, උදපත්තො වාතෙරිතො චලිතො භන්තො ඌමිජාතො [උම්මිජාතො (පී.)]. තත්ථ චක්ඛුමා පුරිසො සකං මුඛනිමිත්තං පච්චවෙක්ඛමානො යථාභූතං නප්පජානෙය්‍ය න පස්සෙය්‍ය. එවමෙවං ඛො, බ්‍රාහ්මණ, යස්මිං සමයෙ උද්ධච්චකුක්කුච්චපරියුට්ඨිතෙන චෙතසා විහරති උද්ධච්චකුක්කුච්චපරෙතෙන, උප්පන්නස්ස ච උද්ධච්චකුක්කුච්චස්ස නිස්සරණං යථාභූතං නප්පජානාති, අත්තත්ථම්පි තස්මිං සමයෙ යථාභූතං නප්පජානාති න පස්සති, පරත්ථම්පි…පෙ…. උභයත්ථම්පි තස්මිං සමයෙ යථාභූතං නප්පජානාති න පස්සති, දීඝරත්තං සජ්ඣායකතාපි මන්තා නප්පටිභන්ති, පගෙව අසජ්ඣායකතා.

‘‘පුන චපරං, බ්‍රාහ්මණ, යස්මිං සමයෙ විචිකිච්ඡාපරියුට්ඨිතෙන චෙතසා විහරති විචිකිච්ඡාපරෙතෙන , උප්පන්නාය ච විචිකිච්ඡාය නිස්සරණං යථාභූතං නප්පජානාති, අත්තත්ථම්පි තස්මිං සමයෙ යථාභූතං නප්පජානාති න පස්සති, පරත්ථම්පි…පෙ…. උභයත්ථම්පි තස්මිං සමයෙ යථාභූතං නප්පජානාති න පස්සති, දීඝරත්තං සජ්ඣායකතාපි මන්තා නප්පටිභන්ති, පගෙව අසජ්ඣායකතා. සෙය්‍යථාපි, බ්‍රාහ්මණ, උදපත්තො ආවිලො ලුළිතො කලලීභූතො අන්ධකාරෙ නික්ඛිත්තො. තත්ථ චක්ඛුමා පුරිසො සකං මුඛනිමිත්තං පච්චවෙක්ඛමානො යථාභූතං නප්පජානෙය්‍ය න පස්සෙය්‍ය. එවමෙවං ඛො, බ්‍රාහ්මණ, යස්මිං සමයෙ විචිකිච්ඡාපරියුට්ඨිතෙන චෙතසා විහරති විචිකිච්ඡාපරෙතෙන, උප්පන්නාය ච විචිකිච්ඡාය නිස්සරණං යථාභූතං නප්පජානාති, අත්තත්ථම්පි තස්මිං සමයෙ යථාභූතං නප්පජානාති න පස්සති, පරත්ථම්පි…පෙ…. උභයත්ථම්පි තස්මිං සමයෙ යථාභූතං නප්පජානාති න පස්සති, දීඝරත්තං සජ්ඣායකතාපි මන්තා නප්පටිභන්ති, පගෙව අසජ්ඣායකතා.

‘‘යස්මිඤ්ච ඛො, බ්‍රාහ්මණ, සමයෙ න කාමරාගපරියුට්ඨිතෙන චෙතසා විහරති න කාමරාගපරෙතෙන, උප්පන්නස්ස ච කාමරාගස්ස නිස්සරණං යථාභූතං පජානාති, අත්තත්ථම්පි තස්මිං සමයෙ යථාභූතං පජානාති පස්සති, පරත්ථම්පි තස්මිං සමයෙ යථාභූතං පජානාති පස්සති, උභයත්ථම්පි තස්මිං සමයෙ යථාභූතං පජානාති පස්සති, දීඝරත්තං අසජ්ඣායකතාපි මන්තා පටිභන්ති, පගෙව සජ්ඣායකතා. සෙය්‍යථාපි, බ්‍රාහ්මණ, උදපත්තො අසංසට්ඨො ලාඛාය වා හලිද්දියා වා නීලියා වා මඤ්ජිට්ඨාය වා. තත්ථ චක්ඛුමා පුරිසො සකං මුඛනිමිත්තං පච්චවෙක්ඛමානො

යථාභූතං පජානෙය්‍ය පස්සෙය්‍ය. එවමෙවං ඛො, බ්‍රාහ්මණ, යස්මිං සමයෙ න කාමරාගපරියුට්ඨිතෙන චෙතසා විහරති… පෙ…. .

“පුන චපරං, බ්‍රාහ්මණ, යස්මිං සමයෙ න බ්‍යාපාදපරියුට්ඨිතෙන චෙතසා විහරති…පෙ…. සෙය්‍යථාපි, බ්‍රාහ්මණ, උදපත්තො අග්ගිනා අසන්තත්තො අනුක්කුධිතො අනුස්සදකජාතො. තත්ථ චක්ඛුමා පුරිසො සකං මුඛනිමිත්තං පච්චවෙක්ඛමානො යථාභූතං පජානෙය්‍ය පස්සෙය්‍ය. එවමෙවං ඛො, බ්‍රාහ්මණ, යස්මිං සමයෙ න බ්‍යාපාදපරියුට්ඨිතෙන චෙතසා විහරති…පෙ…..

“පුන චපරං, බ්‍රාහ්මණ, යස්මිං සමයෙ න ථිනමිද්ධපරියුට්ඨිතෙන චෙතසා විහරති…පෙ…. සෙය්‍යථාපි, බ්‍රාහ්මණ, උදපත්තො න සෙවාලපණකපරියොනද්ධො. තත්ථ චක්ඛුමා පුරිසො සකං මුඛනිමිත්තං පච්චවෙක්ඛමානො යථාභූතං පජානෙය්‍ය පස්සෙය්‍ය. එවමෙවං ඛො, බ්‍රාහ්මණ, යස්මිං සමයෙ න ථිනමිද්ධපරියුට්ඨිතෙන චෙතසා විහරති…පෙ…..

“පුන චපරං, බ්‍රාහ්මණ , යස්මිං සමයෙ න උද්ධච්චකුක්කුච්චපරියුට්ඨිතෙන චෙතසා විහරති…පෙ…. සෙය්‍යථාපි, බ්‍රාහ්මණ, උදපත්තො න වාතෙරිතො න චලිතො න භන්තො න ඌමිජාතො. තත්ථ චක්ඛුමා පුරිසො සකං මුඛනිමිත්තං පච්චවෙක්ඛමානො යථාභූතං පජානෙය්‍ය පස්සෙය්‍ය. එවමෙවං ඛො, බ්‍රාහ්මණ, යස්මිං සමයෙ න උද්ධච්චකුක්කුච්චපරියුට්ඨිතෙන චෙතසා විහරති …පෙ…..

“පුන චපරං, බ්‍රාහ්මණ, යස්මිං සමයෙ න විචිකිච්ඡාපරියුට්ඨිතෙන චෙතසා විහරති න විචිකිච්ඡාපරෙතෙන, උප්පන්නාය ච විචිකිච්ඡාය නිස්සරණං යථාභූතං පජානාති , අත්තත්ථම්පි තස්මිං සමයෙ යථාභූතං පජානාති පස්සති, පරත්ථම්පි තස්මිං සමයෙ යථාභූතං පජානාති පස්සති, උභයත්ථම්පි තස්මිං සමයෙ යථාභූතං පජානාති පස්සති, දීඝරත්තං අසජ්ඣායකතාපි මන්තා පටිභන්ති, පගෙව සජ්ඣායකතා. සෙය්‍යථාපි, බ්‍රාහ්මණ, උදපත්තො අච්ඡො විප්පසන්නො අනාවිලො ආලොකෙ නික්ඛිත්තො. තත්ථ චක්ඛුමා පුරිසො සකං මුඛනිමිත්තං පච්චවෙක්ඛමානො යථාභූතං පජානෙය්‍ය පස්සෙය්‍ය. එවමෙවං ඛො, බ්‍රාහ්මණ, යස්මිං සමයෙ න විචිකිච්ඡාපරියුට්ඨිතෙන චෙතසා විහරති න විචිකිච්ඡාපරෙතෙන, උප්පන්නාය ච විචිකිච්ඡාය නිස්සරණං යථාභූතං පජානාති, අත්තත්ථම්පි තස්මිං සමයෙ යථාභූතං පජානාති පස්සති, පරත්ථම්පි…පෙ…. උභයත්ථම්පි තස්මිං සමයෙ යථාභූතං පජානාති පස්සති, දීඝරත්තං අසජ්ඣායකතාපි මන්තා පටිභන්ති, පගෙව සජ්ඣායකතා.

“අයං ඛො, බ්‍රාහ්මණ, හෙතු අයං පච්චයො, යෙන කදාචි දීඝරත්තං සජ්ඣායකතාපි මන්තා නප්පටිභන්ති, පගෙව අසජ්ඣායකතා . අයං පන, බ්‍රාහ්මණ, හෙතු අයං පච්චයො, යෙන කදාචි දීඝරත්තං අසජ්ඣායකතාපි මන්තා පටිභන්ති, පගෙව සජ්ඣායකතා”ති.

“අභික්කන්තං, භො ගොතම…පෙ…. උපාසකං මං භවං ගොතමො ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගත”න්ති. තතියං.

4. කාරණපාලීසුත්තං

194. එකං සමයං භගවා වෙසාලියං විහරති මහාවනෙ කූටාගාරසාලායං. තෙන ඛො පන සමයෙන කාරණපාලී [කරණපාලී (ක.)] බ්‍රාහ්මණො ලිච්ඡවීනං කම්මන්තං කාරෙති. අද්දසා ඛො කාරණපාලී බ්‍රාහ්මණො පිඞ්ගියානිං බ්‍රාහ්මණං දූරතොව ආගච්ඡන්තං; දිස්වා පිඞ්ගියානිං බ්‍රාහ්මණං එතදවොච –

“හන්ද, කුතො නු භවං පිඞ්ගියානී ආගච්ඡති දිවා දිවස්සා”ති? “ඉතොහං [ඉධාහං (සී. ක.), ඉතො හි ඛො අහං (ම. නි. 1.288)], භො, ආගච්ඡාමි සමණස්ස ගොතමස්ස සන්තිකා”ති. “තං කිං මඤ්ඤති භවං, පිඞ්ගියානී, සමණස්ස ගොතමස්ස පඤ්ඤාවෙය්‍යත්තියං? පණ්ඩිතො මඤ්ඤෙ”ති? “කො චාහං, භො, කො ච සමණස්ස ගොතමස්ස පඤ්ඤාවෙය්‍යත්තියං ජානිස්සාමි! සොපි නූනස්ස තාදිසොව යො සමණස්ස ගොතමස්ස පඤ්ඤාවෙය්‍යත්තියං ජානෙය්‍යා”ති! “උළාරාය ඛලු භවං, පිඞ්ගියානී, සමණං ගොතමං පසංසාය පසංසතී”ති. “කො චාහං, භො, කො ච සමණං ගොතමං පසංසිස්සාමි! පසත්ථප්පසත්ථොව [පසට්ඨපසට්ඨො ච (සී. කං. ක.)] සො භවං ගොතමො සෙට්ඨො දෙවමනුස්සාන”න්ති. “කිං පන භවං, පිඞ්ගියානී, අත්ථවසං සම්පස්සමානො සමණෙ ගොතමෙ එවං අභිප්පසන්නො”ති?

“සෙය්‍යථාපි, භො, පුරිසො අග්ගරසපරිතිත්තො න අඤ්ඤෙසං හීනානං රසානං පිහෙති; එවමෙවං ඛො, භො, යතො යතො තස්ස භොතො ගොතමස්ස ධම්මං සුණාති – යදි සුත්තසො, යදි ගෙය්‍යසො, යදි වෙය්‍යාකරණසො, යදි අබ්භුතධම්මසො – තතො තතො න අඤ්ඤෙසං පුථුසමණබ්‍රාහ්මණප්පවාදානං පිහෙති.

“සෙය්‍යථාපි, භො, පුරිසො ජිඝච්ඡාදුබ්බල්‍යපරෙතො මධුපිණ්ඩිකං අධිගච්ඡෙය්‍ය. සො යතො යතො සායෙථ, ලභතෙව [සායෙය්‍ය, ලභෙථෙව (ම. නි. 1.205)] සාදුරසං අසෙචනකං; එවමෙවං ඛො, භො, යතො යතො තස්ස භොතො ගොතමස්ස ධම්මං සුණාති – යදි සුත්තසො, යදි ගෙය්‍යසො, යදි වෙය්‍යාකරණසො, යදි අබ්භුතධම්මසො – තතො තතො ලභතෙව අත්තමනතං, ලභති චෙතසො පසාදං.

‘‘සෙයාථාපි, භො, පුරිසො චන්දනඝටිකං අධිගච්ඡෙය්‍ය – හරිචන්දනස්ස වා ලොහිතචන්දනස්ස වා. සො යතො යතො ඝායෙථ – යදි මූලතො, යදි මජ්ඣතො, යදි අග්ගතො – අධිගච්ඡතෙව [අධිගච්ඡෙථෙව (?)] සුරභිගන්ධං අසෙචනකං; එවමෙවං ඛො, භො, යතො යතො තස්ස භොතො ගොතමස්ස ධම්මං සුණාති – යදි සුත්තසො, යදි ගෙය්‍යසො, යදි වෙය්‍යාකරණසො, යදි අබ්භුතධම්මසො – තතො තතො අධිගච්ඡති පාමොජ්ජං අධිගච්ඡති සොමනස්සං.

‘‘සෙයාථාපි, භො, පුරිසො ආබාධිකො දුක්ඛිතො බාළ්හගිලානො. තස්ස කුසලො භිසක්කො ඨානසො ආබාධං නීහරෙය්‍ය; එවමෙවං ඛො, භො, යතො යතො තස්ස භොතො ගොතමස්ස ධම්මං සුණාති – යදි සුත්තසො, යදි ගෙය්‍යසො, යදි වෙය්‍යාකරණසො, යදි අබ්භුතධම්මසො – තතො තතො සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා අබ්භත්ථං ගච්ඡන්ති.

‘‘සෙයාථාපි , භො, පොක්ඛරණී අච්ඡොදකා සාතොදකා සීතොදකා සෙතකා සුපතිත්ථා රමණීයා. අථ පුරිසො ආගච්ඡෙය්‍ය ඝම්මාභිතත්තො ඝම්මපරෙතො කිලන්තො තසිතො පිපාසිතො . සො තං පොක්ඛරණිං ඔගාහෙත්වා න්හාත්වා ච පිවිත්වා ච සබ්බදරථකිලමථපරිළාහං පටිප්පස්සම්භෙය්‍ය. එවමෙවං ඛො, භො, යතො යතො තස්ස භොතො ගොතමස්ස ධම්මං සුණාති – යදි සුත්තසො, යදි ගෙය්‍යසො, යදි වෙය්‍යාකරණසො, යදි අබ්භුතධම්මසො – තතො තතො සබ්බදරථකිලමථපරිළාහා පටිප්පස්සම්භන්ති’’ති.

එවං වුත්තෙ කාරණපාලී බ්‍රාහ්මණො උට්ඨායාසනා එකංසං උත්තරාසඞ්ගං කරිත්වා දක්ඛිණං ජාණුමණ්ඩලං පථවියං නිහන්ත්වා යෙන භගවා තෙනඤ්ජලිං පණාමෙත්වා තික්ඛත්තුං උදානං උදානෙසි –

> ‘‘නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස;
> නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස;
> නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්සා’’ති.

‘‘අභික්කන්තං, භො පිඞ්ගියානි, අභික්කන්තං, භො පිඞ්ගියානි! සෙයාථාපි, භො පිඞ්ගියානි, නික්කුජ්ජිතං [නිකුජ්ජිතං (ක.)] වා උක්කුජ්ජෙය්‍ය පටිච්ඡන්නං වා විවරෙය්‍ය, මූළ්හස්ස වා මග්ගං ආචික්ඛෙය්‍ය අන්ධකාරෙ වා තෙලපජ්ජොතං ධාරෙය්‍ය – චක්ඛුමන්තො රූපානි දක්ඛන්තීති; එවමෙවං භොතා පිඞ්ගියානිනා අනෙකපරියායෙන ධම්මො පකාසිතො. එසාහං, භො පිඞ්ගියානි, තං භවන්තං ගොතමං සරණං ගච්ඡාමි ධම්මඤ්ච භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච. උපාසකං මං භවං පිඞ්ගියානී ධාරෙතු, අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගත’’න්ති. චතුත්ථං.

5. පිඞ්ගියානීසුත්තං

195. එකං සමයං භගවා වෙසාලියං විහරති මහාවනෙ කූටාගාරසාලායං. තෙන ඛො පන සමයෙන පඤ්චමත්තානි ලිච්ඡවිසතානි භගවන්තං පයිරුපාසන්ති. අප්පෙකච්චෙ ලිච්ඡවී නීලා හොන්ති නීලවණ්ණා නීලවත්ථා නීලාලඞ්කාරා, අප්පෙකච්චෙ ලිච්ඡවී පීතා හොන්ති පීතවණ්ණා පීතවත්ථා පීතාලඞ්කාරා , අප්පෙකච්චෙ ලිච්ඡවී ලොහිතකා හොන්ති ලොහිතකවණ්ණා ලොහිතකවත්ථා ලොහිතකාලඞ්කාරා, අප්පෙකච්චෙ ලිච්ඡවී ඔදාතා හොන්ති ඔදාතවණ්ණා ඔදාතවත්ථා ඔදාතාලඞ්කාරා. ත්‍යාස්සුදං භගවා අතිරොචති වණ්ණෙන චෙව යසසා ච.

අථ ඛො පිඞ්ගියානී බ්‍රාහ්මණො උට්ඨායාසනා එකංසං උත්තරාසඞ්ගං කරිත්වා යෙන භගවා තෙනඤ්ජලිං පණාමෙත්වා භගවන්තං එතදවොච – ‘‘පටිභාති මං, භගවා, පටිභාති මං, සුගතා’’ති. ‘‘පටිභාතු තං පිඞ්ගියානී’’ති භගවා අවොච. අථ ඛො පිඞ්ගියානී බ්‍රාහ්මණො භගවතො සම්මුඛා සාරුප්පාය ගාථාය අභිත්ථවි –

> ‘‘පද්මං [පදුමං (ක.) සං. නි. 1.132] යථා කොකනදං [කොකනුදං (ස්‍යා. කං.)] සුගන්ධං,
> පාතො සියා ඵුල්ලමවීතගන්ධං;
> අඞ්ගීරසං පස්ස විරොචමානං,
> තපන්තමාදිච්චමිවන්තලික්ඛෙ’’ති.

අථ ඛො තෙ ලිච්ඡවී පඤ්චහි උත්තරාසඞ්ගසතෙහි පිඞ්ගියානිං බ්‍රාහ්මණං අච්ඡාදෙසුං. අථ ඛො පිඞ්ගියානී බ්‍රාහ්මණො තෙහි පඤ්චහි උත්තරාසඞ්ගසතෙහි භගවන්තං අච්ඡාදෙසි .

අථ ඛො භගවා තෙ ලිච්ඡවී එතදවොච – ‘‘පඤ්චන්නං, ලිච්ඡවී, රතනානං පාතුභාවො දුල්ලභො ලොකස්මිං. කතමෙසං පඤ්චන්නං? තථාගතස්ස අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස පාතුභාවො දුල්ලභො ලොකස්මිං. තථාගතප්පවෙදිතස්ස ධම්මවිනයස්ස දෙසෙතා පුග්ගලො දුල්ලභො ලොකස්මිං. තථාගතප්පවෙදිතස්ස ධම්මවිනයස්ස දෙසිතස්ස විඤ්ඤාතා පුග්ගලො දුල්ලභො ලොකස්මිං. තථාගතප්පවෙදිතස්ස ධම්මවිනයස්ස දෙසිතස්ස විඤ්ඤාතා ධම්මානුධම්මප්පටිපන්නො පුග්ගලො දුල්ලභො ලොකස්මිං. කතඤ්ඤූ කතවෙදී පුග්ගලො දුල්ලභො ලොකස්මිං. ඉමෙසං ඛො, ලිච්ඡවී, පඤ්චන්නං රතනානං පාතුභාවො දුල්ලභො ලොකස්මි’’න්ති [අ. නි. 5.143]. පඤ්චමං.

6. මහාසුපිනසුත්තං

196. ‘‘තථාගතස්ස, භික්ඛවෙ, අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස පුබ්බෙව සම්බොධා අනභිසම්බුද්ධස්ස බොධිසත්තස්සෙව සතො පඤ්ච මහාසුපිනා පාතුරහෙසුං. කතමෙ පඤ්ච? තථාගතස්ස, භික්ඛවෙ, අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස පුබ්බෙව සම්බොධා අනභිසම්බුද්ධස්ස බොධිසත්තස්සෙව සතො අයං මහාපථවී මහාසයනං අහොසි, හිමවා පබ්බතරාජා බිබ්බොහනං [බිබ්බොහනං (සී.ස්‍යා. කං. පී.), බිම්බ + ඔහනං = ඉති පදවිභාගො] අහොසි, පුරත්ථිමෙ සමුද්දෙ වාමො හත්ථො ඔහිතො අහොසි, පච්ඡිමෙ සමුද්දෙ දක්ඛිණො හත්ථො ඔහිතො අහොසි, දක්ඛිණෙ සමුද්දෙ උභො පාදා ඔහිතා අහෙසුං. තථාගතස්ස, භික්ඛවෙ, අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස පුබ්බෙව සම්බොධා අනභිසම්බුද්ධස්ස බොධිසත්තස්සෙව සතො අයං පඨමො මහාසුපිනො පාතුරහොසි.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, තථාගතස්ස අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස පුබ්බෙව සම්බොධා අනභිසම්බුද්ධස්ස බොධිසත්තස්සෙව සතො තිරියා නාම තිණජාති නාභියා උග්ගන්ත්වා නභං ආහච්ච ඨිතා අහොසි. තථාගතස්ස, භික්ඛවෙ , අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස පුබ්බෙව සම්බොධා අනභිසම්බුද්ධස්ස බොධිසත්තස්සෙව සතො අයං දුතියො මහාසුපිනො පාතුරහොසි.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, තථාගතස්ස අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස පුබ්බෙව සම්බොධා අනභිසම්බුද්ධස්ස බොධිසත්තස්සෙව සතො සෙතා කිමී කණ්හසීසා පාදෙහි උස්සක්කිත්වා ( ) [(අග්ගනඛතො) කත්ථචි දිස්සති] යාව ජාණුමණ්ඩලා පටිච්ඡාදෙසුං. තථාගතස්ස, භික්ඛවෙ, අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස පුබ්බෙව සම්බොධා අනභිසම්බුද්ධස්ස බොධිසත්තස්සෙව සතො අයං තතියො මහාසුපිනො පාතුරහොසි.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, තථාගතස්ස අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස පුබ්බෙව සම්බොධා අනභිසම්බුද්ධස්ස බොධිසත්තස්සෙව සතො චත්තාරො සකුණා නානාවණ්ණා චතූහි දිසාහි ආගන්ත්වා පාදමූලෙ නිපතිත්වා සබ්බසෙතා සම්පජ්ජිංසු. තථාගතස්ස, භික්ඛවෙ, අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස පුබ්බෙව සම්බොධා අනභිසම්බුද්ධස්ස බොධිසත්තස්සෙව සතො අයං චතුත්ථො මහාසුපිනො පාතුරහොසි.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, තථාගතො අරහං සම්මාසම්බුද්ධො පුබ්බෙව සම්බොධා අනභිසම්බුද්ධො බොධිසත්තොව සමානො මහතො මීළ්හපබ්බතස්ස උපරූපරි චඞ්කමති අලිප්පමානො මීළ්හෙන. තථාගතස්ස, භික්ඛවෙ, අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස පුබ්බෙව සම්බොධා අනභිසම්බුද්ධස්ස බොධිසත්තස්සෙව සතො අයං පඤ්චමො මහාසුපිනො පාතුරහොසි.

‘‘යම්පි , භික්ඛවෙ, තථාගතස්ස අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස පුබ්බෙව සම්බොධා අනභිසම්බුද්ධස්ස බොධිසත්තස්සෙව සතො අයං මහාපථවී මහාසයනං අහොසි, හිමවා පබ්බතරාජා බිබ්බොහනං අහොසි, පුරත්ථිමෙ සමුද්දෙ වාමො හත්ථො ඔහිතො අහොසි, පච්ඡිමෙ සමුද්දෙ දක්ඛිණො හත්ථො ඔහිතො අහොසි, දක්ඛිණෙ සමුද්දෙ උභො පාදා ඔහිතා අහෙසුං; තථාගතෙන , භික්ඛවෙ, අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන අනුත්තරා සම්මාසම්බොධි අභිසම්බුද්ධා. තස්සා අභිසම්බොධාය අයං පඨමො මහාසුපිනො පාතුරහොසි.

‘‘යම්පි , භික්ඛවෙ, තථාගතස්ස අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස පුබ්බෙව සම්බොධා අනභිසම්බුද්ධස්ස බොධිසත්තස්සෙව සතො තිරියා නාම තිණජාති නාභියා උග්ගන්ත්වා නභං ආහච්ච ඨිතා අහොසි; තථාගතෙන, භික්ඛවෙ, අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො අභිසම්බුජ්ඣිත්වා යාව දෙවමනුස්සෙහි සුප්පකාසිතො. තස්ස අභිසම්බොධාය අයං දුතියො මහාසුපිනො පාතුරහොසි.

‘‘යම්පි, භික්ඛවෙ, තථාගතස්ස අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස පුබ්බෙව සම්බොධා අනභිසම්බුද්ධස්ස බොධිසත්තස්සෙව සතො සෙතා කිමී කණ්හසීසා පාදෙහි උස්සක්කිත්වා යාව ජාණුමණ්ඩලා පටිච්ඡාදෙසුං; බහූ, භික්ඛවෙ, ගිහී ඔදාතවසනා තථාගතං පාණුපෙතා [පාණුපෙතං (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] සරණං ගතා. තස්ස අභිසම්බොධාය අයං තතියො මහාසුපිනො පාතුරහොසි.

‘‘යම්පි, භික්ඛවෙ, තථාගතස්ස අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස පුබ්බෙව සම්බොධා අනභිසම්බුද්ධස්ස බොධිසත්තස්සෙව සතො චත්තාරො සකුණා නානාවණ්ණා චතූහි දිසාහි ආගන්ත්වා පාදමූලෙ නිපතිත්වා සබ්බසෙතා සම්පජ්ජිංසු; චත්තාරොමෙ, භික්ඛවෙ, වණ්ණා ඛත්තියා බ්‍රාහ්මණා වෙස්සා සුද්දා තෙ තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිත්වා අනුත්තරං විමුත්තිං සච්ඡිකරොන්ති. තස්ස අභිසම්බොධාය අයං චතුත්ථො මහාසුපිනො පාතුරහොසි.

‘‘යම්පි, භික්ඛවෙ, තථාගතො අරහං සම්මාසම්බුද්ධො පුබ්බෙව සම්බොධා අනභිසම්බුද්ධො බොධිසත්තොව සමානො මහතො මීළ්හපබ්බතස්ස උපරූපරි චඞ්කමති අලිප්පමානො මීළ්හෙන; ලාභී, භික්ඛවෙ, තථාගතො චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරානං, තං [තත්ථ ච (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] තථාගතො අගථිතො [අගධිතො (ස්‍යා. පී. ක.)] අමුච්ඡිතො අනජ්ඣොසන්නො [අනජ්ඣාපන්නො (ක.) අනජ්ඣොපන්නො (සී. ස්‍යා.)] ආදීනවදස්සාවී නිස්සරණපඤ්ඤො පරිභුඤ්ජති. තස්ස අභිසම්බොධාය අයං පඤ්චමො මහාසුපිනො පාතුරහොසි.

“තථාගතස්ස, භික්ඛවෙ, අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස පුබ්බෙව සම්බොධා අනභිසම්බුද්ධස්ස බොධිසත්තස්සෙව සතො ඉමෙ පඤ්ච මහාසුපිනා පාතුරහෙසු”න්ති. ඡට්ඨං.

7. වස්සසුත්තං

197. “පඤ්චිමෙ , භික්ඛවෙ, වස්සස්ස අන්තරායා, යං නෙමිත්තා [නෙමිත්තකා (කත්ථචි)] න ජානන්ති, යත්ථ නෙමිත්තානං චක්ඛු න කමති. කතමෙ පඤ්ච? උපරි, භික්ඛවෙ, ආකාසෙ තෙජොධාතු පකුප්පති. තෙන උප්පන්නා මෙඝා පටිවිගච්ඡන්ති. අයං, භික්ඛවෙ, පඨමො වස්සස්ස අන්තරායො, යං නෙමිත්තා න ජානන්ති, යත්ථ නෙමිත්තානං චක්ඛු න කමති.

“පුන චපරං, භික්ඛවෙ, උපරි ආකාසෙ වායොධාතු පකුප්පති. තෙන උප්පන්නා මෙඝා පටිවිගච්ඡන්ති. අයං, භික්ඛවෙ, දුතියො වස්සස්ස අන්තරායො, යං නෙමිත්තා න ජානන්ති, යත්ථ නෙමිත්තානං චක්ඛු න කමති.

“පුන චපරං, භික්ඛවෙ, රාහු අසුරින්දො පාණිනා උදකං සම්පටිච්ඡිත්වා මහාසමුද්දෙ ඡඩ්ඩෙති. අයං, භික්ඛවෙ, තතියො වස්සස්ස අන්තරායො, යං නෙමිත්තා න ජානන්ති, යත්ථ නෙමිත්තානං චක්ඛු න කමති.

“පුන චපරං, භික්ඛවෙ, වස්සවලාහකා දෙවා පමත්තා හොන්ති. අයං, භික්ඛවෙ, චතුත්ථො වස්සස්ස අන්තරායො, යං නෙමිත්තා න ජානන්ති, යත්ථ නෙමිත්තානං චක්ඛු න කමති.

“පුන චපරං, භික්ඛවෙ, මනුස්සා අධම්මිකා හොන්ති. අයං, භික්ඛවෙ, පඤ්චමො වස්සස්ස අන්තරායො, යං නෙමිත්තා න ජානන්ති, යත්ථ නෙමිත්තානං චක්ඛු න කමති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච වස්සස්ස අන්තරායා, යං නෙමිත්තා න ජානන්ති, යත්ථ නෙමිත්තානං චක්ඛු න කමතී”ති. සත්තමං.

8. වාචාසුත්තං

198. “පඤ්චහි , භික්ඛවෙ, අඞ්ගෙහි සමන්නාගතා වාචා සුභාසිතා හොති, නො දුබ්භාසිතා, අනවජ්ජා ච අනනුවජ්ජා ච විඤ්ඤූනං [අනනුවජ්ජා විඤ්ඤූනං (සයා. කං.)]. කතමෙහි පඤ්චහි? කාලෙන ච භාසිතා හොති, සච්චා ච භාසිතා හොති, සණ්හා ච භාසිතා හොති, අත්ථසංහිතා ච භාසිතා හොති, මෙත්තචිත්තෙන ච භාසිතා හොති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි අඞ්ගෙහි සමන්නාගතා වාචා සුභාසිතා හොති, නො දුබ්භාසිතා, අනවජ්ජා ච අනනුවජ්ජා ච විඤ්ඤූන”න්ති. අට්ඨමං.

9. කුලසුත්තං

199. “යං, භික්ඛවෙ, සීලවන්තො පබ්බජිතා කුලං උපසඞ්කමන්ති, තත්ථ මනුස්සා පඤ්චහි ඨානෙහි බහුං පුඤ්ඤං පසවන්ති. කතමෙහි පඤ්චහි? යස්මිං, භික්ඛවෙ, සමයෙ සීලවන්තෙ පබ්බජිතෙ කුලං උපසඞ්කමන්තෙ මනුස්සා දිස්වා චිත්තානි පසාදෙන්ති [පසීදන්ති (සයා. කං. ක.)], සග්ගසංවත්තනිකං, භික්ඛවෙ, තං කුලං තස්මිං සමයෙ පටිපදං පටිපන්නං හොති.

“යස්මිං, භික්ඛවෙ, සමයෙ සීලවන්තෙ පබ්බජිතෙ කුලං උපසඞ්කමන්තෙ මනුස්සා පච්චුට්ඨෙන්ති අභිවාදෙන්ති ආසනං දෙන්ති, උච්චාකුලීනසංවත්තනිකං, භික්ඛවෙ, තං කුලං තස්මිං සමයෙ පටිපදං පටිපන්නං හොති.

“යස්මිං, භික්ඛවෙ, සමයෙ සීලවන්තෙ පබ්බජිතෙ කුලං උපසඞ්කමන්තෙ මනුස්සා මච්ඡෙරමලං පටිවිනෙන්ති [පටිවිනොදෙන්ති (සී. පී.)], මහෙසක්ඛසංවත්තනිකං, භික්ඛවෙ, තං කුලං තස්මිං සමයෙ පටිපදං පටිපන්නං හොති.

“යස්මිං, භික්ඛවෙ, සමයෙ සීලවන්තෙ පබ්බජිතෙ කුලං උපසඞ්කමන්තෙ මනුස්සා යථාසත්ති යථාබලං සංවිභජන්ති, මහාභොගසංවත්තනිකං , භික්ඛවෙ, තං කුලං තස්මිං සමයෙ පටිපදං පටිපන්නං හොති.

“යස්මිං, භික්ඛවෙ, සමයෙ සීලවන්තෙ පබ්බජිතෙ කුලං උපසඞ්කමන්තෙ මනුස්සා පරිපුච්ඡන්ති පරිපඤ්හන්ති ධම්මං සුණන්ති, මහාපඤ්ඤාසංවත්තනිකං, භික්ඛවෙ, තං කුලං තස්මිං සමයෙ පටිපදං පටිපන්නං හොති. යං , භික්ඛවෙ, සීලවන්තො පබ්බජිතා කුලං උපසඞ්කමන්ති, තත්ථ මනුස්සා ඉමෙහි පඤ්චහි ඨානෙහි බහුං පුඤ්ඤං පසවන්තී”ති. නවමං.

10. නිස්සාරණීයසුත්තං

200. “පඤ්චිමා , භික්ඛවෙ, නිස්සාරණීයා [නිස්සරණීයා (පී.), නිස්සරණියා (දී. නි. 3.321)] ධාතුයො. කතමා පඤ්ච? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො කාමං [කාමෙ (සයා. කං.) දී. නි. 3.321] මනසිකරොතො කාමෙසු චිත්තං න පක්ඛන්දති නප්පසීදති න සන්තිට්ඨති න විමුච්චති. නෙක්ඛම්මං ඛො පනස්ස මනසිකරොතො නෙක්ඛම්මෙ චිත්තං

පක්ඛන්දති පසීදති සන්තිට්ඨති විමුච්චති. තස්ස තං චිත්තං සුගතං [සුකතං (පී. ක.)] සුභාවිතං සුවුට්ඨිතං සුවිමුත්තං සුවිසංයුත්තං [විසංයුත්තං (කත්ථචි, දී. නි. 3.321)] කාමෙහි; යෙ ච කාමපච්චයා උප්පජ්ජන්ති ආසවා විඝාතපරිළාහා, මුත්තො සො තෙහි, න සො තං වෙදනං වෙදියති. ඉදමක්ඛාතං කාමානං නිස්සරණං.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො බ්‍යාපාදං මනසිකරොතො බ්‍යාපාදෙ චිත්තං න පක්ඛන්දති නප්පසීදති න සන්තිට්ඨති න විමුච්චති. අබ්‍යාපාදං ඛො පනස්ස මනසිකරොතො අබ්‍යාපාදෙ චිත්තං පක්ඛන්දති පසීදති සන්තිට්ඨති විමුච්චති. තස්ස තං චිත්තං සුගතං සුභාවිතං සුවුට්ඨිතං සුවිමුත්තං සුවිසංයුත්තං බ්‍යාපාදෙන; යෙ ච බ්‍යාපාදපච්චයා උප්පජ්ජන්ති ආසවා විඝාතපරිළාහා, මුත්තො සො තෙහි, න සො තං වෙදනං වෙදියති. ඉදමක්ඛාතං බ්‍යාපාදස්ස නිස්සරණං.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො විහෙසං මනසිකරොතො විහෙසාය චිත්තං න පක්ඛන්දති නප්පසීදති න සන්තිට්ඨති න විමුච්චති. අවිහෙසං ඛො පනස්ස මනසිකරොතො අවිහෙසාය චිත්තං පක්ඛන්දති පසීදති සන්තිට්ඨති විමුච්චති. තස්ස තං චිත්තං සුගතං සුභාවිතං සුවුට්ඨිතං සුවිමුත්තං සුවිසංයුත්තං විහෙසාය; යෙ ච විහෙසාපච්චයා උප්පජ්ජන්ති ආසවා විඝාතපරිළාහා, මුත්තො සො තෙහි, න සො තං වෙදනං වෙදියති. ඉදමක්ඛාතං විහෙසාය නිස්සරණං.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො රූපං මනසිකරොතො රූපෙ චිත්තං න පක්ඛන්දති නප්පසීදති න සන්තිට්ඨති න විමුච්චති. අරූපං ඛො පනස්ස මනසිකරොතො අරූපෙ චිත්තං පක්ඛන්දති පසීදති සන්තිට්ඨති විමුච්චති. තස්ස තං චිත්තං සුගතං සුභාවිතං සුවුට්ඨිතං සුවිමුත්තං සුවිසංයුත්තං රූපෙහි; යෙ ච රූපපච්චයා උප්පජ්ජන්ති ආසවා විඝාතපරිළාහා, මුත්තො සො තෙහි, න සො තං වෙදනං වෙදියති. ඉදමක්ඛාතං රූපානං නිස්සරණං.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො සක්කායං මනසිකරොතො සක්කායෙ චිත්තං න පක්ඛන්දති නප්පසීදති න සන්තිට්ඨති න විමුච්චති. සක්කායනිරොධං ඛො පනස්ස මනසිකරොතො සක්කායනිරොධෙ චිත්තං පක්ඛන්දති පසීදති සන්තිට්ඨති විමුච්චති. තස්ස තං චිත්තං සුගතං සුභාවිතං සුවුට්ඨිතං සුවිමුත්තං සුවිසංයුත්තං සක්කායෙන; යෙ ච සක්කායපච්චයා උප්පජ්ජන්ති ආසවා විඝාතපරිළාහා, මුත්තො සො තෙහි, න සො තං වෙදනං වෙදියති. ඉදමක්ඛාතං සක්කායස්ස නිස්සරණං.

‘‘තස්ස කාමනන්දීපි නානුසෙති, බ්‍යාපාදනන්දීපි නානුසෙති, විහෙසානන්දීපි නානුසෙති , රූපනන්දීපි නානුසෙති, සක්කායනන්දීපි නානුසෙති (සො) [( ) කත්ථචි නත්ථි] කාමනන්දියාපි අනනුසයා, බ්‍යාපාදනන්දියාපි අනනුසයා, විහෙසානන්දියාපි අනනුසයා, රූපනන්දියාපි අනනුසයා, සක්කායනන්දියාපි අනනුසයා. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, භික්ඛු නිරනුසයො, අච්ඡෙච්ඡි [අච්ඡෙජ්ජි (ස්‍යා. කං. ක.)] තණ්හං, විවත්තයි [වාවත්තයි (සී.)] සංයොජනං, සම්මා මානාභිසමයා අන්තමකාසි දුක්ඛස්ස. ඉමා ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච නිස්සාරණීයා ධාතුයො’’ති. දසමං.

බ්‍රාහ්මණවග්ගො පඤ්චමො.

තස්සුද්දානං –

සොණො දොණො සඞ්ගාරවො, කාරණපාලී ච පිඞ්ගියානී;
සුපිනා ච වස්සා වාචා, කුලං නිස්සාරණීයෙන වාති.

චතුත්ථංපණ්ණාසකං සමත්තො.

5. පඤ්චමපණ්ණාසකං

(21) 1. කිමිලවග්ගො

1. කිමිලසුත්තං

201. එකං සමයං භගවා කිමිලායං [කිම්බිලායං (සී. පී.) අ. නි. 6.40; 7.59] විහරති වෙළුවනෙ. අථ ඛො ආයස්මා කිමිලො [කිම්බිලො (සී. స్యా. කං. පී.)] යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා කිමිලො භගවන්තං එතදවොච – ''කො නු ඛො, භන්තෙ, හෙතු කො පච්චයො, යෙන තථාගතෙ පරිනිබ්බුතෙ සද්ධම්මො න චිරට්ඨිතිකො හොතී''ති? ''ඉධ, කිමිල, තථාගතෙ පරිනිබ්බුතෙ භික්ඛූ භික්ඛුනියො උපාසකා උපාසිකායො සත්ථරි අගාරවා විහරන්ති අප්පතිස්සා, ධම්මෙ අගාරවා විහරන්ති අප්පතිස්සා, සඞ්ඝෙ අගාරවා විහරන්ති අප්පතිස්සා, සික්ඛාය අගාරවා විහරන්ති අප්පතිස්සා, අඤ්ඤමඤ්ඤං අගාරවා විහරන්ති අප්පතිස්සා. අයං ඛො, කිමිල, හෙතු අයං පච්චයො, යෙන තථාගතෙ පරිනිබ්බුතෙ සද්ධම්මො න චිරට්ඨිතිකො හොතී''ති.

''කො පන, භන්තෙ, හෙතු කො පච්චයො, යෙන තථාගතෙ පරිනිබ්බුතෙ සද්ධම්මො චිරට්ඨිතිකො හොතී''ති? ''ඉධ, කිමිල, තථාගතෙ පරිනිබ්බුතෙ භික්ඛූ භික්ඛුනියො උපාසකා උපාසිකායො සත්ථරි සගාරවා විහරන්ති සප්පතිස්සා, ධම්මෙ සගාරවා විහරන්ති සප්පතිස්සා, සඞ්ඝෙ සගාරවා විහරන්ති සප්පතිස්සා, සික්ඛාය සගාරවා විහරන්ති සප්පතිස්සා, අඤ්ඤමඤ්ඤං සගාරවා විහරන්ති සප්පතිස්සා. අයං ඛො, කිමිල, හෙතු අයං පච්චයො, යෙන තථාගතෙ පරිනිබ්බුතෙ සද්ධම්මො චිරට්ඨිතිකො හොතී''ති. පඨමං.

2. ධම්මස්සවනසුත්තං

202. ''පඤ්චිමෙ , භික්ඛවෙ, ආනිසංසා ධම්මස්සවනෙ. කතමෙ පඤ්ච? අස්සුතං සුණාති , සුතං පරියොදාපෙති, කඞ්ඛං විතරති [විහනති (స్యా. කං. පී. ක.)], දිට්ඨිං උජුං කරොති, චිත්තමස්ස පසීදති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ආනිසංසා ධම්මස්සවනෙ''ති. දුතියං.

3. අස්සාජානීයසුත්තං

203. ''පඤ්චහි , භික්ඛවෙ, අඞ්ගෙහි සමන්නාගතො රඤ්ඤො භද්‍රො [භද්දො (පී.)] අස්සාජානීයො රාජාරහො හොති රාජභොග්ගො, රඤ්ඤො අඞ්ගන්තෙව සඞ්ඛං ගච්ඡති.

''කතමෙහි පඤ්චහි? අජ්ජවෙන, ජවෙන, මද්දවෙන, ඛන්තියා, සොරච්චෙන – ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි අඞ්ගෙහි සමන්නාගතො රඤ්ඤො භද්‍රො අස්සාජානීයො රාජාරහො හොති රාජභොග්ගො, රඤ්ඤො අඞ්ගන්තෙව සඞ්ඛං ගච්ඡති. ''එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු ආහුනෙය්‍යො හොති පාහුනෙය්‍යො දක්ඛිණෙය්‍යො අඤ්ජලිකරණීයො අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්ස.

''කතමෙහි පඤ්චහි? අජ්ජවෙන, ජවෙන, මද්දවෙන, ඛන්තියා, සොරච්චෙන – ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු ආහුනෙය්‍යො හොති පාහුනෙය්‍යො දක්ඛිණෙය්‍යො අඤ්ජලිකරණීයො අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්සා''ති. තතියං.

4. බලසුත්තං

204. ''පඤ්චිමානි, භික්ඛවෙ, බලානි. කතමානි පඤ්ච? සද්ධාබලං, හිරිබලං, ඔත්තප්පබලං, වීරියබලං, පඤ්ඤාබලං – ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච බලානී''ති. චතුත්ථං.

5. චෙතොඛිලසුත්තං

205. [අ. නි. 9.71; ම. නි. 1.185; දී. නි. 3.319] ''පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, චෙතොඛිලා. කතමෙ පඤ්ච? ඉධ, භික්ඛවෙ , භික්ඛු සත්ථරි කඞ්ඛති විචිකිච්ඡති නාධිමුච්චති න සම්පසීදති. යො සො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සත්ථරි කඞ්ඛති විචිකිච්ඡති නාධිමුච්චති න සම්පසීදති, තස්ස චිත්තං න නමති ආතප්පාය අනුයොගාය සාතච්චාය පධානාය. යස්ස චිත්තං න නමති ආතප්පාය අනුයොගාය සාතච්චාය පධානාය, අයං පඨමො චෙතොඛිලො.

''පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ධම්මෙ කඞ්ඛති…පෙ…. සඞ්ඝෙ කඞ්ඛති…පෙ…. සික්ඛාය කඞ්ඛති…පෙ…. සබ්‍රහ්මචාරීසු කුපිතො හොති අනත්තමනො ආහතචිත්තො ඛිලජාතො. යො සො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සබ්‍රහ්මචාරීසු කුපිතො හොති අනත්තමනො ආහතචිත්තො ඛිලජාතො, තස්ස චිත්තං න නමති ආතප්පාය අනුයොගාය සාතච්චාය පධානාය. යස්ස චිත්තං න නමති ආතප්පාය අනුයොගාය සාතච්චාය පධානාය, අයං පඤ්චමො චෙතොඛිලො. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච චෙතොඛිලා''ති. පඤ්චමං.

6. විනිබන්ධසුත්තං

206. [අ. නි. 9.72; දී. නි. 3.320] ‘‘පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, චෙතසොවිනිබන්ධා [චෙතොවිනිබද්ධා (සාරත්ථදීපනීටීකායං)]. කතමෙ පඤ්ච? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු කාමෙසු අවීතරාගො [අවිගතරාගො (ක.)] හොති අවිගතච්ඡන්දො අවිගතපෙමො අවිගතපිපාසො අවිගතපරිළාහො අවිගතතණ්හො. යො සො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු කාමෙසු අවීතරාගො හොති අවිගතච්ඡන්දො අවිගතපෙමො අවිගතපිපාසො අවිගතපරිළාහො අවිගතතණ්හො, තස්ස චිත්තං න නමති ආතප්පාය අනුයොගාය සාතච්චාය පධානාය. යස්ස චිත්තං න නමති ආතප්පාය අනුයොගාය සාතච්චාය පධානාය, අයං පඨමො චෙතසොවිනිබන්ධො.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු කායෙ අවීතරාගො හොති…පෙ…. රූපෙ අවීතරාගො හොති…පෙ…. යාවදත්ථං උදරාවදෙහකං භුඤ්ජිත්වා සෙය්‍යසුඛං පස්සසුඛං මිද්ධසුඛං අනුයුත්තො විහරති…පෙ…. අඤ්ඤතරං දෙවනිකායං පණිධාය බ්‍රහ්මචරියං චරති – ‘ඉමිනාහං සීලෙන වා වතෙන වා තපෙන වා බ්‍රහ්මචරියෙන වා දෙවො වා භවිස්සාමි දෙවඤ්ඤතරො වා’ති. යො සො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අඤ්ඤතරං දෙවනිකායං පණිධාය බ්‍රහ්මචරියං චරති – ‘ඉමිනාහං සීලෙන වා වතෙන වා තපෙන වා බ්‍රහ්මචරියෙන වා දෙවො වා භවිස්සාමි දෙවඤ්ඤතරො වා’ති, තස්ස චිත්තං න නමති ආතප්පාය අනුයොගාය සාතච්චාය පධානාය. යස්ස චිත්තං න නමති ආතප්පාය අනුයොගාය සාතච්චාය පධානාය, අයං පඤ්චමො චෙතසොවිනිබන්ධො. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච චෙතසොවිනිබන්ධා’’ති. ඡට්ඨං.

7. යාගුසුත්තං

207. ‘‘පඤ්චිමෙ , භික්ඛවෙ, ආනිසංසා යාගුයා. කතමෙ පඤ්ච? ඛුද්දං [ඛුදං (සී. පී.) ඛුධාති සක්කතානුලොමං. මහාව. 282] පටිහනති, පිපාසං පටිවිනෙති, වාතං අනුලොමෙති, වත්ථිං සොධෙති, ආමාවසෙසං පාචෙති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ආනිසංසා යාගුයා’’ති. සත්තමං.

8. දන්තකට්ඨසුත්තං

208. ‘‘පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, ආදීනවා දන්තකට්ඨස්ස අඛාදනෙ. කතමෙ පඤ්ච? අචක්ඛුස්සං, මුඛං දුග්ගන්ධං හොති, රසහරණියො න විසුජ්ඣන්ති, පිත්තං සෙම්හං භත්තං පරියොනන්ධති [පරියොනද්ධන්ති (සී. පී.), පරියොනද්ධති (ස්‍යා. කං. ක.) චූළව. 282 පස්සිතබ්බං], භත්තමස්ස නච්ඡාදෙති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ආදීනවා දන්තකට්ඨස්ස අඛාදනෙ.

‘‘පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, ආනිසංසා දන්තකට්ඨස්ස ඛාදනෙ. කතමෙ පඤ්ච? චක්ඛුස්සං, මුඛං න දුග්ගන්ධං හොති, රසහරණියො විසුජ්ඣන්ති, පිත්තං සෙම්හං භත්තං න පරියොනන්ධති, භත්තමස්ස ඡාදෙති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ආනිසංසා දන්තකට්ඨස්ස ඛාදනෙ’’ති. අට්ඨමං.

9. ගීතස්සරසුත්තං

209. [චූළව. 249] ‘‘පඤ්චිමෙ , භික්ඛවෙ, ආදීනවා ආයතකෙන ගීතස්සරෙන ධම්මං භණන්තස්ස. කතමෙ පඤ්ච? අත්තනාපි තස්මිං සරෙ සාරජ්ජති, පරෙපි තස්මිං සරෙ සාරජ්ජන්ති, ගහපතිකාපි උජ්ඣායන්ති – ‘යථෙව මයං ගායාම, එවමෙවං ඛො සමණා සක්‍යපුත්තියා ගායන්තී’ති, සරකුත්තිම්පි නිකාමයමානස්ස සමාධිස්ස භඞ්ගො හොති, පච්ඡිමා ජනතා දිට්ඨානුගතිං ආපජ්ජති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ආදීනවා ආයතකෙන ගීතස්සරෙන ධම්මං භණන්තස්සා’’ති. නවමං.

10. මුට්ඨස්සතිසුත්තං

210. [මහාව. 353] ‘‘පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, ආදීනවා මුට්ඨස්සතිස්ස අසම්පජානස්ස නිද්දං ඔක්කමයතො . කතමෙ පඤ්ච? දුක්ඛං සුපති, දුක්ඛං පටිබුජ්ඣති, පාපකං සුපිනං පස්සති, දෙවතා න රක්ඛන්ති, අසුචි මුච්චති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ආදීනවා මුට්ඨස්සතිස්ස අසම්පජානස්ස නිද්දං ඔක්කමයතො.

‘‘පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, ආනිසංසා උපට්ඨිතස්සතිස්ස සම්පජානස්ස නිද්දං ඔක්කමයතො. කතමෙ පඤ්ච? සුඛං සුපති, සුඛං පටිබුජ්ඣති, න පාපකං සුපිනං පස්සති , දෙවතා රක්ඛන්ති, අසුචි න මුච්චති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ආනිසංසා උපට්ඨිතස්සතිස්ස සම්පජානස්ස නිද්දං ඔක්කමයතො’’ති. දසමං.

කිමිලවග්ගො පඨමො.

තස්සුද්දානං –

කිමිලො ධම්මස්සවනං, ආජානීයො බලං ඛිලං;

විනිබන්ධං යාගු කට්‍යං, ගීතං මුට්‍යස්සතිනා චාති.

(22) 2. අක්කොසකවග්ගො

1. අක්කොසකසුත්තං

211. ‘‘යො සො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අක්කොසකපරිභාසකො අරියූපවාදී සබ්‍රහ්මචාරීනං, තස්ස පඤ්ච ආදීනවා පාටිකඞ්ඛා. කතමෙ පඤ්ච? පාරාජිකො වා හොති ඡින්නපරිපන්ථො [ඡින්නපරිබන්ධො (ක.)], අඤ්ඤතරං වා සංකිලිට්ඨං ආපත්තිං ආපජ්ජති, බාළ්හං වා රොගාතඞ්කං ඵුසති, සම්මූළ්හො කාලං කරොති, කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජති. යො සො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අක්කොසකපරිභාසකො අරියූපවාදී සබ්‍රහ්මචාරීනං, තස්ස ඉමෙ පඤ්ච ආදීනවා පාටිකඞ්ඛා’’ති. පඨමං.

2. භණ්ඩනකාරකසුත්තං

212. ‘‘යො සො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු භණ්ඩනකාරකො කලහකාරකො විවාදකාරකො භස්සකාරකො සඞ්ඝෙ අධිකරණකාරකො, තස්ස පඤ්ච ආදීනවා පාටිකඞ්ඛා. කතමෙ පඤ්ච? අනධිගතං නාධිගච්ඡති, අධිගතා [අධිගතං (සබ්බත්ථ)] පරිහායති, පාපකො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගච්ඡති, සම්මූළ්හො කාලං කරොති, කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජති. යො සො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු භණ්ඩනකාරකො කලහකාරකො විවාදකාරකො භස්සකාරකො සඞ්ඝෙ අධිකරණකාරකො, තස්ස ඉමෙ පඤ්ච ආදීනවා පාටිකඞ්ඛා’’ති. දුතියං.

3. සීලසුත්තං

213. [මහාව. 209; දී. නි. 3.316] ‘‘පඤ්චිමෙ , භික්ඛවෙ, ආදීනවා දුස්සීලස්ස සීලවිපත්තියා. කතමෙ පඤ්ච? ඉධ, භික්ඛවෙ, දුස්සීලො සීලවිපන්නො පමාදාධිකරණං මහතිං භොගජානිං නිගච්ඡති. අයං, භික්ඛවෙ, පඨමො ආදීනවො දුස්සීලස්ස සීලවිපත්තියා.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, දුස්සීලස්ස සීලවිපන්නස්ස පාපකො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගච්ඡති. අයං, භික්ඛවෙ, දුතියො ආදීනවො දුස්සීලස්ස සීලවිපත්තියා.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, දුස්සීලො සීලවිපන්නො යඤ්ඤදෙව පරිසං උපසඞ්කමති – යදි ඛත්තියපරිසං, යදි බ්‍රාහ්මණපරිසං, යදි ගහපතිපරිසං, යදි සමණපරිසං – අවිසාරදො උපසඞ්කමති මඞ්කුභූතො. අයං, භික්ඛවෙ, තතියො ආදීනවො දුස්සීලස්ස සීලවිපත්තියා.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, දුස්සීලො සීලවිපන්නො සම්මූළ්හො කාලං කරොති. අයං, භික්ඛවෙ, චතුත්ථො ආදීනවො දුස්සීලස්ස සීලවිපත්තියා.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, දුස්සීලො සීලවිපන්නො කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජති. අයං, භික්ඛවෙ, පඤ්චමො ආදීනවො දුස්සීලස්ස සීලවිපත්තියා. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ආදීනවා දුස්සීලස්ස සීලවිපත්තියා.

‘‘පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, ආනිසංසා සීලවතො සීලසම්පදාය. කතමෙ පඤ්ච? ඉධ, භික්ඛවෙ, සීලවා සීලසම්පන්නො අප්පමාදාධිකරණං මහන්තං භොගක්ඛන්ධං අධිගච්ඡති. අයං, භික්ඛවෙ, පඨමො ආනිසංසො සීලවතො සීලසම්පදාය.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, සීලවතො සීලසම්පන්නස්ස කල්‍යාණො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගච්ඡති. අයං, භික්ඛවෙ, දුතියො ආනිසංසො සීලවතො සීලසම්පදාය.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, සීලවා සීලසම්පන්නො යඤ්ඤදෙව පරිසං උපසඞ්කමති – යදි ඛත්තියපරිසං, යදි බ්‍රාහ්මණපරිසං , යදි ගහපතිපරිසං, යදි සමණපරිසං – විසාරදො උපසඞ්කමති අමඞ්කුභූතො. අයං භික්ඛවෙ, තතියො ආනිසංසො සීලවතො සීලසම්පදාය.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, සීලවා සීලසම්පන්නො අසම්මූළ්හො කාලං කරොති. අයං, භික්ඛවෙ, චතුත්ථො ආනිසංසො සීලවතො සීලසම්පදාය.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, සීලවා සීලසම්පන්නො කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජති. අයං, භික්ඛවෙ, පඤ්චමො ආනිසංසො සීලවතො සීලසම්පදාය. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ආනිසංසා සීලවතො සීලසම්පදායා’’ති. තතියං.

4. බහුභාණිසුත්තං

214. ‘‘පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, ආදීනවා බහුභාණිස්මිං පුග්ගලෙ. කතමෙ පඤ්ච? මුසා භණති, පිසුණං භණති, ඵරුසං භණති, සම්ඵප්පලාපං භණති, කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ආදීනවා බහුභාණිස්මිං පුග්ගලෙ.

‘‘පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, ආනිසංසා මන්තභාණිස්මිං පුග්ගලෙ. කතමෙ පඤ්ච? න මුසා භණති, න පිසුණං භණති, න ඵරුසං භණති, න සම්ඵප්පලාපං භණති, කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ආනිසංසා මන්තභාණිස්මිං පුග්ගලෙ’’ති. චතුත්ථං.

5. පඨමඅක්ඛන්තිසුත්තං

215. ‘‘පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, ආදීනවා අක්ඛන්තියා. කතමෙ පඤ්ච? බහුනො ජනස්ස අප්පියො හොති අමනාපො, වෙරබහුලො ච හොති, වජ්ජබහුලො ච, සම්මූළ්හො කාලං කරොති, කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ආදීනවා අක්ඛන්තියා.

‘‘පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, ආනිසංසා ඛන්තියා. කතමෙ පඤ්ච? බහුනො ජනස්ස පියො හොති මනාපො, න වෙරබහුලො හොති, න වජ්ජබහුලො, අසම්මූළ්හො කාලං කරොති, කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ආනිසංසා ඛන්තියා’’ති. පඤ්චමං.

6. දුතියඅක්ඛන්තිසුත්තං

216. ‘‘පඤ්චිමෙ , භික්ඛවෙ, ආදීනවා අක්ඛන්තියා. කතමෙ පඤ්ච? බහුනො ජනස්ස අප්පියො හොති අමනාපො, ලුද්දො ච හොති, විප්පටිසාරී ච, සම්මූළ්හො කාලං කරොති, කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ආදීනවා අක්ඛන්තියා.

‘‘පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, ආනිසංසා ඛන්තියා. කතමෙ පඤ්ච? බහුනො ජනස්ස පියො හොති මනාපො, අලුද්දො ච හොති, අවිප්පටිසාරී ච, අසම්මූළ්හො කාලං කරොති, කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ආනිසංසා ඛන්තියා’’ති. ඡට්ඨං.

7. පඨමඅපාසාදිකසුත්තං

217. ‘‘පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, ආදීනවා අපාසාදිකෙ. කතමෙ පඤ්ච? අත්තාපි අත්තානං උපවදති, අනුවිච්ච විඤ්ඤූ ගරහන්ති, පාපකො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගච්ඡති, සම්මූළ්හො කාලං කරොති, කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ආදීනවා අපාසාදිකෙ.

‘‘පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, ආනිසංසා පාසාදිකෙ . කතමෙ පඤ්ච? අත්තාපි අත්තානං න උපවදති, අනුවිච්ච විඤ්ඤූ පසංසන්ති, කල්‍යාණො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගච්ඡති, අසම්මූළ්හො කාලං කරොති, කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ආනිසංසා පාසාදිකෙ’’ති. සත්තමං.

8. දුතියඅපාසාදිකසුත්තං

218. ‘‘පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, ආදීනවා අපාසාදිකෙ. කතමෙ පඤ්ච? අප්පසන්නා නප්පසීදන්ති, පසන්නානඤ්ච එකච්චානං අඤ්ඤථත්තං හොති, සත්ථුසාසනං අකතං [න කතං (ස්‍යා. කං. ක.)] හොති, පච්ඡිමා ජනතා දිට්ඨානුගතිං ආපජ්ජති, චිත්තමස්ස නප්පසීදති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ආදීනවා අපාසාදිකෙ.

‘‘පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, ආනිසංසා පාසාදිකෙ. කතමෙ පඤ්ච? අප්පසන්නා පසීදන්ති, පසන්නානඤ්ච භිය්‍යොභාවො හොති, සත්ථුසාසනං කතං හොති, පච්ඡිමා ජනතා දිට්ඨානුගතිං ආපජ්ජති, චිත්තමස්ස පසීදති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ආනිසංසා පාසාදිකෙ’’ති. අට්ඨමං.

9. අග්ගිසුත්තං

219. ‘‘පඤ්චිමෙ , භික්ඛවෙ, ආදීනවා අග්ගිස්මිං. කතමෙ පඤ්ච? අචක්ඛුස්සො, දුබ්බණ්ණකරණො, දුබ්බලකරණො, සඞ්ගණිකාපවඩ්ඪනො [සඞ්ගණිකාපවද්ධනො (සී.), සඞ්ගණිකාරාමබද්ධනො (ක.)], තිරච්ඡානකථාපවත්තනිකො හොති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ආදීනවා අග්ගිස්මි’’න්ති. නවමං.

10. මධුරාසුත්තං

220. ‘‘පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, ආදීනවා මධුරායං. කතමෙ පඤ්ච? විසමා, බහුරජා, චණ්ඩසුනඛා, වාළයක්ඛා, දුල්ලභපිණ්ඩා – ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ආදීනවා මධුරායා’’න්ති. දසමං.

අක්කොසකවග්ගො දුතියො.

තස්සුද්දානං –

අක්කොසභණ්ඩනසීලං , බහුභාණී ද්වෙ අඛන්තියො;
අපාසාදිකා ද්වෙ වුත්තා, අග්ගිස්මිං මධුරෙන චාති.

(23) 3. දීඝචාරිකවග්ගො

1. පඨමදීඝචාරිකසුත්තං

221. ‘‘පඤ්චිමෙ , භික්ඛවෙ, ආදීනවා දීඝචාරිකං අනවත්ථචාරිකං අනුයුත්තස්ස විහරතො. කතමෙ පඤ්ච? අස්සුතං න සුණාති, සුතං න පරියොදාපෙති, සුතෙනෙකච්චෙන අවිසාරදො හොති, ගාළ්හං [බාළ්හං (ස්‍යා.)] රොගාතඞ්කං ඵුසති, න ච මිත්තවා හොති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ආදීනවා දීඝචාරිකං අනවත්ථචාරිකං අනුයුත්තස්ස විහරතො.

‘‘පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, ආනිසංසා සමවත්ථචාරෙ. කතමෙ පඤ්ච? අස්සුතං සුණාති, සුතං පරියොදාපෙති, සුතෙනෙකච්චෙන විසාරදො හොති, න ගාළ්හං රොගාතඞ්කං ඵුසති, මිත්තවා ච හොති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ආනිසංසා සමවත්ථචාරෙ’’ති. පඨමං.

2. දුතියදීඝචාරිකසුත්තං

222. ‘‘පඤ්චිමෙ , භික්ඛවෙ, ආදීනවා දීඝචාරිකං අනවත්ථචාරිකං අනුයුත්තස්ස විහරතො. කතමෙ පඤ්ච? අනධිගතං නාධිගච්ඡති, අධිගතා පරිහායති, අධිගතෙනෙකච්චෙන අවිසාරදො හොති, ගාළ්හං රොගාතඞ්කං ඵුසති, න ච මිත්තවා හොති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ආදීනවා දීඝචාරිකං අනවත්ථචාරිකං අනුයුත්තස්ස විහරතො.

‘‘පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, ආනිසංසා සමවත්ථචාරෙ. කතමෙ පඤ්ච? අනධිගතං අධිගච්ඡති, අධිගතා න පරිහායති, අධිගතෙනෙකච්චෙන විසාරදො හොති, න ගාළ්හං රොගාතඞ්කං ඵුසති, මිත්තවා ච හොති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ආනිසංසා සමවත්ථචාරෙ’’ති. දුතියං.

3. අතිනිවාසසුත්තං

223. ‘‘පඤ්චිමෙ , භික්ඛවෙ, ආදීනවා අතිනිවාසෙ. කතමෙ පඤ්ච? බහුභණ්ඩො හොති බහුභණ්ඩසන්නිචයො, බහුභෙසජ්ජො හොති බහුභෙසජ්ජසන්නිචයො, බහුකිච්චො හොති බහුකරණීයො බ්‍යත්තො කිංකරණීයෙසු, සංසට්ඨො විහරති ගහට්ඨපබ්බජිතෙහි අනනුලොමිකෙන ගිහිසංසග්ගෙන, තම්හා ච ආවාසා පක්කමන්තො සාපෙක්ඛො පක්කමති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ආදීනවා අතිනිවාසෙ.

‘‘පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, ආනිසංසා සමවත්ථවාසෙ. කතමෙ පඤ්ච? න බහුභණ්ඩො හොති න බහුභණ්ඩසන්නිචයො, න බහුභෙසජ්ජො හොති න බහුභෙසජ්ජසන්නිචයො, න බහුකිච්චො හොති න බහුකරණීයො න බ්‍යත්තො කිංකරණීයෙසු, අසංසට්ඨො විහරති ගහට්ඨපබ්බජිතෙහි අනනුලොමිකෙන ගිහිසංසග්ගෙන, තම්හා ච ආවාසා පක්කමන්තො අනපෙක්ඛො පක්කමති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ආනිසංසා සමවත්ථවාසෙ’’ති. තතියං.

4. මච්ඡරීසුත්තං

224. ‘‘පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, ආදීනවා අතිනිවාසෙ. කතමෙ පඤ්ච? ආවාසමච්ඡරී හොති, කුලමච්ඡරී හොති, ලාභමච්ඡරී හොති, වණ්ණමච්ඡරී හොති, ධම්මමච්ඡරී හොති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ආදීනවා අතිනිවාසෙ.

‘‘පඤ්චිමෙ , භික්ඛවෙ, ආනිසංසා සමවත්ථවාසෙ. කතමෙ පඤ්ච? න ආවාසමච්ඡරී හොති, න කුලමච්ඡරී හොති, න ලාභමච්ඡරී හොති, න වණ්ණමච්ඡරී හොති, න ධම්මමච්ඡරී හොති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ආනිසංසා සමවත්ථවාසෙ’’ති. චතුත්ථං.

5. පඨමකුලූපකසුත්තං

225. ‘‘පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, ආදීනවා කුලූපකෙ [කුලුපකෙ (ස්‍යා. පී.), කුලූපගෙ (සී.)]. කතමෙ පඤ්ච? අනාමන්තචාරෙ ආපජ්ජති, රහො නිසජ්ජාය ආපජ්ජති, පටිච්ඡන්නෙ ආසනෙ ආපජ්ජති, මාතුගාමස්ස උත්තරි ඡප්පඤ්චවාචාහි ධම්මං දෙසෙන්තො ආපජ්ජති, කාමසඞ්කප්පබහුලො විහරති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ආදීනවා කුලූපකෙ’’ති. පඤ්චමං.

6. දුතියකුලූපකසුත්තං

226. ‘‘පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, ආදීනවා කුලූපකස්ස භික්ඛුනො අතිවෙලං කුලෙසු සංසට්ඨස්ස විහරතො. කතමෙ පඤ්ච? මාතුගාමස්ස අභිණ්හදස්සනං, දස්සනෙ සති සංසග්ගො, සංසග්ගෙ සති විස්සාසො, විස්සාසෙ සති ඔතාරො,

ඔතිණ්ණචිත්තස්සෙතං පාටිකඞ්ඛං – ‘අනභිරතො වා බ්‍රහ්මචරියං චරිස්සති අඤ්ඤතරං වා සංකිලිට්ඨං ආපත්තිං ආපජ්ජිස්සති සික්ඛං වා පච්චක්ඛාය හීනායාවත්තිස්සති’. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ආදීනවා කුලූපකස්ස භික්ඛුනො අතිවෙලං කුලෙසු සංසට්ඨස්ස විහරතො’’ති. ඡට්ඨං.

7. භොගසුත්තං

227. ‘‘පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, ආදීනවා භොගෙසු. කතමෙ පඤ්ච? අග්ගිසාධාරණා භොගා, උදකසාධාරණා භොගා, රාජසාධාරණා භොගා, චොරසාධාරණා භොගා, අප්පියෙහි දායාදෙහි සාධාරණා භොගා. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ආදීනවා භොගෙසු.

‘‘පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, ආනිසංසා භොගෙසු. කතමෙ පඤ්ච? භොගෙ නිස්සාය අත්තානං සුඛෙති පීණෙති සම්මා සුඛං පරිහරති, මාතාපිතරො සුඛෙති පීණෙති සම්මා සුඛං පරිහරති, පුත්තදාරදාසකම්මකරපොරිසෙ සුඛෙති පීණෙති සම්මා සුඛං පරිහරති, මිත්තාමච්චෙ සුඛෙති පීණෙති සම්මා සුඛං පරිහරති, සමණබ්‍රාහ්මණෙසු උද්ධග්ගිකං දක්ඛිණං පතිට්ඨාපෙති සොවග්ගිකං සුඛවිපාකං සග්ගසංවත්තනිකං. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ආනිසංසා භොගෙසූ’’ති. සත්තමං.

8. උස්සූරභත්තසුත්තං

228. ‘‘පඤ්චිමෙ , භික්ඛවෙ, ආදීනවා උස්සූරභත්තෙ කුලෙ. කතමෙ පඤ්ච? යෙ තෙ අතිථී පාහුනා, තෙ න කාලෙන පටිපූජෙන්ති; යා තා බලිපටිග්ගාහිකා දෙවතා, තා න කාලෙන පටිපූජෙන්ති; යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එකභත්තිකා රත්තූපරතා විරතා විකාලභොජනා, තෙ න කාලෙන පටිපූජෙන්ති; දාසකම්මකරපොරිසා විමුඛා කම්මං කරොන්ති; තාවතකංයෙව අසමයෙන භුත්තං අනොජවන්තං හොති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ආදීනවා උස්සූරභත්තෙ කුලෙ.

‘‘පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, ආනිසංසා සමයභත්තෙ කුලෙ. කතමෙ පඤ්ච? යෙ තෙ අතිථී පාහුනා, තෙ කාලෙන පටිපූජෙන්ති; යා තා බලිපටිග්ගාහිකා දෙවතා, තා කාලෙන පටිපූජෙන්ති; යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එකභත්තිකා රත්තූපරතා විරතා විකාලභොජනා, තෙ කාලෙන පටිපූජෙන්ති; දාසකම්මකරපොරිසා අවිමුඛා කම්මං කරොන්ති; තාවතකංයෙව සමයෙන භුත්තං ඔජවන්තං හොති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ආනිසංසා සමයභත්තෙ කුලෙ’’ති. අට්ඨමං.

9. පඨමකණ්හසප්පසුත්තං

229. ‘‘පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, ආදීනවා කණ්හසප්පෙ. කතමෙ පඤ්ච? අසුචි, දුග්ගන්ධො, සභීරු, සප්පටිභයො, මිත්තදුබ්භී – ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ , පඤ්ච ආදීනවා කණ්හසප්පෙ. එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චිමෙ ආදීනවා මාතුගාමෙ. කතමෙ පඤ්ච? අසුචි, දුග්ගන්ධො, සභීරු, සප්පටිභයො, මිත්තදුබ්භී – ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ආදීනවා මාතුගාමෙ’’ති. නවමං.

10. දුතියකණ්හසප්පසුත්තං

230. ‘‘පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, ආදීනවා කණ්හසප්පෙ. කතමෙ පඤ්ච? කොධනො, උපනාහී, ඝොරවිසො, දුජ්ජිව්හො, මිත්තදුබ්භී – ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ආදීනවා කණ්හසප්පෙ.

‘‘එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චිමෙ ආදීනවා මාතුගාමෙ. කතමෙ පඤ්ච? කොධනො, උපනාහී, ඝොරවිසො, දුජ්ජිව්හො, මිත්තදුබ්භී. තත්‍රිදං, භික්ඛවෙ, මාතුගාමස්ස ඝොරවිසතා – යෙභුය්‍යෙන, භික්ඛවෙ, මාතුගාමො තිබ්බරාගො. තත්‍රිදං, භික්ඛවෙ, මාතුගාමස්ස දුජ්ජිව්හතා – යෙභුය්‍යෙන, භික්ඛවෙ, මාතුගාමො පිසුණවාචො. තත්‍රිදං, භික්ඛවෙ, මාතුගාමස්ස මිත්තදුබ්භිතා – යෙභුය්‍යෙන , භික්ඛවෙ, මාතුගාමො අතිචාරිනී. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ආදීනවා මාතුගාමෙ’’ති. දසමං.

දීඝචාරිකවග්ගො තතියො.

තස්සුද්දානං –

ද්වෙ දීඝචාරිකා වුත්තා, අතිනිවාසමච්ඡරී;
ද්වෙ ච කුලූපකා භොගා, භත්තං සප්පාපරෙ දුවෙති.

(24) 4. ආවාසිකවග්ගො

1. ආවාසිකසුත්තං

231. ''පඤ්චහි , භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො ආවාසිකො භික්ඛු අභාවනීයො හොති. කතමෙහි පඤ්චහි? න ආකප්පසම්පන්නො හොති න වත්තසම්පන්නො; න බහුස්සුතො හොති න සුතධරො; න පටිසල්ලෙඛිතා [සල්ලෙඛිතා (ක. සී.)] හොති න පටිසල්ලානාරාමො; න කල්‍යාණවාචො හොති න කල්‍යාණවාක්කරණො; දුප්පඤ්ඤො හොති ජළො එළමූගො. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො ආවාසිකො භික්ඛු අභාවනීයො හොති.

''පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො ආවාසිකො භික්ඛු භාවනීයො හොති. කතමෙහි පඤ්චහි? ආකප්පසම්පන්නො හොති වත්තසම්පන්නො; බහුස්සුතො හොති සුතධරො; පටිසල්ලෙඛිතා හොති පටිසල්ලානාරාමො; කල්‍යාණවාචො හොති කල්‍යාණවාක්කරණො; පඤ්ඤවා හොති අජළො අනෙළමූගො. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො ආවාසිකො භික්ඛු භාවනීයො හොතී''ති. පඨමං.

2. පියසුත්තං

232. ''පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො ආවාසිකො භික්ඛු සබ්‍රහ්මචාරීනං පියො ච හොති මනාපො ච ගරු ච භාවනීයො ච.

''කතමෙහි පඤ්චහි? සීලවා හොති, පාතිමොක්ඛසංවරසංවුතො විහරති ආචාරගොචරසම්පන්නො අණුමත්තෙසු වජ්ජෙසු භයදස්සාවී, සමාදාය සික්ඛති සික්ඛාපදෙසු; බහුස්සුතො හොති සුතධරො සුතසන්නිචයො, යෙ තෙ ධම්මා ආදිකල්‍යාණා මජ්ඣෙකල්‍යාණා පරියොසානකල්‍යාණා සාත්ථං සබ්‍යඤ්ජනං කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං අභිවදන්ති, තථාරූපාස්ස ධම්මා බහුස්සුතා හොන්ති ධාතා වචසා පරිචිතා මනසානුපෙක්ඛිතා දිට්ඨියා සුප්පටිවිද්ධා ; කල්‍යාණවාචො හොති කල්‍යාණවාක්කරණො පොරියා වාචාය සමන්නාගතො විස්සට්ඨාය අනෙලගලාය අත්ථස්ස විඤ්ඤාපනියා; චතුන්නං ඣානානං ආභිචෙතසිකානං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරානං නිකාමලාභී හොති අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී; ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො ආවාසිකො භික්ඛු සබ්‍රහ්මචාරීනං පියො ච හොති මනාපො ච ගරු ච භාවනීයො චා''ති. දුතියං.

3. සොභනසුත්තං

233. ''පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො ආවාසිකො භික්ඛු ආවාසං සොභෙති. කතමෙහි පඤ්චහි? සීලවා හොති...පෙ.... සමාදාය සික්ඛති සික්ඛාපදෙසු; බහුස්සුතො හොති...පෙ.... දිට්ඨියා සුප්පටිවිද්ධා; කල්‍යාණවාචො හොති කල්‍යාණවාක්කරණො පොරියා වාචාය සමන්නාගතො විස්සට්ඨාය අනෙලගලාය අත්ථස්ස විඤ්ඤාපනියා; පටිබලො හොති උපසඞ්කමන්තෙ ධම්මියා කථාය සන්දස්සෙතුං සමාදපෙතුං සමුත්තෙජෙතුං සම්පහංසෙතුං; චතුන්නං ඣානානං ආභිචෙතසිකානං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරානං නිකාමලාභී හොති අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො ආවාසිකො භික්ඛු ආවාසං සොභෙතී''ති. තතියං.

4. බහූපකාරසුත්තං

234. ''පඤ්චහි , භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො ආවාසිකො භික්ඛු ආවාසස්ස බහූපකාරො හොති. කතමෙහි පඤ්චහි? සීලවා හොති...පෙ.... සමාදාය සික්ඛති සික්ඛාපදෙසු; බහුස්සුතො හොති...පෙ.... දිට්ඨියා සුප්පටිවිද්ධා; ඛණ්ඩඵුල්ලං පටිසඞ්ඛරොති; මහා ඛො පන භික්ඛුසඞ්ඝො අභික්කන්තො නානාවෙරජ්ජකා භික්ඛූ ගිහීනං උපසඞ්කමිත්වා ආරොචෙති – 'මහා ඛො, ආවුසො, භික්ඛුසඞ්ඝො අභික්කන්තො නානාවෙරජ්ජකා භික්ඛූ, කරොථ පුඤ්ඤානි, සමයො පුඤ්ඤානි කාතු'න්ති; චතුන්නං ඣානානං ආභිචෙතසිකානං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරානං නිකාමලාභී හොති අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො ආවාසිකො භික්ඛු ආවාසස්ස බහූපකාරො හොතී''ති. චතුත්ථං.

5. අනුකම්පසුත්තං

235. ''පඤ්චහි , භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො ආවාසිකො භික්ඛු ගිහීනං [ගිහිං (ස්‍යා.), ගිහී (කත්ථචි)] අනුකම්පති. කතමෙහි පඤ්චහි? අධිසීලෙ [අධිසීලෙසු (ස්‍යා.)] සමාදපෙති; ධම්මදස්සනෙ නිවෙසෙති; ගිලානකෙ උපසඞ්කමිත්වා සතිං උප්පාදෙති – 'අරහග්ගතං ආයස්මන්තො සතිං උපට්ඨාපෙථා'ති; මහා ඛො පන භික්ඛුසඞ්ඝො අභික්කන්තො නානාවෙරජ්ජකා භික්ඛූ ගිහීනං උපසඞ්කමිත්වා ආරොචෙති – 'මහා ඛො, ආවුසො, භික්ඛුසඞ්ඝො අභික්කන්තො නානාවෙරජ්ජකා භික්ඛූ, කරොථ පුඤ්ඤානි, සමයො පුඤ්ඤානි කාතු'න්ති; යං ඛො පනස්ස භොජනං

දෙන්ති ලූඛං වා පණීතං වා තං අත්තනා පරිභුඤ්ජති, සද්ධාදෙය්‍යං න විනිපාතෙති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො ආවාසිකො භික්ඛු ගිහීනං අනුකම්පතී’’ති. පඤ්චමං.

6. පඨමඅවණ්ණාරහසුත්තං

236. ‘‘පඤ්චහි , භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො ආවාසිකො භික්ඛු යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං නිරයෙ. කතමෙහි පඤ්චහි? අනනුවිච්ච අපරියොගාහෙත්වා අවණ්ණාරහස්ස වණ්ණං භාසති; අනනුවිච්ච අපරියොගාහෙත්වා වණ්ණාරහස්ස අවණ්ණං භාසති; අනනුවිච්ච අපරියොගාහෙත්වා අප්පසාදනීයෙ ඨානෙ පසාදං උපදංසෙති; අනනුවිච්ච අපරියොගාහෙත්වා පසාදනීයෙ ඨානෙ අප්පසාදං උපදංසෙති; සද්ධාදෙය්‍යං විනිපාතෙති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො ආවාසිකො භික්ඛු යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං නිරයෙ.

‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො ආවාසිකො භික්ඛු යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං සග්ගෙ. කතමෙහි පඤ්චහි? අනුවිච්ච පරියොගාහෙත්වා අවණ්ණාරහස්ස අවණ්ණං භාසති; අනුවිච්ච පරියොගාහෙත්වා වණ්ණාරහස්ස වණ්ණං භාසති; අනුවිච්ච පරියොගාහෙත්වා අප්පසාදනීයෙ ඨානෙ අප්පසාදං උපදංසෙති; අනුවිච්ච පරියොගාහෙත්වා පසාදනීයෙ ඨානෙ පසාදං උපදංසෙති; සද්ධාදෙය්‍යං න විනිපාතෙති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො ආවාසිකො භික්ඛු යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං සග්ගෙ’’ති. ඡට්ඨං.

7. දුතියඅවණ්ණාරහසුත්තං

237. ‘‘පඤ්චහි , භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො ආවාසිකො භික්ඛු යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං නිරයෙ. කතමෙහි පඤ්චහි? අනනුවිච්ච අපරියොගාහෙත්වා අවණ්ණාරහස්ස වණ්ණං භාසති; අනනුවිච්ච අපරියොගාහෙත්වා වණ්ණාරහස්ස අවණ්ණං භාසති; ආවාසමච්ඡරී හොති ආවාසපලිගෙධී; කුලමච්ඡරී හොති කුලපලිගෙධී; සද්ධාදෙය්‍යං විනිපාතෙති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො ආවාසිකො භික්ඛු යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං නිරයෙ.

‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො ආවාසිකො භික්ඛු යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං සග්ගෙ. කතමෙහි පඤ්චහි? අනුවිච්ච පරියොගාහෙත්වා අවණ්ණාරහස්ස අවණ්ණං භාසති; අනුවිච්ච පරියොගාහෙත්වා වණ්ණාරහස්ස වණ්ණං භාසති; න ආවාසමච්ඡරී හොති න ආවාසපලිගෙධී; න කුලමච්ඡරී හොති න කුලපලිගෙධී; සද්ධාදෙය්‍යං න විනිපාතෙති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො ආවාසිකො භික්ඛු යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං සග්ගෙ’’ති. සත්තමං.

8. තතියඅවණ්ණාරහසුත්තං

238. ‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො ආවාසිකො භික්ඛු යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං නිරයෙ. කතමෙහි පඤ්චහි? අනනුවිච්ච අපරියොගාහෙත්වා අවණ්ණාරහස්ස වණ්ණං භාසති; අනනුවිච්ච අපරියොගාහෙත්වා වණ්ණාරහස්ස අවණ්ණං භාසති; ආවාසමච්ඡරී හොති; කුලමච්ඡරී හොති; ලාභමච්ඡරී හොති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො ආවාසිකො භික්ඛු යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං නිරයෙ.

‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො ආවාසිකො භික්ඛු යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං සග්ගෙ. කතමෙහි පඤ්චහි? අනුවිච්ච පරියොගාහෙත්වා අවණ්ණාරහස්ස අවණ්ණං භාසති; අනුවිච්ච පරියොගාහෙත්වා වණ්ණාරහස්ස වණ්ණං භාසති ; න ආවාසමච්ඡරී හොති; න කුලමච්ඡරී හොති ; න ලාභමච්ඡරී හොති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො ආවාසිකො භික්ඛු යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං සග්ගෙ’’ති. අට්ඨමං.

9. පඨමමච්ඡරියසුත්තං

239. ‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො ආවාසිකො භික්ඛු යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං නිරයෙ. කතමෙහි පඤ්චහි? ආවාසමච්ඡරී හොති; කුලමච්ඡරී හොති; ලාභමච්ඡරී හොති; වණ්ණමච්ඡරී [ධම්මමච්ඡරී (ක.)] හොති; සද්ධාදෙය්‍යං විනිපාතෙති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො ආවාසිකො භික්ඛු යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං නිරයෙ.

‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො ආවාසිකො භික්ඛු යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං සග්ගෙ. කතමෙහි පඤ්චහි? න ආවාසමච්ඡරී හොති; න කුලමච්ඡරී හොති; න ලාභමච්ඡරී හොති; න වණ්ණමච්ඡරී හොති; සද්ධාදෙය්‍යං න විනිපාතෙති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො ආවාසිකො භික්ඛු යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං සග්ගෙ’’ති. නවමං.

10. දුතියමච්ඡරියසුත්තං

240. ‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො ආවාසිකො භික්ඛු යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං නිරයෙ. කතමෙහි පඤ්චහි? ආවාසමච්ඡරී හොති; කුලමච්ඡරී හොති; ලාභමච්ඡරී හොති; වණ්ණමච්ඡරී හොති; ධම්මමච්ඡරී හොති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො ආවාසිකො භික්ඛු යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං නිරයෙ.

‘‘පඤ්චහි , භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො ආවාසිකො භික්ඛු යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං සග්ගෙ. කතමෙහි පඤ්චහි? න ආවාසමච්ඡරී හොති; න කුලමච්ඡරී හොති; න ලාභමච්ඡරී හොති; න වණ්ණමච්ඡරී හොති; න ධම්මමච්ඡරී හොති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො ආවාසිකො භික්ඛු යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං සග්ගෙ’’ති. දසමං.

ආවාසිකවග්ගො චතුත්ථො.

තස්සුද්දානං –

ආවාසිකො පියො ච සොභනො,
බහූපකාරො අනුකම්පකො ච;
තයො අවණ්ණාරහා චෙව,
මච්ඡරියා දුවෙපි චාති [යථාභතං චාපි අවණ්ණගෙධා, චතුක්කමච්ඡෙර පඤ්චමෙන චාති (සී. ස්‍යා.) යථාභතං අවණ්ණඤ්ච, චතුකො මච්ඡරියෙන චාති (ක.)].

(25) 5. දුච්චරිතවග්ගො

1. පඨමදුච්චරිතසුත්තං

241. ‘‘පඤ්චිමෙ , භික්ඛවෙ, ආදීනවා දුච්චරිතෙ. කතමෙ පඤ්ච? අත්තාපි අත්තානං උපවදති; අනුවිච්ච විඤ්ඤූ ගරහන්ති; පාපකො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගච්ඡති; සම්මූළ්හො කාලං කරොති; කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ආදීනවා දුච්චරිතෙ.

‘‘පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, ආනිසංසා සුචරිතෙ. කතමෙ පඤ්ච? අත්තාපි අත්තානං න උපවදති; අනුවිච්ච විඤ්ඤූ පසංසන්ති; කල්‍යාණො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගච්ඡති; අසම්මූළ්හො කාලං කරොති; කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ආනිසංසා සුචරිතෙ’’ති. පඨමං.

2. පඨමකායදුච්චරිතසුත්තං

242. ‘‘පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, ආදීනවා කායදුච්චරිතෙ…පෙ.… ආනිසංසා කායසුචරිතෙ…පෙ.…. දුතියං.

3. පඨමවචීදුච්චරිතසුත්තං

243. ‘‘පඤ්චිමෙ , භික්ඛවෙ, ආදීනවා වචීදුච්චරිතෙ…පෙ.… ආනිසංසා වචීසුචරිතෙ…පෙ.…. තතියං.

4. පඨමමනොදුච්චරිතසුත්තං

244. ‘‘පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, ආදීනවා මනොදුච්චරිතෙ…පෙ.… ආනිසංසා මනොසුචරිතෙ . කතමෙ පඤ්ච? අත්තාපි අත්තානං න උපවදති; අනුවිච්ච විඤ්ඤූ පසංසන්ති; කල්‍යාණො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගච්ඡති; අසම්මූළ්හො කාලං කරොති; කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ආනිසංසා මනොසුචරිතෙ’’ති. චතුත්ථං.

5. දුතියදුච්චරිතසුත්තං

245. ‘‘පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, ආදීනවා දුච්චරිතෙ. කතමෙ පඤ්ච? අත්තාපි අත්තානං උපවදති; අනුවිච්ච විඤ්ඤූ ගරහන්ති; පාපකො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගච්ඡති; සද්ධම්මා වුට්ඨාති; අසද්ධම්මෙ පතිට්ඨාති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ආදීනවා දුච්චරිතෙ.

‘‘පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, ආනිසංසා සුචරිතෙ. කතමෙ පඤ්ච? අත්තාපි අත්තානං න උපවදති; අනුවිච්ච විඤ්ඤූ පසංසන්ති; කල්‍යාණො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගච්ඡති; අසද්ධම්මා වුට්ඨාති; සද්ධම්මෙ පතිට්ඨාති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ආනිසංසා සුචරිතෙ’’ති. පඤ්චමං.

6. දුතියකායදුච්චරිතසුත්තං

246. ‘‘පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, ආදීනවා කායදුච්චරිතෙ…පෙ.… ආනිසංසා කායසුචරිතෙ…පෙ.…. ඡට්ඨං.

7. දුතියවචීදුච්චරිතසුත්තං

247. ‘‘පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, ආදීනවා වචීදුච්චරිතෙ…පෙ.… ආනිසංසා වචීසුචරිතෙ…පෙ.…. සත්තමං.

8. දුතියමනොදුච්චරිතසුත්තං

248. ‘‘පඤ්චිමෙ , භික්ඛවෙ, ආදීනවා මනොදුච්චරිතෙ…පෙ.… ආනිසංසා මනොසුචරිතෙ. කතමෙ පඤ්ච? අත්තාපි අත්තානං න උපවදති; අනුවිච්ච විඤ්ඤූ පසංසන්ති; කල්‍යාණො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගච්ඡති; අසද්ධම්මා වුට්ඨාති; සද්ධම්මෙ පතිට්ඨාති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ආනිසංසා මනොසුචරිතෙ’’ති. අට්ඨමං.

9. සිවථිකසුත්තං

249. ‘‘පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, ආදීනවා සිවථිකාය [සීවථිකාය (සී. ස්‍යා. කං. පී.)]. කතමෙ පඤ්ච? අසුචි, දුග්ගන්ධා, සප්පටිභයා, වාළානං අමනුස්සානං ආවාසො, බහුනො ජනස්ස ආරොදනා – ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ආදීනවා

සිවථිකාය.

‘‘එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චිමෙ ආදීනවා සිවථිකූපමෙ පුග්ගලෙ. කතමෙ පඤ්ච? ඉධ , භික්ඛවෙ, එකච්චො පුග්ගලො අසුචිනා කායකම්මෙන සමන්නාගතො හොති; අසුචිනා වචීකම්මෙන සමන්නාගතො හොති; අසුචිනා මනොකම්මෙන සමන්නාගතො හොති. ඉදමස්ස අසුචිතාය වදාමි. සෙය්‍යථාපි සා, භික්ඛවෙ, සිවථිකා අසුචි; තථූපමාහං, භික්ඛවෙ, ඉමං පුග්ගලං වදාමි.

‘‘තස්ස අසුචිනා කායකම්මෙන සමන්නාගතස්ස, අසුචිනා වචීකම්මෙන සමන්නාගතස්ස, අසුචිනා මනොකම්මෙන සමන්නාගතස්ස පාපකො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගච්ඡති. ඉදමස්ස දුග්ගන්ධතාය වදාමි. සෙය්‍යථාපි සා, භික්ඛවෙ, සිවථිකා දුග්ගන්ධා; තථූපමාහං, භික්ඛවෙ, ඉමං පුග්ගලං වදාමි.

‘‘තමෙනං අසුචිනා කායකම්මෙන සමන්නාගතං, අසුචිනා වචීකම්මෙන සමන්නාගතං, අසුචිනා මනොකම්මෙන සමන්නාගතං පෙසලා සබ්‍රහ්මචාරී ආරකා පරිවජ්ජන්ති. ඉදමස්ස සප්පටිභයස්මිං වදාමි. සෙය්‍යථාපි සා, භික්ඛවෙ, සිවථිකා සප්පටිභයා; තථූපමාහං, භික්ඛවෙ, ඉමං පුග්ගලං වදාමි.

‘‘සො අසුචිනා කායකම්මෙන සමන්නාගතො, අසුචිනා වචීකම්මෙන සමන්නාගතො , අසුචිනා මනොකම්මෙන සමන්නාගතො සභාගෙහි පුග්ගලෙහි සද්ධිං සංවසති. ඉදමස්ස වාළාවාසස්මිං වදාමි. සෙය්‍යථාපි සා , භික්ඛවෙ, සිවථිකා වාළානං අමනුස්සානං ආවාසො; තථූපමාහං, භික්ඛවෙ, ඉමං පුග්ගලං වදාමි.

‘‘තමෙනං අසුචිනා කායකම්මෙන සමන්නාගතං, අසුචිනා වචීකම්මෙන සමන්නාගතං, අසුචිනා මනොකම්මෙන සමන්නාගතං පෙසලා සබ්‍රහ්මචාරී දිස්වා ඛීයධම්මං [ඛීයනධම්මං (සී.)] ආපජ්ජන්ති – ‘අහො වත නො දුක්ඛං යෙ මයං එවරූපෙහි පුග්ගලෙහි සද්ධිං සංවසාමා’ති! ඉදමස්ස ආරොදනාය වදාමි. සෙය්‍යථාපි සා, භික්ඛවෙ, සිවථිකා බහුනො ජනස්ස ආරොදනා; තථූපමාහං, භික්ඛවෙ, ඉමං පුග්ගලං වදාමි. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ආදීනවා සිවථිකූපමෙ පුග්ගලෙ’’ති. නවමං.

10. පුග්ගලප්පසාදසුත්තං

250. ‘‘පඤ්චිමෙ , භික්ඛවෙ, ආදීනවා පුග්ගලප්පසාදෙ. කතමෙ පඤ්ච? යස්මිං, භික්ඛවෙ, පුග්ගලෙ පුග්ගලො අභිප්පසන්නො හොති, සො තථාරූපං ආපත්තිං ආපන්නො හොති යථාරූපාය ආපත්තියා සඞ්ඝො උක්ඛිපති. තස්ස එවං හොති – ‘යො ඛො ම්‍යායං පුග්ගලො පියො මනාපො සො සඞ්ඝෙන උක්ඛිත්තො’ති. භික්ඛූසු අප්පසාදබහුලො හොති. භික්ඛූසු අප්පසාදබහුලො සමානො අඤ්ඤෙ භික්ඛූ න භජති. අඤ්ඤෙ භික්ඛූ අභජන්තො සද්ධම්මං න සුණාති. සද්ධම්මං අසුණන්තො සද්ධම්මා පරිහායති. අයං, භික්ඛවෙ, පඨමො ආදීනවො පුග්ගලප්පසාදෙ.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, යස්මිං පුග්ගලෙ පුග්ගලො අභිප්පසන්නො හොති, සො තථාරූපං ආපත්තිං ආපන්නො හොති යථාරූපාය ආපත්තියා සඞ්ඝො අන්තෙ නිසීදාපෙති . තස්ස එවං හොති – ‘යො ඛො ම්‍යායං පුග්ගලො පියො මනාපො සො සඞ්ඝෙන අන්තෙ නිසීදාපිතො’ති. භික්ඛූසු අප්පසාදබහුලො හොති. භික්ඛූසු අප්පසාදබහුලො සමානො අඤ්ඤෙ භික්ඛූ න භජති. අඤ්ඤෙ භික්ඛූ අභජන්තො සද්ධම්මං න සුණාති. සද්ධම්මං අසුණන්තො සද්ධම්මා පරිහායති. අයං, භික්ඛවෙ, දුතියො ආදීනවො පුග්ගලප්පසාදෙ.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, යස්මිං පුග්ගලෙ පුග්ගලො අභිප්පසන්නො හොති, සො දිසාපක්කන්තො හොති…පෙ…. සො විබ්භන්තො හොති…පෙ…. සො කාලඞ්කතො හොති. තස්ස එවං හොති – ‘යො ඛො ම්‍යායං පුග්ගලො පියො මනාපො සො කාලඞ්කතො’ති. අඤ්ඤෙ භික්ඛූ න භජති. අඤ්ඤෙ භික්ඛූ අභජන්තො සද්ධම්මං න සුණාති. සද්ධම්මං අසුණන්තො සද්ධම්මා පරිහායති. අයං, භික්ඛවෙ, පඤ්චමො ආදීනවො පුග්ගලප්පසාදෙ. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ආදීනවා පුග්ගලප්පසාදෙ’’ති. දසමං.

දුච්චරිතවග්ගො පඤ්චමො.

තස්සුද්දානං –

දුච්චරිතං කායදුච්චරිතං, වචීදුච්චරිතං මනොදුච්චරිතං;
චතූහි පරෙ ද්වෙ සිවථිකා, පුග්ගලප්පසාදෙන චාති.

පඤ්චමපණ්ණාසකං සමත්තං.

(26) 6. උපසම්පදාවග්ගො

1. උපසම්පාදෙතබ්බසුත්තං

251. [මහාව. 84] ‘‘පඤ්චහි , භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතෙන භික්ඛුනා උපසම්පාදෙතබ්බං. කතමෙහි පඤ්චහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අසෙඛෙන සීලක්ඛන්ධෙන සමන්නාගතො හොති; අසෙඛෙන සමාධික්ඛන්ධෙන සමන්නාගතො හොති; අසෙඛෙන පඤ්ඤාක්ඛන්ධෙන සමන්නාගතො හොති; අසෙඛෙන විමුත්තික්ඛන්ධෙන සමන්නාගතො හොති; අසෙඛෙන විමුත්තිඤාණදස්සනක්ඛන්ධෙන සමන්නාගතො හොති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතෙන භික්ඛුනා උපසම්පාදෙතබ්බ’’න්ති. පඨමං.

2. නිස්සයසුත්තං

252. [මහාව. 84] ‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතෙන භික්ඛුනා නිස්සයො දාතබ්බො. කතමෙහි පඤ්චහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අසෙඛෙන සීලක්ඛන්ධෙන සමන්නාගතො හොති…පෙ…. අසෙඛෙන විමුත්තිඤාණදස්සනක්ඛන්ධෙන සමන්නාගතො හොති. ඉමෙහි…පෙ…. නිස්සයො දාතබ්බො’’ති. දුතියං.

3. සාමණෙරසුත්තං

253. [මහාව. 84] ‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතෙන භික්ඛුනා සාමණෙරො උපට්ඨාපෙතබ්බො. කතමෙහි පඤ්චහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අසෙඛෙන සීලක්ඛන්ධෙන සමන්නාගතො හොති; අසෙඛෙන සමාධික්ඛන්ධෙන… අසෙඛෙන පඤ්ඤාක්ඛන්ධෙන… අසෙඛෙන විමුත්තික්ඛන්ධෙන… අසෙඛෙන විමුත්තිඤාණදස්සනක්ඛන්ධෙන සමන්නාගතො හොති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතෙන භික්ඛුනා සාමණෙරො උපට්ඨාපෙතබ්බො’’ති. තතියං.

4. පඤ්චමච්ඡරියසුත්තං

254. ‘‘පඤ්චිමානි , භික්ඛවෙ, මච්ඡරියානි. කතමානි පඤ්ච? ආවාසමච්ඡරියං, කුලමච්ඡරියං, ලාභමච්ඡරියං, වණ්ණමච්ඡරියං, ධම්මමච්ඡරියං – ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච මච්ඡරියානි. ඉමෙසං ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චන්නං මච්ඡරියානං එතං පටිකුට්ඨං [පතිකිට්ඨං (සී. පී.), පටික්කිට්ඨං (ස්‍යා. කං.), පටිකිට්ඨං (ක.)], යදිදං ධම්මමච්ඡරිය’’න්ති. චතුත්ථං.

5. මච්ඡරියප්පහානසුත්තං

255. ‘‘පඤ්චන්නං , භික්ඛවෙ, මච්ඡරියානං පහානාය සමුච්ඡෙදාය බ්‍රහ්මචරියං වුස්සති. කතමෙසං පඤ්චන්නං? ආවාසමච්ඡරියස්ස පහානාය සමුච්ඡෙදාය බ්‍රහ්මචරියං වුස්සති; කුලමච්ඡරියස්ස…පෙ…. ලාභමච්ඡරියස්ස… වණ්ණමච්ඡරියස්ස… ධම්මමච්ඡරියස්ස පහානාය සමුච්ඡෙදාය බ්‍රහ්මචරියං වුස්සති. ඉමෙසං ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චන්නං මච්ඡරියානං පහානාය සමුච්ඡෙදාය බ්‍රහ්මචරියං වුස්සතී’’ති. පඤ්චමං.

6. පඨමඣානසුත්තං

256. ‘‘පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මෙ අප්පහාය අභබ්බො පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරිතුං. කතමෙ පඤ්ච? ආවාසමච්ඡරියං, කුලමච්ඡරියං, ලාභමච්ඡරියං, වණ්ණමච්ඡරියං, ධම්මමච්ඡරියං – ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ධම්මෙ අප්පහාය අභබ්බො පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරිතුං.

‘‘පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මෙ පහාය භබ්බො පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරිතුං. කතමෙ පඤ්ච? ආවාසමච්ඡරියං, කුලමච්ඡරියං, ලාභමච්ඡරියං, වණ්ණමච්ඡරියං, ධම්මමච්ඡරියං – ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ධම්මෙ පහාය භබ්බො පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරිතු’’න්ති. ඡට්ඨං.

7-13. දුතියඣානසුත්තාදිසත්තකං

257-263. ‘‘පඤ්චිමෙ , භික්ඛවෙ, ධම්මෙ අප්පහාය අභබ්බො දුතියං ඣානං…පෙ…. අභබ්බො තතියං ඣානං… අභබ්බො චතුත්ථං ඣානං… අභබ්බො සොතාපත්තිඵලං… අභබ්බො සකදාගාමිඵලං… අභබ්බො අනාගාමිඵලං… අභබ්බො අරහත්තං [අරහත්තඵලං (සී.)] සච්ඡිකාතුං. කතමෙ පඤ්ච? ආවාසමච්ඡරියං , කුලමච්ඡරියං, ලාභමච්ඡරියං, වණ්ණමච්ඡරියං, ධම්මමච්ඡරියං – ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ධම්මෙ අප්පහාය අභබ්බො අරහත්තං සච්ඡිකාතුං.

‘‘පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මෙ පහාය භබ්බො දුතියං ඣානං…පෙ…. භබ්බො තතියං ඣානං… භබ්බො චතුත්ථං ඣානං… භබ්බො සොතාපත්තිඵලං… භබ්බො සකදාගාමිඵලං… භබ්බො අනාගාමිඵලං… භබ්බො අරහත්තං සච්ඡිකාතුං. කතමෙ පඤ්ච? ආවාසමච්ඡරියං, කුලමච්ඡරියං, ලාභමච්ඡරියං, වණ්ණමච්ඡරියං, ධම්මමච්ඡරියං – ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ධම්මෙ පහාය භබ්බො අරහත්තං සච්ඡිකාතු’’න්ති. තෙරසමං.

14. අපරපඨමඣානසුත්තං

264. ‘‘පඤ්චිමෙ , භික්ඛවෙ, ධම්මෙ අප්පහාය අභබ්බො පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරිතුං. කතමෙ පඤ්ච? ආවාසමච්ඡරියං, කුලමච්ඡරියං, ලාභමච්ඡරියං, වණ්ණමච්ඡරියං, අකතඤ්ඤුතං අකතවෙදිතං – ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ධම්මෙ අප්පහාය අභබ්බො පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරිතුං.

‘‘පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මෙ පහාය භබ්බො පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරිතුං. කතමෙ පඤ්ච? ආවාසමච්ඡරියං, කුලමච්ඡරියං, ලාභමච්ඡරියං, වණ්ණමච්ඡරියං, අකතඤ්ඤුතං අකතවෙදිතං – ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ධම්මෙ පහාය භබ්බො පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරිතු’’න්ති. චුද්දසමං.

15-21. අපරදුතියඣානසුත්තාදිසත්තකං

265-271. ‘‘පඤ්චිමෙ , භික්ඛවෙ, ධම්මෙ අප්පහාය අභබ්බො දුතියං ඣානං…පෙ…. තතියං ඣානං… චතුත්ථං ඣානං… සොතාපත්තිඵලං… සකදාගාමිඵලං… අනාගාමිඵලං… අරහත්තං සච්ඡිකාතුං. කතමෙ පඤ්ච? ආවාසමච්ඡරියං, කුලමච්ඡරියං, ලාභමච්ඡරියං, වණ්ණමච්ඡරියං, අකතඤ්ඤුතං අකතවෙදිතං – ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ධම්මෙ අප්පහාය අභබ්බො අරහත්තං සච්ඡිකාතුං.

‘‘පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මෙ පහාය භබ්බො දුතියං ඣානං…පෙ…. තතියං ඣානං… චතුත්ථං ඣානං… සොතාපත්තිඵලං… සකදාගාමිඵලං… අනාගාමිඵලං… අරහත්තං සච්ඡිකාතුං. කතමෙ පඤ්ච? ආවාසමච්ඡරියං, කුලමච්ඡරියං, ලාභමච්ඡරියං, වණ්ණමච්ඡරියං, අකතඤ්ඤුතං අකතවෙදිතං – ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ධම්මෙ පහාය භබ්බො අරහත්තං සච්ඡිකාතු’’න්ති. එකවීසතිමං.

උපසම්පදාවග්ගො ඡට්ඨො.

1. සම්මුතිපෙයාලං

1. භත්තුද්දෙසකසුත්තං

272. ‘‘පඤ්චහි , භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භත්තුද්දෙසකො න සම්මන්නිතබ්බො [න සම්මනිතබ්බො (ක.) චූළව. 326 පස්සිතබ්බං]. කතමෙහි පඤ්චහි? ඡන්දාගතිං ගච්ඡති, දොසාගතිං ගච්ඡති, මොහාගතිං ගච්ඡති, භයාගතිං ගච්ඡති, උද්දිට්ඨානුද්දිට්ඨං න ජානාති – ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භත්තුද්දෙසකො න සම්මන්නිතබ්බො.

‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භත්තුද්දෙසකො සම්මන්නිතබ්බො. කතමෙහි පඤ්චහි? න ඡන්දාගතිං ගච්ඡති, න දොසාගතිං ගච්ඡති, න මොහාගතිං ගච්ඡති, න භයාගතිං ගච්ඡති, උද්දිට්ඨානුද්දිට්ඨං ජානාති – ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භත්තුද්දෙසකො සම්මන්නිතබ්බොති.

‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භත්තුද්දෙසකො සම්මතො [සම්මතොපි (සී.)] න පෙසෙතබ්බො… පෙ…. සම්මතො පෙසෙතබ්බො… බාලො වෙදිතබ්බො… පණ්ඩිතො වෙදිතබ්බො… ඛතං උපහතං අත්තානං පරිහරති… අක්ඛතං අනුපහතං අත්තානං පරිහරති… යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං නිරයෙ… යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං සග්ගෙ. කතමෙහි පඤ්චහි? න ඡන්දාගතිං ගච්ඡති, න දොසාගතිං ගච්ඡති, න මොහාගතිං ගච්ඡති, න භයාගතිං ගච්ඡති, උද්දිට්ඨානුද්දිට්ඨං ජානාති – ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භත්තුද්දෙසකො යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං සග්ගෙ’’ති. පඨමං.

2-14. සෙනාසනපඤ්ඤාපකසුත්තාදිතෙරසකං

273-285. ‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො සෙනාසනපඤ්ඤාපකො න සම්මන්නිතබ්බො…පෙ…. පඤ්ඤත්තාපඤ්ඤත්තං න ජානාති…පෙ…. සෙනාසනපඤ්ඤාපකො සම්මන්නිතබ්බො…පෙ…. පඤ්ඤත්තාපඤ්ඤත්තං ජානාති…පෙ…..

සෙනාසනගාහාපකො න සම්මන්නිතබ්බො…පෙ…. ගහිතාගහිතං [පඤ්ඤත්තාපඤ්ඤත්තං (සී.ස්‍යා. කං.)] න ජානාති…පෙ…. සෙනාසනගාහාපකො සම්මන්නිතබ්බො…පෙ…. ගහිතාගහිතං [පඤ්ඤත්තාපඤ්ඤත්තං (සී. ස්‍යා. කං.)] ජානාති…පෙ…..

භණ්ඩාගාරිකො න සම්මන්නිතබ්බො…පෙ…. ගුත්තාගුත්තං න ජානාති… භණ්ඩාගාරිකො සම්මන්නිතබ්බො… පෙ…. ගුත්තාගුත්තං ජානාති…පෙ…..

චීවරපටිග්ගාහකො න සම්මන්නිතබ්බො…පෙ…. ගහිතාගහිතං න ජානාති… චීවරපටිග්ගාහකො සම්මන්නිතබ්බො …පෙ…. ගහිතාගහිතං ජානාති…පෙ…..

චීවරභාජකො න සම්මන්නිතබ්බො…පෙ…. භාජිතාභාජිතං න ජානාති… චීවරභාජකො සම්මන්නිතබ්බො…පෙ. … භාජිතාභාජිතං ජානාති…පෙ…..

යාගුභාජකො න සම්මන්නිතබ්බො…පෙ…. යාගුභාජකො සම්මන්නිතබ්බො…පෙ…..

ඵලභාජකො න සම්මන්නිතබ්බො…පෙ…. ඵලභාජකො සම්මන්නිතබ්බො…පෙ…..

ඛජ්ජකභාජකො න සම්මන්නිතබ්බො…පෙ…. භාජිතාභාජිතං න ජානාති… ඛජ්ජකභාජකො සම්මන්නිතබ්බො…පෙ…. භාජිතාභාජිතං ජානාති…පෙ…..

අප්පමත්තකවිස්සජ්ජකො න සම්මන්නිතබ්බො…පෙ…. විස්සජ්ජිතාවිස්සජ්ජිතං න ජානාති… අප්පමත්තකවිස්සජ්ජකො සම්මන්නිතබ්බො…පෙ…. විස්සජ්ජිතාවිස්සජ්ජිතං ජානාති….

සාටියග්ගාහාපකො න සම්මන්නිතබ්බො…පෙ…. ගහිතාගහිතං න ජානාති … සාටියග්ගාහාපකො සම්මන්නිතබ්බො…පෙ…. ගහිතාගහිතං ජානාති….

පත්තග්ගාහාපකො න සම්මන්නිතබ්බො…පෙ…. ගහිතාගහිතං න ජානාති… පත්තග්ගාහාපකො සම්මන්නිතබ්බො…පෙ…. ගහිතාගහිතං ජානාති….

ආරාමිකපෙසකො න සම්මන්නිතබ්බො…පෙ…. ආරාමිකපෙසකො සම්මන්නිතබ්බො…පෙ…..

සාමණෙරපෙසකො න සම්මන්නිතබ්බො…පෙ…. සාමණෙරපෙසකො සම්මන්නිතබ්බො…පෙ…..

සම්මතො න පෙසෙතබ්බො…පෙ…. සම්මතො පෙසෙතබ්බො…පෙ…..

සාමණෙරපෙසකො බාලො වෙදිතබ්බො…පෙ…. පණ්ඩිතො වෙදිතබ්බො… ඛතං උපහතං අත්තානං පරිහරති… අක්ඛතං අනුපහතං අත්තානං පරිහරති… යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං නිරයෙ… යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං සග්ගෙ. කතමෙහි පඤ්චහි? න ඡන්දාගතිං ගච්ඡති, න දොසාගතිං ගච්ඡති, න මොහාගතිං ගච්ඡති, න භයාගතිං ගච්ඡති, පෙසිතාපෙසිතං ජානාති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො සාමණෙරපෙසකො යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං සග්ගෙ’’ති. චුද්දසමං.

සම්මුතිපෙය්‍යාලං නිට්ඨිතං.

2. සික්ඛාපදපෙය්‍යාලං

1. භික්ඛුසුත්තං

286. ‘‘පඤ්චහි , භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං නිරයෙ. කතමෙහි පඤ්චහි? පාණාතිපාතී හොති, අදින්නාදායී හොති, අබ්‍රහ්මචාරී හොති, මුසාවාදී හොති, සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨායී හොති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං නිරයෙ.

‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං සග්ගෙ. කතමෙහි පඤ්චහි ? පාණාතිපාතා පටිවිරතො හොති, අදින්නාදානා පටිවිරතො හොති, අබ්‍රහ්මචරියා පටිවිරතො හොති, මුසාවාදා පටිවිරතො හොති, සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා පටිවිරතො හොති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං සග්ගෙ’’ති. පඨමං.

2-7. භික්ඛුනීසුත්තාදිඡක්කං

287-292. ‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතා භික්ඛුනී…පෙ…. සික්ඛමානා… සාමණෙරො… සාමණෙරී… උපාසකො… උපාසිකා යථාභතං නික්ඛිත්තා එවං නිරයෙ. කතමෙහි පඤ්චහි? පාණාතිපාතිනී හොති, අදින්නාදායිනී හොති, කාමෙසුමිච්ඡාචාරිනී හොති, මුසාවාදිනී හොති, සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨායිනී හොති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතා උපාසිකා යථාභතං නික්ඛිත්තා එවං නිරයෙ.

‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතා උපාසිකා යථාභතං නික්ඛිත්තා එවං සග්ගෙ. කතමෙහි පඤ්චහි? පාණාතිපාතා පටිවිරතා හොති, අදින්නාදානා පටිවිරතා හොති, කාමෙසුමිච්ඡාචාරා පටිවිරතා හොති, මුසාවාදා පටිවිරතා හොති, සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා පටිවිරතා හොති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතා උපාසිකා යථාභතං නික්ඛිත්තා එවං සග්ගෙ’’ති. සත්තමං.

8. ආජීවකසුත්තං

293. ‘‘පඤ්චහි , භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො ආජීවකො යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං නිරයෙ. කතමෙහි පඤ්චහි? පාණාතිපාතී හොති, අදින්නාදායී හොති, අබ්‍රහ්මචාරී හොති, මුසාවාදී හොති, සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨායී හොති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො ආජීවකො යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං නිරයෙ’’ති. අට්ඨමං.

9-17. නිගණ්ඨසුත්තාදිනවකං

294-302. ‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො නිගණ්ඨො…පෙ…. මුණ්ඩසාවකො… ජටිලකො… පරිබ්බාජකො… මාගණ්ඩිකො… තෙදණ්ඩිකො… ආරුද්ධකො… ගොතමකො… දෙවධම්මිකො යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං නිරයෙ. කතමෙහි පඤ්චහි? පාණාතිපාතී හොති, අදින්නාදායී හොති…පෙ…. සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨායී හොති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො දෙවධම්මිකො යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං නිරයෙ’’ති. සත්තරසමං.

සික්ඛාපදපෙය්‍යාලං නිට්ඨිතං.

3. රාගපෙය්‍යාලං

303. ‘‘රාගස්ස , භික්ඛවෙ, අභිඤ්ඤාය පඤ්ච ධම්මා භාවෙතබ්බා. කතමෙ පඤ්ච? අසුභසඤ්ඤා, මරණසඤ්ඤා, ආදීනවසඤ්ඤා, ආහාරෙ පටිකූලසඤ්ඤා, සබ්බලොකෙ අනභිරතසඤ්ඤා [සබ්බත්ථපි එවමෙව දිස්සති] – රාගස්ස, භික්ඛවෙ, අභිඤ්ඤාය ඉමෙ පඤ්ච ධම්මා භාවෙතබ්බා’’ති.

304. ‘‘රාගස්ස, භික්ඛවෙ, අභිඤ්ඤාය පඤ්ච ධම්මා භාවෙතබ්බා. කතමෙ පඤ්ච? අනිච්චසඤ්ඤා, අනත්තසඤ්ඤා, මරණසඤ්ඤා, ආහාරෙ පටිකූලසඤ්ඤා, සබ්බලොකෙ අනභිරතසඤ්ඤා – රාගස්ස, භික්ඛවෙ, අභිඤ්ඤාය ඉමෙ පඤ්ච ධම්මා භාවෙතබ්බා’’ති.

305. ‘‘රාගස්ස , භික්ඛවෙ, අභිඤ්ඤාය පඤ්ච ධම්මා භාවෙතබ්බා. කතමෙ පඤ්ච? අනිච්චසඤ්ඤා, අනිච්චෙ දුක්ඛසඤ්ඤා, දුක්ඛෙ අනත්තසඤ්ඤා, පහානසඤ්ඤා, විරාගසඤ්ඤා – රාගස්ස, භික්ඛවෙ, අභිඤ්ඤාය ඉමෙ පඤ්ච ධම්මා භාවෙතබ්බා’’ති.

306. ‘‘රාගස්ස, භික්ඛවෙ, අභිඤ්ඤාය පඤ්ච ධම්මා භාවෙතබ්බා. කතමෙ පඤ්ච? සද්ධින්ද්‍රියං, වීරියින්ද්‍රියං, සතින්ද්‍රියං, සමාධින්ද්‍රියං, පඤ්ඤින්ද්‍රියං – රාගස්ස, භික්ඛවෙ, අභිඤ්ඤාය ඉමෙ පඤ්ච ධම්මා භාවෙතබ්බා’’ති.

307. ‘‘රාගස්ස , භික්ඛවෙ, අභිඤ්ඤාය පඤ්ච ධම්මා භාවෙතබ්බා. කතමෙ පඤ්ච? සද්ධාබලං, වීරියබලං, සතිබලං, සමාධිබලං, පඤ්ඤාබලං – රාගස්ස, භික්ඛවෙ, අභිඤ්ඤාය ඉමෙ පඤ්ච ධම්මා භාවෙතබ්බා’’ති.

308-1151. ‘‘රාගස්ස, භික්ඛවෙ, පරිඤ්ඤාය… පරික්ඛයාය… පහානාය… ඛයාය… වයාය… විරාගාය… නිරොධාය… චාගාය… පටිනිස්සග්ගාය පඤ්ච ධම්මා භාවෙතබ්බා. දොසස්ස… මොහස්ස… කොධස්ස… උපනාහස්ස… මක්ඛස්ස… පළාසස්ස… ඉස්සාය… මච්ඡරියස්ස… මායාය… සාඨෙය්‍යස්ස… ථම්භස්ස… සාරම්භස්ස… මානස්ස… අතිමානස්ස … මදස්ස… පමාදස්ස අභිඤ්ඤාය… පරිඤ්ඤාය… පරික්ඛයාය… පහානාය… ඛයාය… වයාය… විරාගාය… නිරොධාය… චාගාය… පටිනිස්සග්ගාය පඤ්ච ධම්මා භාවෙතබ්බා.

‘‘කතමෙ පඤ්ච? සද්ධාබලං, වීරියබලං, සතිබලං, සමාධිබලං, පඤ්ඤාබලං – පමාදස්ස, භික්ඛවෙ, පටිනිස්සග්ගාය ඉමෙ පඤ්ච ධම්මා භාවෙතබ්බා’’ති.

රාගපෙය්‍යාලං නිට්ඨිතං.

තස්සුද්දානං –

අභිඤ්ඤාය පරිඤ්ඤාය පරික්ඛයාය,
පහානාය ඛයාය වයෙන ච;
විරාගනිරොධා චාගඤ්ච,
පටිනිස්සග්ගො ඉමෙ දසාති.

පඤ්චකනිපාතො නිට්ඨිතො.

තත්‍රිදං වග්ගුද්දානං –

සෙඛබලං බලඤ්චෙව, පඤ්චඞ්ගිකඤ්ච සුමනං;
මුණ්ඩනීවරණඤ්ච සඤ්ඤඤ්ච, යොධාජීවඤ්ච අට්ඨමං;
ථෙරං කකුධඵාසුඤ්ච, අන්ධකවින්දද්වාදසං;
ගිලානරාජතිකණ්ඩං, සද්ධම්මාඝාතුපාසකං;
අරඤ්ඤබ්‍රාහ්මණඤ්චෙව, කිමිලක්කොසකං තථා;
දීඝාචාරාවාසිකඤ්ච, දුච්චරිතූපසම්පදන්ති.

පඤ්චකනිපාතපාළි නිට්ඨිතා.